

Norwegian Ministry
of Foreign Affairs

STUDIU DE EVALUARE A IMPACTULUI STRATEGIEI NAȚIONALE DE INTEGRITATE ȘI ANTICORUPȚIE – MOLDOVA 2021

Chișinău – 2021

Autor

Centru de Analize și Investigații Sociologice, Politologice și Psihologice CIVIS (Centrul CIVIS)
Ruslan Sințov, Director CIVIS

2021, Centrul CIVIS
Str. Maria Cebotari 61, of. 1, MD-2012, Chișinău, Republica Moldova
www.civis.md, office@civis.md

Acest raport a fost elaborat Centru de Analize și Investigații Sociologice, Politologice și Psihologice CIVIS la solicitarea Programului Națiunilor Unite pentru Dezvoltare (PNUD), în cadrul Proiectului „Lupta împotriva corupției prin consolidarea integrității în Republica Moldova”, finanțat de către Ministerul Afacerilor Externe al Norvegiei.

© UNDP, CIVIS

Opiniile exprimate în acest raport aparțin autorilor și nu reflectă neapărat opinia oficială a PNUD, instituției finanțatoare sau a Guvernului Republicii Moldova.

CUPRINS

LISTA DIAGRAME	4
SUMAR EXECUTIV	9
GRILA INDICATORILOR DE EVALUARE A IMPACTULUI SNIA 2017-2020	16
DESIGNUL STUDIULUI	37
I. PROFILUL SOCIO-DEMOGRAFIC AL RESPONDENȚILOR	40
II. SONDAJUL POPULAȚIEI ȘI AGENȚILOR ECONOMICI	44
2.1. Percepții generale	44
2.2. Încredere în instituții publice	46
2.3. Percepții și atitudini asupra corupției	54
2.4. Stabilitatea valorilor anticorupție	60
2.5. Experițe de corupție	63
2.6. Descurajarea implicării în acte de corupție	70
2.7. Recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție.....	71
2.8. Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției.....	75
2.9. Etică și integritate în sectoarele public, privat și neguvernamental	79
2.10. Transparența instituțiilor publice, a finanțării partidelor și mass-mediei	80
2.11. Educarea societății	86
2.12. Preferințe și practici privind modalitățile de plată pentru bunuri și servicii.....	87
2.13. Ingerința corupției și a intereselor politice în activitatea economică.....	89
III. SONDAJUL AGENȚILOR PUBLICI	92
3.1. Percepții generale	92
3.2. Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit	95
3.3. Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității	100
3.4. Respectarea regimului de declarare a averii și a intereselor personale	102
3.5. Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului	104
3.6. Respectarea regimului cadourilor	107
3.7. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare	109
3.8. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate	112
3.9. Intoleranța față de incidentele de integritate	115
3.10. Asigurarea transparenței în procesul decizional.....	116
3.11. Asigurarea accesului informației de interes public.....	123
3.12. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public și a finanțelor	125
3.13. Respectarea normelor de etică și deontologie	128
3.14. Respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor (pantoflaj)	131
3.15. Implementarea managementului riscurilor de corupție	132
CONSTATĂRI GENERALE	134

LISTA DIAGrame

Nr. diagramă	Denumirea diagramei	Pagina
Figura S1.1	Sexul respondenților – populație	40
Figura S1.2	Grupa de vârstă – populație	40
Figura S1.3	Studiile respondenților – populație	40
Figura S1.4	Grup etnic - populație	40
Figura S1.5	Ocupația - populație	40
Figura S2.1	Sexul respondenților – agenți economici	41
Figura S2.2	Grupa de vârstă – agenți economici	41
Figura S2.3	Studiile respondenților – agenți economici	41
Figura S2.4	Postul – agenți economici	41
Figura S2.5	Structura de proprietate a companiei – agenți economici	41
Figura S2.6	Forma de organizare juridică – agenți economici	41
Figura S2.7	Mărimea companiei – agenți economici	42
Figura S2.8	Când a fost fondată compania dvs.? – agenți economici	42
Figura S2.9	Sfera principală de activitate – agenți economici	42
Figura S3.1	Sexul – agenți publici	43
Figura S3.2	Grupa de vârstă – agenți publici	43
Figura S3.3	Nivel de studii – agenți publici	43
Figura S3.4	Mediu de reședință – agenți publici	43
Figura S3.5	Regiune – agenți publici	43
Figura S3.6	Tip autoritate – agenți publici	43
Figura S3.7	Categoria funcției – agenți publici	43
Figura S3.8	Durata de activitate în cadrul instituției – agenți publici	43
Figura 1.	La general, cât de mult sunt respectate drepturile omului de rând în Republica Moldova?	44
Figura 2.	În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?	45
Figura 3.1	Câtă încredere aveți în următoarele instituții/organizații? – populația	46
Figura 3.2	Câtă încredere aveți în următoarele instituții/organizații? – agenți economici	47
Figura 3.3	Încrederea în justiție, procuratură, Centrul Național Anticorupție și Autoritatea Națională de Integritate	48
Figura 4.	În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații?	49
Figura 5.	În ce măsură Parlamentul controlează cum funcționează legile pe care le adoptă?	50
Figura 6.	Ce părere aveți despre alegerile din RM?	50
Figura 7.	Justiția din RM este influențată?	51
Figura 8.	Cum apreciați activitatea actuală a următoarelor autorități cu atribuții anticorupție?	52
Figura 9.	În ce măsură credeți că următoarele instituții sunt independente?	53
Figura 10.1-3	Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție?	54-56
Figura 11.	Din instituțiile menționate la întrebarea C1, alegeți trei pe care le considerați cele mai corupte.	57
Figura 12.	În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă?	58
Figura 13.1	Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova? – populația	58
Figura 13.2	Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova? – agenți economici	59
Figura 14.	Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...?	59
Figura 15.	În ce măsură dvs. personal acceptați următoarele situații? – populația	60
Figura 16.	Care este atitudinea dvs. față de plățile neformale?	61
Figura 17.	În ce mod preferați să soluționați problemele dvs. cu autoritățile publice? – populația	62
Figura 18.	Cum credeți, dacă Dvs. denunțați faptul că ați dat mită unui agent public (fie că ați fost impus, fie că din proprie inițiativă), cine urmează să fie atras la răspundere?	62
Figura 19.	Ați interacționat cu următoarele instituții în ultimele 12 luni? – agenți economici	63
Figura 20.	Ați fost mulțumit de interacțiunea cu agenții publici în ultimele 12 luni? – agenți economici	63
Figura 21.	Ați interacționat cu următoarele instituții în ultimele 12 luni? – populație	65
Figura 22.	Ați fost mulțumit de interacțiunea cu agenții publici în ultimele 12 luni? – populație	65
Figura 23.	Ați plătit bani neoficial în ultimele 12 luni?	66
Figura 24.	Ați oferit cadouri în ultimele 12 luni?	67

Figura 25.	Ați recurs la relații personale?	69
Figura 26.	Din câte cunoașteți, agenții publici sunt sancționați de către conducători pentru lipsa de etică și integritate profesională?	70
Figura 27.	Cât de efectivă credeți că este lupta cu corupția în Moldova în prezent?	70
Figura 28.	În ce măsură agenții publici din RM sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție?	71
Figura 29.1	Dvs. v-ați confruntat cu următoarele situații în ultimele 12 luni? – populație	73
Figura 29.2	Dvs. v-ați confruntat cu următoarele situații în ultimele 12 luni? – agenți economici	73
Figura 30.	În ultimele 12 luni dvs. personal v-ați confruntat cu vreun caz de corupție din partea agenților publici?	74
Figura 31.	Dacă v-ați confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni, ați raportat aceste acte de corupție?	75
Figura 32.	Dacă v-ați confruntat cu acte de corupție în ultimul an și le-ați raportat ...	75
Figura 33.	Care au fost motivele principale că nu ați raportat?	76
Figura 34.	Dacă v-ați confrunța cu acte de corupție, ați raporta aceste acte de corupție?	76
Figura 35.	Care ar fi motivele principale pentru care nu ați raporta?	77
Figura 36.	Dacă ați dori să raportați un act de corupție, în ce mod ați prefera să o faceți?	78
Figura 37.	În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit?	78
Figura 38.	Cum apreciați din punct de vedere al eticii (respectarea regulilor de comportament) și integrității (onestitate și corectitudine) activitatea următoarelor entități?	79
Figura 39.	Cum ați aprecia nivelul de transparență în activitatea ... ?	80
Figura 40.	Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de ...?	81
Figura 41.	Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel local în procesul de ...?	81
Figura 42.	Cum evaluați nivelul de transparență a modului în care sunt finanțate ...?	82
Figura 43.	În ultimele 12 luni ați solicitat vreo informație de la instituții publice?	83
Figura 44.	Dacă ați solicitat informație, ați primit răspuns?	83
Figura 45.	Cât de satisfăcut(ă) ați fost cu privire la informația primită?	83
Figura 46.1	Ce tip de servicii publice electronice ați utilizat în ultimele 12 luni? – populație	84
Figura 46.2	Ce tip de servicii publice electronice ați utilizat în ultimele 12 luni? – agenți economici	85
Figura 47.	Ce v-ar putea determina să vă implicați în acțiuni de diminuare a corupției?	86
Figura 48.	Ați auzit / văzut în ultimele 12 luni informație despre activități anticorupție?	87
Figura 49.	Ați beneficiat de instruire cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul?	87
Figura 50.	Există în organizația dvs. un cod de etică?	87
Figura 51.	Cum preferați să efectuați plățile pentru achiziționarea bunurilor sau a serviciilor?	88
Figura 52.	În ce măsură folosiți numerarul ca mijloc de plată în activitatea companiei dvs.?	88
Figura 53.	După părerea dvs., care este motivul folosirii numerarului ca mijloc de plată?	88
Figura 54.	Care sunt principalele dificultăți cu care vă confrunțați dvs. în calitate de agent economic?	89
Figura 55.	În ce măsură activitatea dvs. în calitate de agent economic este afectată de interese politice?	90
Figura 56.	În care din următoarele situații întreprinderea/organizația dvs. se confruntă cel mai des cu fenomenul corupției când relaționați cu agenți publici?	90
Figura 57.	În ce măsură următoarele soluții contribuie la reducerea corupției în interacțiunea dintre business și sectorul public?	91
Figura 58.1	Cum apreciați activitatea serviciului public din punct de vedere al eticii și integrității la general?	92
Figura 58.2	Cum apreciați activitatea serviciului public din punct de vedere al eticii și integrității în cadrul instituției unde activați?	92
Figura 59.	La ce nivel ierarhic există cel mai mare risc de manifestare a corupției în cadrul instituției în care activați?	93
Figura 60.	În opinia dvs., femeile și bărbații sunt expuși în egală măsură la acte de corupție ... ?	93
Figura 61.	În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă?	94
Figura 62.	Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova?	94
Figura 63.	Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...?	95
Figura 64.	În ce măsură sunt aplicate următoarele criterii de promovare în funcții în cadrul instituției dvs.?	96
Figura 65.	Aceste criterii sunt aplicate în măsură egală pentru bărbați și femei în instituția dvs.?	96

Figura 66.	În instituția dvs. se aplică proceduri de evaluare a performanțelor?	97
Figura 67.	În ce măsură rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție?	97
Figura 68.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională?	98
Figura 69.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	99
Figura 70.	Au fost luate măsuri de soluționare sau sancționare în legătură cu aceste situații?	99
Figura 71.	Cunoașteți cazuri în instituția dvs. când agentul public se află/a fost în subordinea nemijlocită a unei rude directe sau prin afinitate în ultimele 12 luni?	100
Figura 72.	Au fost întreprinse măsuri în vederea încetării raportului ierarhic?	100
Figura 73.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității?	101
Figura 74.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	101
Figura 75.1	Este obligatorie declararea averii ...?	102
Figura 75.2	Ași depus declarația ...?	102
Figura 76.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale?	103
Figura 77.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	103
Figura 78.	Este agentul public obligat să declare un conflict de interese?	104
Figura 79.	Este agentul public în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese?	104
Figura 80.	Cunoașteți cazuri de conflict de interese în instituția dvs. în ultimele 12 luni?	105
Figura 81.	Persoanele aflate în situație de conflict de interese au continuat să exercite atribuțiile de serviciu legate de situația dată?	105
Figura 82.	Care sunt principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interese de către agenții publici?	105
Figura 83.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la respectarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului?	106
Figura 84.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	106
Figura 85.	Dintre situațiile descrise mai jos, în ce cazuri este justificat ca un agent public să accepte un cadou?	107
Figura 86.	În instituția în care activați cât de des cetățenii oferă cadouri, servicii, invitații etc. agenților publici în schimbul sau ca mulțumire pentru un serviciu prestat?	107
Figura 87.	În instituția în care activați există registrul cadourilor?	107
Figura 88.	Cât de eficient este acest registru?	108
Figura 89.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la respectarea regimului cadourilor?	108
Figura 90.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	108
Figura 91.	În ce măsură activitatea instituției dvs. este influențată de interesele partidelor politice?	109
Figura 92.	Cum se manifestă aceste influențe?	109
Figura 93.	Ați fost impus să votați pentru / împotriva unui anumit candidat politic la ultimele alegeri (prezidențiale, parlamentare, locale)?	109
Figura 94.	Pe parcursul ultimelor 12 luni, ați fost solicitat, rugat sau impus să participați la următoarele acțiuni la locul dvs. de muncă?	110
Figura 95.	Ați denunțat actele la care v-ați referit în întrebarea precedentă?	110
Figura 96.	Din ce cauză nu ați denunțat?	110
Figura 97.	Situația a fost soluționată după denunț?	110
Figura 98.	În instituția dvs., există registrul influențelor necorespunzătoare?	110
Figura 99.	Cât de eficient este acest registru?	111
Figura 100.	Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație cu privire la neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare?	111
Figura 101.	Așa situație se întâmplă în instituția în care activați?	111
Figura 102.	În opinia dvs., cine poate fi avertizor de integritate (persoane care sesizează o manifestare de corupție)?	112
Figura 103.	Care dintre situațiile prezentate mai jos descriu cel mai bine avertizarea de integritate?	112
Figura 104.	În ultimele 12 luni, ați fost martor la un act de corupție în cadrul instituției în care activați?	113
Figura 105.	Care ar fi cauzele pentru decizia de a nu a raporta acte de corupție din instituția dvs.?	113

Figura 106.	În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit?	114
Figura 107.	Dacă ar exista o situație de corupție în cadrul instituției unde activați, pe care ar trebui să o raportați, care ar fi metoda preferată?	114
Figura 108.	Credeți că majoritatea colegilor dvs. sunt integri?	115
Figura 109.	Care dintre următoarele funcții publice sunt implicate cel mai des în incidente de integritate în cadrul instituției dvs.?	115
Figura 110.	Funcționarii care manifestă abateri disciplinare în cadrul instituției unde activați sunt sancționați?	115
Figura 111.	Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: asigurarea intoleranței față de incidentele de integritate?	115
Figura 112.	Așa situație se întâmplă în instituția în care activați?	116
Figura 113.	Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de ...?	116
Figura 114.	Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel local (comunitate) în procesul de ...?	117
Figura 115A.	Cum evaluați nivelul de transparență în următoarele instituții?	118
Figura 115B.	Cum evaluați nivelul de transparență în următoarele instituții?	119
Figura 116.	Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "lipsa transparenței / nivel redus de transparență"	120
Figura 117.	Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "transparență totală/ nivel ridicat de transparență"	120
Figura 118.	Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "transparență totală/ nivel ridicat de transparență"	121
Figura 119.	Cum asigură instituția dvs. transparența decizională?	121
Figura 120.	Există în instituția dvs. persoane responsabile de asigurarea transparenței în procesul decizional?	122
Figura 121.	Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație cu privire la asigurarea transparenței în procesul decizional?	122
Figura 122.	Așa situație se întâmplă în instituția în care activați?	122
Figura 123.	În ce măsură instituția dvs. asigură accesul la informații de interes public, oferind răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public?	123
Figura 124.	În ce măsură instituția dvs. plasează pe pagina web a organizației informația de interes public?	123
Figura 125.	Care sunt motivele pentru care informația nu este plasată pe pagina web?	123
Figura 126.	Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație cu privire la asigurarea accesului la informații de interes public?	124
Figura 127.	Așa situație se întâmplă în instituția în care activați?	124
Figura 128.	Când este vorba de gestionarea patrimoniului public, cât de frecvent au loc situațiile descrise mai jos în instituțiile publice?	125
Figura 129.	În opinia dvs., cât de eficientă este cheltuirea banilor publici în instituția dvs.?	126
Figura 130.	Cum evaluați gradul de transparență în gestionarea resurselor financiare alocate domeniilor?	126
Figura 131.	Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile și respectarea normelor de etică și deontologie?	127
Figura 132.	Așa situații se întâmplă în instituția în care activați?	127
Figura 133.	În instituția dvs. există un cod de etică?	128
Figura 134.	Există în instituția dvs. structură / responsabil pentru etică?	128
Figura 135.	În ce măsură sunteți satisfăcut de activitatea acesteia / acestuia?	128
Figura 136.	Cunoașteți cazuri, în cadrul instituției în care activați, când au fost încălcate norme de etică și deontologie în ultimele 12 luni?	129
Figura 137.	Astfel de încălcări au fost sancționate?	129
Figura 138.	În general, credeți că este etic sau nu este etic (moral) ca un agent public ...?	130
Figura 139.	În ultimii 2 ani de activitate, ați participat la instruirii cu privire la normele de etică și integritate?	130

Figura 140.	Există restricții de post angajare (angajare la următorul loc de muncă) pentru colaboratorii instituției dvs.?	131
Figura 141.	Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: un agent public se angajează prin transfer de la o agenție de stat la un minister?	131
Figura 142.	Așa situație se întâmplă în instituția în care activați?	131
Figura 143.	Există plan de integritate în cadrul instituției dvs.?	132
Figura 144.	Este planul de integritate din cadrul instituției dvs. pus în aplicare?	132
Figura 145.	În instituția dvs. există registrul riscurilor de corupție?	132
Figura 146.	Cât de eficient este acest registru?	132
Figura 147.	În ce domenii considerați că aveți nevoie de informare suplimentară Dvs. personal?	133

SUMAR EXECUTIV

Introducere la studiu

Raportul de față servește drept instrument de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020 (SNIA). Raportul include rezultatele studiului final, care servesc drept bază de evaluare a rezultatelor SNIA în raport cu studiul base-line, care servește drept punct de pornire pentru evaluarea implementării SNIA.

Studiul a fost realizat în cadrul Proiectului „Lupta împotriva corupției prin consolidarea integrității în Republica Moldova”, implementat de PNUD Moldova cu suportul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Norvegiei.

Scopul studiului este de a oferi o evaluare comprehensivă a eficienței și impactului implementării SNIA 2017-2020, în baza indicatorilor de impact și progres stipulate în strategie, precum și pentru a înțelege mai bine experiența și percepția publicului despre corupție.

Întrebările formulate în chestionar au avut la bază scopul, obiectivele generale, pilonii și indicatorii de impact și progres stipulate în Anexa 3 a SNIA 2017-2020.

La general, studiul s-a axat pe următoarele subiecte generale:

- Evaluarea percepției nivelului corupției
- Evaluarea experienței cu fenomenul corupției
- Evaluarea nivelului de stabilitate a valorilor anticorupție în societate
- Evaluarea cunoașterii de către populație a principalelor mecanisme de prevenire a corupției și a gradului de satisfacție față de politica anticorupție de stat
- Evaluarea nivelului de cunoaștere în rândul agenților publici a celor 14 principale politici anticorupție, în conformitate cu Prioritatea II. 1 Promovarea integrității entităților publice, conform Planului de acțiuni al SNIA:
 1. Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit
 2. Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității
 3. Respectarea regimului de declarare a averii și a intereselor personale
 4. Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului
 5. Respectarea regimului cadourilor
 6. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare
 7. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate
 8. Intoleranța față de incidentele de integritate
 9. Asigurarea transparenței în procesul decizional
 10. Asigurarea accesului la informații de interes public
 11. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile
 12. Respectarea normelor de etică și deontologie
 13. Respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților publici în sectorul privat (pantuflej)
 14. Implementarea managementului riscurilor de corupție

Raportul include trei capitole principale: Profilul socio-demografic al respondenților; Rezultatele sondajului populației generale și agenților economici (structurat în 13 paragrafe); Rezultatele sondajului agenților publici (structurat în 14 paragrafe).

Metodologie

Prezentul studiu a fost realizat în baza a trei sondaje naționale reprezentative pentru următoarele grupuri țintă:

- Populația generală în vârstă de 18 ani și mai mult pe un eșantion de 1,109 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 3%.
- Agenți economici activi (care au raportat activitate în anul 2019) pe un eșantion de 504 întreprinderi. Eroarea de eșantionare +/- 4,5%.
- Agenți publici din cadrul administrației publice centrale din mun. Chișinău (ministere, birouri, agenții), la nivel de centre raionale și sate pe un eșantion de 607 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 4%.

Interviurile au fost realizate în baza tehnicii CAPI – Interviu personal asistat de calculator la locul de trai sau de muncă al respondentului în combinație cu tehnica CATI – Interviu la telefon asistat de calculator din cauza pandemiei COVID-19.

Chestionarul a cuprins 503 itemi-întrebări pentru populația generală, 522 itemi-întrebări pentru agenți economici și 290 itemi-întrebări pentru agenți publici, inclusiv demografice. Limba de lucru a fost româna și rusa, în funcție de preferințele respondentului. Durata medie a interviului a variat de la 35 minute la 44 minute, în funcție de tipul respondentului.

Studiul a inclus 283 localități urbane și rurale selectate aleator la nivel național. Schema de eșantionare pentru toate cele trei grupuri țintă a fost stratificată, aleatorie, cu etape multiple. Datele au fost colectate în perioada 8 aprilie – 29 octombrie 2021.

Constatări principale

- Impactul Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție 2017-2020 a fost măsurat și monitorizat prin prisma a 14 indicatori generali integrați (la nivel de scop, obiective și piloni) și 106 indicatori specifici, reieșind din percepțiile, atitudinile și experiențele populației generale, agenților economici și agenților publici.
- În acest sens, studiul de impact constată o îmbunătățire a situației la nivel de 9 indicatori generali integrați, o înrăutățire a situației la nivel de 4 indicatori generali integrați și stagnare la nivel de un indicator general integrat.

	Target	2017	2019	2021	Dinamică procentuală	Progres
SCOPUL STRATEGIEI: INTEGRITATE ÎN LOC DE CORUPȚIE	Creșterea graduală a valorii medii	2.5	2.5	2.2	-12%	↓
OBIECTIVUL GENERAL 1: DESCURAJAREA IMPLICĂRII ÎN ACTE DE CORUPȚIE	Diminuarea graduală a valorii medii	3.2	3.1	3.1	3%	↑
OBIECTIVUL GENERAL 2: RECUPERAREA BUNURILOR PROVENITE DIN INFRAȚIUNI DE CORUPȚIE	Creșterea graduală a valorii medii	1.2	1.0	1.0	-17%	↓
OBIECTIVUL GENERAL 3: ETICĂ ȘI INTEGRITATE ÎN SECTOARELE PUBLIC, PRIVAT ȘI NEGUVERNAMENTAL	Creșterea graduală a valorii medii	4.9	5.0	5.0	2%	↑
OBIECTIVUL GENERAL 4: PROTECȚIA AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE ȘI A VICTIMELOR CORUPȚIEI	Creșterea graduală a valorii medii	3.2	3.3	3.3	3%	↑
OBIECTIVUL GENERAL 5: TRANSPARENTA INSTITUȚIILOR PUBLICE, A FINANȚĂRII PARTIDELOR ȘI MASS-MEDIEI	Creșterea graduală a valorii medii	1.7	1.3	1.8	6%	↑

OBIECTIVUL GENERAL 6: EDUCAREA SOCIETĂȚII ȘI A FUNCȚIONARILOR	Creșterea graduală a valorii medii	4.5	4.3	4.3	-4%	↓
PILONUL I. PARLAMENTUL	Creșterea graduală a valorii medii	2.8	3.0	3.1	11%	↑
PILONUL II. GUVERNUL, SECTORUL PUBLIC ȘI ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ	Creșterea graduală a valorii medii	3.9	3.8	4.1	5%	↑
PILONUL III. JUSTIȚIA ȘI AUTORITĂȚILE ANTICORUPȚIE	Creșterea graduală a valorii medii	3.4	2.9	2.9	-15%	↓
PILONUL IV. COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ ȘI PARTIDELE POLITICE	Creșterea graduală a valorii medii	1.4	1.2	2.2	57%	↑
PILONUL V. CURTEA DE CONTURI	Creșterea graduală a valorii medii	1.3	0.8	1.3	0%	=
PILONUL VI. AVOCATUL POPORULUI (OMBUDSMANUL)	Creșterea graduală a valorii medii	4.9	5.6	5.1	4%	↑
PILONUL VII. SECTORUL PRIVAT	Creșterea graduală a valorii medii	4.3	4.4	4.6	7%	↑

La nivel de indicator general integrat pentru scopul strategiei, femeile au înregistrat un scor mediu cu 8% mai mic decât în cazul bărbaților (1.8 puncte versus 2.0 puncte).

Integritate în loc de corupție

- Ponderea respondenților care consideră că fenomenul corupției nu este o problemă în Moldova a scăzut de la 5% la 4% față de studiul inițial, în special în cazul agenților economici (de la 6% la 3%).
- În 2021 a crescut importanța nesanționării persoanelor corupte (cu 5%), neconfiscării averii din corupție (cu 7%) și pedepselor blânde (cu 4%) în calitate de cauze importante ale corupției în Moldova. Importanța acestor cauze a fost mai accentuată la agenții publici, comparativ cu 2017. Totodată a diminuat importanța salariilor mici în sectorul public și a mentalității de a plăti / primi plăți neoficiale.
- Ponderea respondenților care consideră că nivelul corupției în Moldova s-a redus a scăzut de la 25% la 19%, în special în cazul agenților publici.
- Ponderea respondenților care consideră inacceptabile orice situații de corupție a crescut de la 53% la 57%, în special în cazul persoanelor juridice.

Descurajarea implicării în acte de corupție

- Ponderea respondenților care consideră că în Moldova lupta cu corupția este efectivă s-a redus de la 18% la 15%.
- Ponderea respondenților care au plătit mită în formă de bani în decursul ultimului an a scăzut de la 7,5% la 6%, a celor care au plătit mită în formă de bunuri – de la 4,6% la 3,1%. Frecvența medie a mitei la fel a scăzut de la 4,9 cazuri la 3,7 cazuri.
- Volumul mitei (în bani și bunuri) estimat în decursul unui an a crescut de la 405 milioane la 566 milioane.

Recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție

- Ponderea respondenților care consideră că agenții publici sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție (des/ foarte des/ întotdeauna) a scăzut de la 5% la 2,6%.
- Ponderea respondenților care s-au confruntat în decurs de 12 luni cu situații de corupție și li s-a restituit prejudiciul cauzat a scăzut de la 14% la 13%.

Etică și integritate în sectorul public, privat și neguvernamental

- Ponderea respondenților mulțumiți de interacțiunea cu agenții publici a rămas la nivelul din 2017 (54%).
- Percepția respondenților privind etica și integritatea a crescut în cazul activității sectorului public (de la 4.6 puncte la 4.9 puncte) și a sectorului privat (de la 5.1 puncte la 6.1 puncte), dar a diminuat în cazul activității mass-media (de la 5.2 puncte la 5.0 puncte) și a ONG-urilor (de la 5.9 puncte la 5.5 puncte).

Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției

- Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni a scăzut de la 31% la 24%, în special în cazul persoanelor juridice.
- Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni și le-au raportat a crescut de la 9% la 13%.
- Ponderea respondenților care au raportat acte de corupție cu care s-au confruntat în decurs de 12 luni și nu au avut de suferit, persoana vinovată fiind atrasă la răspundere, a scăzut de la 32% la 13%, în special în cazul persoanelor juridice.
- Ponderea respondenților care NU au raportat acte de corupție cu care s-au confruntat în decurs de 12 luni, deoarece consideră că nu există protecție pentru cei care raportează actele de corupție, a scăzut de la 37% la 31%, în special în cazul persoanelor fizice.
- Ponderea respondenților care cred (în mare măsură/ absolut convingși) că vor fi protejați în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia au avut de suferit a crescut de la 4% la 6%.

Transparența instituțiilor publice, a finanțării partidelor și mass-mediilor

- Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea puterii executive și legislative drept Destul de transparent/ Foarte transparent a crescut de la 19% la 28%, în special în cazul persoanelor juridice.
- Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea instituțiilor publice la nivel central drept Destul de transparent/ Foarte transparent a crescut de la 18% la 20%.
- Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea instituțiilor publice la nivel local drept Destul de transparent/ Foarte transparent a crescut de la 34% la 38%.
- Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea partidelor politice drept Destul de transparent/ Foarte transparent a crescut de la 7% la 8%.
- Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea campaniilor electorale drept Destul de transparent/Foarte transparent a crescut de la 8% la 9%.
- Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea mass-media drept Destul de transparent/ Foarte transparent a scăzut de la 14% la 13%.
- Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea ONG-urilor drept Destul de transparent/ Foarte transparent a scăzut de la 20% la 16%.

Educarea societății și a funcționarilor

- Intoleranța respondenților față de plățile neformale a crescut de la 8.1 puncte la 8.6 puncte, în special în cazul persoanelor juridice.
- Ponderea respondenților care preferă să soluționeze problemele cu autoritățile publice prin adresarea oficială la instituție, fără a apela la cunoscuți și mulțumiri, a scăzut de la 75% la 73%.

- Ponderea respondenților care consideră că dacă denunță faptul că au dat mită unui agent public (voluntar sau forțat), atunci doar agentul public urmează a fi atras la răspundere, a scăzut de la 17% la 13%.
- Siguranța privind protecția împotriva funcționarilor denunțați și siguranța în independența justiției au devenit mai importante pentru implicarea în acțiuni de diminuare a corupției.
- Ponderea respondenților care au auzit/ văzut multă/ foarte multă informație despre activități anticorupție în ultimele 12 luni a scăzut de la 39% la 30%, în special în cazul persoanelor juridice.
- Ponderea agenților economici care au beneficiat de instruirii cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul a scăzut de la 22% la 17%.

Parlamentul

- Ponderea respondenților care au Destulă sau Foarte multă încredere în Parlament a crescut de la 7% la 15%.
- Ponderea respondenților care apreciază Parlamentul Deloc corupt sau Puțin corupt a crescut de la 13% la 21%.
- Ponderea respondenților care apreciază Parlamentul drept Cea mai coruptă instituție a scăzut de la 32% la 27%.
- Ponderea respondenților care susțin că Parlamentul controlează În mare măsură / În foarte mare măsură modul cum funcționează legile pe care le adoptă a scăzut de la 14% la 9%.
- Percepția respondenților privind funcționalitatea legilor s-a înrăutățit de la 4.0 puncte la 3.8 puncte.

Guvernul, sectorul public și administrația locală

- Ponderea respondenților care au Destulă sau Foarte multă încredere în Guvern a crescut de la 10% la 12%.
- Ponderea respondenților care au Destulă sau Foarte multă încredere în APL la nivel de raion a crescut de la 15% la 16%.
- Ponderea respondenților care au Destulă sau Foarte multă încredere în Primărie/ consiliul local a crescut de la 25% la 29%.
- Ponderea respondenților care apreciază Guvernul Deloc corupt sau Puțin corupt a crescut de la 13% la 16%.
- Ponderea respondenților care apreciază Guvernul drept Cea mai coruptă instituție a crescut de la 13% la 19%.
- Ponderea respondenților care consideră că agenții publici sunt sancționați de către conducători pentru lipsa de etică și integritate profesională (Des/ Foarte des/ Întotdeauna) a scăzut de la 10% la 5%.
- Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea Guvernului drept Destul de transparent/ Foarte transparent a crescut de la 18% la 22%.
- Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență al instituțiilor publice la nivel central în procesul de adoptare a deciziilor drept Destul de transparent / Foarte transparent a crescut de la 21% la 23%.
- Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență al instituțiilor publice la nivel central în procesul de cheltuire a banilor publici, achiziții publice și executarea

lucrărilor și serviciilor de interes public drept Destul de transparent/ Foarte transparent a crescut de la 16% la 18%.

- Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel central în ultimele 12 luni a crescut de la 10% la 18%, în special agenții economici.
- Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel local în ultimele 12 luni a scăzut de la 28% la 23%.
- Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel central în ultimele 12 luni și au primit răspuns a crescut de la 85% la 87%.
- Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel local în ultimele 12 luni și au primit răspuns a scăzut de la 91% la 89%.
- Nivelul de satisfacție al respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel central sau local în ultimele 12 luni și au primit răspuns a scăzut de la 7.6 puncte la 7.5 puncte.
- Ponderea respondenților care au utilizat cel puțin un serviciu public electronic în ultimele 12 luni a crescut de la 44% la 54%.
- Ponderea respondenților mulțumiți (Destul de mulțumit/ Foarte mulțumit) de serviciile publice electronice a crescut de la 86% la 88%.

Justiția și autoritățile anticorupție

- A scăzut ponderea respondenților care au Destulă sau Foarte multă încredere în Justiție (de la 12% la 10%), în Procuratură (de la 11% la 9%), în CNA (de la 20% la 12%), în ANI (de la 12% la 11%).
- A scăzut ponderea respondenților care apreciază Bine/Foarte bine activitatea Instanțelor de judecată (de la 14% la 10%), Procuraturii Anticorupție (de la 17% la 11%), CNA (de la 19% la 12%), ANI (de la 11% la 10%).
- A scăzut ponderea respondenților care consideră total independente Instanțele de judecată (de la 7% la 5%), Procuratura (de la 7% la 5%), CNA (de la 9% la 6%), ANI (de la 6% la 5%).
- Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție și au raportat aceste acte la agențiile anticorupție (CNA, ANI, Procuratura anticorupție) a crescut de la 54% la 59%.
- Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție, le-au raportat, însă au avut de suferit sau persoana vinovată nu a fost trasă la răspundere a rămas la nivelul anului 2017 (69%).
- Ponderea respondenților care ar prefera să raporteze acte de corupție la agențiile anticorupție prin diferite mijloace a scăzut de la 86% la 76%.
- A scăzut ponderea respondenților care consideră Deloc corupte sau puțin corupte Instanțele de judecată (de la 12% la 10%), Procuratura (de la 12% la 11%), CNA (de la 23% la 15%), ANI (de la 20% la 14%), Procuratura Anticorupție (de la 19% la 13%).
- Ponderea respondenților care susțin că justiția în RM NU este influențată de interese politice, Guvern și interesul de îmbogățire a judecătorilor a rămas la nivelul anului 2017 (3%).

Comisia Electorală Centrală și partidele politice

- Ponderea respondenților care au Destulă sau Foarte multă încredere în CEC a crescut de la 15% la 19%.
- Ponderea respondenților care consideră că alegerile în RM sunt Mai degrabă corecte și libere sau Sunt întotdeauna libere și corecte a crescut de la 24% la 45%.

- Ponderea respondenților care au Destulă sau Foarte multă încredere în partide politice a rămas la nivelul anului 2017 (5%).

Curtea de Conturi

- Ponderea respondenților care au Destulă sau Foarte multă încredere în Curtea de Conturi a crescut de la 13% la 14%.
- Ponderea respondenților care consideră că auditul efectuat de Curtea de Conturi la instituțiile publice este independent a scăzut de la 13% la 12%.

Avocatul poporului

- Ponderea respondenților care au Destulă sau Foarte multă încredere în Avocatul Poporului a crescut de la 12% la 16%.
- Percepția respondenților privind respectarea drepturilor omului de rând în Republica Moldova s-a îmbunătățit de la 4.2 puncte la 4.7 puncte.
- Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni și NU le-au raportat a scăzut de la 81% la 74%.
- Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni și NU le-au raportat din cauza fricii de a nu suferi mai târziu pe plan personal sau profesional a rămas la nivelul 2017 (33%).
- Ponderea respondenților care NU ar raporta acte de corupție, dacă s-ar confrunța cu ele (Probabil nu/ Sigur nu) a scăzut de la 32% la 28%.
- Ponderea respondenților care NU ar raporta acte de corupție, dacă s-a confrunța cu ele din cauza fricii de a nu suferi mai târziu pe plan personal sau profesional a crescut de la 44% la 48%.

Sectorul privat

- Ponderea agenților economici care afirmă că nu s-a confruntat cu situații de corupție în interacțiunea cu agenții publici a crescut de la 53% la 58%.
- Ponderea agenților economici care afirmă că fenomenul corupției în sistemul judiciar, fiscal, vamal control al calității produselor și în procedurile de achiziții publice este printre principalele obstacole în activitatea lor a rămas la nivelul anului 2017 (32%).
- Ponderea agenților economici care afirmă că activitatea lor Deloc nu este afectată de interese politice a scăzut de la 51% la 46%.
- Ponderea agenților economici care au cod de etică în cadrul companiei a scăzut de la 81% la 76%.
- Ponderea respondenților care preferă să achiziționeze bunuri și servicii prin transfer bancar/ card a crescut de la 24% la 39%.
- Ponderea respondenților care NU preferă să achiziționeze bunuri și servicii prin transfer bancar sau card, deoarece este incomod sau nu au încredere în bănci a crescut de la 61% la 74%.
- Ponderea agenților economici care folosesc numerarul ca mijloc de plată în activitatea companiei în proporție de 20% și mai mult a scăzut de la 48% la 28%.
- Ponderea agenților economici care consideră că folosirea numerarului ca mijloc de plată oferă posibilitatea de eschivare de la plata impozitelor a crescut de la 19% la 33%.

În aspect de gen studiul rareori a identificat diferențe statistice semnificative (mai mari de 8%) în percepțiile, atitudinile și experiențele respondenților privind fenomenul corupției.

GRILA INDICATORILOR DE EVALUARE A IMPACTULUI SNIA 2017-2020

SCOPUL STRATEGIEI: INTEGRITATE ÎN LOC DE CORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Agenți publici	Media generală
1	C3/ A4	F12/F61	Ponderea respondenților care consideră că fenomenul corupției nu este o problemă în Moldova <i>1= Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă</i> <i>10 = Corupția în Moldova deloc nu este o problemă</i>	% nota 8-10	I - 2017	2%	6%	8%	5%
					II - 2019	2%	2%	9%	4%
					III-2021	3%	3%	7%	4%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
2	C3/ A4	F12/F61	Percepția corupției în calitate de problemă în Moldova <i>1= Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă ...</i> <i>10 = Corupția în Moldova deloc nu este o problemă</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	1.9	2.2	3.1	2.4
					II - 2019	1.8	2.1	3.3	2.4
					III-2021	1.9	1.9	2.8	2.2
				Target: creșterea graduală a valorii medii					
3	C4/ A5	F13/F62	Cinci cele mai importante cauze ale corupției în Moldova	Scara 0%-100%					
			• Salariile mici în sectorul public		I - 2017	44%	51%	76%	57%
					II - 2019	43%	43%	66%	51%
					III-2021	40%	41%	65%	49%
			• Mentalitatea de a cere și a da mită (bani și/sau bunuri)		I - 2017	42%	59%	55%	52%
					II - 2019	46%	56%	45%	49%
					III-2021	43%	46%	47%	45%
			• Persoanele corupte nu sunt sancționate/pedepsite		I - 2017	44%	45%	27%	39%
					II - 2019	57%	51%	40%	49%
					III-2021	57%	31%	44%	44%
			• Avera agonisită din corupție a funcționarilor nu se confiscă		I - 2017	43%	39%	33%	38%
					II - 2019	46%	48%	36%	43%
					III-2021	49%	46%	40%	45%
• Pedepse blânde, care nu descurajează implicarea în acte de corupție	I - 2017	43%	37%	28%	36%				
	II - 2019	48%	45%	31%	41%				
	III-2021	44%	34%	41%	40%				

Studiu de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție: Val 3 – 2021

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Agenți publici	Media generală	
4	C5/ A6	F14/F63	Ponderea respondenților care consideră că nivelul corupției în Moldova s-a redus (ușor/ considerabil)	Scara 0%-100%	I - 2017	14%	23%	39%	25%	
					II - 2019	8%	18%	18%	15%	
					III-2021	12%	26%	20%	19%	
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale						
5	D1	F15	Ponderea respondenților care consideră inacceptabile orice situații de corupție: 7 situații de corupție pentru populație și 5 pentru business	Scara 0%-100%	I - 2017	45%	61%	-	53%	
					II - 2019	62%	83%	-	73%	
					III-2021	42%	72%	-	57%	
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale						
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 1, 2, 4, 5: Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex: 2% = 0.2; 39% = 3.9)	Media scor 1-10	I - 2017	2.0	2.8	2.6	2.5	
					II - 2019	2.3	3.1	2.0	2.5	
					III-2021	1.9	3.0	1.8	2.2	
				Target: creșterea graduală a valorii medii						

OBIECTIVUL GENERAL 1: DESCURAJAREA IMPLICĂRII ÎN ACTE DE CORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală	
6	G2	F27	Ponderea respondenților care consideră că în Moldova lupta cu corupția este efectivă (destul de efectivă/ foarte efectivă)	Scara 0%-100%	I - 2017	15%	20%	18%	
					II - 2019	12%	17%	15%	
					III-2021	12%	18%	15%	
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
7	E1.1.3	F23	Ponderea respondenților care au plătit mită în formă de bani în decursul ultimului an	Scara 0%-100%	I - 2017	11,3%	3,6%	7,5%	
					II - 2019	7%	4,7%	6,3%	
					III-2021	9,9%	2,0%	6,0%	
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale					
8	E1.1.6	F24	Ponderea respondenților care au plătit mită în formă de bunuri în decursul ultimului an	Scara 0%-100%	I - 2017	6,2%	3,0%	4,6%	
					II - 2019	2,1%	1,8%	2,0%	
					III-2021	5,9%	0,2%	3,1%	
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale					

Studiu de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție: Val 3 – 2021

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală	
9	E1.1.3, E1.1.6	-	Volumul mitei (în bani și bunuri) estimat în decursul unui an <i>Univers extrapolare: 2 219 352 persoane în vârstă de 18 ani și mai mult (Recensământ 2014), 2 037 361 persoane în vârstă de 18 ani și mai mult (Populația cu reședință obișnuită, BNS, 2021); 52 300 întreprinderi (BNS, 2016), 56 300 (BNS, 2018), 57 200 (BNS, 2020)</i>	MDL	I - 2017	278 milioane	127 milioane	405 milioane	
					II - 2019	319,4 milioane	197,3 milioane	516,7 milioane	
					III-2021	562,3 milioane	4,1 milioane	566,4 milioane	
				Target: diminuarea graduală a valorii					
10	E1.1.4	-	Frecvența mitei în bani – în decursul unui an, în medie pentru o persoană fizică/ juridică care a oferit mită	Media	I - 2017	3,7	6,1	4,9	
					II - 2019	5,4	3,5	4,5	
					III-2021	4,8	2,5	3,7	
				Target: diminuarea graduală a valorii medii					
11	E2	-	Ponderea respondenților care au plătit mită (bani și/ sau bunuri) femeilor și bărbaților (<i>din total respondenți</i>)	Scara 0%-100%	I - 2017	F – 5,9% B – 3,3% F&B–4,4%	F – 1,0% B – 2,2% F&B–2,0%	F – 3,5% B – 2,8% F&B–3,2%	
					II - 2019	F – 3,2% B – 1,3% F&B–3,1%	F – 1,2% B – 2,4% F&B–1,6%	F – 2,2% B – 1,9% F&B–2,4%	
					III-2021	F-5,4% B-2,6% F&B-4,0%	F- B-0,8% F&B-0,5%	F-2,7% B-1,7% F&B-2,3%	
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale					
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 6-8 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă.</i>	Media scor 1-10	I - 2017	3.4	2.9	3.2	
					II - 2019	3.2	3.0	3.1	
					III-2021	3.5	2.8	3.1	
				Target: diminuarea graduală a valorii medii					

OBIECTIVUL GENERAL 2: RECUPERAREA BUNURILOR PROVENITE DIN INFRAACȚIUNI DE CORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
12	H1	F28	Ponderea respondenților care consideră că agenții publici sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție (des/ foarte des/ întotdeauna) <i>Media procentuală în baza a 11 categorii de agenți publici</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	7%	3%	5,0%
					II - 2019	5%	2%	3,5%
					III-2021	4%	1%	2,6%
Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
13	H1	F28	Percepția privind impunerea agenților publici să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție <i>1 = Niciodată ... 6 = Întotdeauna</i> <i>Medie în baza a 11 categorii de agenți publici</i>	Media scor 1-6	I - 2017	1.8	1.7	1.8
					II - 2019	1.5	1.5	1.5
					III-2021	1.7	1.4	1.6
Target: creșterea graduală a valorii medii								
14	H2.1	F29	Ponderea respondenților care s-au confruntat în decurs de 12 luni cu situații de corupție și li s-a restituit prejudiciul cauzat <i>Procent integrat în baza a 7 situații de corupție pentru populație și 5 situații de corupție pentru business</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	14%	14%	14%
					II - 2019	17%	8%	12,5%
					III-2021	14%	12%	13%
Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 12-14 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9)</i>	Media scor 1-10	I - 2017	1.3	1.1	1.2
					II - 2019	1.2	0.8	1.0
					III-2021	1.2	0.9	1.0
Target: creșterea graduală a valorii medii								

OBIECTIVUL GENERAL 3: ETICĂ ȘI INTEGRITATE ÎN SECTOARELE PUBLIC, PRIVAT ȘI NEGUVERNAMENTAL

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală	
15	E1.1.2.	F20, F22	Ponderea respondenților mulțumiți (mulțumit/ foarte mulțumit) de interacțiunea cu agenții publici <i>Media procentuală în baza a 29 (categorii) instituții publice</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	48%	59%	54%	
					II - 2019	52%	56%	54%	
					III-2021	49%	59%	54%	
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
16	E1.1.2.	F20, F22	Nivelul de satisfacție al respondenților de interacțiunea cu agenții publici 1= Foarte nemulțumit ... 5 = Foarte mulțumit <i>Medie în baza a 29 (categorii) instituții publice</i>	Media notelor 1-5	I - 2017	3.3	3.5	3.4	
					II - 2019	3.3	3.4	3.4	
					III-2021	3.3	3.4	3.4	
				Target: creșterea graduală a valorii medii					
17	K1	F38	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea sectorului public 1= <i>Corupție, lipsă de etică și integritate ...</i> 10 = <i>Etică și integritate totală și lipsa corupției</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	4.4	4.8	4.6	
					II - 2019	4.7	4.9	4.8	
					III-2021	4.5	5.2	4.9	
				Target: creșterea graduală a valorii medii					
18	K1	F38	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea sectorului privat (întreprinderi) 1= <i>Corupție, lipsă de etică și integritate ...</i> 10 = <i>Etică și integritate totală și lipsa corupției</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	4.6	5.6	5.1	
					II - 2019	4.9	6.4	5.7	
					III-2021	5.4	6.7	6.1	
				Target: creșterea graduală a valorii medii					
19	K1	F38	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea mass-media 1= <i>Corupție, lipsă de etică și integritate ...</i> 10 = <i>Etică și integritate totală și lipsa corupției</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	4.8	5.6	5.2	
					II - 2019	4.9	5.6	5.3	
					III-2021	4.8	5.1	5.0	
				Target: creșterea graduală a valorii medii					
20	K1	F38	Percepția respondenților privind etica și integritatea în activitatea ONG-urilor 1= <i>Corupție, lipsă de etică și integritate ...</i> 10 = <i>Etică și integritate totală și lipsa corupției</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	5.3	6.4	5.9	
					II - 2019	5.3	6.2	5.8	
					III-2021	5.1	5.9	5.5	
				Target: creșterea graduală a valorii medii					
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 15-20 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9)</i>	Media scor 1-10	I - 2017	4.5	5.3	4.9	
					II - 2019	4.7	5.4	5.0	
					III-2021	4.7	5.4	5.0	
				Target: creșterea graduală a valorii medii					

OBIECTIVUL GENERAL 4: PROTECȚIA AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE ȘI A VICTIMELOR CORUPȚIEI

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
21	H2&H3	F30	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni	Scara 0%-100%	I - 2017	31%	30%	31%
					II - 2019	17%	20%	19%
					III-2021	27%	20%	24%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
22	J1	F31	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni și le-au raportat	Scara 0%-100%	I - 2017	10%	7%	9%
					II - 2019	10%	9%	10%
					III-2021	16%	10%	13%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
23	J3	F32	Ponderea respondenților care au raportat acte de corupție cu care s-au confruntat în decurs de 12 luni și nu au avut de suferit, persoana vinovată fiind atrasă la răspundere	Scara 0%-100%	I - 2017	25%	38%	32%
					II - 2019	6%	0%	3%
					III-2021	17%	8%	13%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
24	J4	F33	Ponderea respondenților care NU au raportat acte de corupție cu care s-au confruntat în decurs de 12 luni, deoarece consideră că nu există protecție pentru cei care raportează actele de corupție	Scara 0%-100%	I - 2017	36%	38%	37%
					II - 2019	22%	15%	19%
					III-2021	27%	34%	31%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
25	J8	F37	Ponderea respondenților care cred (<i>în mare măsură/ absolut convinși</i>) că vor fi protejați în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia au avut de suferit	Scara 0%-100%	I - 2017	3%	4%	4%
					II - 2019	4%	5%	5%
					III-2021	5%	6%	6%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
26	J8	F37	Percepția respondenților privind protecția în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia au avut de suferit 1= Deloc nu cred ... 5 = Absolut convins că voi fi protejat	Media notelor 1-5	I - 2017	1.82	1.90	1.9
					II - 2019	1.9	2.2	2.1
					III-2021	1.99	2,02	2.0
				Target: creșterea graduală a valorii medii				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 21-26 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% = scor 0.2; 39% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă.</i>	Media scor 1-10	I - 2017	3.2	3.3	3.2
		II - 2019			3.3	3.4	3.3	
		III-2021			3.4	3.2	3.3	
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

OBIECTIVUL GENERAL 5: TRANSPARENȚA INSTITUȚIILOR PUBLICE, A FINANȚĂRII PARTIDELOR ȘI MASS-MEDIEI

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
27	L1	F39	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea puterii executive și legislative drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i> <i>Media procentuală în baza a 3 categorii de instituții centrale (Președinție, Parlament și Guvern)</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	20%	18%	19%
					II - 2019	20%	20%	20%
					III-2021	22%	33%	28%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
28	L2.1	F40	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea instituțiilor publice la nivel central drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i> <i>Media procentuală în baza a 5 categorii de activități (adoptare decizii, cheltuire bani publici, achiziții, informare cetățeni, executare lucrări de interes public)</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	17%	19%	18%
					II - 2019	15%	17%	16%
					III-2021	18%	21%	20%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
29	L2.2	F41	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea instituțiilor publice la nivel local drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i> <i>1= Deloc nu este transparent ... 4 = Foarte transparent</i> <i>Media procentuală în baza a 5 categorii de activități (adoptare decizii, cheltuire bani publici, achiziții, informare cetățeni, executare lucrări de interes public)</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	38%	30%	34%
					II - 2019	25%	24%	25%
					III-2021	39%	37%	38%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
30	L3	F42	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea partidelor politice drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	7%	7%	7%
					II - 2019	5%	5%	5%
					III-2021	9%	6%	8%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
31	L3	F42	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea campaniilor electorale drept <i>Destul de transparent/Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	8%	8%	8%
					II - 2019	5%	7%	6%
					III-2021	10%	7%	9%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
32	L3	F42	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea mass-media drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	15%	13%	14%
					II - 2019	10%	8%	9%
					III-2021	16%	9%	13%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală	
33	L3	F42	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în finanțarea ONG-urilor drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	20%	20%	20%	
					II - 2019	12%	12%	12%	
					III-2021	19%	12%	16%	
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 27-33 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.2)</i>	Media scor 1-10	I - 2017	1.8	1.6	1.7	
					II - 2019	1.3	1.3	1.3	
					III-2021	1.9	1.8	1.8	
				Target: creșterea graduală a valorii medii					

OBIECTIVUL GENERAL 6: EDUCAREA SOCIETĂȚII ȘI A FUNCȚIONARILOR

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
34	D2	F16	Atitudinea respondenților față de plățile neformale <i>1= Prefer să existe sistemul plăților neformale, deoarece astfel am acces mai rapid la servicii ... 10 = Prefer să nu existe sistemul plăților neformale chiar dacă aceasta ar însemna accesare mai îndelungată a serviciilor</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	8.3	7.9	8.1
					II - 2019	8.7	7.9	8.3
					III-2021	8.0	9.1	8.6
				Target: creșterea graduală a valorii medii				
35	D3	F17	Ponderea respondenților care preferă să soluționeze problemele cu autoritățile publice prin adresarea oficială la instituție, fără a apela la cunoscuți și mulțumiri	Scara 0%-100%	I - 2017	73%	76%	75%
					II - 2019	74%	85%	80%
					III-2021	70%	75%	73%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
36	D4	F18	Ponderea respondenților care consideră că dacă denunță faptul că au dat mită unui agent public (voluntar sau forțat), atunci doar agentul public urmează a fi atras la răspundere	Scara 0%-100%	I - 2017	16%	17%	17%
					II - 2019	14%	7%	11%
					III-2021	12%	14%	13%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				

Studiu de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție: Val 3 – 2021

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
37	M1	F47	Factorii care ar determina respondenții să se implice în acțiuni de diminuare a corupției <i>(Top 3 factori)</i>	Scara 0%-100%				
			Să am siguranța că voi fi protejat împotriva funcționarului pe care îl denunț		I - 2017	43%	40%	42%
					II - 2019	32%	30%	31%
					III-2021	38%	50%	44%
			Să fiu sigur că justiția în RM este independentă		I - 2017	34%	57%	46%
					II - 2019	32%	53%	43%
					III-2021	41%	54%	48%
Să știu ce drepturi am ca cetățean în fața funcționarilor și obligațiile lor față de mine	I - 2017	31%	28%	30%				
	II - 2019	27%	16%	22%				
	III-2021	26%	23%	25%				
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
38	M2	F48	Ponderea respondenților care au auzit/ văzut <i>multă/ foarte multă</i> informație despre activități anticorupție în ultimele 12 luni <i>Media procentuală pentru 2 categorii de informații</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	30%	48%	39%
					II - 2019	36%	48%	42%
					III-2021	28%	32%	30%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
39	N1	F49	Ponderea agenților economici care au beneficiat de instruirii cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul	Scara 0%-100%	I - 2017	-	22%	22%
					II - 2019	-	19%	19%
					III-2021	-	17%	17%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT		Indicator integrat în baza indicatorilor 34, 35, 36, 38, 39 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.2)</i>		Media scor 1-10	I - 2017	4.4	4.6	4.5
					II - 2019	4.3	4.2	4.3
					III-2021	4.2	4.5	4.3
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

PILONUL I. PARLAMENTUL

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Parlament îmbunătățită considerabil								
40	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Parlament	Scara 0%-100%	I - 2017	5%	8%	7%
					II - 2019	11%	9%	10%
					III-2021	9%	20%	15%
Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
Percepția privind corupția în cadrul legislativului îmbunătățită								
41	C1	F10.1	Ponderea respondenților care apreciază Parlamentul <i>Deloc corupt sau Puțin corupt</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	13%	12%	13%
					II - 2019	18%	17%	18%
					III-2021	12%	30%	21%
Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
42	C2	F11	Ponderea respondenților care apreciază Parlamentul drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	32%	32%	32%
					II - 2019	29%	13%	21%
					III-2021	38%	15%	27%
Target: diminuarea graduală a valorii procentuale								
Eficiența controlului parlamentar sporită								
43	B3	F5	Ponderea respondenților care susțin că Parlamentul controlează <i>În mare măsură/În foarte mare măsură</i> modul cum funcționează legile pe care le adoptă	Scara 0%-100%	I - 2017	10%	17%	14%
					II - 2019	8%	9%	9%
					III-2021	9%	8%	9%
Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
Calitatea reglementărilor îmbunătățită								
44	B2	F4	Percepția respondenților privind funcționalitatea legilor <i>1= Legile în RM deloc nu funcționează/ Legile în RM se aplică doar unora ...</i> <i>10 = Legile în RM funcționează foarte bine/ Legile în RM se aplică egal tuturor</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	3.6	4.4	4.0
					II - 2019	3.3	3.7	3.5
					III-2021	3.5	4.0	3.8
Target: creșterea graduală a valorii medii								
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 40-44 Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.239% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă;	Media scor 1-10	I - 2017	2.6	3,0	2.8
		II - 2019			2.8	3.2	3.0	
		III-2021			2.5	3.7	3.1	
Target: creșterea graduală a valorii medii								

PILONUL II. GUVERNUL, SECTORUL PUBLIC ȘI ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Guvern îmbunătățită considerabil								
45	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Guvern	Scara 0%-100%	I - 2017	8%	12%	10%
					II - 2019	12%	11%	12%
					III-2021	9%	15%	12%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Încrederea în autoritățile publice centrale și locale îmbunătățită								
46	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în APL la nivel de raion	Scara 0%-100%	I - 2017	15%	14%	15%
					II - 2019	10%	12%	11%
					III-2021	18%	14%	16%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
47	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Primărie/ consiliul local	Scara 0%-100%	I - 2017	28%	22%	25%
					II - 2019	25%	16%	21%
					III-2021	29%	28%	29%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Percepția privind corupția în cadrul executivului îmbunătățită semnificativ								
48	C1	F10.1	Ponderea respondenților care apreciază Guvernul <i>Deloc corupt sau Puțin corupt</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	13%	13%	13%
					II - 2019	17%	19%	18%
					III-2021	10%	21%	16%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
49	C2	F11	Ponderea respondenților care apreciază Guvernul drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	22%	3%	13%
					II - 2019	23%	12%	18%
					III-2021	24%	13%	19%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
Abaterile disciplinare ale agenților publici sancționate								
50	G1	F26	Ponderea respondenților care consideră că agenții publici sunt sancționați de către conducători pentru lipsa de etică și integritate profesională (<i>Des/ Foarte des/ Întotdeauna</i>)	Scara 0%-100%	I - 2017	9%	10%	10%
					II - 2019	9%	7%	8%
					III-2021	6%	4%	5%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				

Studiu de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție: Val 3 – 2021

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Transparența decizională și transparența datelor guvernamentale sporită								
51	L1	F39	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență în activitatea Guvernului drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	17%	18%	18%
					II - 2019	20%	21%	21%
					III-2021	17%	26%	22%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
52	L2	F40	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență al instituțiilor publice la nivel central în procesul de adoptare a deciziilor drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	19%	22%	21%
					II - 2019	17%	21%	19%
					III-2021	22%	23%	23%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
53	L2	F40	Ponderea respondenților care apreciază nivelul de transparență al instituțiilor publice la nivel central în procesul de cheltuire a banilor publici, achiziții publice și executarea lucrărilor și serviciilor de interes public drept <i>Destul de transparent/ Foarte transparent</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	14%	17%	16%
					II - 2019	14%	16%	15%
					III-2021	16%	20%	18%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
54	L4	F43	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel central în ultimele 12 luni	Scara 0%-100%	I - 2017	5%	15%	10%
					II - 2019	4%	7%	6%
					III-2021	7%	29%	18%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
55	L4	F43	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel local în ultimele 12 luni	Scara 0%-100%	I - 2017	19%	36%	28%
					II - 2019	11%	27%	19%
					III-2021	19%	26%	23%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
56	L5	F44	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel central în ultimele 12 luni și au primit răspuns	Scara 0%-100%	I - 2017	75%	95%	85%
					II - 2019	74%	85%	80%
					III-2021	85%	88%	87%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
57	L5	F44	Ponderea respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel local în ultimele 12 luni și au primit răspuns	Scara 0%-100%	I - 2017	87%	94%	91%
					II - 2019	76%	87%	82%
					III-2021	88%	90%	89%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
58	L6	F45	Nivelul de satisfacție al respondenților care au solicitat informație de la instituții publice la nivel central sau local în ultimele 12 luni și au primit răspuns <i>1= Deloc satisfăcut ... 10 = Foarte satisfăcut</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	7.7	7.4	7.6
					II - 2019	7.9	8.0	8.0
					III-2021	7.4	7.5	7.5

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
59	L7	F46	Ponderea respondenților care au utilizat cel puțin un serviciu public electronic în ultimele 12 luni	Scara 0%-100%	I - 2017	17%	70%	44%
					II - 2019	14%	69%	42%
					III-2021	22%	86%	54%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
60	L8	-	Ponderea respondenților mulțumiți (<i>Destul de mulțumit/ Foarte mulțumit</i>) de serviciile publice electronice	Scara 0%-100%	I - 2017	79%	93%	86%
					II - 2019	88%	90%	89%
					III-2021	83%	93%	88%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 45-60 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.239% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă;</i>	Media scor 1-10	I - 2017	3.5	4.4	3.9
		II - 2019			3.4	4.1	3.8	
		III-2021			3.6	4.5	4.1	
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

PILONUL III. JUSTIȚIA ȘI AUTORITĂȚILE ANTICORUPȚIE

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Încrederea în justiție, în procuratură, în Centrul Național Anticorupție și în Autoritatea Națională de Integritate, îmbunătățită considerabil								
61	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Justiție	Scara 0%-100%	I - 2017	11%	13%	12%
					II - 2019	7%	7%	7%
					III-2021	11%	8%	10%
62			Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Procuratură		I - 2017	10%	11%	11%
					II - 2019	7%	7%	7%
					III-2021	10%	8%	9%
63			Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în CNA		I - 2017	17%	22%	20%
					II - 2019	9%	9%	9%
					III-2021	13%	11%	12%
64			Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în ANI		I - 2017	10%	14%	12%
					II - 2019	5%	7%	6%
					III-2021	11%	10%	11%

Studiu de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție: Val 3 – 2021

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală	
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
Independența și eficiența justiției, procuraturii, Centrului Național Anticorupție și Autorității Naționale de Integritate, asigurate									
65	B7	F8	Ponderea respondenților care apreciază activitatea CNA <i>Bine/Foarte bine</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	18%	20%	19%	
66			II - 2019		9%	11%	10%		
			III-2021		11%	12%	12%		
			I - 2017		10%	11%	11%		
67			II - 2019		6%	7%	7%		
			III-2021		9%	10%	10%		
			I - 2017		15%	18%	17%		
68			II - 2019		8%	9%	9%		
			III-2021		11%	11%	11%		
			I - 2017		11%	16%	14%		
			II - 2019		8%	8%	8%		
			III-2021		11%	8%	10%		
	Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
69	B8	F9	Ponderea respondenților care consideră CNA drept instituție total independentă	Scara 0%-100%	I - 2017	10%	7%	9%	
70			II - 2019		7%	5%	6%		
			III-2021		7%	5%	6%		
			I - 2017		6%	5%	6%		
71			II - 2019		6%	5%	6%		
			III-2021		6%	4%	5%		
			I - 2017		7%	6%	7%		
72			II - 2019		6%	4%	5%		
			III-2021		7%	3%	5%		
			I - 2017		7%	7%	7%		
			II - 2019		6%	4%	5%		
			III-2021		6%	4%	5%		
	Target: creșterea graduală a valorii procentuale								
73	J2	-	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție și au raportat aceste acte la agențiile anticorupție (CNA, ANI, Procuratura anticorupție)	Scara 0%-100%	I - 2017	44%	64%	54%	
					II - 2019	55%	67%	61%	
					III-2021	42%	76%	59%	
					Target: creșterea graduală a valorii procentuale				

Studiu de evaluare a impactului Strategiei Naționale de Integritate și Anticorupție: Val 3 – 2021

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
74	J3	F32	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție, le-au raportat, însă au avut de suferit sau persoana vinovată nu a fost trasă la răspundere	Scara 0%-100%	I - 2017	75%	62%	69%
					II - 2019	66%	89%	78%
					III-2021	83%	54%	69%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
75	J7	F36	Ponderea respondenților care ar prefera să raporteze acte de corupție la agențiile anticorupție prin diferite mijloace	Scara 0%-100%	I - 2017	86%	85%	86%
					II - 2019	87%	87%	87%
					III-2021	69%	82%	76%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Percepția privind corupția în sectorul justiției, îmbunătățită								
76	C1	F10.1	Ponderea respondenților care apreciază Instanțele de judecată <i>Deloc corupte sau Puțin corupte</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	11%	12%	12%
77			Ponderea respondenților care apreciază ANI <i>Deloc corupte sau Puțin corupte</i>		II - 2019	11%	8%	10%
					III-2021	11%	8%	10%
					I - 2017	21%	19%	20%
78			Ponderea respondenților care apreciază CNA <i>Deloc corupte sau Puțin corupte</i>		II - 2019	12%	14%	13%
					III-2021	17%	11%	14%
					I - 2017	24%	22%	23%
79			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura <i>Deloc corupte sau Puțin corupte</i>		II - 2019	17%	15%	16%
					III-2021	18%	11%	15%
					I - 2017	11%	13%	12%
80			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura Anticorupție <i>Deloc corupte sau Puțin corupte</i>		II - 2019	11%	9%	10%
					III-2021	12%	9%	11%
	I - 2017	19%		18%	19%			
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
81	C2	F11	Ponderea respondenților care apreciază Instanțele de judecată drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	21%	8%	15%
82			Ponderea respondenților care apreciază ANI drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		II - 2019	26%	37%	32%
					III-2021	24%	41%	33%
					I - 2017	0,3%	0,8%	0,6%
					II - 2019	0,4%	0,2%	0,3%
III-2021	0,3%	3%	1,7%					

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
83			Ponderea respondenților care apreciază CNA drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		I - 2017	3%	4%	4%
					II - 2019	3%	5%	4%
					III-2021	5%	10%	8%
84			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		I - 2017	10%	6%	8%
					II - 2019	18%	20%	19%
					III-2021	16%	36%	26%
85			Ponderea respondenților care apreciază Procuratura Anticorupție drept <i>Cea mai coruptă instituție</i>		I - 2017	2%	1%	2%
					II - 2019	7%	10%	9%
					III-2021	5%	11%	8%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
86	B5	F7	Ponderea respondenților care susțin că justiția în RM NU este influențată de interese politice, Guvern și interesul de îmbogățire a judecătorilor <i>Procent integrat (cei care au răspuns nu la toate 3 tipuri de influențe)</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	3%	3%	3%
					II - 2019	6%	5%	6%
					III-2021	3%	2%	3%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 61-86 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.239% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă;</i>	Media scor 1-10	I - 2017	3.2	3.5	3.4
II - 2019	3.0	2.8			2.9			
III-2021	2.9	2.9			2.9			
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

PILONUL IV. COMISIA ELECTORALĂ CENTRALĂ ȘI PARTIDELE POLITICE

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală	
Încrederea în Comisia Electorală Centrală îmbunătățită									
87	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în CEC	Scara 0%-100%	I - 2017	12%	17%	15%	
					II - 2019	7%	10%	9%	
					III-2021	16%	19%	18%	
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
88	B4	F6	Ponderea respondenților care consideră că alegerile în RM sunt <i>Mai degrabă corecte și libere sau Sunt întotdeauna libere și corecte</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	21%	26%	24%	
					II - 2019	25%	23%	24%	
					III-2021	32%	57%	45%	
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
Încrederea în partidele politice îmbunătățită									
89	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în partide politice	Scara 0%-100%	I - 2017	4%	6%	5%	
					II - 2019	4%	5%	5%	
					III-2021	5%	5%	5%	
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale					
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 87-89 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.239% = scor 3.9).</i>	Media scor 1-10	I - 2017	1.2	1.6	1.4	
					II - 2019	1.2	1.3	1,2	
					III-2021	1.8	2.7	2.2	
				Target: creșterea graduală a valorii medii					

PILONUL V. CURTEA DE CONTURI

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Curtea de Conturi îmbunătățită								
90	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Curtea de Conturi	Scara 0%-100%	I - 2017	10%	16%	13%
					II - 2019	6%	9%	8%
					III-2021	12%	15%	14%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Independența auditului efectuat de Curtea de Conturi, asigurată								
91	B6	-	Ponderea respondenților care consideră că auditul efectuat de Curtea de Conturi la instituțiile publice este independent	Scara 0%-100%	I - 2017	11%	15%	13%
					II - 2019	8%	9%	9%
					III-2021	11%	13%	12%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 87-89 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.239% = scor 3.9).</i>	Media scor 1-10	I - 2017	1.1	1.6	1.3
					II - 2019	0.7	0.9	0.8
					III-2021	1.2	1.4	1.3
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

PILONUL VI. AVOCATUL POPORULUI (OMBUDSMANUL)

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Încrederea în Avocatul Poporului îmbunătățită								
92	B1	F3	Ponderea respondenților care au <i>Destulă sau Foarte multă încredere</i> în Avocatul Poporului	Scara 0%-100%	I - 2017	11%	13%	12%
					II - 2019	9%	11%	10%
					III-2021	17%	15%	16%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Respectarea drepturilor fundamentale, asigurate								
93	A1	F1	Percepția respondenților privind respectarea drepturilor omului de rând în Republica Moldova <i>1= Deloc nu se respectă ... 10 = Se respectă în totalitate</i>	Media notelor 1-10	I - 2017	3.6	4.8	4.2
					II - 2019	3.3	4.4	3.9
					III-2021	4.0	5.4	4.7
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
94	A2	F2	Ponderea respondenților care conștientizează faptul că orice caz de corupție duce în mod automat la încălcarea drepturilor omului <i>Procent integrat din 5 afirmații (cei care au răspuns Acord total la toate 5 afirmații)</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	73%	79%	76%
					II - 2019	73%	94%	84%
					III-2021	71%	86%	79%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Rata persoanelor care omit să denunțe corupția din frică de persecuții, redusă								
95	J1	F31	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni și NU le-au raportat	Scara 0%-100%	I - 2017	82%	80%	81%
					II - 2019	80%	74%	77%
					III-2021	71%	77%	74%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
96	J4	F33	Ponderea respondenților care s-au confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni și NU le-au raportat din cauza <i>fricii de a nu suferi mai târziu pe plan personal sau profesional</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	34%	32%	33%
					II - 2019	14%	16%	15%
					III-2021	25%	40%	33%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
97	J5	F34	Ponderea respondenților care NU ar raporta acte de corupție, <i>dacă s-ar confrunța cu ele</i> (Probabil nu/ Sigur nu)	Scara 0%-100%	I - 2017	32%	31%	32%
					II - 2019	27%	23%	25%
					III-2021	27%	28%	28%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
98	J6	F35	Ponderea respondenților care NU ar raporta acte de corupție, <i>dacă s-a confrunța cu ele din cauza fricii de a nu suferi mai târziu pe plan personal sau profesional</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	40%	47%	44%
					II - 2019	29%	22%	26%
					III-2021	34%	61%	48%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 92-98 <i>Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex., 2% =scor 0.239% = scor 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă;</i>	Media scor 1-10	I - 2017	4.7	5.0	4.9
		II - 2019			5.2	5.9	5.6	
		III-2021			5.3	5.0	5.1	
				Target: creșterea graduală a valorii medii				

PILONUL VII. SECTORUL PRIVAT

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală
Riscurile de corupție reduse și nivelul mitei oferite în sectorul privat diminuat								
99	N4	F56	Ponderea agenților economici care afirmă că nu s-a confruntat cu situații de corupție în interacțiunea cu agenții publici	Scara 0%-100%	I - 2017	-	53%	53%
					II - 2019	-	74%	74%
					III-2021	-	58%	58%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Libertatea afacerilor față de corupție, asigurată								
100	N2	F54	Ponderea agenților economici care afirmă că <i>fenomenul corupției în sistemul judiciar, fiscal, vamal control al calității produselor și în procedurile de achiziții publice este printre principalele obstacole în activitatea lor</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	-	32%	32%
					II - 2019	-	29%	29%
					III-2021	-	32%	32%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
101	N3	F55	Ponderea agenților economici care afirmă că activitatea lor <i>Deloc nu este afectată de interese politice</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	-	51%	51%
					II - 2019	-	64%	64%
					III-2021	-	48%	48%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
102	N6	-	Ponderea agenților economici care au cod de etică în cadrul companiei <i>Baza de eșantionare: întreprinderile mici, medii și mari</i>	Scara 0%-100%	I - 2017	-	81%	81%
					II - 2019	-	82%	82%
					III-2021	-	76%	76%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
Gradul de risc privind spălarea banilor redus								
103	M3	F51	Ponderea respondenților care preferă să achiziționeze bunuri și servicii prin transfer bancar/ card	Scara 0%-100%	I - 2017	24%	-	24%
					II - 2019	19%	-	19%
					III-2021	39%	-	39%
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale				
104	M3	-	Ponderea respondenților care NU preferă să achiziționeze bunuri și servicii prin transfer bancar sau card, deoarece este incomod sau nu au încredere în bănci	Scara 0%-100%	I - 2017	61%	-	61%
					II - 2019	62%	-	62%
					III-2021	74%	-	74%
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale				
105	N7	F52	Ponderea agenților economici care folosesc numerarul ca mijloc de plată în activitatea companiei în proporție de 20% și mai mult	Scara 0%-100%	I - 2017	-	48%	48%
					II - 2019	-	55%	55%
					III-2021	-	28%	28%

#	Cod întrebare chestionar	Nr. figură raport	Indicator de măsurare	Valoare	Nr. val	Populație	Business	Media generală		
				Target: diminuarea graduală a valorii procentuale						
106	N8	F53	Ponderea agenților economici care consideră că folosirea numerarului ca mijloc de plată oferă posibilitatea de eschivare de la plata impozitelor	Scara 0%-100%	I - 2017	-	19%	19%		
					II - 2019	-	17%	17%		
					III-2021	-	33%	33%		
				Target: creșterea graduală a valorii procentuale						
INDICATOR GENERAL INTEGRAT			Indicator integrat în baza indicatorilor 99-106: Valorile procentuale sunt transformate în scoruri de la 1 la 10 (de ex. 2% = 0.2, 39% = 3.9). Pentru indicatorii specifici cu target de diminuare, la calcularea indicatorului integrat s-a luat valoarea opusă;	Media scor 1-10	I - 2017	3.2	5.4	4.3		
					II - 2019	2.9	5.9	4.4		
					III-2021	3.3	5.9	4.6		
				Target: creșterea graduală a valorii medii						

DESIGNUL STUDIULUI

Studiul a inclus 3 tipuri de sondaje naționale reprezentative la nivel de 3 grupuri țintă distincte:

- Populația generală în vârstă de 18 ani și mai mult pe un eșantion de 1,109 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 3%.
- Agenți economici activi (care au raportat activitate în anul 2019) pe un eșantion de 504 întreprinderi. Eroarea de eșantionare +/- 4,5%.
- Agenți publici din cadrul administrației publice centrale din mun. Chișinău (ministere, birouri, agenții), la nivel de centre raionale și sate pe un eșantion de 607 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 4%.

În continuare este descrisă metodologia de implementare pentru fiecare tip de sondaj.

Sondajul populației generale și a agenților economici

Metoda de cercetare: sondaj național reprezentativ (exclusiv regiunea transnistreană) pentru populația generală și agenții economici.

Tehnica de cercetare: interviu față în față la locul de domiciliu (pentru populația generală) și locul de muncă (pentru agenți economici) al respondentului, în baza unui chestionat structurat.

Metoda de intervievare: CAPI – Interviu personal asistat de calculator în combinație cu CATI – interviu la telefon asistat de calculator din cauza pandemiei (restricțiilor impuse în zonele cu alertă roșie și riscurile sporite de infectare).

Grupuri țintă:

1. Populația generală în vârstă de 18 ani și mai mult
2. Agenți economici activi (care au raportat activitate în anul 2019)

Respondent țintă în cazul agenților economici: conducerea la nivel înalt. În majoritatea cazurilor au fost intervievate persoanele cu funcție de director, director adjunct/executiv, manager general, director financiar sau proprietarul companiei. În unele cazuri contabilul și alți manageri au fost chestionați.

Mărime eșantion:

1. Populația generală – 1,109 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 3%.
2. Agenți economici – 504 respondenți. Eroarea de eșantionare +/- 4,5%.

Instrument de cercetare: chestionar structurat, elaborat de Centrul CIVIS în colaborare cu Clientul. Chestionarul a cuprins 503 itemi-întrebări pentru populația generală și 522 itemi-întrebări pentru agenți economici, inclusiv demografice. Chestionarul a fost pre-testat înainte de lucru pe teren. Limba de lucru a fost româna și rusa, în funcție de preferințele respondentului. 73% din chestionare au fost realizate în română și 27% în rusă în cazul populației, iar în cazul agenților economici 70% din chestionare au fost realizate în română și 30% în rusă.

Durata medie a interviului: 35 minute pentru populația generală și 39 minute pentru agenții economici.

Perioada de colectare a datelor: 8 aprilie – 6 octombrie 2021.

Aria geografică: mediul urban și rural. Studiul a inclus 283 localități.

Design eșantion pentru populația generală

- stratificat – au fost utilizate 2 criterii de stratificare:
 - *regiune* – “11” regiuni, similare fostelor județe (raionul Taraclia a fost comasată cu UTAG din considerentele mărimii sale);
 - *tip localitate* – sate, orașe și municipii;

- *volumul straturilor* – straturile rezultate în urma stratificării au inclus numărul de persoane în vârstă de 18 ani și mai mult din universul de eșantionare.
- probabilistic – localitățile și respondenții au fost selectați după o schemă probabilistă, fiecare având o probabilitate mai mare decât valoarea zero de a fi inclus în eșantion;
- etape multiple – pentru a reduce costurile de cercetare a fost utilizat eșantionul cu etape multiple:
 - *unitatea primară de eșantionare (UPE) (localitatea)* – localitățile din fiecare strat au fost selectate aleatoriu după principiul probabilității proporționale cu mărimea;
 - *unitate secundară de eșantionare (USE – rute/străzi)* – USE din cadrul localităților incluse în eșantion au fost selectate aleatoriu în baza principiului *selecția simplă aleatorie*;
 - *unitate terțiară de eșantionare (UTE – gospodărie)* – gospodăriile din cadrul USE au fost selectate aleatoriu în baza principiului *selecția simplă aleatorie* (nu mai mult de 5 gospodării au fost chestionate în cadrul USE);
 - *ultima unitate de eșantionare (UUE – respondent)* – în cadrul gospodăriei respondentul era selectat conform principiului celei mai apropiate zile de naștere de la data vizitei.

Populația de referință: totalitatea gospodăriilor și persoanelor din cadrul țării. Datele de referință pentru schema de eșantionare au fost preluate din recensământul populației 2014 și evidența curentă a populației pentru 2019. Criteriul de substituire: în cazul când persoana selectată inițial refuza să răspundă sau nu era posibil de contactat după mai multe vizite, atunci era selectată următoarea gospodărie de pe rută.

Design eșantion pentru agenți economici

- stratificat – 3 criterii de stratificare au fost utilizate:
 - *regiune de dezvoltare* – “4” regiuni – nord, centru, sud și mun. Chișinău;
 - *tipul localității* – sate, orașe și municipii;
 - *mărimea întreprinderii* – micro (până la 9 angajați), mică (10-49 angajați), medie (50-249 angajați) și mare (peste 250 angajați).
- volumul stratului – volumele straturilor rezultate în urma procesului de stratificare pe regiune, tipul localității și mărimea întreprinderii au inclus numărul întreprinderilor, preluate din baza de date a Biroului Național de Statistică; Doar întreprinderile care au raportat activitate economică pentru anul 2019 au fost luate în calcularea volumului straturilor.
- probabilistic – localitățile și întreprinderile au fost selectate în baza unei scheme probabiliste, fiecare localitate și întreprindere având probabilitatea de a fi inclusă în eșantion mai mare decât valoarea zero;
- cu etape multiple – pentru optimizarea costurilor sondajului a fost folosită schema de eșantionare multistadială:
 - *unitate primară de eșantionare (UPE) (localitate)* – localitățile din fiecare strat inclus în eșantion au fost selectate aleatoriu în baza principiului probabilității proporționale la mărimea localității.
 - *unitate secundară de eșantionare (USE – întreprinderea)* – întreprinderile din cadrul localităților incluse în eșantion au fost selectate aleatoriu în baza procedurii selecției simple aleatorii.

Cadrul de eșantionare: lista tuturor localităților la prima etapă de eșantionare și lista tuturor întreprinderilor în cadrul fiecărei UPE. Criteriul de substituire: în cazul când întreprinderea selectată inițial refuza să răspundă sau nu era posibil de contactat după mai multe vizite, atunci era selectată următoarea întreprindere de pe listă.

Ponderare

Profilul eșantionului obținut a fost ponderat în corespundere cu datele statistice oficiale – pentru populație s-a ponderat variabila sex și grupe de vârstă, iar pentru agenți economici s-a ponderat variabila mărimea întreprinderii și regiunea de dezvoltare.

Dificultăți / limitări

O dificultate importantă a studiului a fost realizarea interviurilor la telefon din cauza subiectului sensibil și volumului chestionarului destul de mare pentru un interviu la telefon. În rezultat, pe lângă refuzurile generale de participare la studiu, în jur de 14% din respondenți (populație generală și agenți economici) au întrerupt interviurile în timpul procesului de interviu, refuzând ulterior să continue. Acest fapt a influențat atât o perioadă mai mare de colectare a datelor, cât și reticența de a oferi răspunsuri sincere la întrebările foarte sensibile, precum ar fi plățile neoficiale, în special din partea agenților economici.

Sondajul agenților publici

Metode de cercetare: sondaj național reprezentativ pentru agenți publici.

Tehnica de cercetare: interviu față în față la locul de muncă al respondentului, în baza unui chestionat structurat.

Metoda de interviu: CAPI – interviu personal asistat de calculator în combinație cu CATI – interviu la telefon asistat de calculator.

Grupuri țintă:

1. Agenți publici din cadrul administrației publice centrale din mun. Chișinău (ministere, birouri, agenții)
2. Agenți publici la nivel de centre raionale și sate

Mărime eșantion: 607 respondenți.

Instrument de cercetare: chestionar structurat, elaborat de Centrul CIVIS în colaborare cu Clientul. Chestionarul a cuprins 290 itemi-întrebări, inclusiv demografice. Chestionarul a fost pre-testat înainte de lucru pe teren. Limba de lucru a fost româna și rusa, în funcție de preferințele respondentului. 84% din chestionare au fost realizate în română și 16% în rusă.

Durata medie a interviului: 44 minute.

Perioada de colectare a datelor: 13 august – 29 octombrie 2021.

Aria geografică: mediul urban și rural. Studiul a inclus 125 localități.

Design eșantion:

Eșantionarea pentru grupul țintă 1

300 de chestionare au fost distribuite proporțional cu numărul agenților publici din administrația publică centrală din mun. Chișinău și teritoriu. În cadrul fiecărei instituții au fost intervievați agenți publici de la diferite nivele de post: nivel de conducere (ministru, vice-miniștri, directori, vice-directori); nivel mediu de conducere (șefi de departamente, direcții, secții); agenți publici obișnuiți (cu funcție de execuție).

O listă a tuturor instituțiilor a fost oferită de Biroul Național de Statistică cu numărul de angajați pentru fiecare instituție.

Selectarea respondenților a fost efectuată după principiul probabilitate proporțională cu mărimea și metoda de selecție aleatorie simplă. În total, au fost selectate 111 de instituții din 332 înregistrate.

Eșantionarea pentru grupul țintă 2

300 de chestionare au fost distribuite în mod egal pentru autoritățile publice/agenți publici locale de nivelul 1 și nivelul 2. Au fost interviuate următoarele categorii de respondenți: Nivelul 1 – primar; angajat al primăriei; profesor; medic de familie; polițist; Nivelul 2 – conducerea consiliului raional, angajați cu funcții de execuție ai consiliului raional.

În cadrul fiecărei instituții, a fost interviuat un reprezentant de la nivelul conducerii și 2-3 reprezentanți ai funcționarilor publici obișnuiți.

Procedura de selecție a respondenților a fost similară cu cea pentru grupul țintă 1.

Centrul CIVIS

I. PROFILUL SOCIO-DEMOGRAFIC AL RESPONDENȚILOR

1.1 Populație generală

Figura S1.1 Sexul

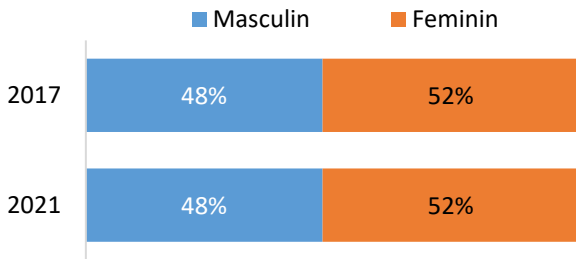

Figura S1.2 Grupa de vârstă

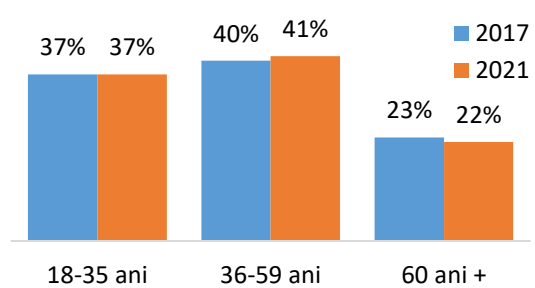

Figura S1.3 Studiile

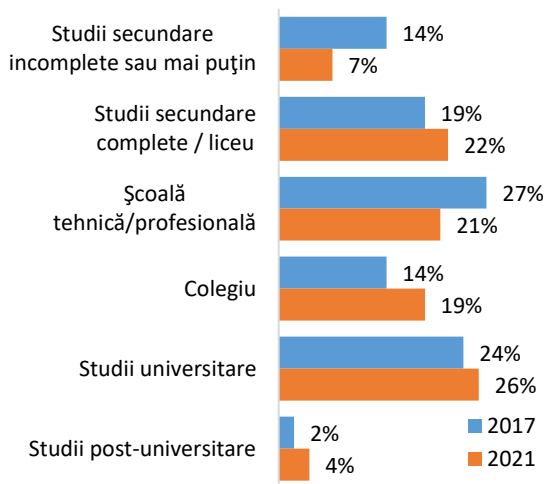

Figura S1.4 Grup etnic

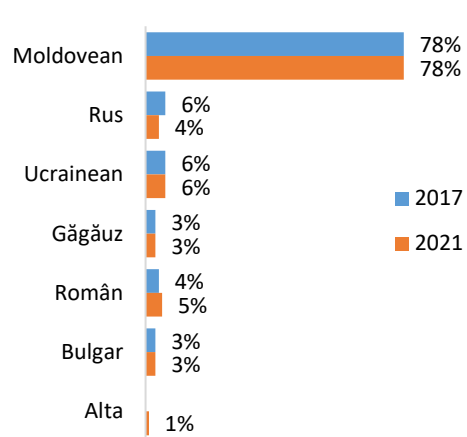
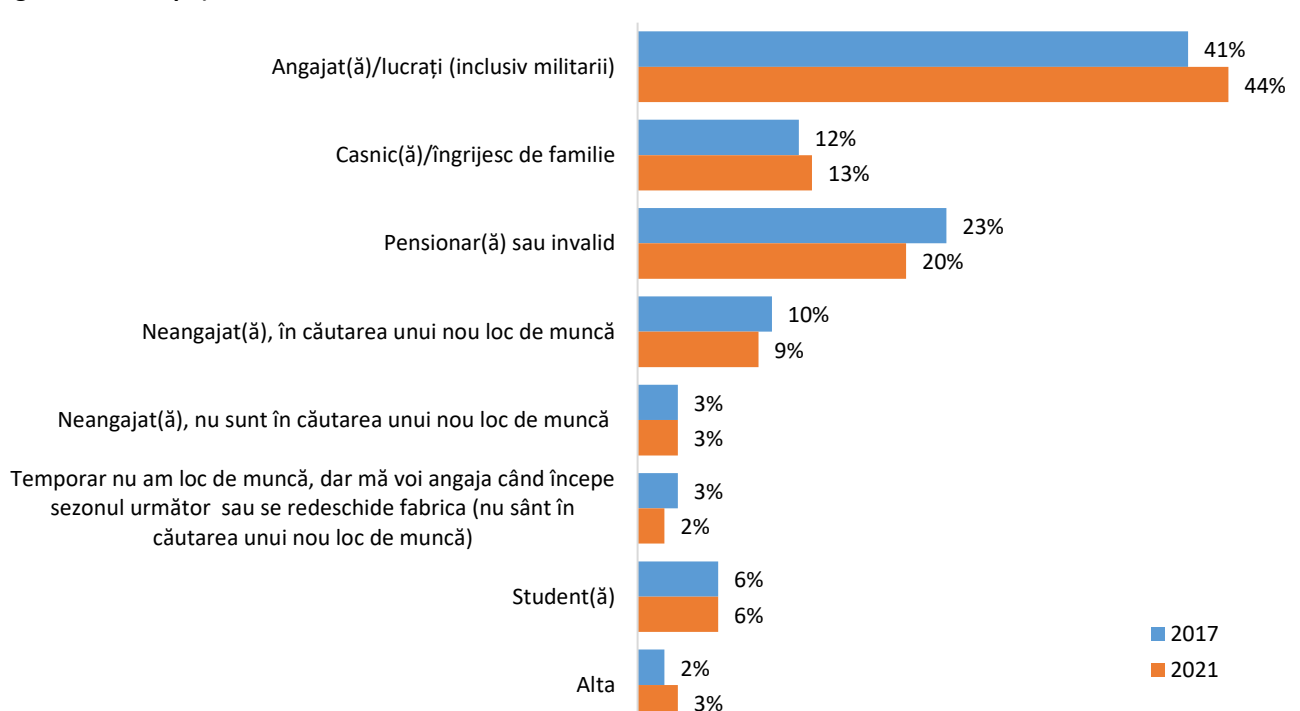

Figura S1.5 Ocupația

1.2 Agenți economici

Figura S2.1 Sexul

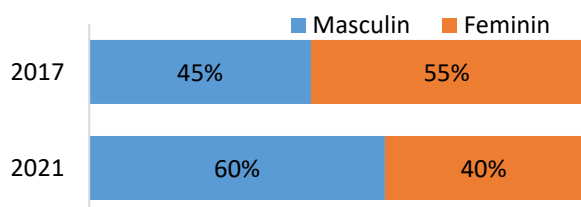

Figura S2.2 Grupa de vârstă

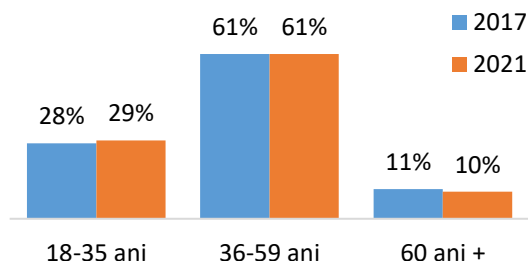

Figura S2.3 Studiile

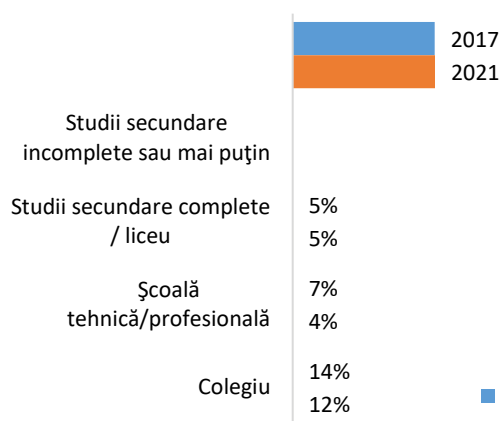

Figura S2.4 Postul

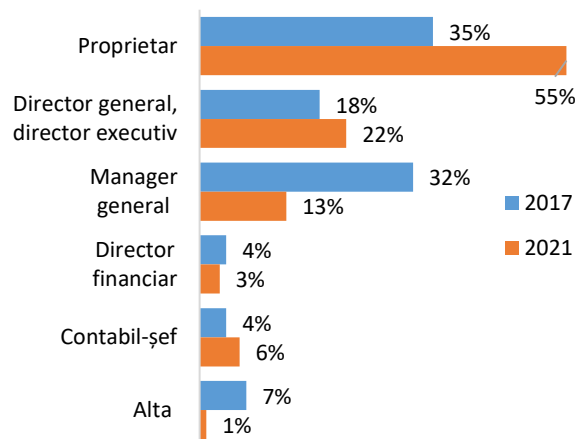

Figura S2.5 Structura de proprietate a companiei

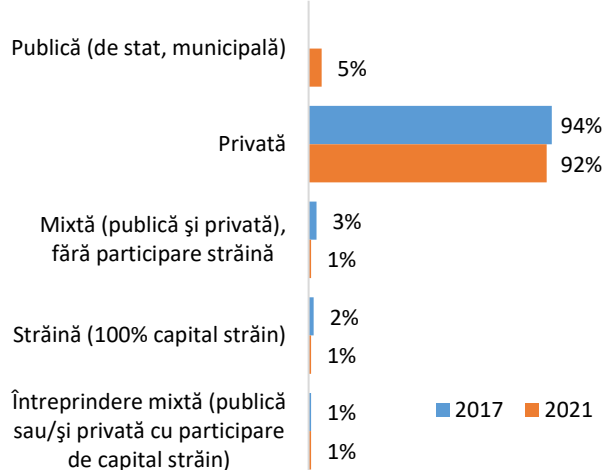

Figura S2.6 Forma de organizare juridică

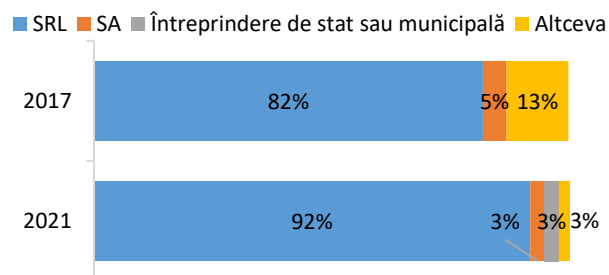

Figura S2.7 Mărimea

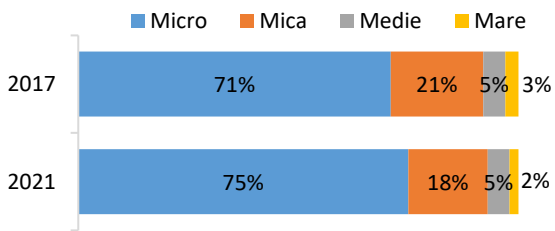

Figura S2.8 Când a fost fondată compania dvs.?

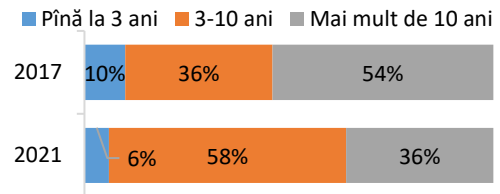
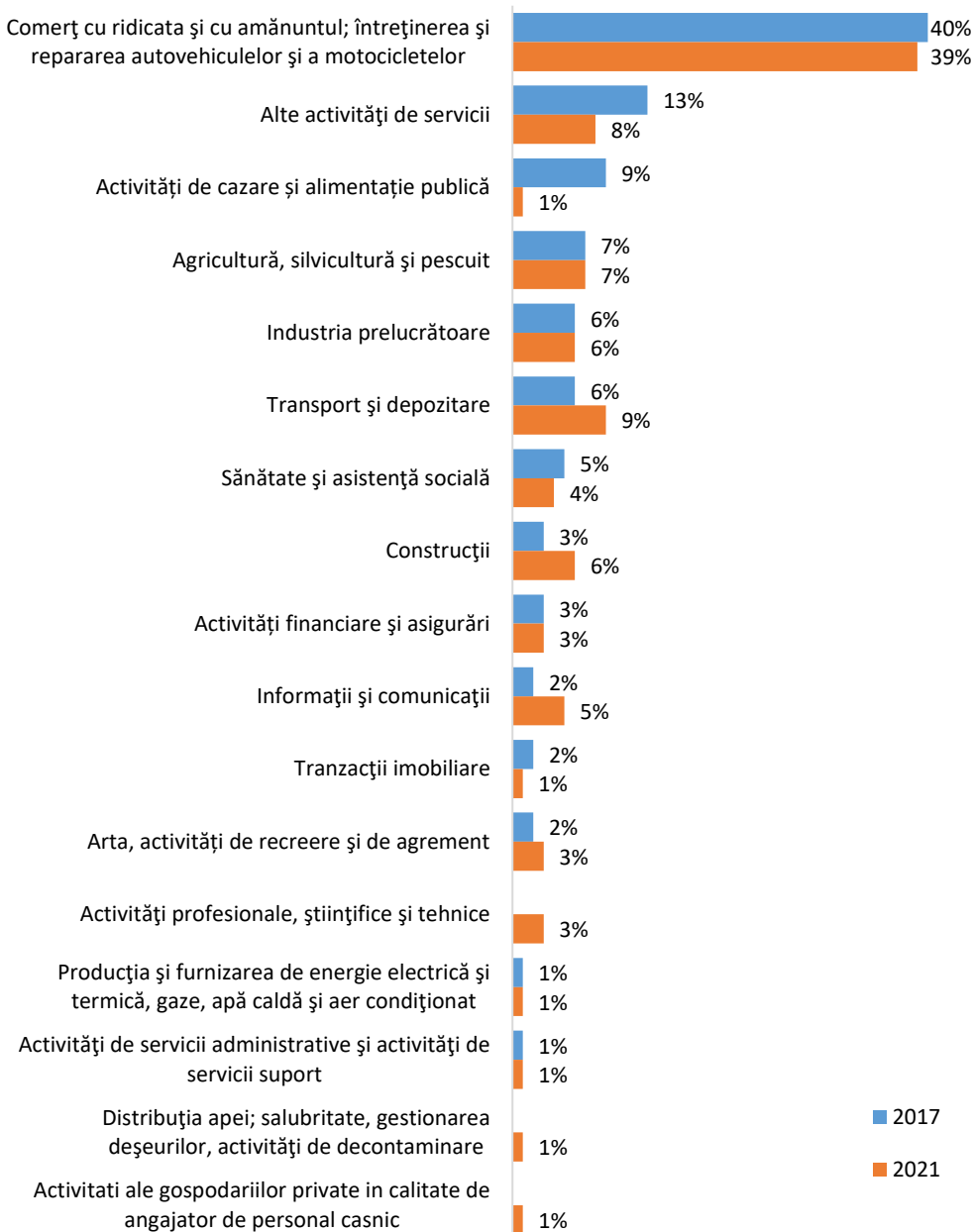

Figura S2.9 Sfera principală de activitate

1.3 Agenți publici

Figura S3.1 Sexul agentului public

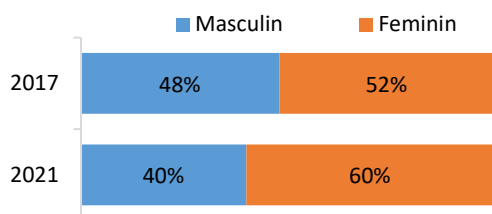

Figura S3.2 Grupa de vârstă

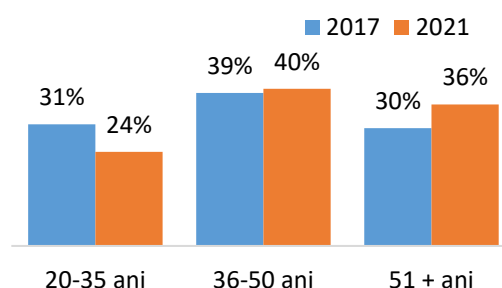

Figura S3.3 Nivelul de studii

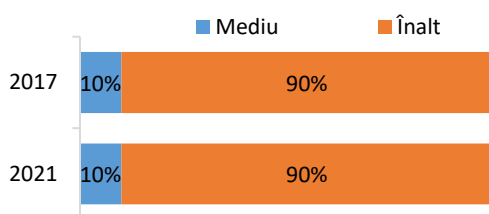

Figura S3.4 Mediu de reședință

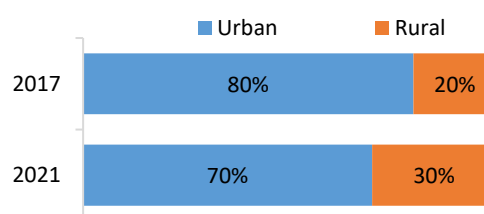

Figura S3.5 Regiune

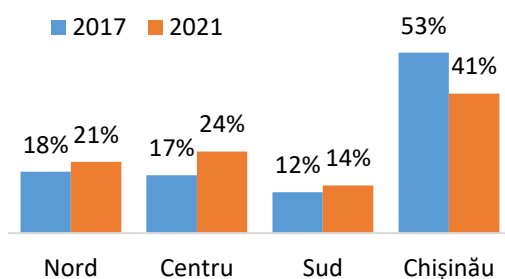

Figura S3.6 Tip autoritate

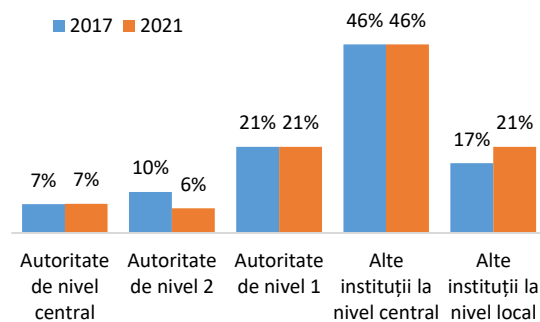

Figura S3.7 Categoria funcției

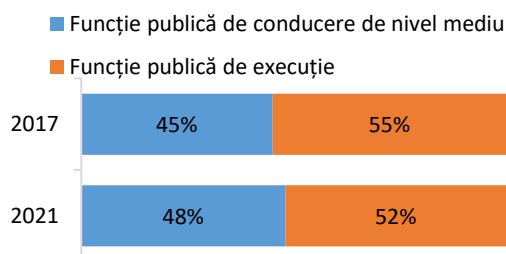
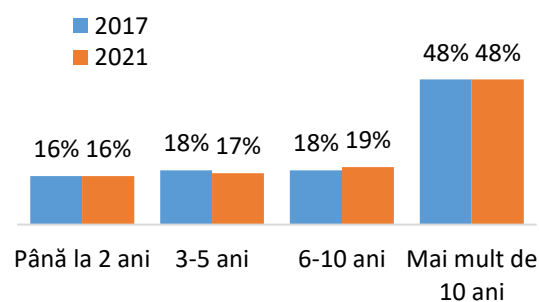

Figura S3.8 Durata de activitate în cadrul instituției

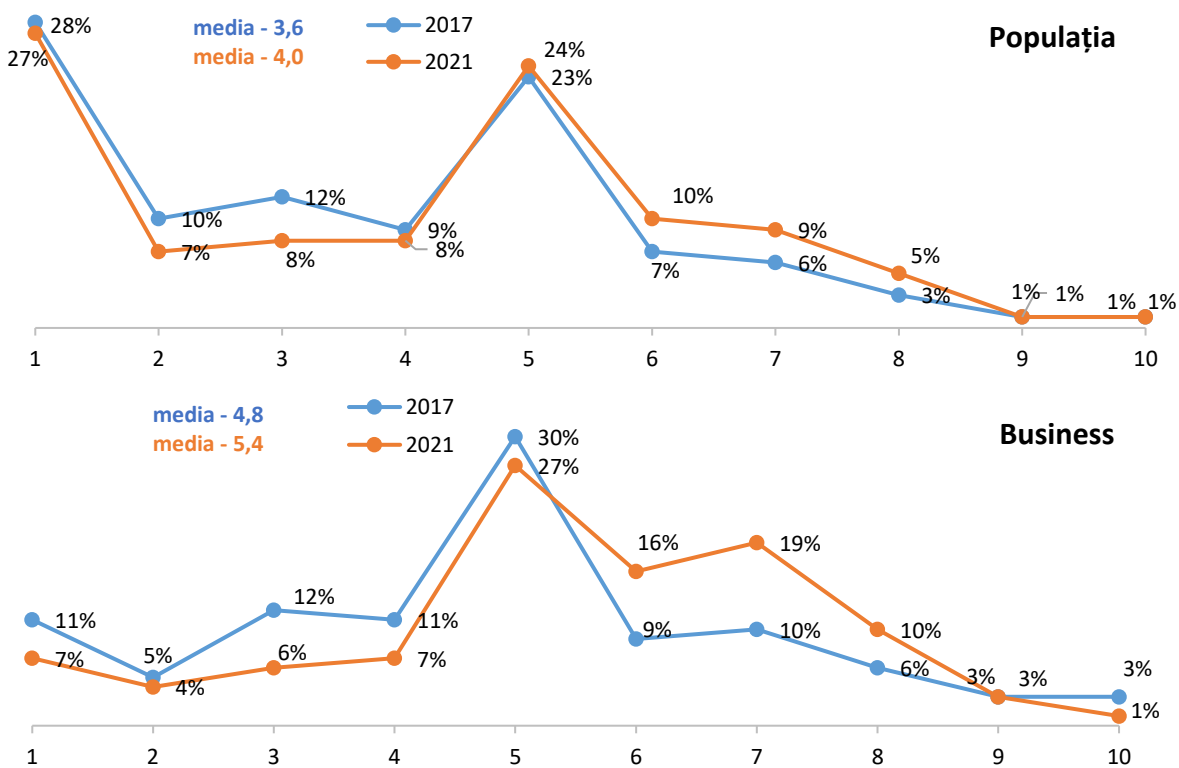
II. SONDAJUL POPULAȚIEI ȘI AGENȚILOR ECONOMICI

2.1. Percepții generale

Majoritatea respondenților continuă să considere că, în general, în Republica Moldova drepturile omului de rând nu se respectă. Gradul de respectare a drepturilor omului a fost evaluat pe o scară de la 1 la 10, unde 1= deloc nu se respectă, 10 = se respectă în totalitate (Figura 1). Comparativ cu studiul inițial (în 2017), percepția s-a îmbunătățit atât la populație, cât și la agenți economici (semnificativ mai mult). Astfel, 73% populație față de 82% în 2017 și 50% business față de 69% în 2017 au ales scoruri între 1 și 5. În cazul populației, aproximativ fiecare al 4-lea subiect consideră că drepturile omului **deloc** nu se respectă, comparativ cu doar aproape 1 din 10 agenți economici.

Figura 1. La general, cât de mult sunt respectate drepturile omului de rând în Republica Moldova? (A1)

Scala de 10 puncte, unde 1 - Deloc nu se respectă, iar 10 - Se respectă în totalitate

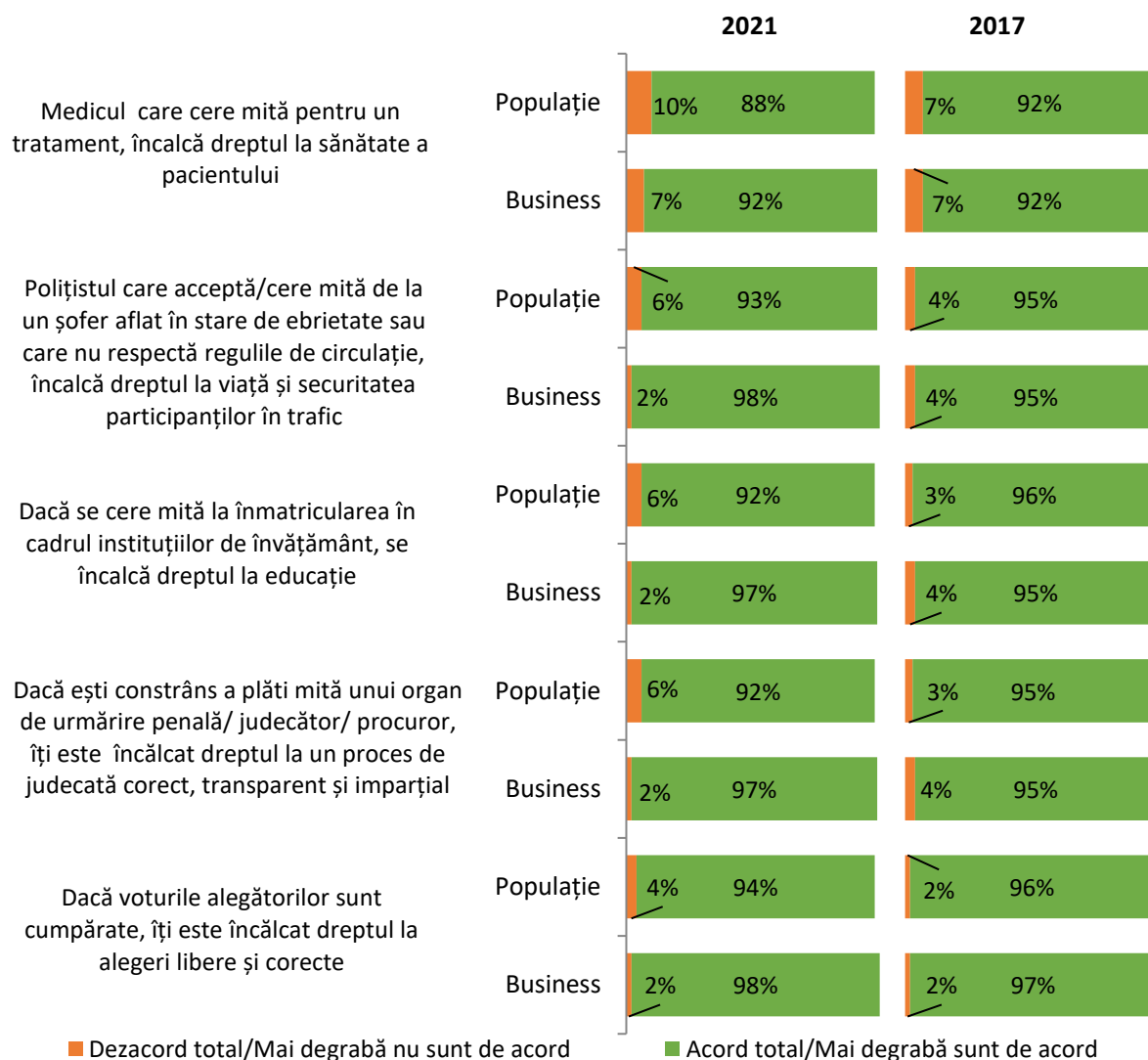
Scorul mediu calculat pentru acest indicator este de 4.0 puncte în cazul populației (3.6 în 2017) și de 5.4 în cazul mediului de afaceri (4.8 puncte în 2017). Totuși, valorile încă sunt mici pentru ambele scoruri și denotă un nivel scăzut al percepției populației și agenților economici privind respectarea drepturilor omului în Moldova.

Media generală a scorului pentru populație și business privind respectarea drepturilor omului a crescut cu 0.5 puncte față de studiul inițial (de la 4.2 puncte la 4.7 puncte).

În cazul populației, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile bărbaților (4.1 puncte față de 3.9 puncte pentru femei), tinerilor cu vârsta 18-35 ani (4.9 față de 3.2 pentru persoanele în etate), cu nivel înalt de studii, din mediu urban, din Chișinău, cu venituri înalte. În cazul mediului de afaceri, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile participanților din mediul urban, Chișinău, întreprinderi mari, care nu folosesc numerar sau îl folosesc în proporție de până la 50%, care nu s-au confruntat cu acte de corupție.

De rând cu măsurarea percepției privind respectarea drepturilor omului, studiul a măsurat și nivelul de conștientizare a faptului că orice caz de corupție este o lezare a drepturilor omului. În acest context, atât populația generală, cât și agenții economici aproape în cvasi-totalitate au manifestat acordul cu unele situații “cotidiene/obișnuite” de corupție propuse spre evaluare în cadrul studiului și ilustrate în Figura 2, ponderile fiind de peste 88% în toate cazurile.

Figura 2. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații? (A2)

Totuși, o analiză aprofundată arată că 71% populație generală (73% în 2017) și 86% agenți economici (79% în 2017) conștientizează deplin faptul că orice caz de corupție duce în mod automat la încălcarea drepturilor omului, fiind de acord cu toate cele 5 afirmații din Figura 2.

Nivelul de conștientizare este mai mare pentru femei (73%), comparativ cu bărbații (68%).

Media generală a ponderii populației și business care conștientizează că orice caz de corupție duce în mod automat la încălcarea drepturilor omului a crescut cu 3% față de studiul inițial (de la 76% la 79%), creștere datorată nivelului mai mare de conștientizare din partea business-ului.

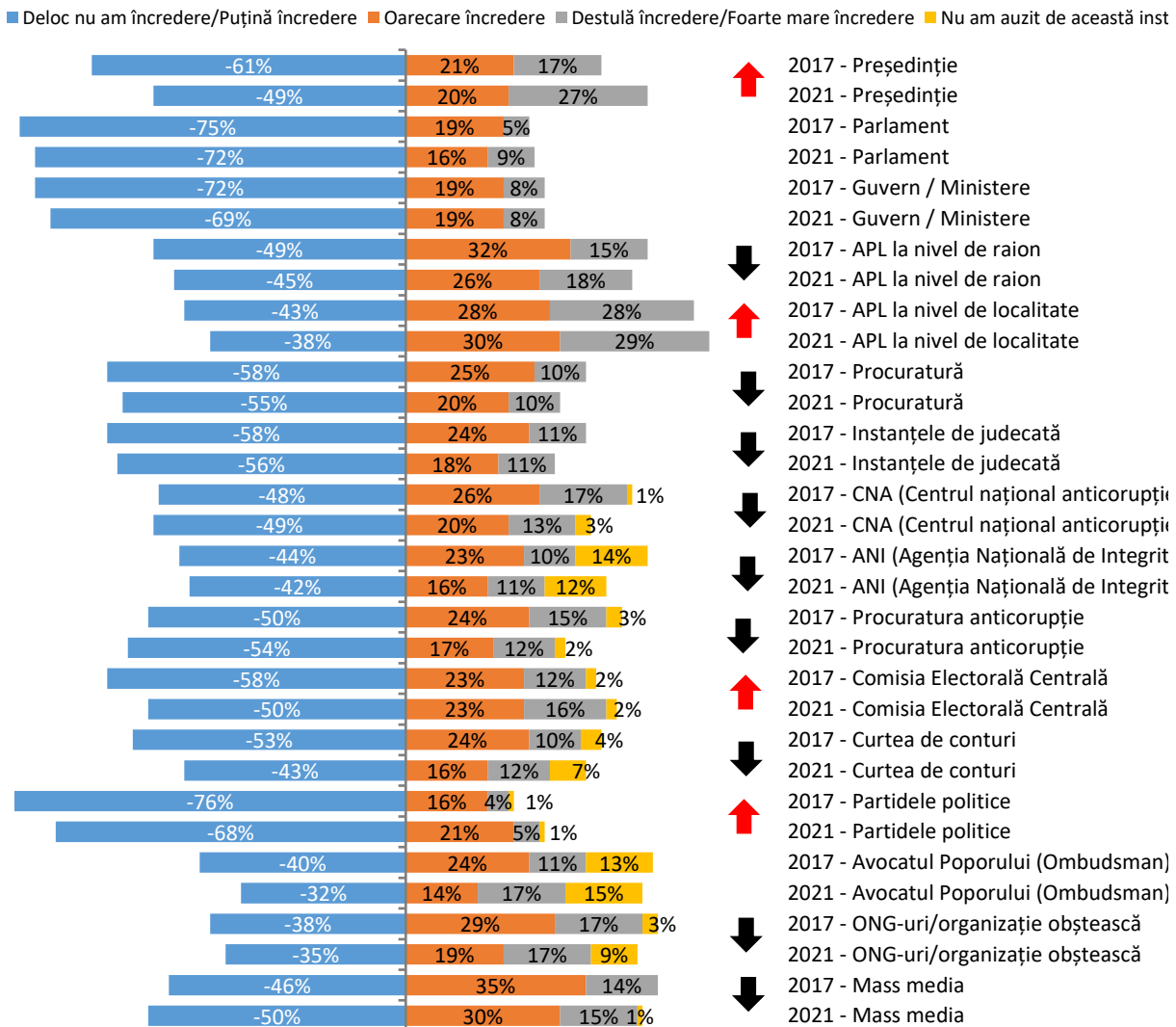
2.2. Încredere în instituții publice

La general, instituțiile publice din RM continuă să dețină un nivel redus de încredere din partea populației și a mediului de afaceri. Cei mai mulți respondenți au menționat că au puțină sau deloc nu au încredere în acestea (Figura 3.1 și 3.2). Analiza aprofundată atestă faptul că **unu din zece respondenți (12% populație generală, la același nivel ca și în 2017) și 8% business nu are încredere în nici o instituție publică din Moldova și doar 4% populație (față de 8% în 2017) și 4% business au oarecare nivel de încredere în toate instituțiile.**

În cazul populației se observă, pe de o parte, o diminuare a procentului celor care nu au încredere (*deloc / puțin*) în instituțiile publice (partea stângă a Figurii 3.1) și, pe de altă parte, o diminuare a procentului celor care au încredere în majoritatea instituțiilor publice (partea dreaptă a Figurii 3.1). Acest lucru se explică prin creșterea procentului populației indecise.

Autoritățile publice locale de nivel 1 (59%) și 2 (44%), Președinția (47%) și mass media (45%) sunt instituțiile care se bucură de cel mai mare nivel de încredere (răspunsurile *oarecare / destulă / foarte multă încredere*) din partea populației (aproape fiecare al doilea respondent). Pe de altă parte, instituțiile cu cel mai mare nivel de neîncredere din partea populației sunt Parlamentul (72%), Guvernul (69%) și partidele politice (68%).

Figura 3.1 Câtă încredere aveți în următoarele instituții/organizații? (B1) – Populația

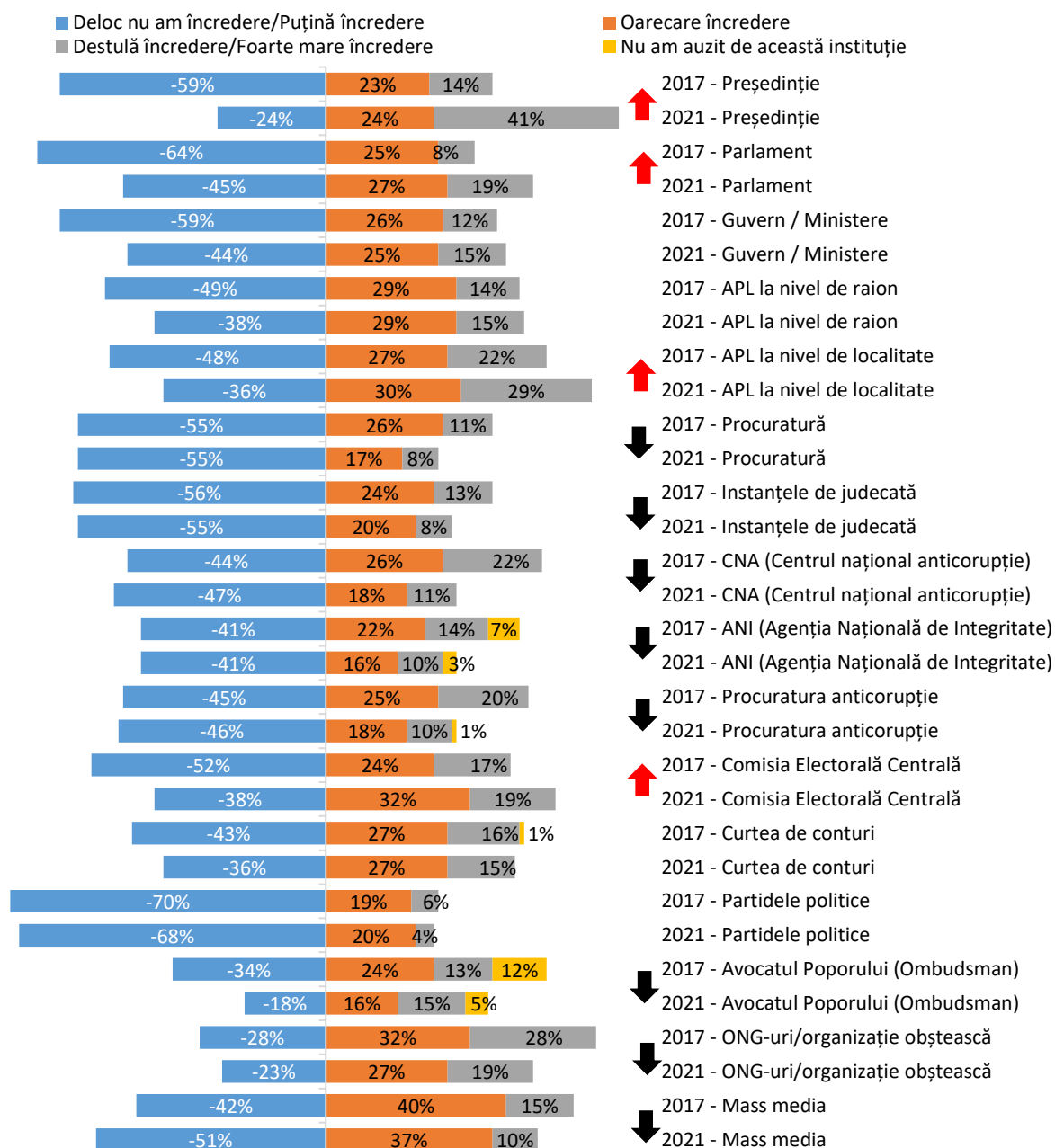
* Diferențele până la 100% reprezintă răspunsul Nu știe

Fluctuații pozitive la nivel de încredere s-au înregistrat în cazul Președinției (plus 9% față de 2017), APL 1 (plus 3%), Comisiei Electorale Centrale (plus 4%) și partidele politice (plus 6%). Fluctuații negative semnificative, în

sens de diminuare a procentului populației cu încredere, s-au înregistrat la toate instituțiile de drept: CNA și Procuratura anticorupție (minus 10%), instanțele de judecată (minus 6%), procuratura (minus 5%), ANI (minus 6%). De asemenea a scăzut încrederea în ONG-uri (minus 10%).

În cazul agenților economici se observă aceeași tendință generală ca și la populației: pe de o parte, o diminuare a procentului celor care nu au încredere (*deloc / puțin*) în instituțiile publice (partea stângă a Figurii 3.2) și, pe de altă parte, o diminuare a procentului celor care au încredere în majoritatea instituțiilor publice (partea dreaptă a Figurii 3.2). Acest lucru se explică prin creșterea procentului indecișilor.

Figura 3.2 Câtă încredere aveți în următoarele instituții/organizații? (B1) – Business

* Diferențele până la 100% reprezintă răspunsul Nu știe

Autoritățile publice locale de nivel 1 (59%) și Președinția (65%) sunt instituțiile care se bucură de cel mai mare nivel de încredere (răspunsurile *oarecare / destulă / foarte multă încredere*) din partea agenților economici (aproape fiecare al treilea respondent). Pe de altă parte, instituțiile cu cel mai mare nivel de neîncredere din partea business-ului sunt Procuratura (55%), instanțele de judecată (55%) și partidele politice (68%).

Fluctuații pozitive la nivel de încredere s-au înregistrat în cazul Președinției (plus 28% față de 2017), Parlament (plus 13%), APL 1 (plus 10%) și CEC (plus 10%). Fluctuații negative semnificative, în sens de diminuare a procentului business-ului cu încredere, s-au înregistrat la toate instituțiile de drept: CNA (minus 19%), Procuratura anticorupție (minus 17%), instanțele de judecată (minus 9%), procuratura (minus 12%), ANI (minus 10%). De asemenea a scăzut încrederea în ONG-uri (minus 14%) și mass media (minus 9%).

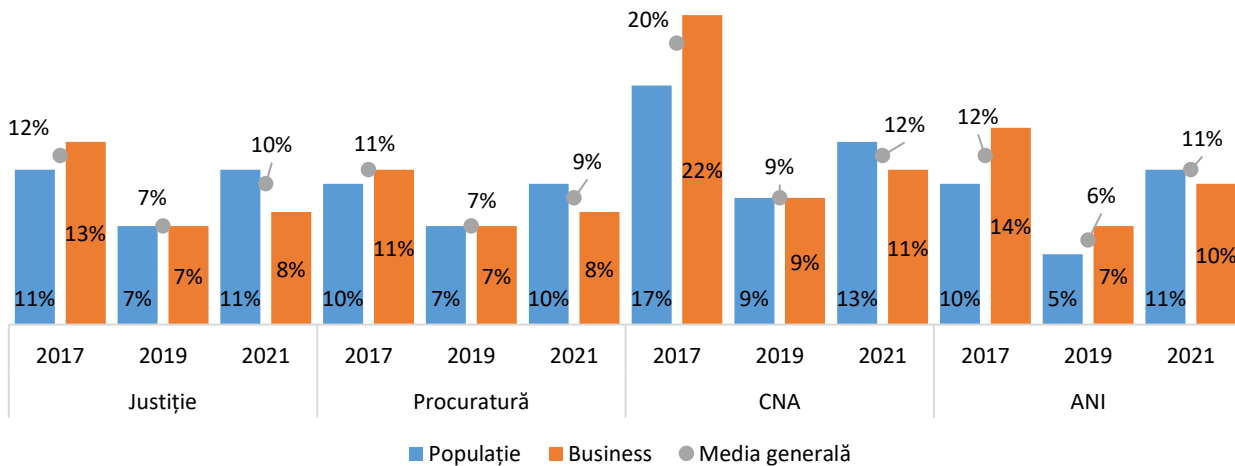
Comparând răspunsurile populației și cele ale agenților economici, pentru calificativele deloc / puțină încredere, constatăm ponderi semnificativ mai mari în răspunsurile populației (Figura 3.1 și 3.2).

Analiza opțiunii "destulă/foarte mare încredere" indică asupra faptului că aceasta a fost (foarte) rar exprimată de respondenți. Cele mai mari ponderi le-au acumulat APL de nivel unu și Președinția în cazul populației (29%, și respectiv 27%) și agenților economici (29%, și respectiv 41%).

Unii participanți la sondaj nu au putut exprima nivelul de încredere în raport cu anumite instituții publice, pentru că nu cunosc despre existența acestora. Cele mai puțin cunoscute continuă să fie sunt ANI (12% populație și 3% business) și Avocatul Poporului (15% populație și 5% business) – Figura 3.1 și 3.2. Totuși, nivelul de necunoaștere a acestor instituții a diminuat la business comparativ cu studiul inițial.

Conform indicatorilor integrați se observă o diminuare a încrederii în toate instituțiile de drept față de studiul inițial (Figura 3.3). Astfel, gradul de încredere față de **justiție** s-a diminuat cu 2 p.p. (10% în 2021 versus 12% în 2017), **procuratură** cu 2 p.p. (9% în 2021 versus 11% în 2017), **ANI** – cu 1 p.p. (11% în 2021 versus 12% în 2017). **Centrul Național Anticorupție (CNA)** a obținut cea mai mare diminuare a încrederii – cu 8 p.p. (12% în 2021 versus 20% în 2017). Tendința generală este că încrederea s-a diminuat în special din partea agenților economici. Totodată, față de situația din 2019, nivelul de încredere este în creștere pentru toate instituțiile de drept.

Figura 3.3. Încrederea în justiție, procuratură, Centrul Național Anticorupție și Autoritatea Națională de Integritate (B2) Răspunsurile Destulă / Foarte multă încredere

Percepția generală exprimată de majoritatea participanților la sondaj este că legile în RM continuă să nu funcționeze. Opiniile referitoare la gradul de funcționare a legilor au fost măsurate pe o scară de la 1 la 10, unde 1 = legile deloc nu funcționează, 10 = legile funcționează foarte bine. Astfel, 80% populație (81% în 2017) și 69% business (68% în 2017) au ales valorile 1 – 5 pe scară, fapt care denotă un nivel redus de încredere în funcționalitatea legislației.

Scorul mediu calculat pentru indicatorul "legile în RM funcționează" este 3.8 în cazul populației și 4.7 în cazul agenților economici (Figura 4).

În cazul populației, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile tinerilor cu vârsta 18-35 ani, cu nivel înalt de educație, din mediu urban, din Chișinău, care nu s-au confruntat cu acte de corupție și nu au

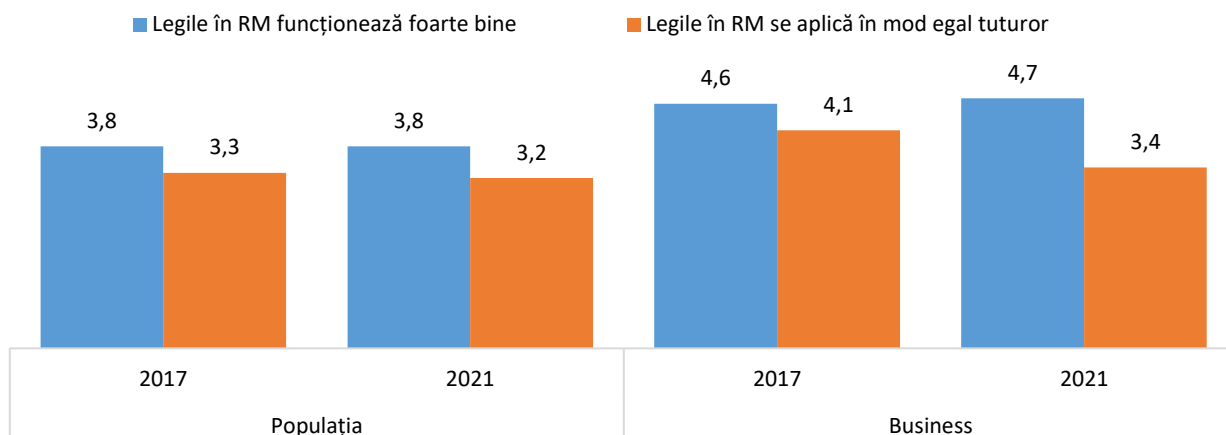
făcut plăți neoficiale. În cazul mediului de afaceri, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile participanților din mediul urban, din Chișinău, întreprinderi medii și mari, cu o vechime de muncă de 3-10 ani, care nu folosesc numerar sau îl folosesc în proporție de până la 50%, care nu s-au confruntat cu acte de corupție.

Figura 4. În ce măsură sunteți de acord cu următoarele afirmații? (B2)

Estimați pe o scală de la 1 la 10 puncte, unde 1 - Legile în RM deloc nu funcționează, iar 10 - Legile în RM funcționează foarte bine

Estimați pe o scală de la 1 la 10 puncte, unde 1 - Legile în RM se aplică doar unora, iar 10 - Legile în RM se aplică în mod egal tuturor

Valoarea medie

O altă percepție generală exprimată este că legile în RM nu sunt aplicate în mod egal tuturor cetățenilor. Mai mult ca atât, percepția s-a înrăutățit față de studiul inițial, în special în mediul de afaceri. De această părere sunt 84% populație (85% în 2017) și 82% oameni de afaceri (77% în 2017).

Scorul mediu calculat pentru indicatorul "legile în RM se aplică în mod egal tuturor" este 3.2 în cazul populației și 3.4 în cazul agenților economici (pe scara de 10 puncte, unde 1 = legile nu se aplică în mod egal tuturor, 10 = legile se aplică în mod egal tuturor) – Figura 4.

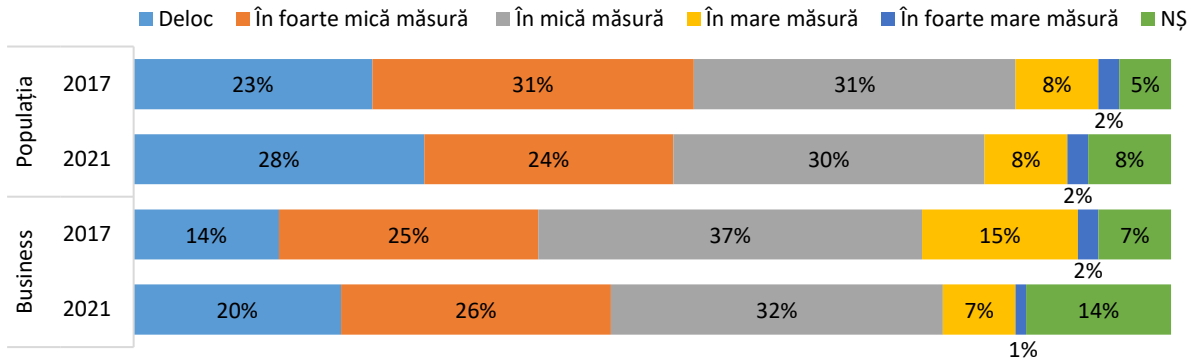
În cazul populației, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile tinerilor cu vârsta 18-35 ani, cu nivel înalt de educație, din mediul rural, care nu s-au confruntat cu acte de corupție și nu au făcut plăți neoficiale. În cazul mediului de afaceri, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile participanților din mediul urban, din Chișinău, întreprinderi mari, care nu folosesc numerar sau îl folosesc în proporție de până la 50%, care nu s-au confruntat cu acte de corupție.

În aprecierea gradului de funcționalitate a legilor, precum și aplicării acestora în mod egal față de toți cetățenii, femeile și bărbații participanți la studiu au acordat aprecieri similare (distribuțiile răspunsurilor sunt foarte similare).

Astfel, indicatorul integrat cu referire la calitatea reglementărilor este în diminuare în 2021 în raport cu 2017, pe ambele sub eșantioane, iar media generală a constituit 3.8 în 2021 față de 4.0 în 2017.

Gradul în care Parlamentul RM deține control asupra modului în care funcționează legile pe care le adoptă este foarte scăzut în percepția respondenților. 82% populație și 78% business au declarat că Parlamentul RM practic nu deține control (are control mic / foarte mic / deloc) asupra legilor pe care le adoptă (Figura 5). Situația practic nu s-a schimbat față de 2017. Singura diferență este o creștere de 2 ori a procentului agenților

Figura 5. În ce măsură Parlamentul controlează cum funcționează legile pe care le adoptă? (B3)

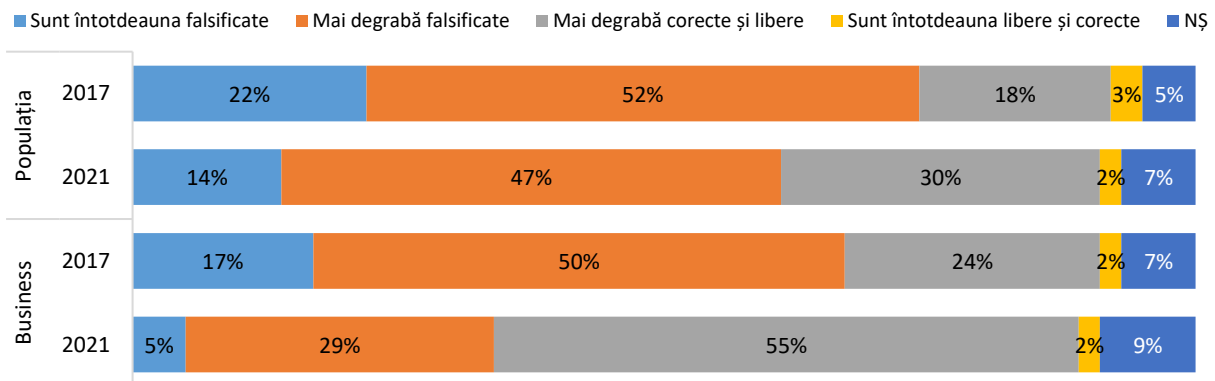

economici indeciși în această privință. Per total, însă studiul atestă o tendință spre diminuare a eficienței controlului parlamentar (practic din contul agenților economici – de la 17% la 8%), exprimată prin ponderea respondenților care susțin că Parlamentul controlează *în mare măsură/ în foarte mare măsură* modul cum funcționează legile pe care le adoptă.

De rând cu creșterea nivelului de încredere în CEC, studiul atestă o creștere continuă a încrederii în corectitudinea alegerilor din RM. Astfel, 32% populație (21% în 2017) și 57% business (26% în 2017) declară că alegerile în țara noastră sunt întotdeauna / mai degrabă libere și corecte (Figura 6).

Nivelul de încredere în alegerile din Moldova este mai mare la bărbați (38% față de 27% femei), persoanele tinere, cu nivel înalt de studii. În cazul agenților economici, încredere este mai mare la cei din mediul rural,

Figura 6. Ce părere aveți despre alegerile din RM? (B4)

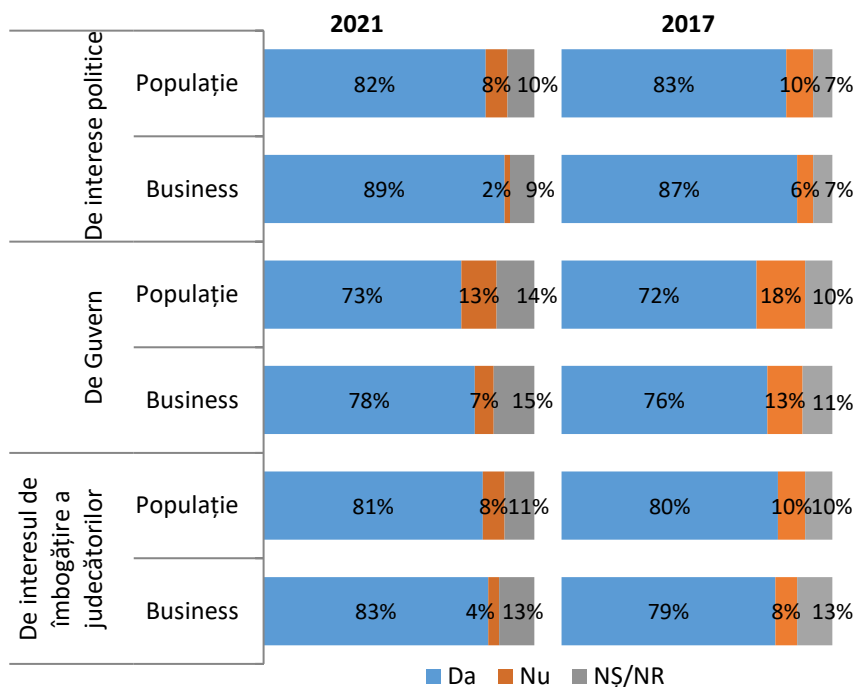
din regiunea centru și care nu folosesc numerar.

Ponderea celor care consideră că alegerile sunt mai degrabă / întotdeauna falsificate constituie 61% populație și 34% business.

Astfel, indicatorul integrat cu referire la corectitudinea alegerilor este în creștere semnificativă în 2021 în raport cu 2017, pe ambele sub eșantioane, iar media generală s-a dublat și a constituit 45% în 2021 față de 19% în 2017 (în mare parte datorită agenților economici).

Justiția în Republica Moldova continuă să nu se bucură de încrederea cetățenilor, fiind considerată influențată de factori externi. Valoarea indicatorului integrat arată că doar 3% din populație și agenți economici (fără schimbări comparativ cu 2017) consideră că justiția în Moldova este total independentă. Astfel, peste 80 la sută din populație și agenți economici cred că justiția este influențată de interese politice

Figura 7. Justiția din RM este influențată? (B5)

și/sau de interesul de îmbogățire a judecătorilor, iar aproximativ 3 din 4 persoane consideră justiția fiind influențată de Guvern (73% populație și 78% business) – Figura 7.

În cazul populației, aceste opinii au fost înregistrate mai frecvent în răspunsurile persoanelor de vârstă medie, cu nivel mediu și înalt de studii, cu venituri înalte, a persoanelor care s-au confruntat cu acte de corupție.

În cazul mediului de afaceri, aceste opinii au fost înregistrate mai frecvent în răspunsurile participanților din zona centru,

întreprinderi mici și medii, cu o vechime de muncă de 3-10 ani, care s-au confruntat cu acte de corupție și au avut experiența plăților neformale.

De remarcat lipsa diferențelor semnificative între bărbați și femei în percepția privind influența asupra justiției.

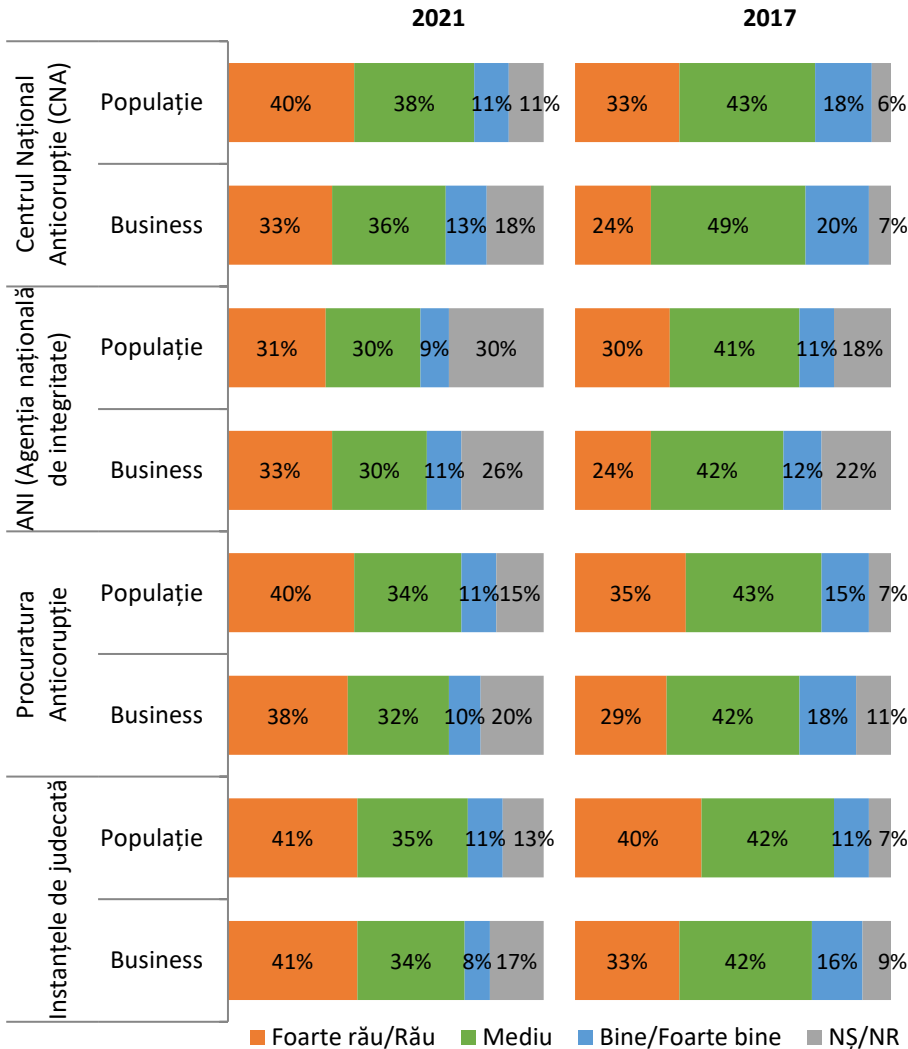
Nici controlul financiar efectuat de Curtea de Conturi în instituțiile publice nu este independent potrivit majorității respondenților. Astfel, 52% populație (62% în 2017) și 57% business (54% în 2017) declară că auditul instituțiilor publice este influențat politic, iar fiecare al treilea participant la studiu din ambele categorii consideră că auditul este influențat de Guvern.

Doar 10% populație și 13% business consideră că Curtea de Conturi manifestă independență în procesul de auditare a entităților publice.

Astfel, indicatorul integrat cu referire la independența auditului efectuat de Curtea de Conturi rămâne practic la același nivel cu 2017, pe ambele sub eșantioane, media generală înregistrând valoarea de 12% față de 13% în 2017. Valoarea acestui indicator este cu 3% mai mare față de studiul din 2019.

Cu referire la activitatea actuală a diverselor autorități cu atribuții anticorupție, cele mai mari ponderi în răspunsuri a obținut calificativul "foarte rău/rău", față de calificativul "mediu" în 2017. Calificativele "rău/foarte rău" au fost exprimate de aproximativ 40% din populația generală și cca 1/3 (Figura 8).

Figura 8. Cum apreciați activitatea actuală a următoarelor autorități cu atribuții anticorupție? (B7)

"rău/foarte rău" au fost exprimate de aproximativ 40% din populația generală și cca 1/3 (Figura 8).

Dinamica negativă a fost înregistrată la nivel de toate cele 4 instituții cu atribuții anticorupție, în special din partea agenților economici.

Fluctuații negative semnificative, în sens de diminuare a procentului populației nemulțumite de activitatea instituțiilor, s-au înregistrat pentru CNA (minus 7%).

În cazul mediului de afaceri, cele mai multe evaluări negative au fost în raport cu instanțele de judecată (41%) și procuratura anticorupție (38%). Toate instituțiile cu atribuții anticorupție au înregistrat o creștere cu 9% la prestația negativă din partea agenților economici față de anul 2017 (Figura 8).

La general, fiecare al patrulea respondent (populație și agent economic) a apreciat negativ activitatea tuturor celor patru autorități cu atribuții anticorupție. În această categorie de respondenți se regăesc preponderent bărbații, persoanele în etate, cele care s-au confruntat cu acte de corupție și au experiență de plăți neformale.

Astfel, indicatorul integrat cu referire la eficiența autorităților cu atribuții anticorupție este în scădere în raport cu 2017, pe ambele sub eșantioane, pentru toate 4 instituții: CNA (de la 19% în 2017 la 12% în 2021), ANI (de la 11% la 10%), Procuratura Anticorupție (de la 17% la 11%) și Instanțele de judecată (de la 14% la 10%).

Figura 9. În ce măsură credeți că următoarele instituții sunt independente? (B8)

În comparație cu studiul inițial, percepția privind independența instituțiilor cu atribuții anticorupție a diminuat. Astfel, ponderea populației care consideră aceste instituții total sau parțial independente a scăzut, în medie, cu 8% și cu 3% în cazul agenților economici (Figura 9).

La general, ponderea populației și agenților economici care consideră instituțiile respective total independente nu depășește 10%. Lipsa totală de independență a acestor instituții este exprimată de aproximativ fiecare al treilea reprezentant al populației și agent economic.

În cazul populației percepția s-a înrăutățit în special cu referire la CNA, ANI și Procuratura Anticorupție.

ateastă faptul că fiecare al patrulea respondent (populație și business) consideră deloc independente toate cele 5 instituții. În această categorie de respondenți se regăsesc preponderent bărbații și persoanele peste 36 ani.

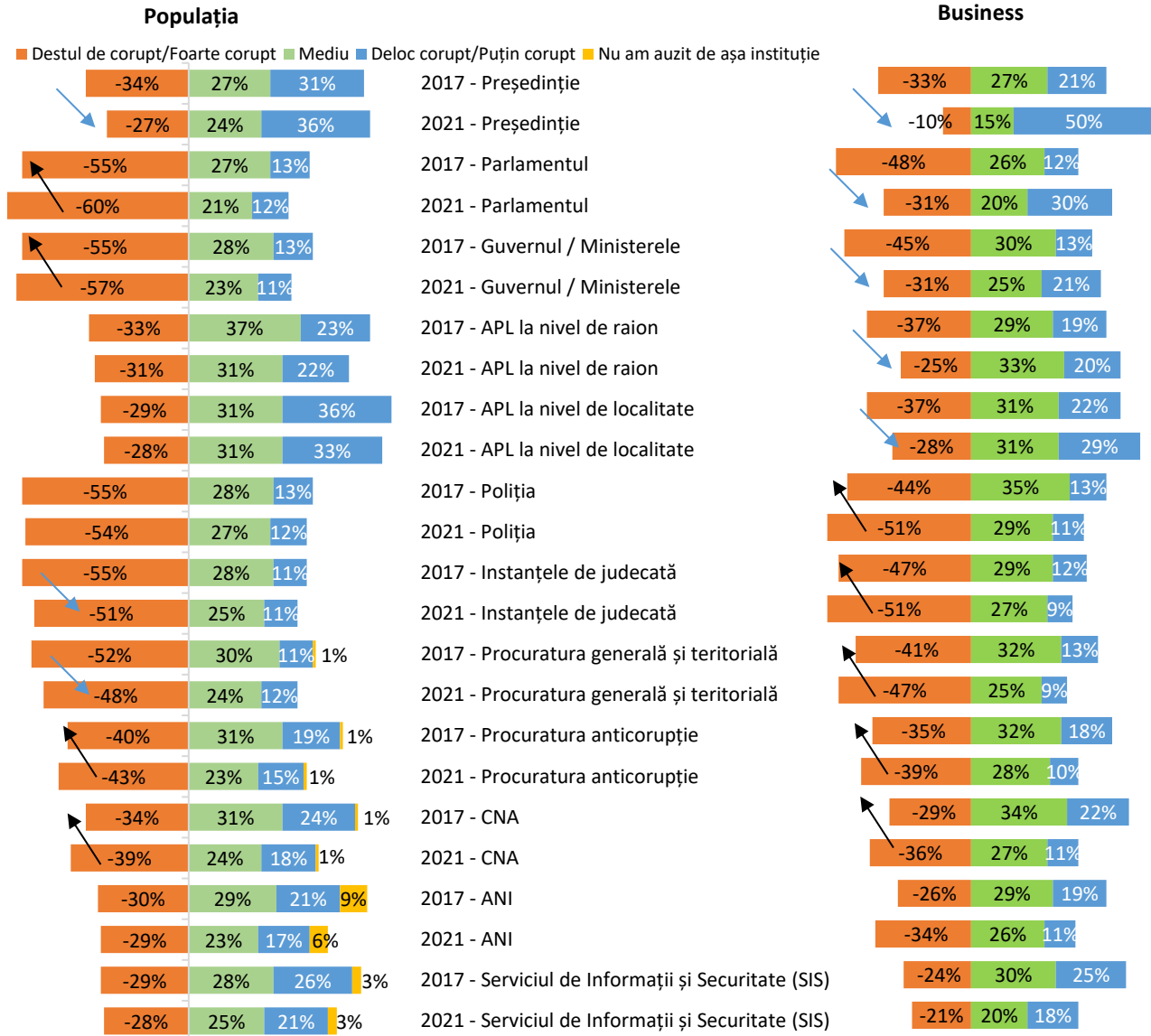
Indicatorul integrat cu referire la independența autorităților cu atribuții anticorupție este în scădere în raport cu 2017 (deși avea valori foarte mici și la acel moment), pe ambele sub eșantioane, pentru toate 4 instituții: CNA (de la 9% în 2017 la 6% în 2021), ANI (de la 6% la 5%), Procuratura Anticorupție (de la 7% la 5%) și Instanțele de judecată (de la 7% la 5%).

Analiza aprofundată

2.3. Percepții și atitudini asupra corupției

Percepția nivelului de corupție în instituțiile publice continuă să fie una negativă. Valoarea indicatorului integrat calculat arată că aproape fiecare al doilea respondent populație generală consideră că în Moldova nu există nici o instituție publică care să nu fie coruptă (valoare similară cu cea din studiul inițial). Această percepție predomină în cazul populației tinere (50%), din mediul rural (49%). În funcție de sex nu au fost

Figura 10.1. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)

* Diferențele până la 100% reprezintă răspunsul Nu știe

înregistrate variații semnificative la această percepție. În cazul business-ului această percepție este semnificativ mai mică: 1 din 4 consideră că nu există nici o instituție publică care să nu fie coruptă.

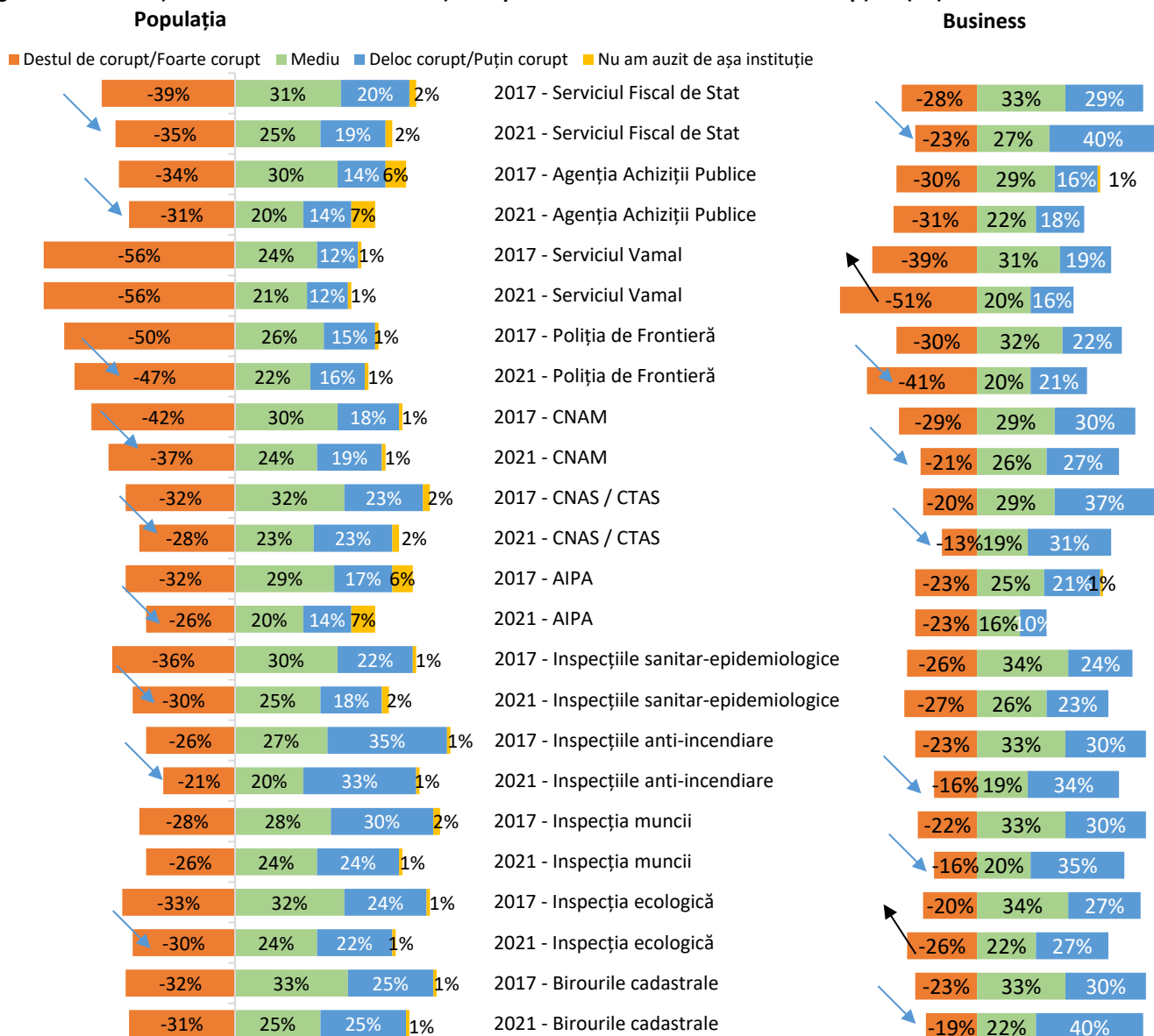
Cel puțin jumătate din populația chestionată declară că următoarele instituții sunt destul / foarte corupte: Parlament (60%), Guvern / Ministere (57%), Partidele politice (57%), Serviciul vamal (56%), Poliție (54%), Instanțele de judecată (51%), Procuratura generală și teritorială (48%), Instituțiile medicale (48%) și Poliția de Frontieră (47%), (Figurile 10.1, 10.2, 10.3).

Practic aceleași instituții sunt considerate ca fiind foarte corupte și de către respondenții din sectorul business: Poliție, Instanțele de judecată și Serviciul vamal – câte 51%, Procuratura generală și teritorială (47%), (Figurile 10.1, 10.2, 10.3).

Instituțiile considerate deloc / puțin corupte, care au acumulat cele mai mari ponderi în răspunsurile populației (cel puțin 1/3) sunt Președinția (36%), APL de nivel unu (33%) și Inspecțiile anti-incendiarie (33%) - Figurile 10.1, 10.2, 10.3.

În cazul respondenților din sectorul business, mai multe instituții au fost considerate deloc / puțin corupte de către cel puțin 1/3 dintre ei: Agenții economici – 52%, Președinția - 50%, Băncile – 43%, Birourile

Figura 10.2. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)

* Diferențele până la 100% reprezintă răspunsul Nu știe

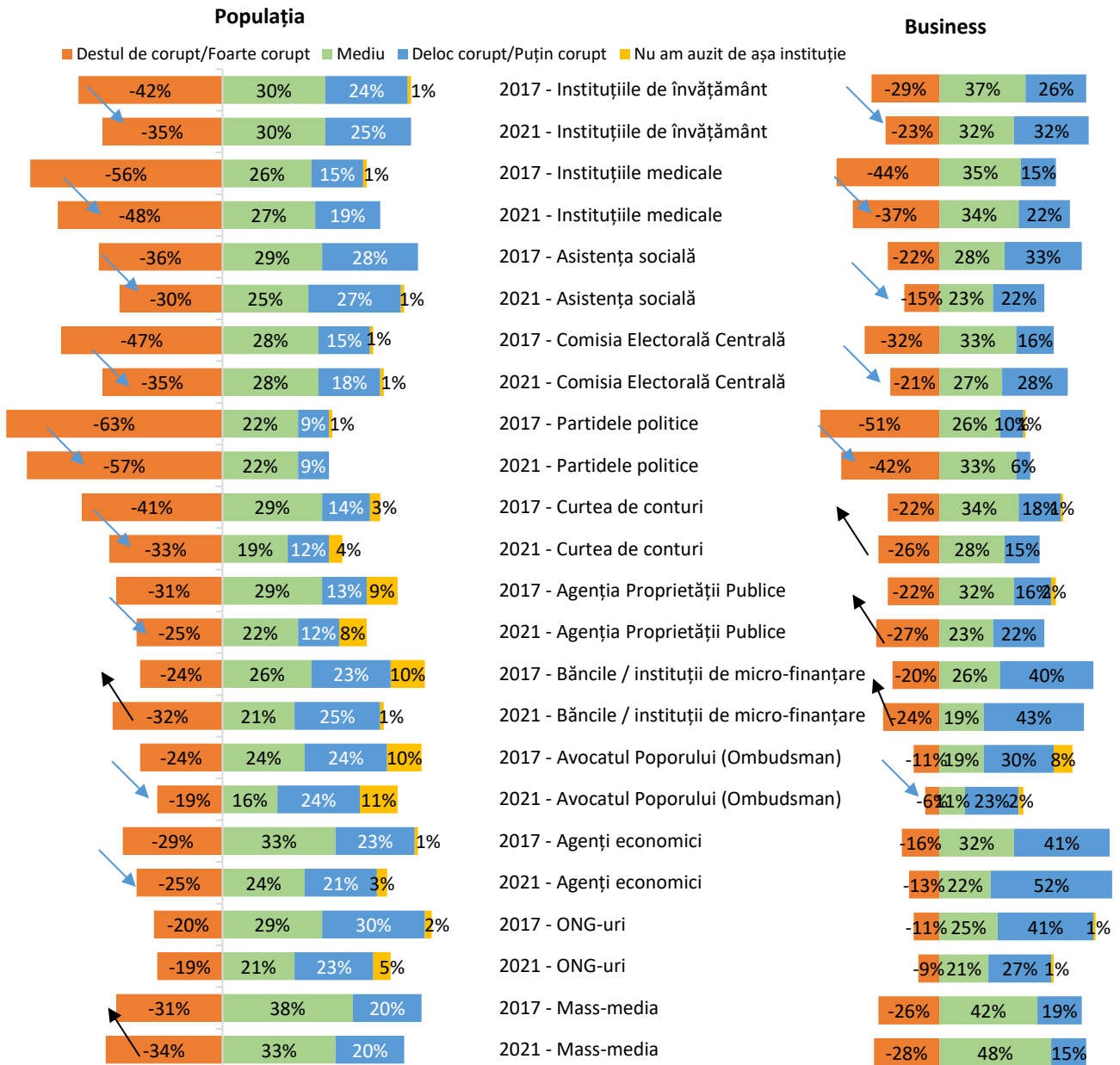
cadastrale – 40%, Serviciul Fiscal de Stat – 40%, Inspecția Muncii – 35%, Inspecțiile anti-incendiarie – 34%, Instituțiile de învățământ – 32%, CNAS – 31%, Parlamentul – 30%, (Figurile 10.1, 10.2, 10.3).

Opțiunile "destul / foarte corupt" au prevalat în răspunsurile populației, iar opțiunile "deloc / puțin corupt" au prevalat în răspunsurile agenților economici. Prin urmare, sectorul business demonstrează o percepție mai pozitivă despre instituțiile din RM din punct de vedere al nivelului de corupție, în comparație cu percepția generală a populației (Figurile 10.1, 10.2, 10.3).

Comparativ cu situația din 2017, pentru majoritatea instituțiilor publice s-a micșorat semnificativ ponderea populației generale și a agenților economici care le consideră drept *destul de corupte sau foarte corupte*. În cazul populației generale cele mai semnificative diminuări s-au înregistrat la următoarele instituții: CEC (cu 12%), Instituțiile medicale și partidele politice (cu 8%), Președinție (cu 7%). Pe de altă parte a crescut ponderea populației care consideră *destul de corupte sau foarte corupte* Băncile / instituții de micro-finanțare (cu 8%), Parlamentul și CNA (cu 5%).

În cazul agenților economici cel mai semnificativ s-a redus procentul pentru Președinție (cu 23%), Parlament (cu 17%), Guvern (cu 14%), APL de nivel unu (12%) și doi (9%), CEC (11%) și partidele politice (cu 9%). Pe de altă parte a crescut ponderea agenților economici care consideră *destul de corupte sau foarte corupte* Serviciul Vamal (cu 12%), Poliția de Frontieră (cu 11%), Poliție, CNA și ANI (cu 7%).

Figura 10.3. Cum ați descrie următoarele instituții din punct de vedere al nivelului de corupție? (C1)

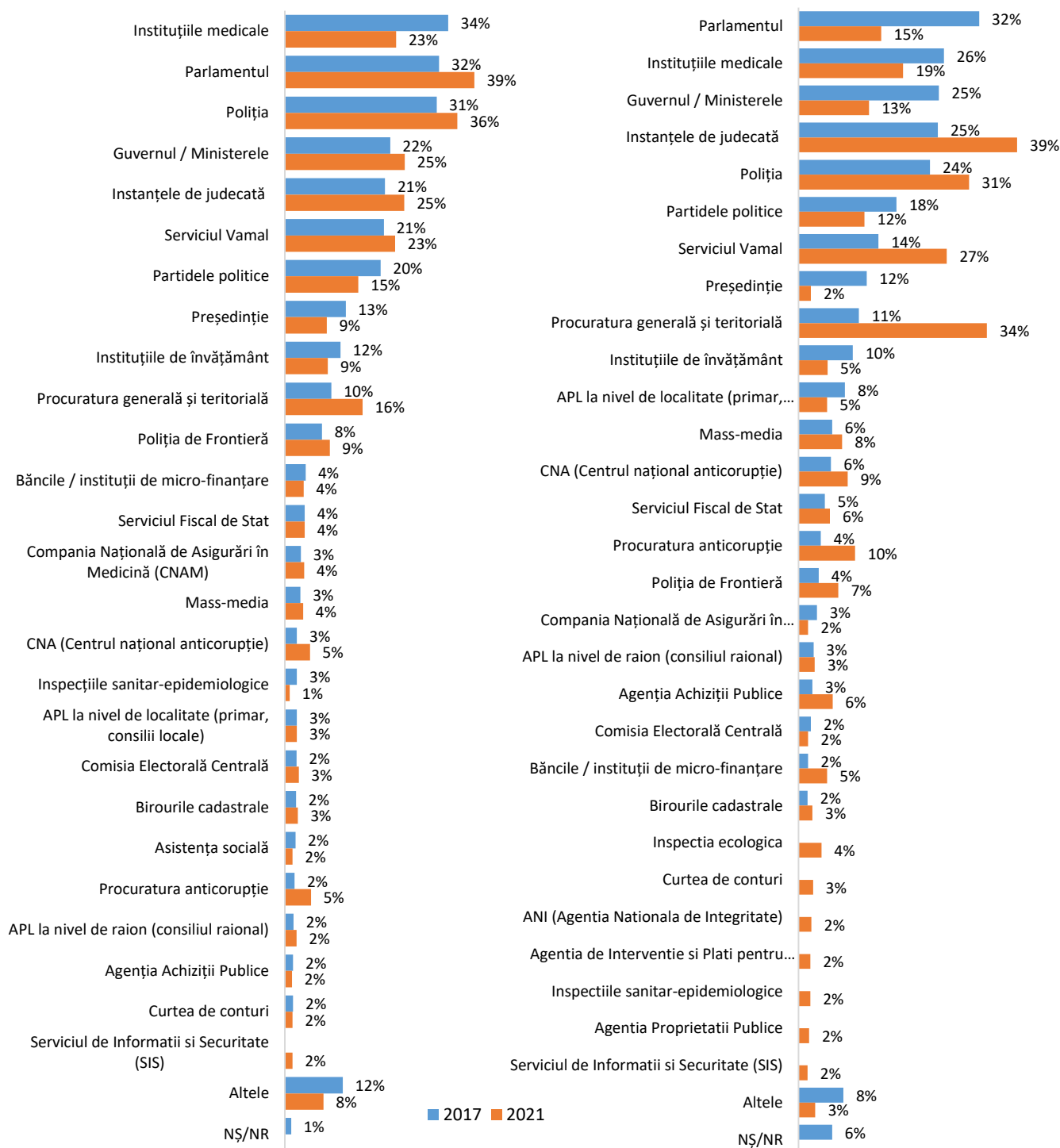

* Diferențele până la 100% reprezintă răspunsul Nu știe

Răspunsurile la întrebarea "Care din instituțiile prezentate mai sus sunt cele mai corupte" arată că, în cazul populației acestea sunt Parlamentul și Poliția (cca. 1/3 din răspunsuri pentru fiecare entitate), urmate de Instituțiile medicale, Guvern, Instanțe de judecată și Serviciul Vamal (câte 1/4 pentru fiecare instituție).

Comparativ cu situația din studiul inițial a crescut procentul persoanelor care consideră corupte Parlamentul, Poliția, Guvernul, Instanțele de judecată, Serviciul Vamal, Procuratura generală și teritorială și Procuratura anticorupție (Figura 11). Totodată, a scăzut semnificativ procentul pentru Instituțiile medicale. Femeile tind

Figura 11. Din instituțiile menționate la întrebarea C1, alegeți trei pe care le considerați cele mai corupte. (C2)

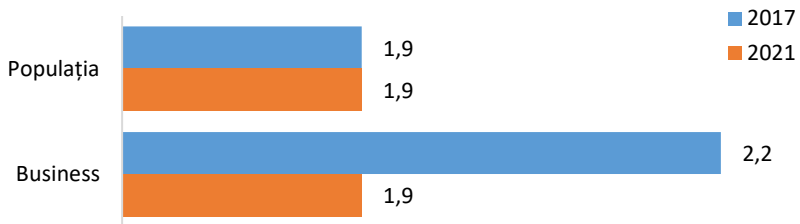

să menționeze mai des cele mai corupte instituțiile medicale (29% vs 16% în cazul bărbaților) și de învățământ (11% vs 7%), în timp ce bărbații în proporție mai mare s-au referit la partide politice (18% vs. 13%).

În cazul agenților economici, cele mai corupte sunt Instanțele de judecată (39%), Serviciul Vamal (34%), Poliția (31%) și Procuratura generală și teritorială (27%) - Figura 11. Acestea au înlocuit în topul precedent Guvernul, Parlamentul și Instituțiile medicale.

Figura 12. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă? (C3)

Media - Estimați pe o scală de la 1 la 10 puncte, unde 1 = Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = Corupția în Moldova deloc nu este o problemă

Participanții la sondaj au fost solicitați să evalueze gravitatea problemei corupției în Moldova. Evaluarea a fost realizată pe o scală de 10 puncte, unde 1 = corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, iar 10 = corupția în Moldova deloc nu este o problemă. Cei mai mulți respondenți

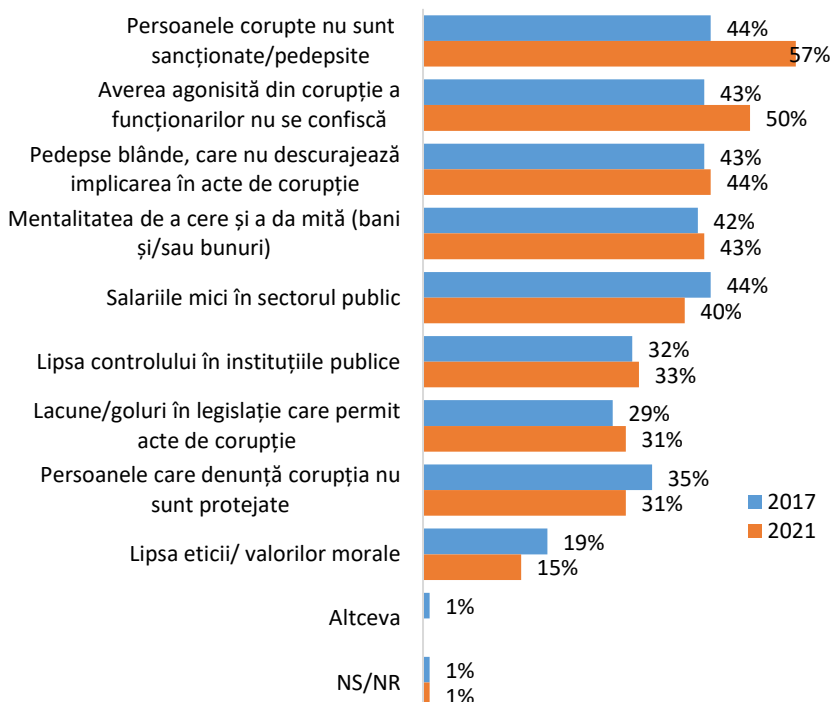
(aproximativ 3/4 din ambele categorii, în creștere față de studiul inițial) consideră fenomenul corupției în Moldova drept o problemă foarte gravă, acordând nota 1. În acest grup al populației se regăsesc preponderent femeile (78%), persoanele de vârstă medie, cu nivel mic de studii, din regiunea sud și Chișinău, cu experiență de plăți neformale. În grupul business, cei mai nemulțumiți de problema corupției sunt agenții economici din mediul rural, regiunea Centru și Nord, întreprinderile mari.

Scorul mediu calculat pe scala de 10 puncte pentru această întrebare este 1.9 în cazul populației (similar cu 2017) și 1.9 în cazul mediului de afaceri (în descreștere de la 2.2 puncte în 2017). Valorile mici și în scădere confirmă percepția generală foarte negativă în raport cu fenomenul corupției din Moldova, fenomen care pare că stagnează sau chiar se înrăutățește (Figura 12).

În cazul populației, scoruri medii relativ mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile tinerilor cu vârsta 18-35 ani, cu nivel înalt de educație, din mediul rural, regiunea Nord și Centru și nu au avut experiența plăților neformale. În cazul mediului de afaceri, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile participanților din mediul urban, Chișinău, cu o vechime de muncă de până la 3 ani, care nu s-au confruntat cu acte de corupție și nu au avut experiența plăților neformale.

Indicatorul integrat cu referire la problema corupției este în scădere în raport cu 2017 (deși avea valori foarte mici și la acel moment), înregistrând valoarea de 2.2 puncte în 2021 față de 2.4 puncte în 2017.

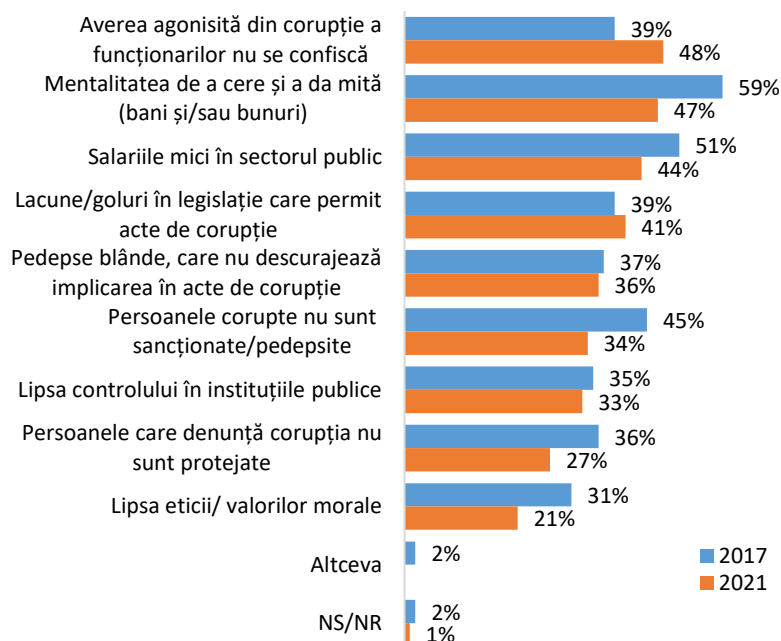
Figura 13.1 Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova? (C4) RĂSPUNS MULTIPLU, MINIM 3 RĂSPUNSURI - Populația

Cauzele corupției și importanța acestora variază puțin în percepția populației și agenților economici (Figura 13.1 și 13.2).

Astfel, în opinia populației 2 factori de bază contribuie la răspândirea corupției, ambii factori fiind în creștere: faptul că nu sunt sancționați indivizii corupți (57% față de 44% în 2017) și faptul că averea agonisită din corupție nu este confiscată (50% față de 43% în 2017). Alți trei factori după ordinea importanței se referă la pedepsele blânde, mentalitatea de a cere și oferi mită și salariile mici în sectorul public.

Figura 13.1 Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova? (C4) RĂSPUNS MULTIPLU, MINIM 3 RĂSPUNSURI - Business

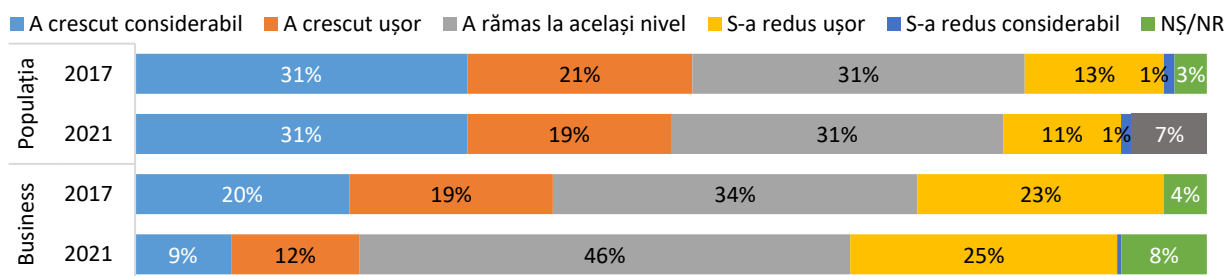
În cazul agenților economici chestionați, prevalează opiniile că principalele cauze sunt mentalitatea de a cere și a da mită (47% față de 59% în 2017), dar și faptul că averea agonisită nu este confiscată (48% față de 39% în 2017); la care se adaugă salariile mici în sectorul public (44% față de 51% în 2017) și lacunele din legislație (41%).

Indicatorul integrat cu referire la cele mai importante cauze ale corupției ilustrează o reorganizare a acestora: dacă inițial cauze principale se considerau salariile mici și mentalitatea, atunci în 2021 prioritare sunt lipsa sancțiunilor sau pedepse blânde și neconfiscarea averilor.

Percepția populației despre evoluția fenomenului corupției în RM s-a îmbunătățit ușor, iar în cazul mediului de afaceri s-a îmbunătățit semnificativ (Figura 14). Astfel, 50% populație (52% în 2017) și 21% business (39% în 2017) consideră că fenomenul corupției a crescut ușor / considerabil în ultimul an.

În rândul populației această percepție a fost invocată mai des de femei (56% față de 46% bărbați), persoane în etate, cu nivel mic de studii, locuitori ai mediului rural și din afara mun. Chișinău, cu nivelul venitului mic și mediu. În rândul mediului de afaceri, creșterea corupției este invocată mai des de antreprenorii din mediul

Figura 14. Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...? (C5)

rural, regiunea Sud, care folosesc numerar mai mult de 50%, s-au confruntat cu acte de corupție și au plătit neformal.

Cca. 1/3 din populație (fără schimbări față de 2017) și 1/2 din business (cu 12% mai mult față de 2017) consideră că nu sunt schimbări în evoluția nivelului corupției pe parcursul ultimelor 12 luni de la data realizării sondajului. Ponderea respondenților care susțin că s-a redus corupția practic a rămas la același nivel cu 2017.

Indicatorul integrat cu referire la dinamica corupției este în scădere (în special la populație și agenți publici) în raport cu 2017, înregistrând 19% (corupția s-a redus ușor/considerabil) în 2021 față de 25% în 2017. În cazul populației indicatorul a diminuat de la 14% la 12%, iar în cazul business-ului a crescut de la 23% la 26%.

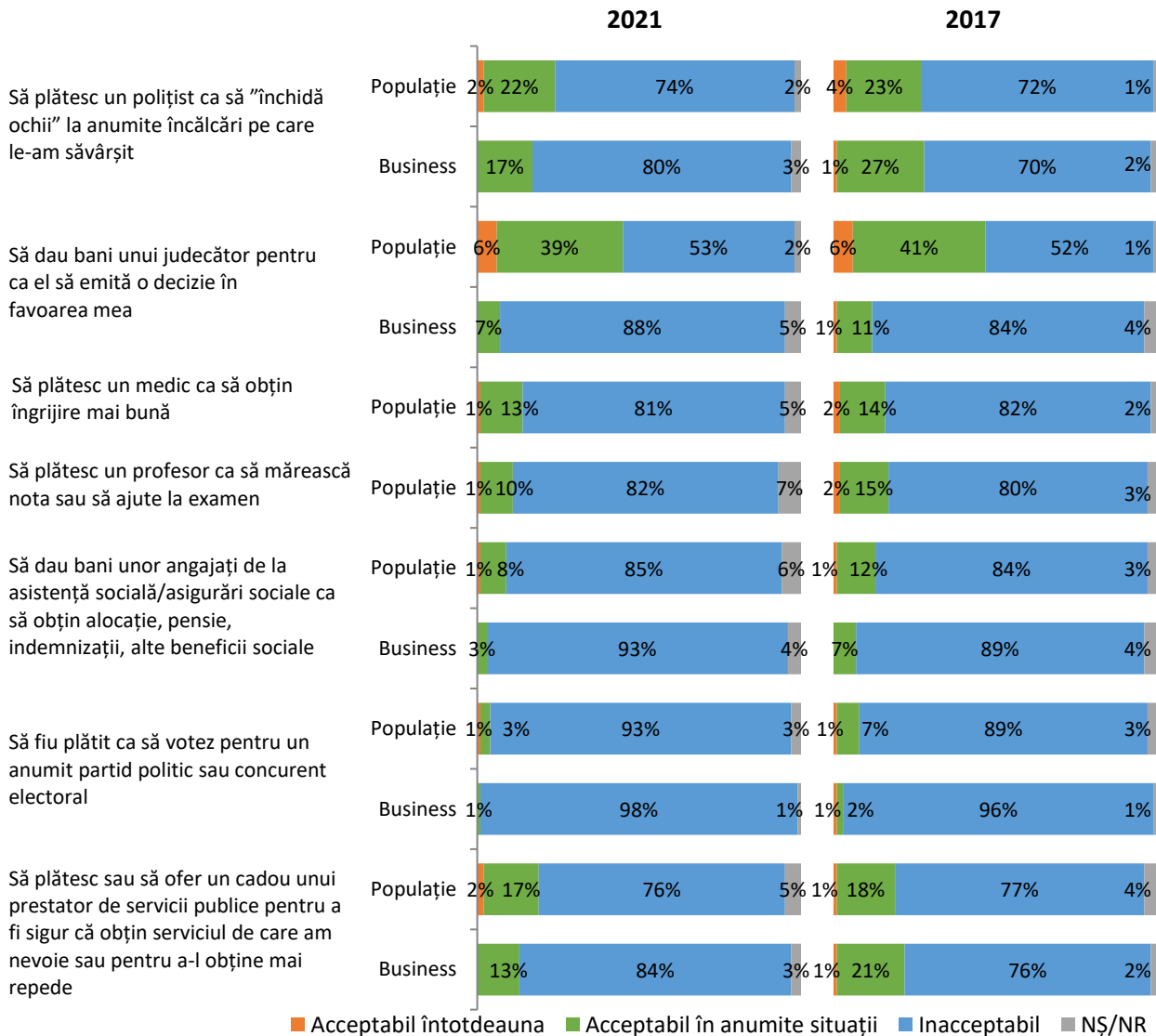
În același timp, față de 2019 ponderea respondenților care consideră că nivelul corupției în Moldova a scăzut ușor/considerabil, a crescut: de la 8% (2019) la 12% (2021) pentru populație și de la 18% (2019) la 26% (2021) pentru mediul de afaceri.

2.4. Stabilitatea valorilor anticorupție

În continuare, Figura 15 ilustrează nivelul de toleranță față de diferite situații de corupție. Comparativ cu situația din studiul inițial, nivelul de intoleranță a crescut nesemnificativ în cazul populației generale, dar foarte semnificativ în cazul agenților economici.

Astfel, în studiul curent, ponderile celor care consideră inacceptabile situațiile menționate în chestionar cu referire la actele de corupție variază între 53%-93% în cazul populației și 80%-98% în cazul agenților economici (Figura 15).

Figura 15. În ce măsură dvs. personal acceptați următoarele situații? (D1) - Populația

Pentru populația generală cele mai inacceptabile situații sunt să fie plătiți pentru votul în favoarea unui anumit partid politic sau concurent electoral (93% sau 89% în 2017), să dea bani unor angajați de la asistență socială/asigurări sociale ca să obțină alocație, pensie, indemnizații, alte beneficii sociale (85% sau 84% în 2017), să dea bani unui judecător pentru ca el să emită o decizie în favoarea respondentului (82% sau 80% în 2017) și să plătească un profesor pentru a mări nota (81% sau 82% în 2017).

Pe de altă parte, fiecare al doilea respondent acceptă să plătească un medic pentru a obține o îngrijire mai bună (în special femeile, persoanele până la 59 ani, cu nivel înalt al venitului, care s-au confruntat cu acte de corupție și care au plătit neformal). Aceasta în timp ce tot populația consideră instituțiile medicale drept cele

mai corupte instituții publice. Totodată, fiecare al patrulea respondent acceptă să polițist ca să "închidă ochii" la anumite încălcări pe care le-a săvârșit (în special bărbații, tinerii, cu nivel mic de studii, etnia rusă, cei care s-au confruntat cu acte de corupție și care au plătit neformal), iar fiecare al cincilea acceptă mituirea unor prestatori de servicii publice pentru a putea mai repede beneficia de acestea (în special tinerii, cei care s-au confruntat cu acte de corupție și care au plătit neformal).

În cazul agenților economici nivelul de intoleranță a crescut semnificativ la toate situațiile ilustrate în Figura 15, dar în mod special la mituirea unui polițist (de la 70% la 80%) sau prestator de servicii publice (de la 76% la 84%).

Indicatorul integrat privind intoleranța față de corupție este în creștere de la 53% în 2017 la 57% în 2021. Această creștere, însă, se datorează agenților economici care în 2017 aveau un nivel de intoleranță de 61% față de 72% în 2021, în timp ce la populație nivelul a scăzut de la 45% la 42%.

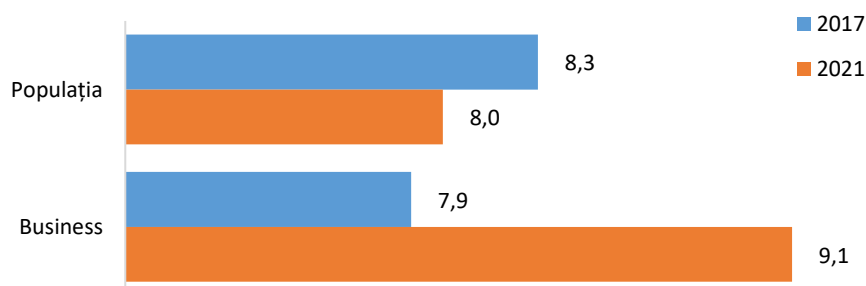
Pe de altă parte, față de studiul din 2019 se atestă o scădere semnificativă a nivelului de intoleranță: de la 73% la 57%. În acest sens, diferențe semnificative s-au înregistrat la populație în situațiile de mituire a unui polițist (74% în 2021 față de 84% în 2019), a unui medic (53% față de 68%), a unui profesor (81% față de 89%) și a unui prestator de servicii publice (76% față de 86%).

Datele corelate arată că, în cazul populației, nivelul de intoleranță generală este mai mare la persoanele în etate, locuitori ai mun. Chișinău, cu nivel mic și mediu al venitului, cei care nu se confruntă cu acte de corupție și nu plătesc neformal. În funcție de sex și nivel de studii variațiile nivelului de intoleranță la acte de corupție nu sunt semnificative.

Sondajul de opinie a măsurat și atitudinea generală a respondenților față de plățile neformale (Figura 16). Acest indicator a fost măsurat pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Prefer să existe sistemul plăților neformale, deoarece astfel am acces mai rapid la servicii, 10 = Prefer să nu existe sistemul plăților neformale chiar dacă aceasta ar însemna accesare mai îndelungată a serviciilor

Figura 16. Care este atitudinea dvs. față de plățile neformale? (D2)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Prefer să existe sistemul plăților neformale, deoarece astfel am acces mai rapid la servicii, 10 = Prefer să nu existe sistemul plăților neformale chiar dacă aceasta ar însemna accesare mai îndelungată a serviciilor

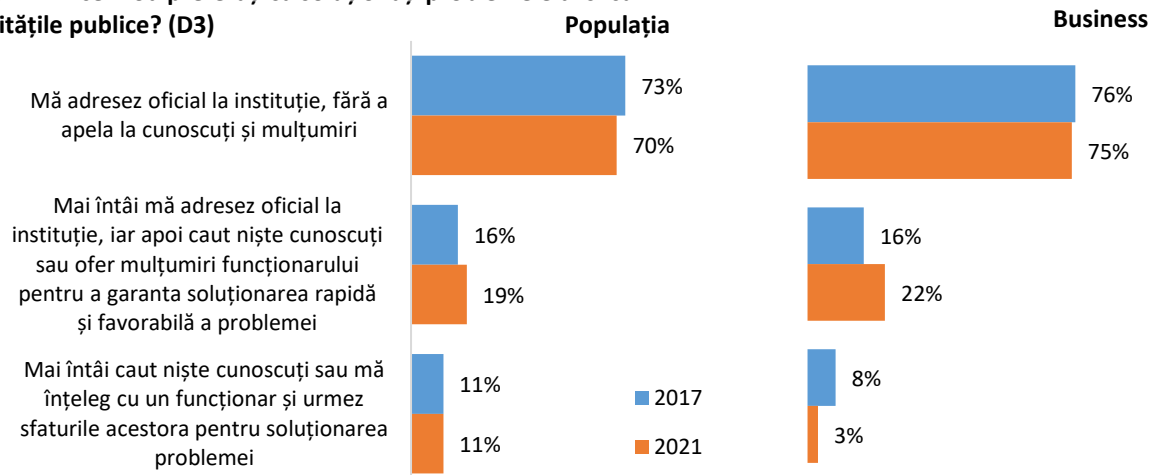

deoarece astfel am acces mai rapid la servicii, 10 = Prefer să nu existe sistemul plăților neformale chiar dacă aceasta ar însemna accesare mai îndelungată a serviciilor. Rezultatele studiului arată că **participanții la sondaj au o atitudine negativă cu privire la plățile neformale.** Ori, scorul

mediu de atitudine este 8.0 în cazul populației (în scădere de la 8.3 puncte în 2017) și de 9.1 în cazul sectorului business (în creștere de la 7.9 puncte în 2017), fapt care arată că cetățenii RM, dar în mod special mediul de afaceri, ar prefera să aștepte mai mult pentru a beneficia de servicii, decât să plătească neoficial pentru rapiditate.

Indicatorul integrat privind atitudinea față de plățile neformale este în creștere de la 8.1 puncte în 2017 la 8.6 puncte în 2021. Această creștere, însă, se datorează agenților economici la care nivelul de intoleranță a crescut cu 1.2 puncte, în timp ce la populație nivelul a scăzut cu 0.3 puncte.

Fiind întrebați în ce mod preferă să soluționeze problemele cu autoritățile publice, majoritatea respondenților au declarat că se adresează oficial la instituție, fără a apela la cunoscuți și gesturi de mulțumire (70% populație și 75% business) – Figura 17, situație similară cu cea din studiul inițial. Aceștia

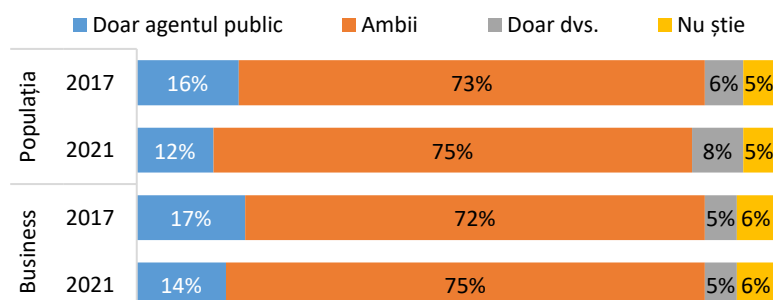
Figura 17. În ce mod preferați să soluționați problemele dvs. cu autoritățile publice? (D3)

sunt, preponderent, persoane cu vârsta mai mare de 60 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, fără experiență de plăți neformale. În cazul agenților economici, această opțiune de răspuns a fost mai des exprimată de cei din mediul rural, zona Nord și Sud, întreprinderi mari, care nu s-au confruntat cu acte de corupție și nu au avut experiența plăților neformale.

Ceilalți cca. 1/4 recurg la modalități neformale. Aceștia, de cele mai dese ori, se adresează mai întâi oficial la instituție, iar apoi caută cunoscuți sau oferă mulțumiri funcționarului pentru a garanta soluționarea rapidă și favorabilă a problemei. Alții din start recurg la ajutorul cunoscuților sau se înțeleg cu un funcționar pentru soluționarea problemei (Figura 17).

Indicatorul integrat privind soluționarea problemelor cu autoritățile publice a rămas practic la același nivel cu situația din 2017 (75% față de 73% în 2021), deși în 2019 s-a înregistrat o creștere până la 80%.

Deși respondenții au dat dovadă de un nivel de toleranță față de corupție destul de înalt, majoritatea consideră că mituirea atrage după sine pedepsirea ambelor părți implicate. Această percepție este stabilă din 2017 până în prezent (aproape 3/4 din populație și agenți economici), însă este o percepție eronată și demonstrează o necunoaștere a prevederilor legale reale conform cărora în caz de denunț este atras la răspundere doar agentul public, iar denunțatorul obține statutul de parte vătămată (Figura 18). În cazul populației, percepția eronată se regăsește mai des la persoanele care nu au experiență de plăți neformale. Cu referire la alte categorii socio-demografice ale populației nu există diferențe semnificative la nivel de necunoaștere. În cazul respondenților business, percepția eronată este prioritar la respondenții din mediul rural, de mărime medie și mare, care folosesc numerar mai mult de 50%, care au avut plăți neformale.

Figura 18. Cum credeți, dacă Dvs. DENUNȚAȚI faptul că ați dat mită unui agent public (fie că ați fost impus, fie că din proprie inițiativă), cine urmează să fie atras la răspundere? (D4)

Doar unu din zece respondenți (populație și business) cunoaște corect că în cazul în care o persoană dă mită unui agent public și denunță acest lucru, doar agentul public va fi tras la răspundere. În cazul populației ponderea acestui grup de respondenți este mai mare la bărbați (15% față de 9% femei), cu nivel înalt al venitului, cei care au experiență cu acte de corupție și care au plătit neformal.

Indicatorul integrat privind cunoașterea părții sancționate în caz de denunț a dării de mită este în scădere față de situația din 2017 (13% față de 17% în 2021), scădere raportată atât la nivel de populație, cât și agenți economici. Această evoluție atestă faptul că, cel puțin la nivel de informare, nu s-a acordat suficientă atenție acestui subiect.

2.5. Experiențe de corupție

Sondajul a evaluat și interacțiunea populației și agenților economici cu diverse instituții publice din RM. În cazul sectorului business, aceștia au interacționat cel mai des cu inspectoratele fiscale (68%) și prestatorii de

Figura 19. Ați interacționat cu următoarele instituții în ultimele 12 luni? (E1.1) (doar răspunsurile afirmative cu pondere mai mare de 9%) BUSINESS

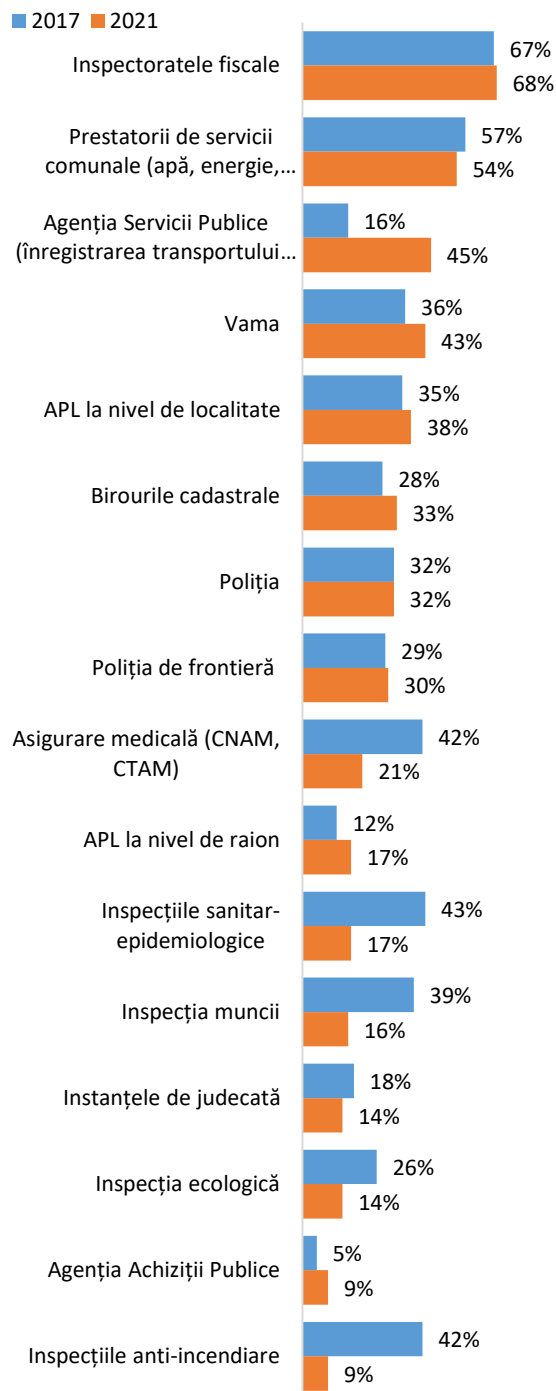
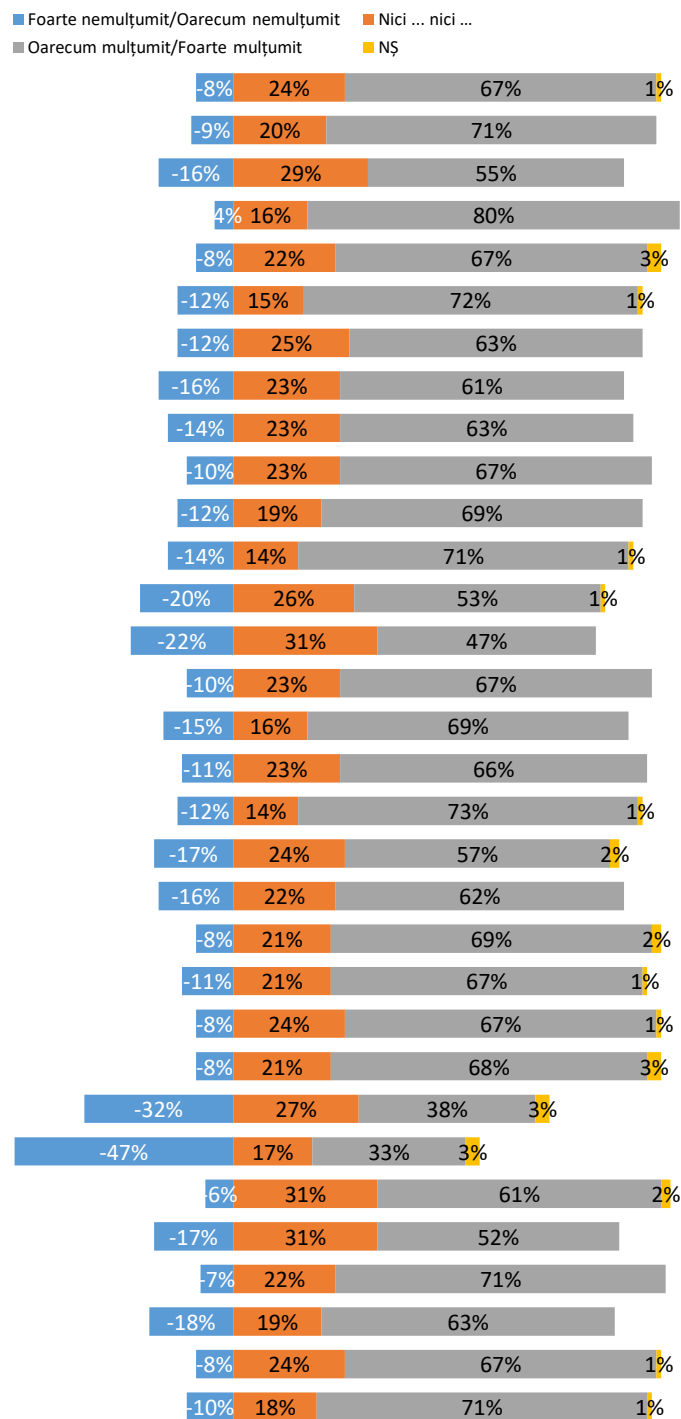

Figura 20. Ați fost mulțumit de interacțiunea cu agenții publici în ultimele 12 luni? (E1.2) BUSINESS

* Sunt prezentate doar instituțiile cu care au interacționat cel puțin 9% din respondenți

servicii comunale (54%). Aproximativ fiecare al doilea agent economic a interacționat cu Agenția

Sub-eșanțion: respondenții ce au apelat la aceste instituții.

Servicii Publice (45%) și Serviciul vamal (43%). Cca 1/3 dintre agenții economici au interacționat cu APL de nivel unu (38%), Birourile cadastrale (33%), poliția (32%) și Poliția de frontieră (30%) – Figura 19. Comparativ cu 2017 a crescut semnificativ interacțiunea agenților economici cu Agenția Servicii Publice (de 3 ori), Serviciul vamal (cu 7%), Birourile cadastrale și APL la nivel de raion (cu 5%); însă s-a diminuat interacțiunea cu instituțiile de asigurare medicală (de 2 ori), inspecțiile sanitar-epidemiologice (de 3 ori), Inspekția muncii și Inspekția ecologică (de 2 ori), Inspecțiile anti-incendiarie (aproape de 5 ori).

Majoritatea agenților economici care au interacționat cu diverse instituții prezentate în Figura 19 au rămas mulțumiți de interacțiunea cu agenții publici din aceste instituții (Figura 20). Totuși, 3 instituții publice au înregistrat o creștere semnificativă a procentului agenților economici nemulțumiți: Instanțele de judecată (de la 32% în 2017 la 47% în 2021), Inspekția ecologică (de la 6% la 17%) și Agenția Achiziții Publice (de la 7% la 18%).

Aceleași întrebări au fost adresate și populației. Se constată că populația a interacționat în măsură mai mică cu instituții publice, decât agenții economici, pe parcursul ultimelor 12 luni. Populația a contactat cel mai mult cu instituțiile medicale (62%), prestatorii de servicii comunale (38%), Instituțiile de învățământ (25%) și APL la nivel de localitate (23%) – Figura 21. Față de anul 2017 nu au fost înregistrate variații semnificative în interacțiunea cu instituțiile publice.

Și în cazul populației, ponderea celor satisfăcuți de interacțiunea cu agenții publici din instituțiile vizate este mai mare decât ponderea celor nemulțumiți (Figura 22). Cele mai mari procente de persoane nemulțumite de interacțiunea cu instituțiile publice s-au înregistrat în cazul Poliției (37%), Instituțiilor de asigurare medicală (29%) și Birourilor cadastrale (25%).

Față de studiul inițial a crescut semnificativ procentul persoanelor nemulțumite de interacțiunea cu Instituțiile de învățământ (de la 13% la 20%), Birourile cadastrale (de la 15% la 25%), Poliția de frontieră (de la 13% la 18%) și Asigurare medicală (de la 24% la 29%). Instituțiile care au înregistrat o creștere a procentului persoanelor mulțumite au fost Prestatorii de servicii comunale (de la 46% la 70%), Inspectoratele fiscale (de la 46% la 62%) și Agenția de Servicii Publice (de la 52% la 76%).

Analiza indicatorilor integrați atestă faptul că 80% (77% în 2017) din populația generală și 94% (92% în 2017) agenți economici au interacționat cel puțin cu o instituție publică în decursul a 12 luni de la perioada realizării sondajului. În medie, o persoană a interacționat cu 2,7 instituții publice în decursul ultimelor 12 luni, iar un agent economic cu 5,2 instituții.

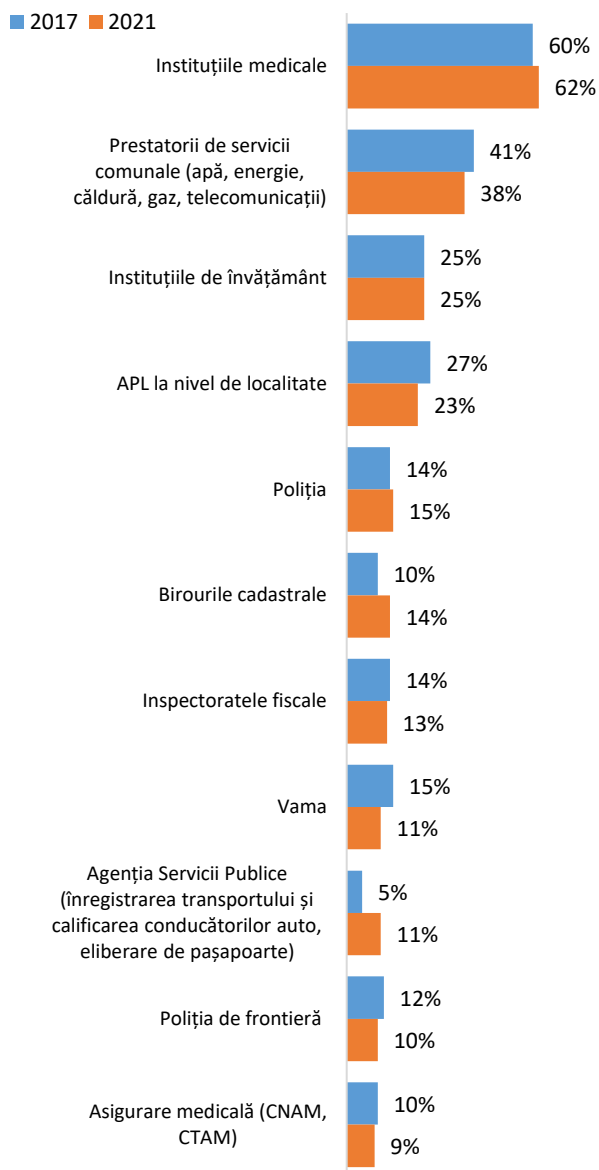
În cazul populației, mai des au interacționat cu instituțiile publice femeile (83% față de 76% bărbați), persoanele cu nivel înalt de studii, locuitorii mun. Chișinău, cu nivel înalt al venitului. Femeile s-au adresat în proporție mai mare la instituții medicale și de învățământ, iar bărbații – la poliție și poliție de frontieră, inspectorate fiscale, procuratură.

În 57% de cazuri de interacțiune cu instituții publice (48% în 2017) pentru populația generală și în 65% cazuri (59% în 2017) pentru agenți economici, aceștia au rămas mulțumiți de interacțiunea cu agenții publici. Nivelul mediu de satisfacție a fost de 3.3 puncte pentru populația generală și 3.4 puncte pentru agenți economici (similar cu nivelul înregistrat în 2017), pe o scală de 5 puncte, unde 1 = Foarte nemulțumit și 5 = Foarte mulțumit.

În cazul populației nu au fost observate variații semnificative privind nivelul general de satisfacție de interacțiunea cu agenții publici la femei și bărbați.

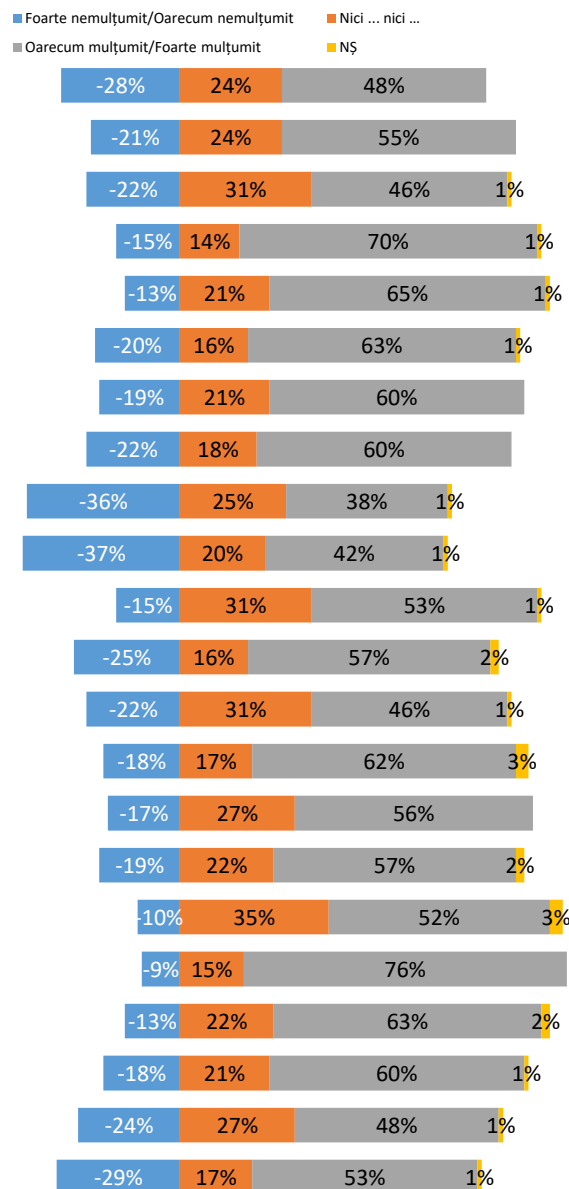
Indicatorul integrat privind satisfacția respondenților de interacțiunea cu agenții publici a rămas la nivelul situației din 2017: în medie, 54% respondenți mulțumiți de interacțiunea cu agenții publici (49% populație și 59% agenți economici), iar nivelul mediu de satisfacție este de 3.4 puncte (3.3 puncte pentru populație și 3.4 pentru agenți economici).

Figura 21. Ați interacționat cu următoarele instituții în ultimele 12 luni? (E1.1) (doar răspunsurile afirmative) POPULAȚIE

Sunt prezentate doar instituțiile cu care au interacționat cel puțin 9% din respondenți

Figura 22. Ați fost mulțumit de interacțiunea cu agenții publici în ultimele 12 luni? (E1.2) POPULAȚIE

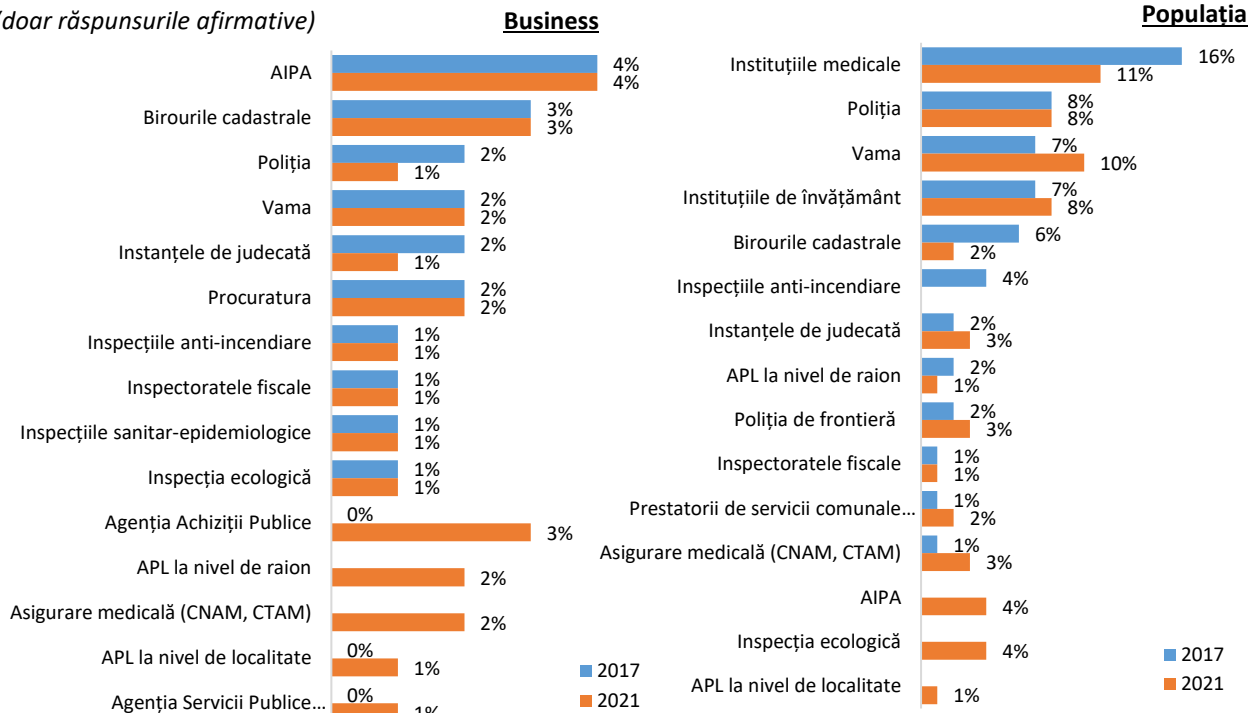

Sub-eșantion: respondenții ce au apelat la aceste instituții

În urma interacțiunii cu instituțiile publice, 9,9% (11,3%¹ în 2017) din populația generală și 2% (3,6% în 2017) agenți economici au oferit plăți neformale în decursul unui an de la realizarea sondajului. Mai mult decât atât, 2% din populație au oferit plăți neformale mai multor instituții publice.

¹ Estimările privind incidența cazurilor de mită și volumul mitei sunt considerate a fi sub-estimate, deoarece mulți respondenți (în special agenții economici) refuzau să ofere răspuns la întrebările respective sau ofereau răspunsuri evazive din motivul fricii de a fi ulterior identificați și sancționați. Sub-estimarea pentru 2021 este considerată a fi mai mare, în special pentru agenți economici, din cauza că datele au fost colectate la telefon. În acest sens, agentul economic s-a simțit mai puțin sigur de anonimitatea interviului.

Figura 23. Ați plătit bani neoficial în ultimele 12 luni? (E1.3)
(doar răspunsurile afirmative)

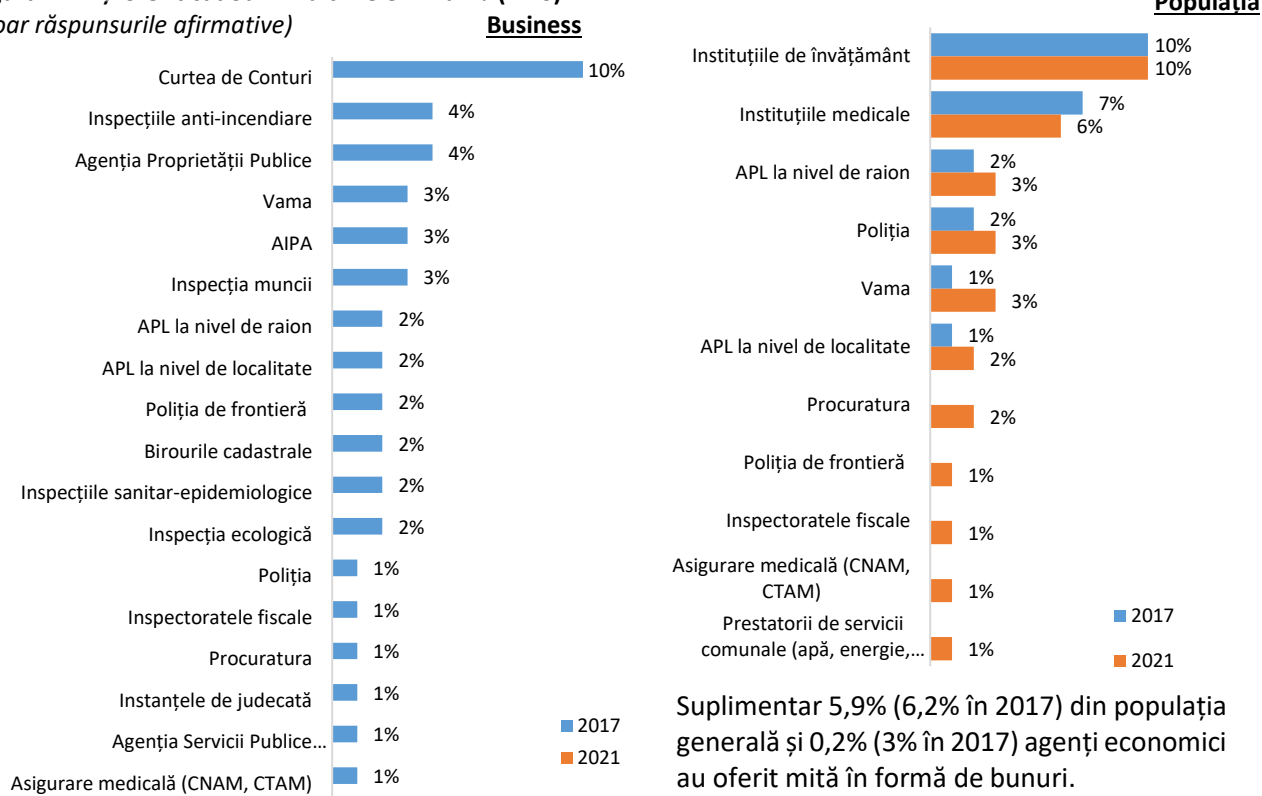
Sub-eșantion: respondenții ce au apelat la aceste instituții

Populația a oferit mită cel mai des instituțiilor medicale (11%, în scădere față de 2017), colaboratorilor vamali (10%, în creștere față de 2017), poliției și instituțiilor de învățământ (câte 8%) – Figura 23. În funcție de profilul socio-demografic al respondenților, mita a fost oferită în proporție mai mare de către femei (12% față de 8% bărbați), persoane cu nivel înalt de studii (14%), din Chișinău (13%), cu nivel înalt al veniturii (17%).

Pentru agenții economici nu pot fi făcute concluzii pertinente în baza datelor studiului din cauza numărului mic de răspunsuri.

Indicatorul integrat privind mita în formă de bani a diminuat comparativ cu 2017: de la 7,5% respondenți la 6% în 2021 (în medie, populație și business) care au afirmat că au dat mită în formă de bani agenților publici.

Figura 24. Ați oferit cadouri în ultimele 12 luni? (E1.6)
(doar răspunsurile afirmative)

Suplimentar 5,9% (6,2% în 2017) din populația generală și 0,2% (3% în 2017) agenți economici au oferit mită în formă de bunuri.

În cazul populației instituțiile care s-au bucurat de un număr mai mare de cadouri au fost instituțiile de învățământ și cele medicale (Figura 24).

Indicatorul integrat privind mita în formă de bunuri la fel a diminuat comparativ cu 2017: de la 4,6% respondenți la 3,1% în 2021 (în medie, populație și business) care au afirmat că au dat mită în formă de bunuri agenților publici. Diminuarea la fel se datorează răspunsurilor (sub-estimării) agenților economici.

Frecvența medie a mitei oferite instituțiilor publice cu care au interacționat respondenții a fost de 4.8 ori (3.7 ori în 2017) pentru populația generală și 2.5 ori (6.1 în 2017) în cazul agenților economici.

Indicatorul integrat privind frecvența mitei a diminuat comparativ cu 2017: de la 4.9 ori la 3.7 ori în 2021 (în medie, populație și business) care au afirmat că au dat mită în bani agenților publici. Diminuarea la fel se datorează răspunsurilor (sub-estimării) agenților economici.

Metoda de calcul a volumului mitei totale:

Estimarea mitei totale plătite de populația generală și agenți economic a avut la bază de calcul următorii indicatori: frecvența mitelor, mita medie, procentul persoanelor și agenților economici care au oferit mită și numărul total al persoanelor în vârstă de 18 ani și mai mult și agenți economici activi din țară. Valoarea medie totală a mitei în decursul anului de referință per respondent chestionat (populație generală / agent economic) a fost extrapolată la numărul total al populației și, respectiv, agenților economici activi.

Astfel, conform Recensământului din 2014, numărul total al populației în vârstă de 18 ani și mai mult este de 2 219 352 persoane, iar numărul agenților economici activi pentru 2016 (cele mai recente date disponibile pe pagina web a Biroului Național de Statistică) a fost de 52 300 întreprinderi. Pentru anul 2021, în cazul populației au fost folosite datele BNS privind populația cu reședință obișnuită la începutul anului 2021 în număr de 2 037 361 persoane în vârstă de 18 ani și mai mult și numărul de 57 200 întreprinderi active în 2020.

În acest sens, volumul estimat al mitei (în bani și bunuri) oferite în decurs a 12 luni de la perioada realizării studiului a fost de 562,3 milioane lei din partea populației generale (în creștere față de 278 milioane lei în 2017) și 4,1 milioane lei din partea agenților economici (față de 127 milioane lei în 2017). Volumul total al mitei a fost de 566,4 milioane lei (față de 405 milioane lei în 2017).

Valorile minime și maxime ale plăților neformale în formă de bani au variat între 300 lei și 12 000 lei (100 lei și 500 000 lei în 2017) în cazul agenților economici și între 50 lei și 30 000 lei (50 lei și 8 000 lei în 2017) în cazul populației generale.

Valoarea medie a mitei variază semnificativ în funcție de profilul socio-demografic al respondenților:

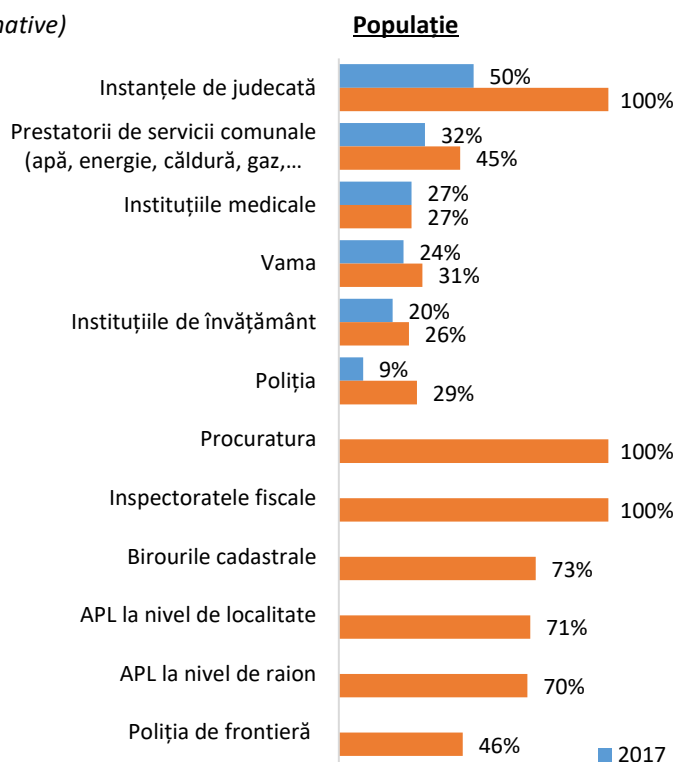
- suma medie a mitei oferite de persoane în vârstă de 35-69 ani (3212 lei) este cu 28% mai mare decât suma medie a mitei oferite de tineri (2504 lei);
- suma medie a mitei oferite de persoanele cu nivel înalt de studii (3707 lei) este de 4 ori mai mare decât suma medie a mitei oferite de persoanele cu nivel mic de studii (806 lei);
- suma medie a mitei oferite de locuitorii de la sate (4478 lei) este de 2 ori mai mare decât suma medie a mitei oferite de locuitorii de la oraș (2222 lei);
- suma medie a mitei oferite de locuitorii din afara mun. Chișinău (3292 lei) este cu 29% mai mare decât suma medie a mitei oferite de locuitorii din Chișinău (2553 lei);
- suma medie a mitei oferite de persoanele cu nivel înalt al venitului (2640 lei) este cu 1/3 mai mică decât suma medie a mitei oferite de persoanele cu nivel mic al venitului (4168 lei);
- în funcție de sex, sumele nu variază semnificativ.

În cazul populației, 38% din volumul estimat al mitei raportate a venit instituțiilor medicale (comparativ cu 71% în 2017), 23% a venit prestatorilor de servicii comunale, câte 8% instituțiilor de învățământ și instanțelor de judecată, iar 7% - colaboratorilor vamali. Comparativ cu 2017, plățile neoficiale sunt mai balansate între diferite instituții. Cele mai mari sume au fost oferite prestatorilor de servicii comunale (30 000 lei) și instituțiilor medicale (20 000 lei).

Cu privire la cadouri, următoarele instituții au beneficiat în proporție mai mare de cadouri (reieșind din valoarea lor monetară): poliția (24%), prestatorii de servicii comunale (21%), instituții medicale și de învățământ (câte 13%) și autoritățile publice locale de nivel unu (11%).

Indicatorul integrat privind volumul mitei a crescut semnificativ comparativ cu 2017: de la 405 milioane la 566,4 milioane în 2021 (în medie, populație și business). Volumul mitei oferit de populație s-a dublat față de studiul inițial. Volumul real al mitei însă se presupune a fi mult mai mare, deoarece interviuarea la telefon nu a asigurat agenților economici încrederea că răspunsurile sunt confidentiale și, respectiv, au refuzat să ofere răspunsuri sincere la acest capitol.

Figura 25. Ați recurs la relații personale? (E1.7) (doar răspunsuri afirmative)

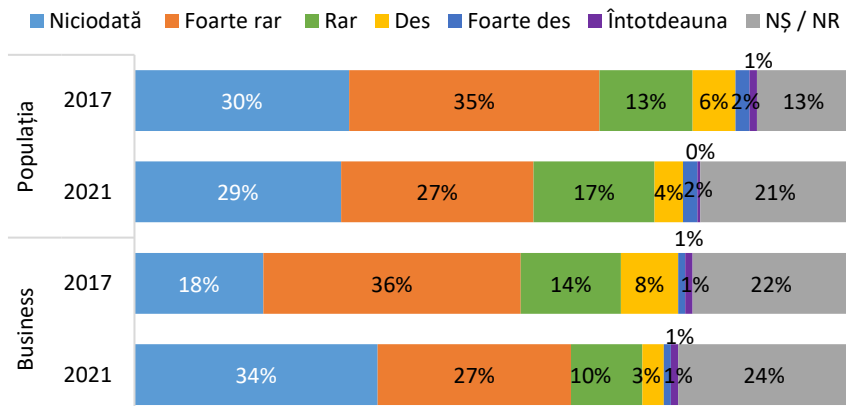
În majoritatea cazurilor când s-a oferit mită în bani sau bunuri, populația a recurs la relații personale (Figura 25). Cel mai des acest lucru a fost practicat în interacțiune cu Instanțele de judecată, Procuratura, Inspectoratele fiscale, Birourile Cadastrale, APL de nivel unu și doi.

Referindu-ne la sexul beneficiarilor plăților neformale, populația generală a oferit mită preponderent agenților publici de sex feminin (5,4% din cazurile raportate), iar agenții economici – agenților publici de sex masculin (0,8%). 4% din populație generală și 0,5% agenți economici au oferit mită atât bărbaților, cât și femeilor. În toate situațiile procente sunt puțin mai mici față de valorile din 2017.

2.6. Descurajarea implicării în acte de corupție

Percepția generală a participanților la sondaj este că agenții publici din Republica Moldova continuă să nu fie, în general, sancționați de către conducătorii lor pentru lipsa de etică și integritate profesională (ex. comportament nepolitic, acordarea favorurilor cunoscuților, primirea cadourilor etc.) – Figura 26.

Figura 26. Din câte cunoașteți, agenții publici sunt sancționați de către conducătorii lor pentru lipsa de etică și integritate profesională (ex. comportament nepolitic, acordarea favorurilor cunoscuților, primirea cadourilor etc.)? (G1)

Astfel, ponderea respondenților care au declarat că agenții publici sunt rar / foarte rar / niciodată pedepsiți de superiorii lor ierarhici constituie 74% (78% în 2017) din răspunsurile populației generale și 71% (68% în 2017) din răspunsurile reprezentanților sectorului business. În rândul populației, aceste opinii au fost exprimate mai frecvent de persoane cu nivel mediu și înalt de educație, care s-au confruntat cu acte de corupție, au avut experiența plăților neformale. În rândul agenților economici, aceste

opțiuni au fost alese cel mai des de reprezentanții mediului rural, în afara mun. Chișinău.

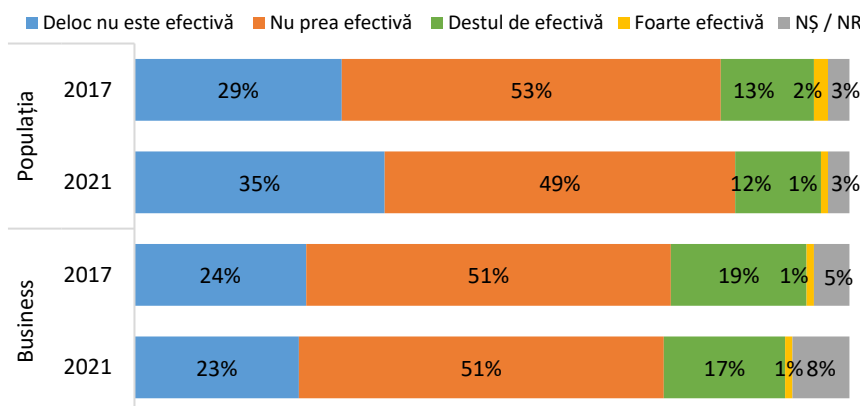
Ponderea respondenților care cred că sunt aplicate sancțiuni în raport cu agenții publici pentru comportamente inadecvate (des / foarte des / întotdeauna) este de 5% în cazul populației și de 5% în cazul mediului de afaceri (Figura 26), fiind în scădere de 2 ori față de 2017.

Indicatorul integrat privind sancționarea abaterilor disciplinare a diminuat de 2 ori comparativ cu 2017: de la 10% respondenți la 5% în 2021 (în medie, populație și business) care consideră că agenții publici sunt sancționați (des/foarte des/întotdeauna) de către conducătorii lor pentru lipsa de etică și integritate profesională. Diminuarea procentului a fost și la populație și la agenți economici.

O altă opinie exprimată de majoritatea participanților la sondaj vizează ineficiența continuă a luptei cu corupția în Moldova. Astfel, 84% populație și 74% business declară că, în prezent, lupta cu fenomenul corupției este deloc / nu prea efectivă (Figura 27), valori similare cu cele din 2017. În cadrul populației, această opinie a fost exprimată preponderent de persoanele peste 35 ani, cu nivel mediu și înalt de educație. Aceeași opțiune este susținută mai des de agenții economici din mediul rural, de mărime mare, cu experiență de acte de corupție și plăți neformale.

Doar 18% agenți economici și 13% populație au percepții optimiste, declarând că lupta cu corupția este foarte / destul de efectivă (Figura 27).

Figura 27. Cât de efectivă credeți că este lupta cu corupția în Moldova în prezent? (G2)

Doar 18% agenți economici și 13% populație au percepții optimiste, declarând că lupta cu corupția este foarte / destul de efectivă (Figura 27).

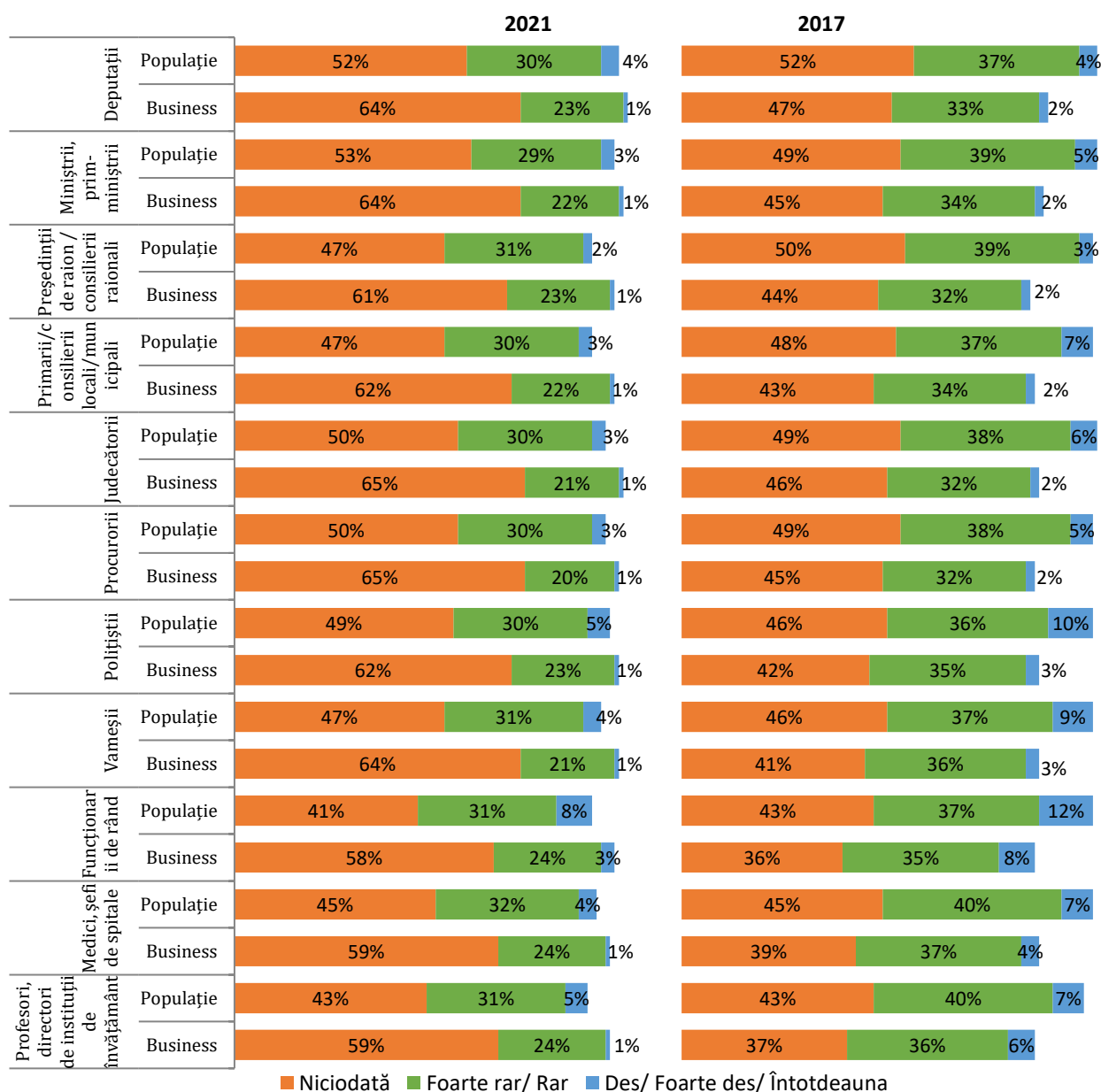
2.7. Recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție

Percepția generală a participanților la sondaj este că, în prezent, în Moldova continuă să lipsească preocuparea pentru recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție, în care au fost / sunt implicați actorii din sectorul public.

Ori, potrivit opiniei majorității respondenților (populație și business), agenții publici din RM nu sunt, în general, impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție (Figura 28). Aproximativ jumătate din respondenții din categoria "populație" sunt de părerea că în cazul deputaților, miniștrilor și prim-miniștrilor, președinților de raion și consilierilor raionali, judecătorilor, procurorilor și polițiștilor, vameșilor recuperarea bunurilor publice nu se impune niciodată. Și în cazul reprezentanților business predomină părerea că aceste categorii de agenți publici nu sunt niciodată impuse să restituie banii și bunurile provenite din corupție (aproximativ jumătate din respondenți). Totuși, această opinie ("niciodată") este mai frecvent întâlnită printre populație, comparativ cu sectorul business (cu o diferență de câteva puncte

Figura 28. În ce măsură agenții publici din RM sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție? (H1)

* Diferențele până la 100% reprezintă răspunsurile NȘ

procentuale) – Figura 28. Profilul socio-demografic al respondenților din populație care au ales opțiunea "niciodată" îl reprezintă persoanele cu vârsta mai mare de 35 ani, din regiunea Sud, cu nivel mic al venitului și care au avut experiența plăților neformale. Profilul socio-demografic al respondenților din business este prioritar din mediul rural, regiunile Nord, Centru și Chișinău, întreprinderi de mărime micro, mici și medii, cu vechime de muncă până la 10 ani, care nu folosesc numerar, care au avut experiența plăților neformale și confruntări cu acte de corupție, de sex masculin.

Aproximativ fiecare al 3-lea participant la sondajul cu populația și fiecare al patrulea agent economic declară că agenții publici din RM sunt foarte rar / rar impuși să restituie banii și bunurile provenite din acte de corupție – Figura 28, opțiunea "foarte rar / rar".

Percepția agenților economici privind recuperarea bunurilor provenite din acte de corupție este semnificativ mai negativă decât a populației. Mai mult ca atât, aceasta s-a înrăutățit mult față de studiul inițial: ponderea celor care cred că agenții publici niciodată nu restituie bunurile din corupție a crescut cu aproape 50% față de 2017.

Indicatorul integrat privind restituirea bunurilor din corupție a diminuat aproape de 2 ori comparativ cu 2017: de la 5% respondenți la 2,6% în 2021 (în medie, populație și business) care consideră că agenții publici sunt impuși (des/foarte des/întotdeauna) să restituie banii și bunurile provenite din corupție. Diminuarea procentului a fost și la populație și la agenți economici.

Participanții la studiu au fost rugați să confirme dacă, în decursul ultimelor 12 luni de la data realizării sondajului, s-au confruntat cu situații care le-ar fi adus anumite prejudicii. Au fost propuse situații care au vizat diferite sectoare publice: educație, medicină, vamă, poliție, justiție, finanțe. Per total, câte 18% populație și agenți economici s-au confruntat cu cel puțin o situație din cele propuse, în special tinerii, locuitorii din Chișinău, cu nivel înalt al venitului, de etnie rusă.

Una din constatările care rezultă din analiza răspunsurilor este incidența relativ mică a **cetățenilor de rând și reprezentanților mediului de afaceri care s-au confruntat (sau au recunoscut) cu situații de acest gen** (Figura 29.1 și 29.2). Față de anul 2017 incidența cazurilor la majoritatea situațiilor a scăzut sau a rămas la același nivel atât pentru populație, cât și pentru agenți economici.

O altă constatare este că dintre toate domeniile vizate, sectorul medical continuă să fie cel mai des menționat de către populație, deși în scădere față de 2017 (adică cele mai multe situații cu prejudicii au rezultat din interacțiunea cu sectorul medical). Astfel, 8% populație, față de 14% în 2017, nu au primit tratamentul necesar, deoarece au refuzat să plătească mită la medic și, prin urmare, li s-a înrăutățit starea de sănătate (Figura 29). Această variantă de răspuns a fost cel mai des invocată de femei, tineri, de etnie rusă.

În cazul agenților economici, cele mai multe prejudicii s-au întâmplat în procesul de obținere a autorizațiilor, licențelor, permiselor, certificatelor, cauzate de legislație imperfectă sau de interpretarea incorectă a acesteia din partea funcționarilor publici (8% față de 12% în 2017), preponderent din Chișinău și

Figura 29.1 Dvs. v-ați confruntat cu următoarele situații în ultimele 12 luni? (H2)

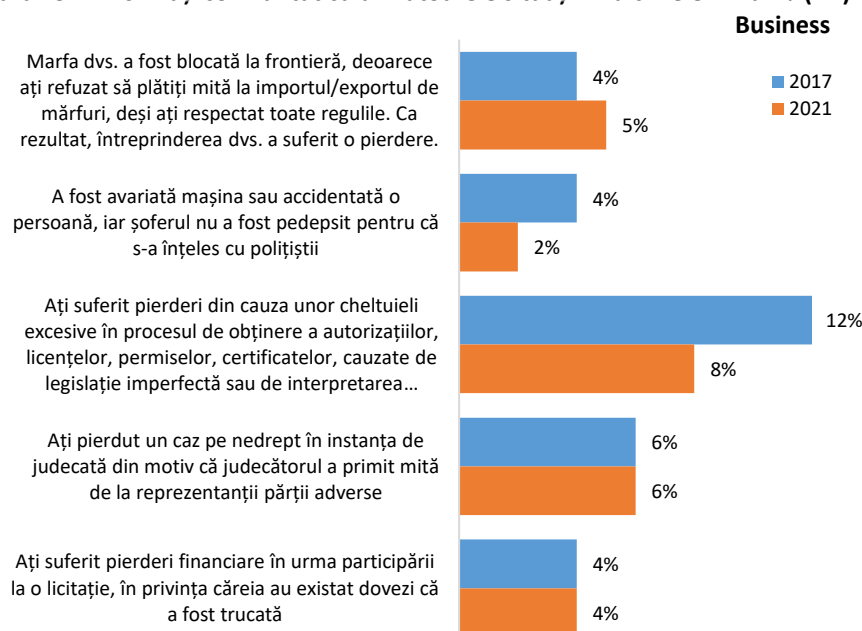
regiunea Sud, din sfera de transport și construcție, care folosesc numerar, care s-au confruntat cu acte de corupție și cu experiență de plăți neformale) – Figura 29.2.

Celelalte situații propuse în sondajul de opinie au o incidență mai mică.

Majoritatea respondenților (atât populația generală, cât și business) care s-au confruntat cu acte de corupție și au suferit prejudicii nu au solicitat recuperarea prejudiciului, deoarece nu cred că acesta ar fi fost restituit (80% agenți economici și 48% populație). Or, această convingere este în concordanță cu percepția exprimată anterior, unde majoritatea participanților declarau că în Moldova agenții publici nu sunt impuși să restituie banii și bunurile provenite din corupție.

Totodată, 24% populație și 15% agenți economici nu au cerut restituirea prejudiciului, deoarece nu știau că acest lucru este posibil.

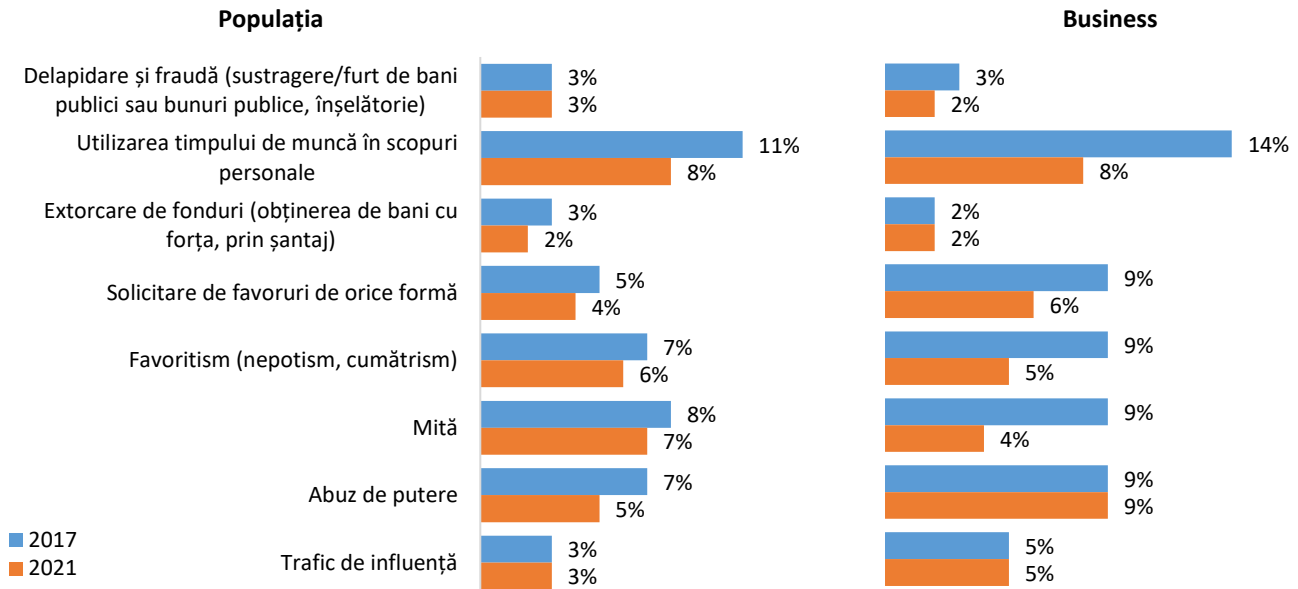
Figura 29.2 Dvs. v-ați confruntat cu următoarele situații în ultimele 12 luni? (H2)

Restituirea prejudiciului cauzat în toate situațiile de confruntare a fost menționat doar de 14% populație și 12% agenți economici. Această pondere este similară cu cea din 2017.

O frecvență mai mare a restituirii benevole sau forțate a prejudiciilor a fost menționată în cazurile de avariere a automobilelor sau accidentare a persoanelor (43% agenți economici și 29% populație, din cei care s-au confruntat cu asemenea situații).

Figura 30. În ultimele 12 luni dvs. personal v-ați confruntat cu vreun caz de corupție din partea agenților publici? (H3)

Participanții la sondaj au fost întrebați dacă pe parcursul ultimelor 12 luni s-au confruntat cu vreun caz de corupție din partea agenților publici. Similar răspunsurilor obținute la întrebarea anterioară, asemenea cazuri au fost relativ puține (Figura 30). Astfel, ponderea răspunsurilor oferite de populație și business care s-au confruntat cu delapidare și fraudă, extorcare de fonduri, solicitare de favoruri de orice formă, favoritism, mită, abuz de putere, trafic de influență nu depășește 9%. Cel mai frecvent au fost raportate cazurile de utilizare a timpului de muncă în scopuri personale (8% business și 8% populație). Comparând răspunsurile oferite de populație cu cele ale reprezentanților din sectorul privat, ultimii au raportat situațiile de corupție mai frecvent.

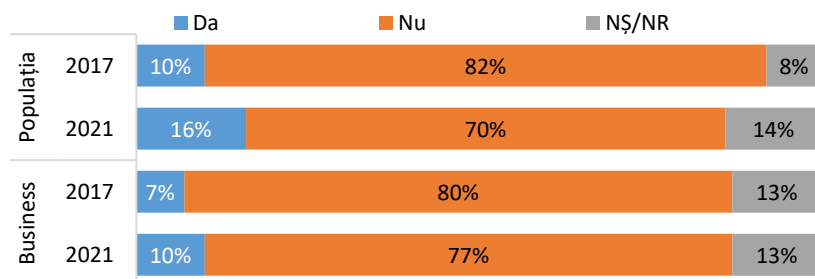
Totodată, față de anul 2017 incidența cazurilor a diminuat la majoritatea situațiilor.

Indicatorul integrat privind incidența cazurilor de corupție a diminuat comparativ cu 2017: de la 31% respondenți la 24% în 2021 (în medie, populație și business) care au raportat că s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni. La populație procentul a scăzut de la 31% la 27%, iar la business de la 30% la 20%. În cazul populației expunerea la acte de corupție este invers proporțională cu vârsta (odată cu înaintarea în vârstă scade incidența cazurilor de confruntare – de la 33% pentru tineri la 17% pentru persoane în etate). Totodată, incidența este mai mare la persoanele cu nivel înalt de studii, din mun. Chișinău, cu nivel înalt al venitului.

În cazul agenților economici, confruntarea cu acte de corupție a fost raportată mai des în mediul urban, regiunea Sud și Chișinău, întreprinderi micro, vechime de activitate mai mare de 3 ani.

2.8. Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției

Figura 31. Dacă v-ați confruntat cu acte de corupție în ultimele 12 luni, ați raportat aceste acte de corupție? (J1)

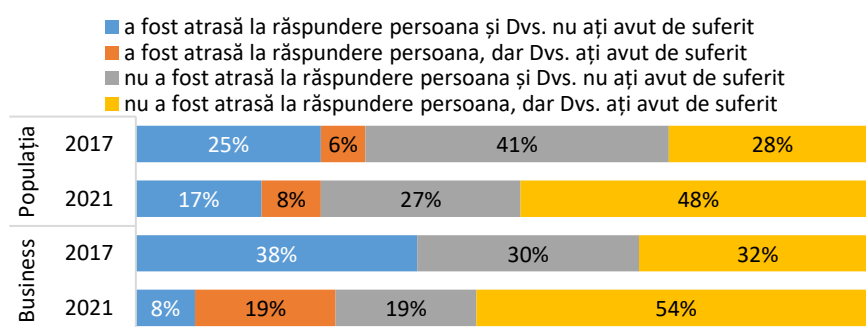
Sub-eșantion: respondenții ce s-au confruntat cu acte de corupție – (338/300 – populație și 151/132 – agenți economici)

business. În cazul populației, denunțarea a fost făcută mai des de bărbați (19% față de 13% femei), persoane peste 35 ani, din mediul rural, regiunea Nord.

Indicatorul integrat privind denunțarea cazurilor de corupție a crescut comparativ cu 2017: de la 9% respondenți la 13% în 2021 (în medie, populație și business) care au raportat că s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni și le-au raportat. La populație incidența a crescut de la 10% la 16%, iar la business de la 7% la 10%.

Dintre cei care au raportat / depus plângere cu privire la vreun caz de corupție, cele mai multe adresări au fost la poliție (43% persoane fizice și 62% persoane juridice), procuratură (18% persoane fizice și 40% persoane juridice) și CNA (20% persoane fizice și 29% persoane juridice). Totuși, eșantionul celor care au raportat acte de corupție este foarte mic (48 persoane fizice și 13 agenți economici) și nu permite trasarea unor concluzii de rigoare. În cazul populației a scăzut procentul de raportare la poliție (de la 47% la 43%), CNA (de la 34% la 20%) și ANI (de la 11% la 4%), dar a crescut la procuratură și în mass media (de la 9% la 14%).

Figura 32. Dacă v-ați confruntat cu acte de corupție în ultimul an și le-ați raportat ... (J3)

Sub-eșantion: respondenții ce s-au confruntat cu acte de corupție și au raportat aceste acte – (32/48 – populație și 11/13 – agenți economici)

73% persoane juridice (față de 62% în 2017);

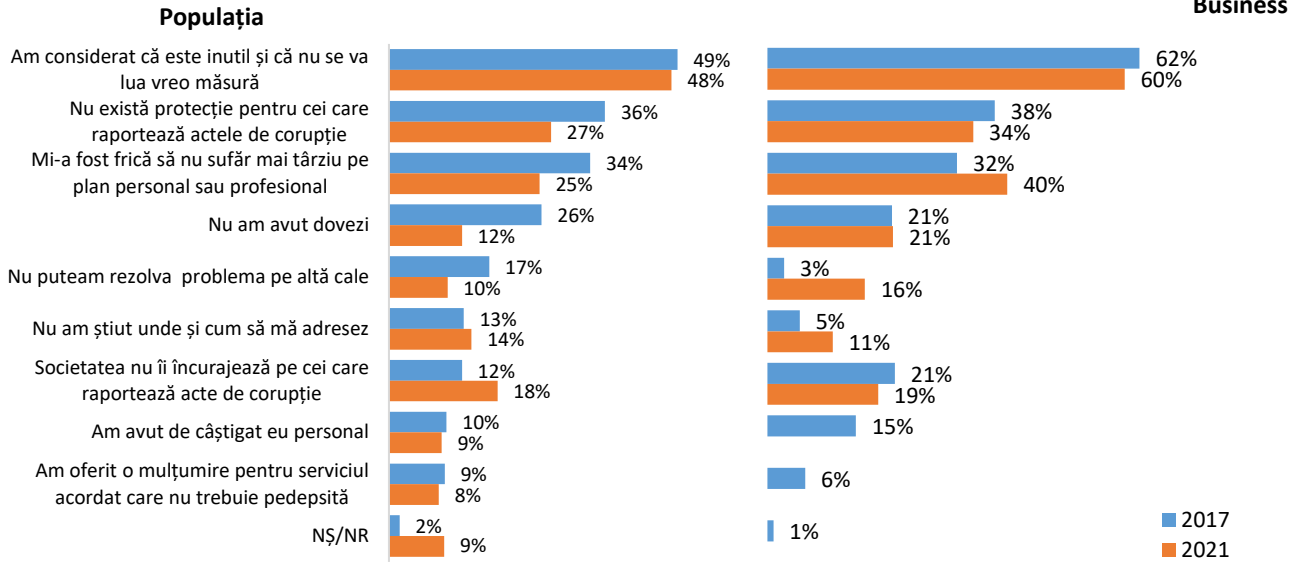
- **părțile vătămate au avut de suferit în proporție mai mare** - 56% în cazul persoanelor fizice (comparativ cu 34% în 2017) și 73% persoane juridice (față de 32% în 2017);
- **cazurile de succes** – sancționare fără efecte negative pentru partea vătămată – **au diminuat semnificativ** – cu 8% pentru populație și cu 30% pentru agenți economici.

Deși nivelul de raportare a cazurilor de corupție a crescut, efectele și consecințele neplăcute pentru părțile vătămate au avut o incidență mult mai mare în 2021 față de 2017. Astfel, se atestă 3 tendințe negative (Figura 32):

- **agenții publici nu au fost sancționați în proporție mai mare** – 75% în cazul persoanelor fizice (comparativ cu 69% în 2017) și

Indicatorul integrat privind denunțarea cazurilor de corupție, sancționarea corupților fără efecte negative pentru denunțator a scăzut de 2,5 ori comparativ cu 2017: de la 32% respondenți la 13% în 2021 (în medie, populație și business).

Figura 33. Care au fost motivele principale că nu ați raportat? (J4) MAXIM 3 RĂSPUNSURI

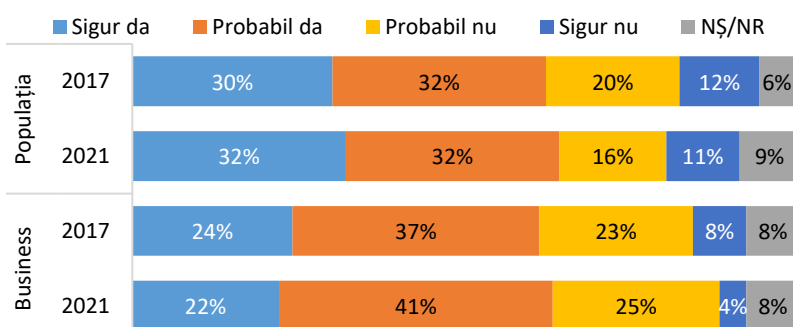
Sub-eșanțion: 278/212 respondenți (Populație) și 120/104 – agenți economici ce s-au confruntat cu acte de corupție și nu au raportat aceste acte

Motivele principale pentru care populația și agenții economici nu raportează actele de corupție cu care s-au confruntat în interacțiunea cu agenții publici se rezumă la convingerea că acest lucru este inutil (48% populație și 60% business), convingerea că nu există mecanisme de protecție pentru cei care sesizează actele de corupție (27% populație și 34% business) și frica de a nu suferi ulterior pe plan personal sau profesional (26% populație și 40% business) – Figura 33. Practic motivele principale au rămas aceleași ca și în studiul inițial.

Pe de altă parte, aproape 1 din 5 respondenți (populație și business) nu raportează cazuri de corupție, deoarece au avut beneficii personale din urma acestor cazuri / interacțiuni cu agenții publici.

Fiind întrebați despre disponibilitatea de a raporta actele de corupție în cazul în care s-ar confrunta cu acestea, majoritatea respondenților s-au arătat deschiși să le raporteze – Figura 34. Astfel cca. 2/3 dintre respondenții ambelor categorii (64% populație și 63% business) au afirmat că probabil / sigur vor raporta

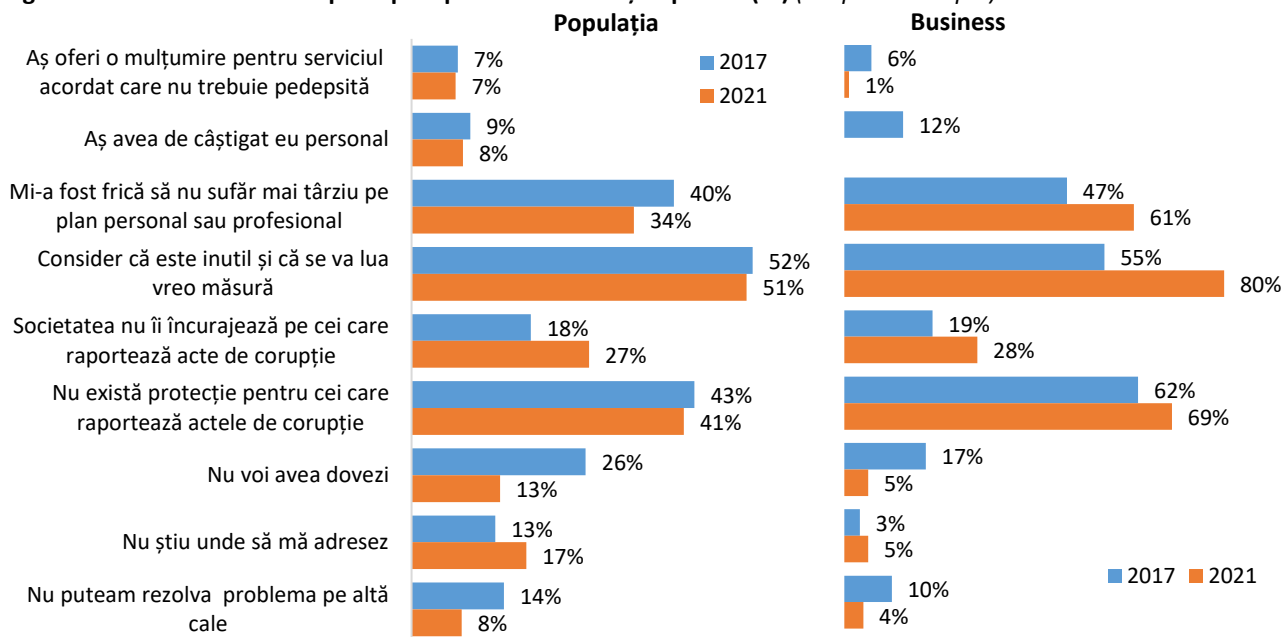
Figura 34. Dacă v-ați confrunta cu acte de corupție, ați raporta aceste acte de corupție? (J5)

raportare s-au arătat cei din regiunea Sud, întreprinderi mari.

actele de corupție în cazul în care s-ar confrunta cu acestea (situație fără schimbări față de anul 2017). În rândul populației generale, disponibilitatea a fost manifestată preponderent de bărbați, persoane cu vârstele 18-59 ani, cu nivel mediu și înalt de educație, mediul urban, din Chișinău, care nu au avut experiență de plăți neformale. În cazul respondenților din business, mai deschiși pentru

Figura 35. Care ar fi motivele principale pentru care nu ați raporta? (J6) (Răspuns multiplu)

Sub-eșantion: 357/301 respondenți (Populația) și 154/143 – agenți economici ce nu ar raportat actele de corupție dacă s-ar fi confruntat cu ele

Pe de altă parte, fiecare al patrulea respondent probabil / cu siguranță nu ar raporta (27% populație și 29% business) actele de corupție, dacă s-ar confrunta cu acestea (Figura 34). Motivul principal invocat este convingerea că acest lucru este inutil, deoarece nu se va lua nici o măsură (51% populație și 80% business) – Figura 35. Această opinie a fost exprimată preponderent de femei, persoane cu nivel înalt de educație, din mediul urban, rezidenți din Chișinău, minoritățile etnice și cei care au plătit neformal. În mediul business, această opinie o manifestă preponderent respondenții din regiunea Centru, cu vechime mai mare de 3 ani.

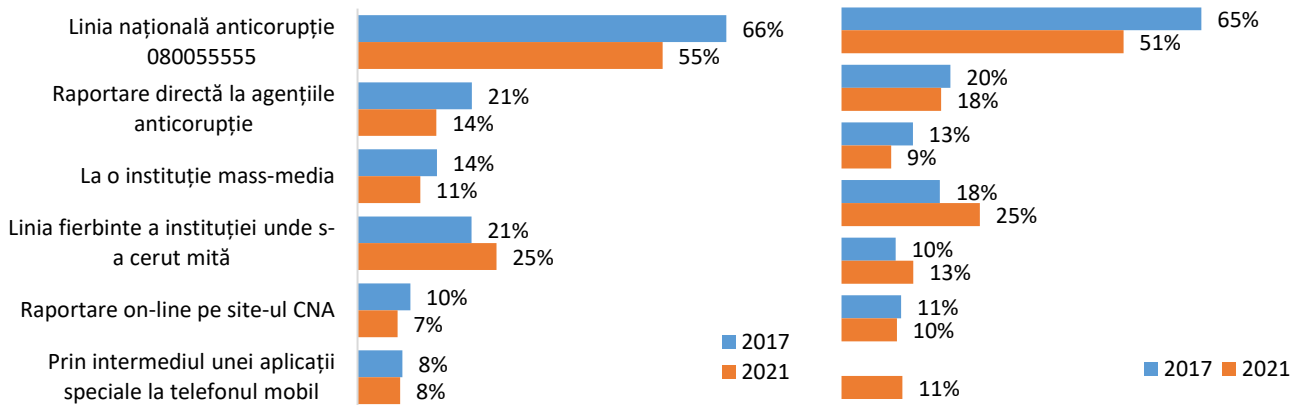
Un alt motiv este frica cauzată de lipsa unor mecanisme de protecție pentru cei care sesizează actele de corupție (41% populație și 69% business) – Figura 35. Acest motiv a fost exprimat mai des de rezidenți din regiunile Sud și Chișinău, persoane cu nivel înalt al veniturii.

Frica de a nu suferi ulterior pe plan personal sau profesional este un alt motiv important pentru decizia de a nu raporta, exprimată de 34% populație și 61% business (Figura 35). În cazul populației acestea sunt preponderent femei, cu nivel mediu și înalt de studii, cu nivel înalt de venit. În cazul business, acest motiv a fost mai frecvent invocat de cei din rural, regiunile Centru și Sud, cu vechime până la 3 ani 10 ani, care folosesc până la 50% numerar sau deloc.

La general, mediul de afaceri a devenit mult mai rezervat privind protecția asigurată în cazul denunțării.

Pentru aproximativ 1/4 dintre respondenți decizia de a nu raporta actele de corupție este condiționată de faptul că acest lucru nu este încurajat în societatea moldovenească (Figura 35), motiv care este în creștere față de studiul inițial.

Figura 36. Dacă ați dori să raportați un act de corupție, în ce mod ați prefera să o faceți? (J7) MAXIM 3 RĂSPUNSURI
Populația **Business**

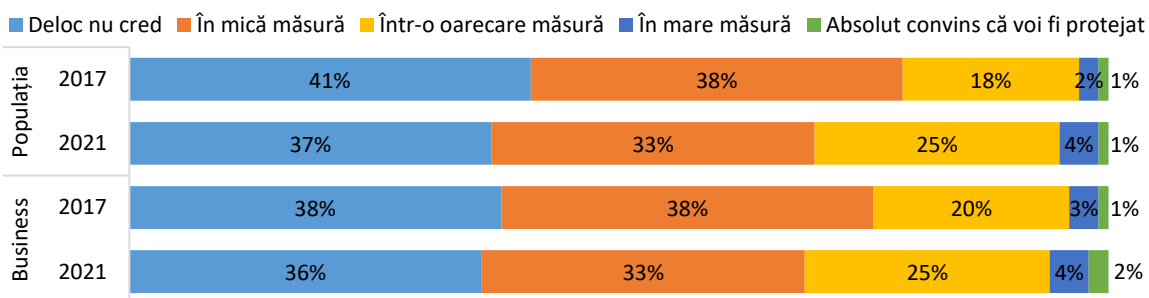
Modalitatea preferată de majoritatea respondenților pentru a raporta actele de corupție continuă să fie linia națională anticorupție (55% populație și 51% business) – Figura 36, deși în scădere semnificativă față de studiul inițial.

Fiecare aproximativ al patrulea respondent din ambele categorii ar (mai) raporta direct la linia fierbinte a instituției unde s-a cerut mită, iar fiecare al cincilea ar raporta direct la agențiile anticorupție.

Mass-media, site-ul CNA și aplicațiile speciale pe telefonul mobil rămân a fi metode de raportare mai puțin populare.

Rezultatele studiului reconfirmă că **respondenții se simt foarte neprotejați în cazul în care ar denunța un act de corupție de pe urma căruia ar avea de suferit**. Astfel, 37% populație și 36% business **deloc nu cred** că ar fi protejați (prioritar persoanele în etate, din zona Sud) – Figura 37. Câte 33% dintre respondenții ambelor categorii cred că ar fi protejați în mică măsură (Figura 37).

Figura 37. În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit? (J8)

Indicatorul integrat privind încrederea deplină în protecția denunțătorului cazurilor de corupție a crescut ne semnificativ comparativ cu 2017: de la 4% respondenți la 6% în 2021 (în medie, populație și business).

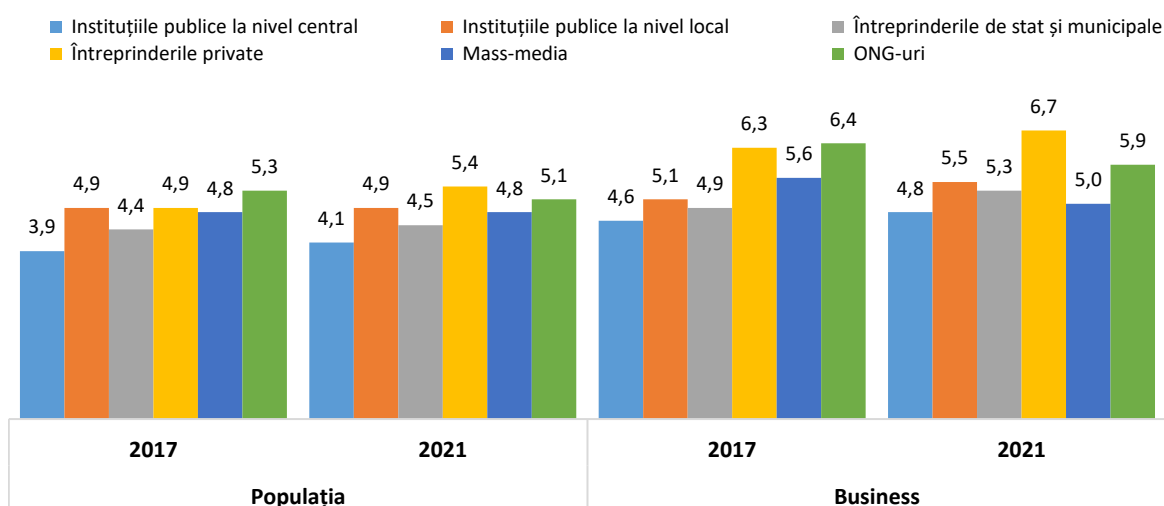
2.9. Etică și integritate în sectoarele public, privat și neguvernamental

Participanții la sondaj au fost rugați să aprecieze activitatea diverselor entități din punct de vedere al eticii (respectarea regulilor de comportament) și integrității (onestitate și corectitudine). *Estimarea a fost realizată pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = corupție, lipsă de etică și integritate; 10 = etică și integritate totală, lipsa corupției.*

Cele mai înalte evaluări au fost atribuite organizațiilor întreprinderilor private (5.4 populație și 6.7 business), societății civile (5.1 puncte din partea populației și 5.9 puncte din partea business-ului) și instituțiilor publice la nivel local (4.9 populație și 5.5 business) – Figura 38. Adică, în percepția respondenților din ambele categorii, aceste entități (**ONG, întreprinderile private și instituțiile publice locale**) manifestă cel mai înalt nivel al eticii și integrității. Aceste entități, cu excepția ONG-urilor au înregistrat o evoluție pozitivă din 2017.

Figura 38. Cum apreciați din punct de vedere al eticii (respectarea regulilor de comportament) și integrității (onestitate și corectitudine) activitatea următoarelor entități? (K1)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Corupție, lipsă de etică și integritate, 10 = etică și integritate totală, lipsa corupției

Cel mai mic nivel de etică și integritate continuă să fie asociat instituțiilor publice la nivel central (4.1 populație și 4.8 business), deși în creștere față de anul 2017.

Comparând percepțiile respondenților în funcție de tipul instituției publice, cele de nivel local sunt considerate ca având un nivel mai mare de etică și integritate în comparație cu entitățile centrale.

În cazul întreprinderilor, cele private au acumulat valori mai înalte pe scara de evaluare, fiind considerate ca având un nivel de etică și integritate semnificativ mai mare în comparație cu întreprinderile de stat și municipale. Astfel, populația a evaluat întreprinderile de stat cu 4.5 puncte și pe cele private cu 5.4 puncte, iar respondenții din business au atribuit 5.3 puncte întreprinderilor de stat și 6.7 celor private (pe care, de altfel, le reprezintă) – Figura 38.

Percepția generală a respondenților ambelor categorii este că în activitatea entităților din Republica Moldova puțin se respectă regulile de comportament, onestitatea și corectitudinea. În cazul evaluărilor făcute de populație și business, valorile atribuite pe scala de 10 puncte, rareori depășesc 6 puncte.

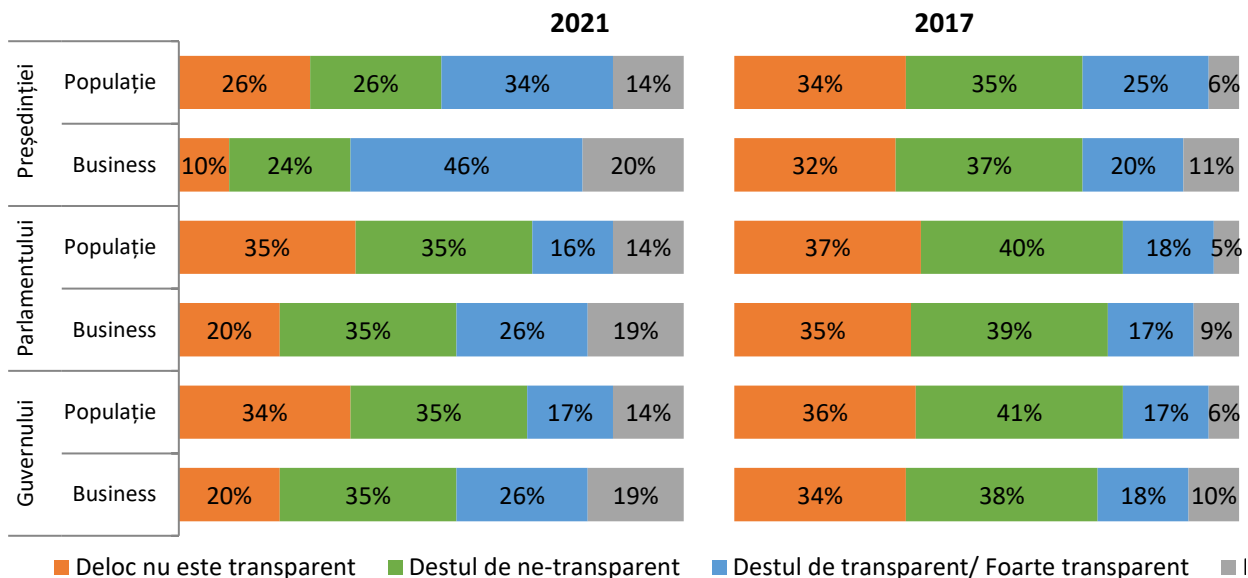
O altă constatare care rezultă din Figura 38 este că populația atribuie valori mai mici în evaluarea gradului de etică și integritate a diferitor entități din Moldova în comparație cu mediul de afaceri.

Indicatorul integrat privind etica și integritatea în 4 sectoare măsurate a crescut comparativ cu 2017 pentru sectorul privat de la 5.1 puncte la 6.1 puncte în 2021 (în medie, populație și business) și sectorul public (de la 4.6 puncte la 4.9 puncte), însă a diminuat pentru sectorul mass-media (de la 5.2 puncte la 5 puncte) și societatea civilă (de la 5.9 puncte la 5.5 puncte).

2.10. Transparența instituțiilor publice, a finanțării partidelor și mass-mediei

Majoritatea participanților la sondaj continuă să considere că Președinția, Parlamentul și Guvernul nu sunt transparente în activitatea lor, însă față de studiul inițial se înregistrează o diminuare a nivelului de neîncredere. O dinamică net pozitivă a fost înregistrată de Președinție pentru ambele categorii de respondenți: nivelul de încredere în transparența activității a crescut de la 25% în 2017 la 34% în 2021 la populație și de la 20% la 46% la agenții economici (Figura 39). Persoanele cu nivel mediu și înalt de studii, locuitorii mun. Chișinău și majoritatea etnică apreciază în proporție mai mare transparența Președinției.

Figura 39. Cum ați aprecia nivelul de transparență în activitatea ... ? (L1)

Cu referire la Parlament și Guvern percepția pozitivă a populației nu s-a schimbat, însă a scăzut procentul celor cu percepție negativă (de la 77% la 70%) în favoarea procentului indecizilor (de la 5% la 14%).

În cazul agenților economici, percepția pozitivă privind activitatea transparentă a Parlamentului și Guvernului a crescut în medie cu 9% (de la 17% la 26%). Totodată a scăzut aproape de 2 ori procentul celor care consideră că aceste 2 instituții deloc nu sunt transparente.

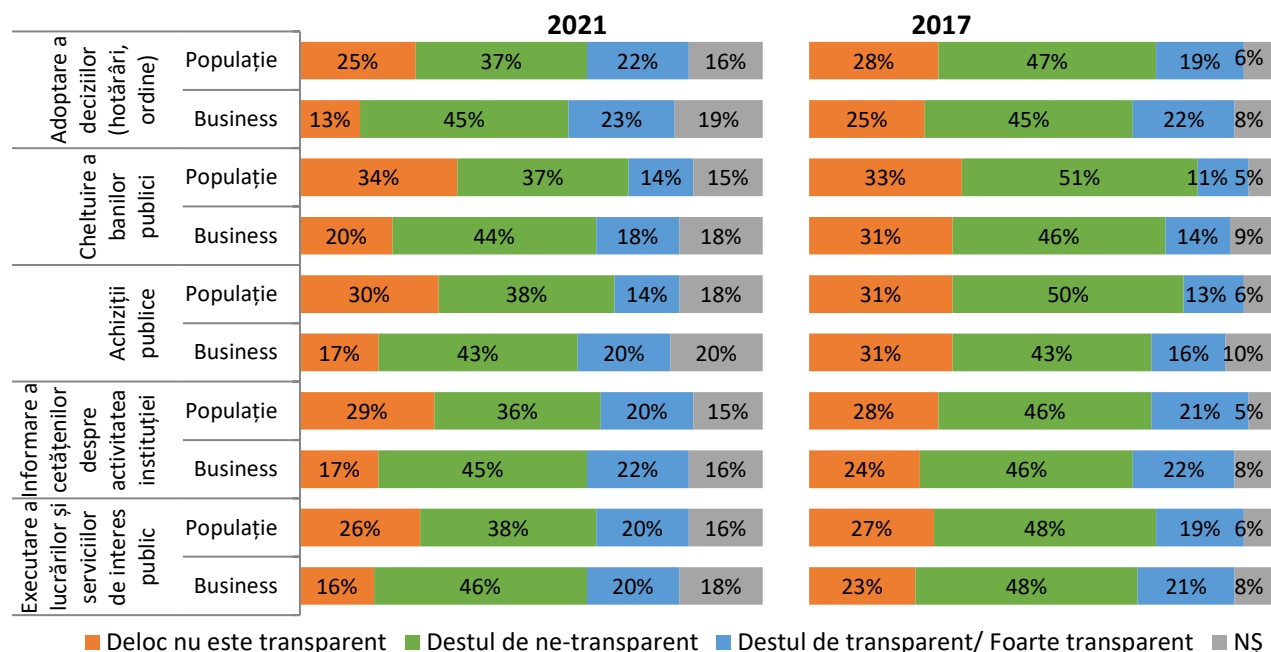
Indicatorul integrat privind transparența puterii executive și legislative a crescut semnificativ față de 2017: de la 19% la 28% respondenți care apreciază activitatea celor 3 instituții drept destul / foarte transparentă. Creșterea se datorează în mare parte atitudinii semnificativ mai bune față de Președinție.

Un alt aspect măsurat prin sondajul de opinie se referă la nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central și local în funcție de anumite tipuri de activități – Figurile 40 și 41. Astfel, **majoritatea respondenților continuă să evalueze drept deloc / destul de netransparent gradul în care atât instituțiile publice centrale, cât și cele locale adoptă decizii, fac achiziții publice, cheltuiesc banii publici, informează cetățenii, execută lucrări și servicii de interes public. O altă constatare generală este că dintre toate activitățile, cele mai netransparente activități se referă la gestionare financiară.**

Prin urmare, în evaluarea activităților realizate de instituțiile publice centrale, majoritatea respondenților au manifestat o percepție negativă – "deloc transparent / destul de netransparent" (Figura 40). Cel mai frecvent această opinie a fost exprimată cu referire la activitățile care implică bani: cheltuirea finanțelor publice (62% populație și 64% business) și achiziții publice (68% populație și 60% business).

Lipsa / nivelul redus de transparență a instituțiilor publice centrale în realizarea celor cinci tipuri de activități prezentate în Figura 40 este exprimată cel mai des de către bărbați, persoane de vârstă 35-59 ani, locuitori ai mediului urban.

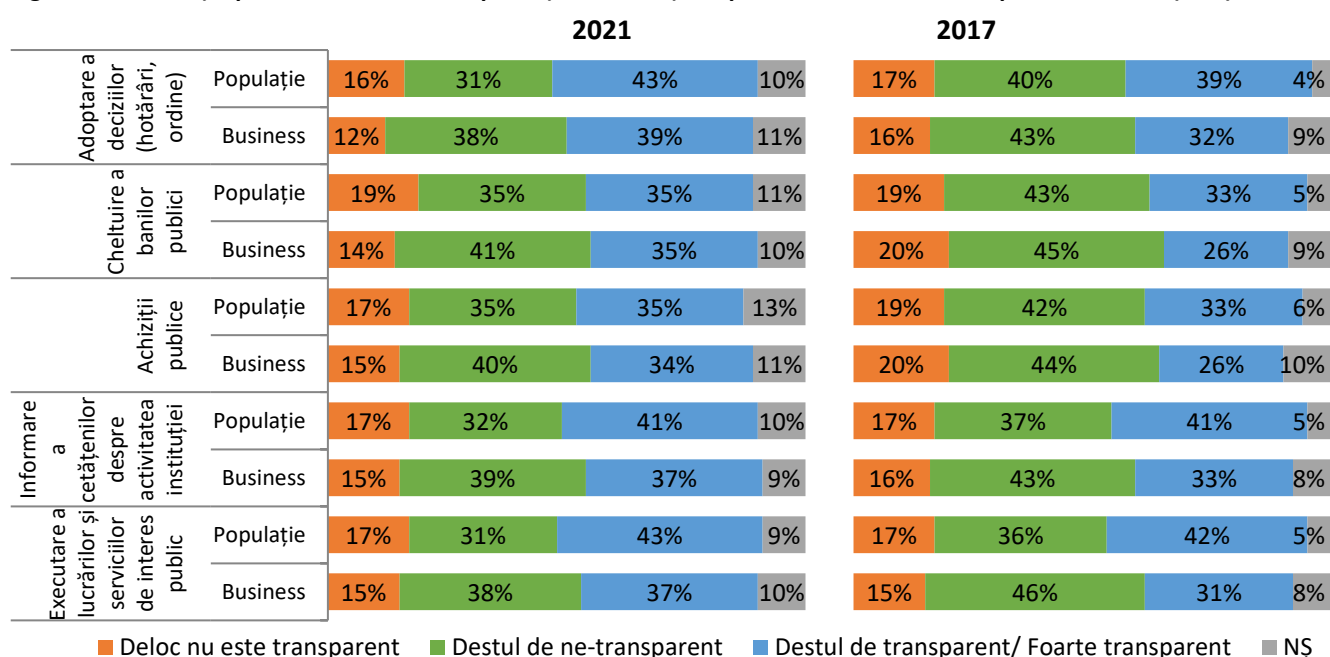
Figura 40. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de ...? (L2.1)

În medie, doar 19% din respondenți (populație și agent economic) apreciază activitatea instituțiilor publice centrale drept *destul de transparente sau foarte transparente*.

Indicatorul integrat privind transparența instituțiilor publice la nivel central a crescut nesemnificativ față de 2017: de la 18% la 20% respondenți care apreciază activitatea instituțiilor publice la nivel central drept destul / foarte transparentă. Diminuarea ponderii respondenților cu atitudine negativă față de 2017 se datorează creșterii procentului indecizilor.

Figura 41. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel local în procesul de ...? (L2.2)

În evaluarea activităților realizate de instituțiile publice *locale*, de asemenea au predominat percepțiile negative – ”deloc transparent / destul de netransparent” (Figura 41). Și în acest caz percepțiile negative au fost exprimate cel mai des cu referire la cheltuirea banilor publici (54% populație și 55% business) și achiziții publice (52% populație și 55% business).

Profilul socio-demografic al respondenților din populația generală care consideră deloc / destul de netransparente activitățile autorităților locale este reprezentat de bărbați, persoane cu nivel mic și înalt de educație, din zonele urbane, din Chișinău și Sud, cu venituri mari.

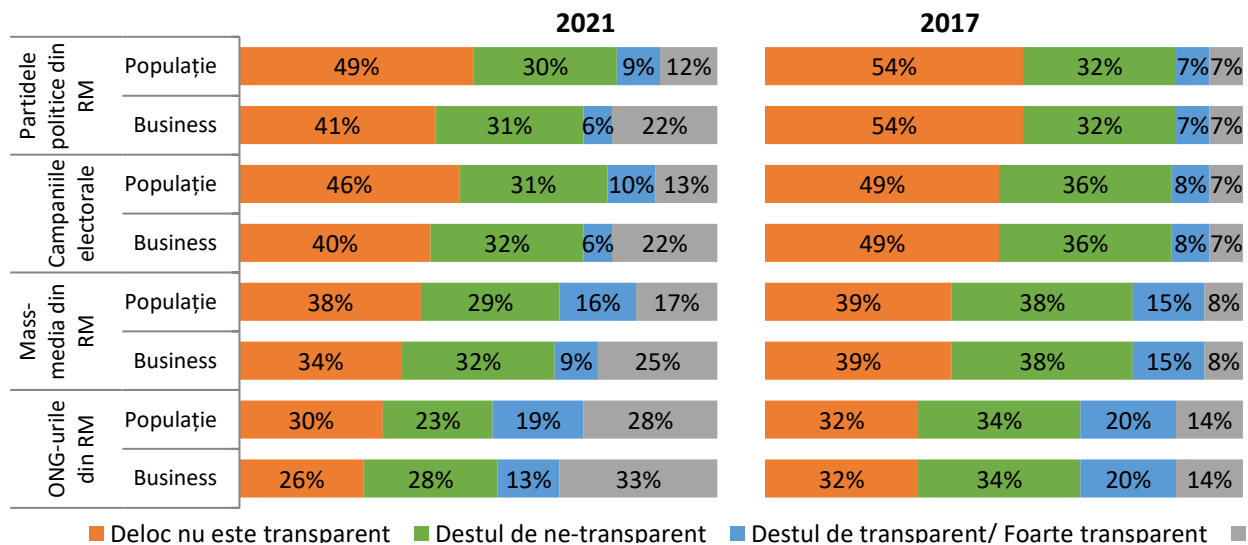
În medie, doar 1/3 din respondenți (populație și agent economic) apreciază activitatea instituțiilor publice locale drept *destul de transparente sau foarte transparente*.

Analiza comparativă a datelor obținute arată că **respondenții au percepții mai bune cu referire la gradul de transparență asigurat de instituțiile publice locale, comparativ cu cele de nivel central**. Astfel, ponderile răspunsurilor ”deloc transparent / destul de netransparent” sunt mai mari în cazul evaluării activităților instituțiilor centrale. Respectiv, ponderile răspunsurilor ”destul de transparent / foarte transparent” prevalează în relație cu instituțiile locale (în medie de 2 ori mai mare) – Figurile 40 și 41.

Indicatorul integrat privind transparența instituțiilor publice la nivel local a crescut față de 2017: de la 34% la 38% respondenți care apreciază activitatea instituțiilor publice la nivel local drept destul / foarte transparentă. Creșterea valorii indicatorului se datorează preponderent aprecierii mai bune din partea agenților economici.

Cât privește percepțiile despre nivelul de transparență a modului în care sunt finanțate partidele politice, mass-media, ONG-le și campaniile electorale, evaluările negative (”deloc nu este transparent / destul de netransparent”) sunt net superioare evaluărilor pozitive. Cel mai mare nivel de netransparență în finanțare continuă să fie atribuit partidelor politice (79% populație și 72% business) și campaniilor electorale (77% populație și 72% business). Acestea sunt urmate de mass-media (67% populație și 66% business) și ONG (53% populație și 54% business) – Figura 42.

Figura 42. Cum evaluați nivelul de transparență a modului în care sunt finanțate ...? (L3)

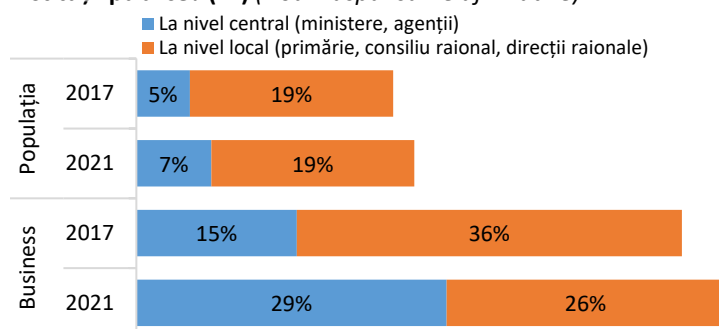

Indicatorul integrat privind transparența finanțării partidelor politice, campaniilor electorale, mass-media și ONG-urilor practic nu s-a schimbat față de 2017, cu excepția ONG-urilor: campanii electorale (8% în 2017 și 9% în 2021), partide politice (7% versus 8%), mass-media (14% versus 13%), ONG-uri (20% versus 16%). Deși față de 2017 se atestă o diminuare a procentului atitudinilor negative, acesta se datorează din contul creșterii procentului indecșilor.

Un alt aspect măsurat prin sondajul de opinie a fost măsura în care instituțiile publice răspund solicitărilor de informații din partea populației și agenților economici. O primă constatare în acest sens este că reprezentanții Centrul CIVIS

sectorului de afaceri continuă să solicite informații de la instituțiile publice în proporție mult mai mare decât populația generală (de 2 ori mai mult). Astfel, ponderea respondenților din categoria populație care au solicitat informații de la servicii publice centrale și locale este 26%, iar a reprezentanților din mediul de afaceri este de 55% (Figura 43).

Figura 43. În ultimele 12 luni ați solicitat vreo informație de la instituții publice? (L4) (Doar răspunsurile afirmative)

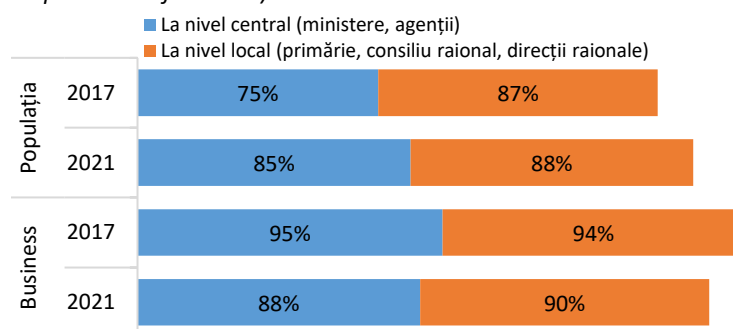
O altă constatare este că populația a solicitat în proporție mai mare informații de la autoritățile publice locale (primării, consilii raionale, direcții raionale), iar sectorul business în egală măsură de la ambele tipuri de autorități (comparativ cu 2017 când proporția era mai mare pentru autoritățile locale). Solicitățile de informații vin preponderent din partea tinerilor, persoanelor cu nivel înalt de studii și venit.

Indicatorul integrat privind procentul solicitanților de informații publice a crescut de la 10% în 2017 la 18% în 2021 pentru nivelul central, în special din contul agenților economici; dar a scăzut de la 28% la 23% pentru nivelul local.

Dintre cei care au solicitat informații de la autoritățile publice, marea majoritate au primit răspuns la solicitări (Figura 44).

Comparativ cu situația din 2017 a crescut rata răspunsurilor pentru populație (în special din partea autorităților centrale), dar a scăzut rata de răspuns pentru sectorul business din partea autorităților de ambele nivele (cu 7% la nivel central și 4% la nivel local).

Figura 44. Dacă ați solicitat informație, ați primit răspuns? (L5) (Doar răspunsurile afirmative)

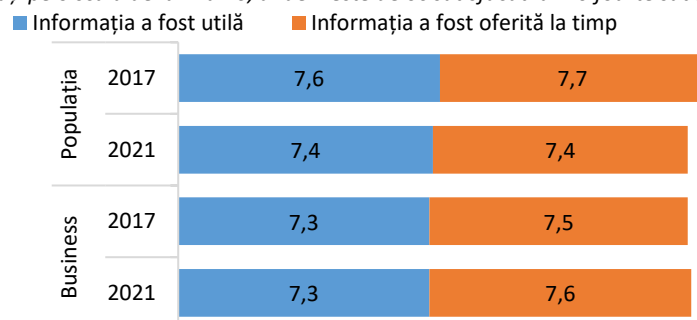

Sub-eșantion: respondenții care solicitat informație

Indicatorul integrat privind rata de răspuns la solicitările de informații publice a crescut de la 85% în 2017 la 87% în 2021 pentru nivelul central; dar a scăzut de la 91% la 89% pentru nivelul local.

Figura 45. Cât de satisfăcut(ă) ați fost cu privire la informația primită? (L6)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 este deloc satisfăcut iar 10 foarte satisfăcut

Sub-eșantion: respondenții ce solicitat informație și au primit răspuns – (185/212 – populație și 186/198 – agenți economici)

Respondenții au fost solicitați să evalueze măsura în care au rămas satisfăcuți de informația primită din partea autorităților. Gradul de satisfacție a fost măsurat pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = deloc satisfăcut, 10 = foarte satisfăcut. În acest sens, s-a constatat un **nivel destul de înalt de satisfacție al respondenților în raport cu informația obținută de la instituțiile publice (mai mult de 7 puncte pe scala de evaluare)**. Astfel, respondenții au declarat că informația primită a fost utilă (7.4

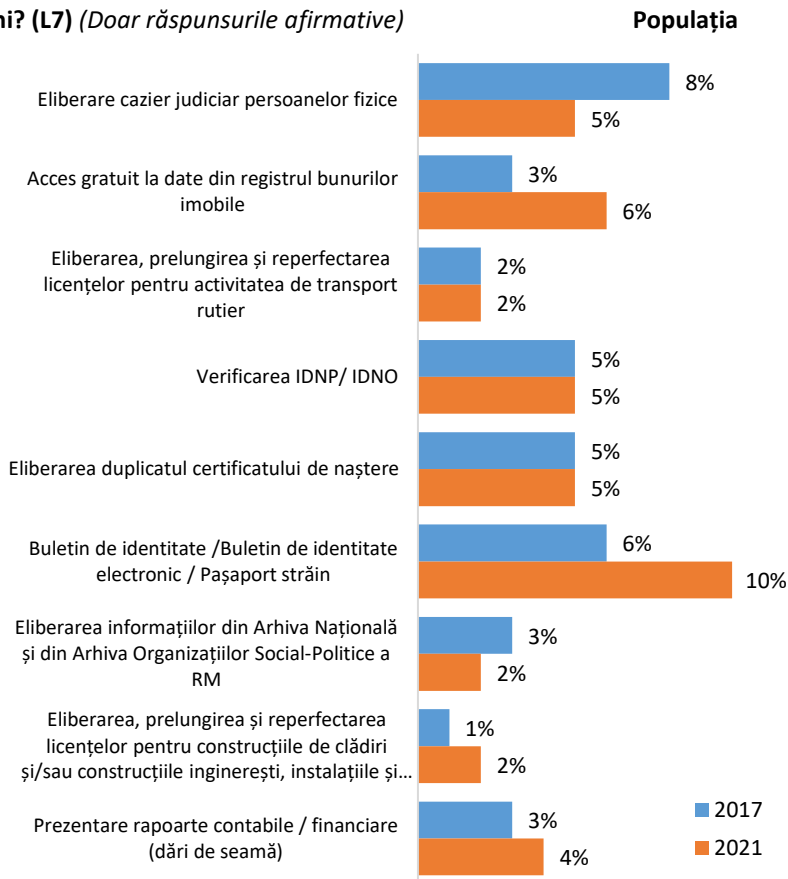
puncte populație și 7.3 puncte business) și oferită la timp (7.4 puncte populație și 7.6 puncte business) –

Figura 45. Comparativ cu studiul inițial, nivelul de satisfacție a diminuat ne semnificativ pentru populație și a rămas neschimbat pentru agenții economici.

Grad mai mare de satisfacție în rândul populației au manifestat femeile, persoanele cu nivel înalt de studii, din mediul rural, din toate regiunile, cu excepția capitalei, care nu s-au confruntat cu acte de corupție și nu au plătit neformal. În cazul reprezentanților business, cel mai mare nivel de satisfacție au demonstrat cei din mediul rural, fără experiență de corupție și plăți neformale.

Indicatorul integrat privind nivelul de satisfacție față de răspunsurile oferite la solicitările de informații publice a rămas practic la același nivel ca și în 2017 – 7.5 puncte.

Figura 46.1 Ce tip de servicii publice electronice ați utilizat în ultimele 12 luni? (L7) (Doar răspunsurile afirmative)

21% (17% în 2017) din populația generală și 86% (70% în 2017) din agenți economici au utilizat cel puțin un serviciu public electronic în ultimele 12 luni de la data realizării studiului.

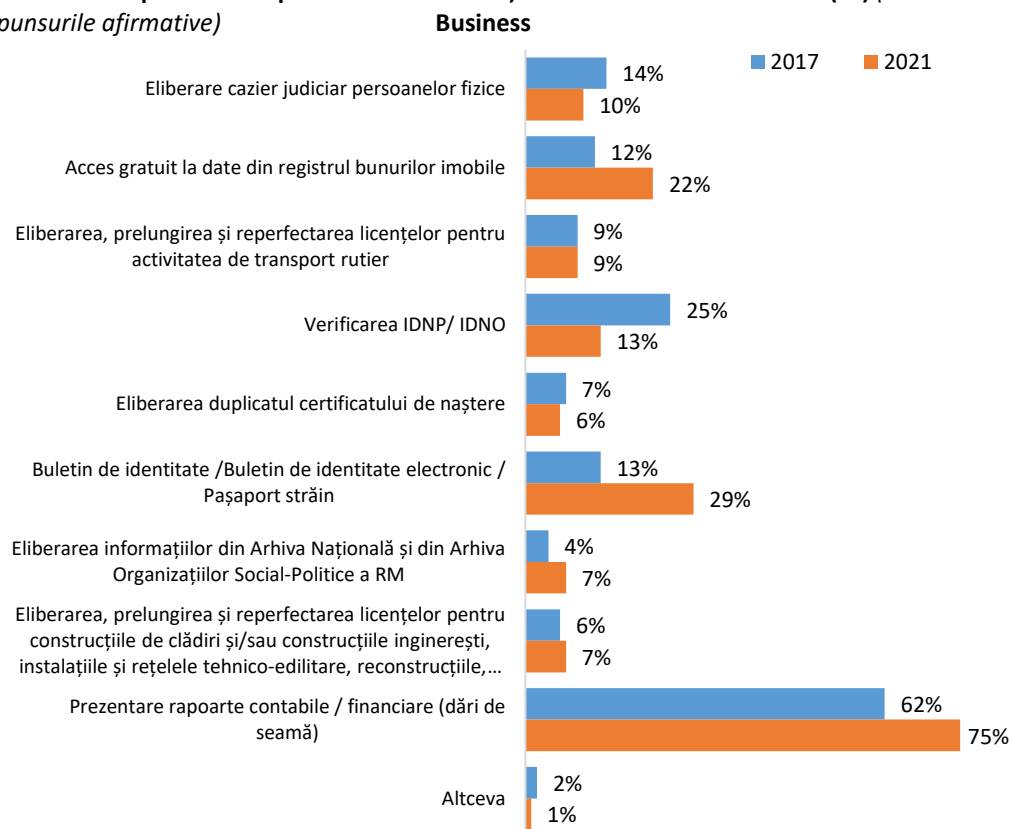
În cazul populației (Figura 46.1), cel mai des s-a recurs la serviciile electronice pentru obținerea actelor de identitate (10%), date gratuite din registrul bunurilor imobile (6%), verificarea IDNP / IDNO (5%), eliberarea duplicatului certificatului de naștere (5%) și cazierul judiciar (5%).

Profilul utilizatorilor de servicii publice electronice din partea populației este următorul: persoane tinere, cu nivel înalt de studii, locuitori ai mun. Chișinău, cu nivel înalt al venitului, majoritate etnică.

În cazul agenților economici (Figura 46.2) cele mai solicitate servicii publice electronice au fost, de

departe, prezentarea rapoartelor contabile și financiare (75%), obținerea actelor de identitate (29%) și date gratuite din registrul bunurilor imobile (22%).

Figura 46.2 Ce tip de servicii publice electronice ați utilizat în ultimele 12 luni? (L7) (Doar răspunsurile afirmative)

Indicatorul integrat privind procentul utilizatorilor de servicii publice electronice a crescut față de 2017 de la 44% la 54%, în special din contul agenților economici.

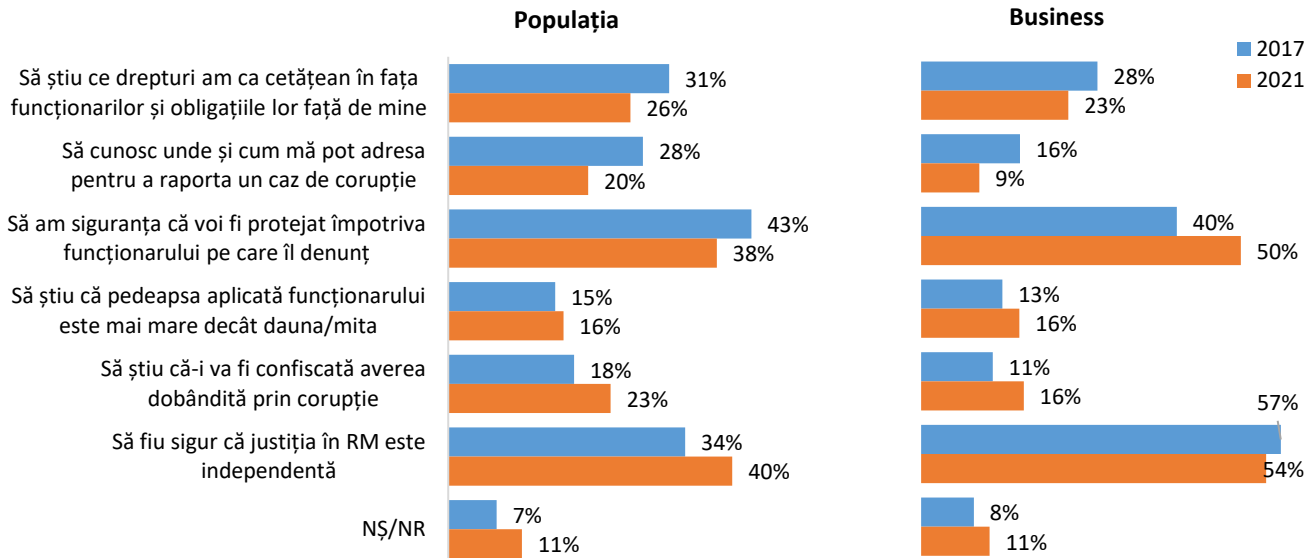
Respondenții au manifestat un nivel înalt de satisfacție pentru serviciile electronice accesate. 83% populație și 93% business s-au declarat *foarte / destul de mulțumiți*.

Indicatorul integrat privind nivelul de satisfacție față de servicii publice electronice a crescut nesemnificativ față de 2017 de la 86% la 88% utilizatori destul de / foarte mulțumiți.

2.11. Educarea societății

Implicarea cetățenilor în acțiuni de diminuare a corupției depinde de diverși factori, printre care cunoașterea propriilor drepturi, a obligațiilor funcționarilor publici, convingerea că justiția în RM este corectă și independentă, cunoașterea mecanismelor de sesizare a actelor de corupție. Rezultatele studiului arată că pentru cei mai mulți respondenți, **independența justiției și asigurarea protecției în cazul unui eventual denunț al funcționarului corupt, continuă să reprezinte factori principali în decizia de a se implica în activități de diminuare a corupției.**

Figura 47. Ce v-ar putea determina să vă implicați în acțiuni de diminuare a corupției? (M1) MAXIM 2 RĂSPUNSURI

Distribuția răspunsurilor populației și agenților economici cu referire la condițiile care i-ar putea motiva să se implice în acțiuni de diminuare a corupției este următoare: siguranța că justiția în RM este independentă (40% populație și 54% business), siguranța că va fi protejat împotriva funcționarului pe care îl denunță (38% populație și 50% business), cunoașterea despre ce drepturi are un cetățean în fața funcționarilor și care sunt obligațiile acestora față de cetățeni (26% populație și 23% business), a cunoaște unde și cum se poate adresa pentru a raporta un caz de corupție (20% populație și 9% business), încrederea că pedeapsa aplicată funcționarului este mai mare decât dauna/mita (16% populație și 16% business), convingerea că averea dobândită prin corupție de către un funcționar public îi va fi confiscată (23% populație și 16% business) – Figura 47.

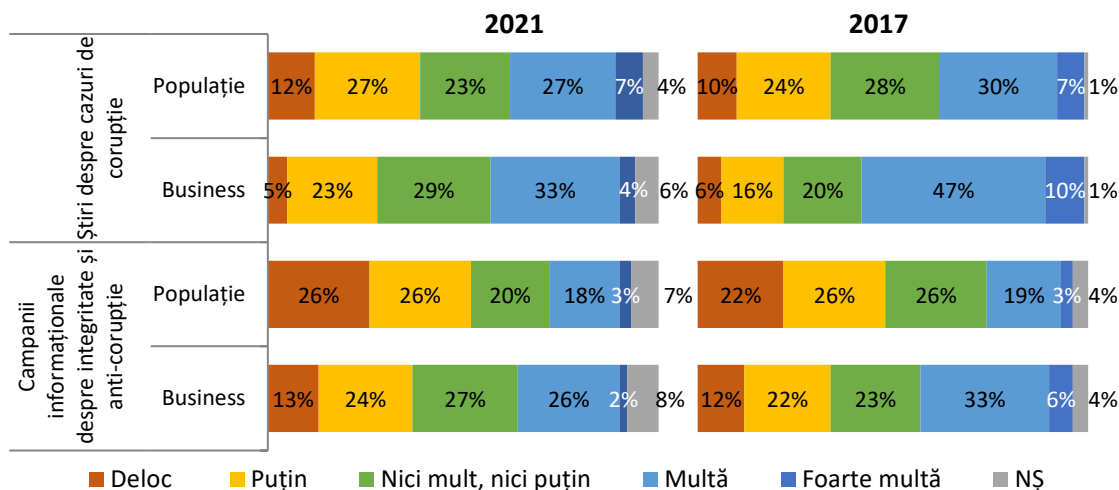
Comparativ cu 2017 top trei factori motivaționali pentru implicarea în acțiuni de diminuare a corupției au rămas aceiași pentru ambele categorii de respondenți. Totuși, importanța siguranței de a fi protejat și a independenței justiției au crescut fiecare cu 2 p.p. față de 2017, iar importanța cunoașterii drepturilor a diminuat cu 5%.

Un aspect important în educarea societății ține în special de gradul de informare despre activitățile anticorupție realizate în acest context.

În acest context, studiul relevă că procentul participanților la sondaj care au auzit informații despre activități anticorupție pe parcursul ultimelor 12 luni a diminuat față de studiul inițial. Astfel, 34% populație (37% în 2017) și 37% business (57% în 2017) au declarat că au auzit multă/foarte multă informație despre cazuri de corupție la știri, iar 21% populație (22% în 2017) și 28% business (39% în 2017) au declarat că au auzit / văzut campanii informaționale despre integritate și anticorupție (Figura 48). În ambele cazuri (știri și campanii), populația care a auzit cel mai frecvent informații despre anticorupție au fost cu nivel mediu și înalt de educație, din mediul urban, cu venituri înalte, cu vârsta peste 36 ani. În cazul agenților economici mai frecvent au auzit despre activități anticorupție cei din mediul rural, din regiunea Nord și Centru.

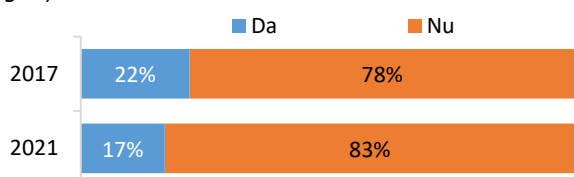
O constatare care rezultă din aceste cifre, este că **atât populația generală, cât și reprezentanții sectorului business au auzit mai frecvent despre corupție de la știri, decât din campanii media.**

Figura 48. Ați auzit / văzut în ultimele 12 luni informație despre activități anticorupție? (M2)

Indicatorul integrat privind incidența expunerii la informații despre activități anticorupție a scăzut față de 2017 de la 39% la 30% respondenți, în special din contul agenților economici (de la 48% la 32%).

Figura 49. Ați beneficiat de instruirii cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul? (N1) – Agenți economici

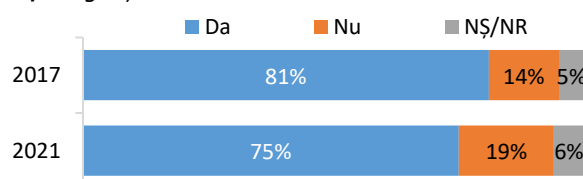

4 din 5 agenți economici niciodată nu au beneficiat de instruirii cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul (83%) – Figura 49, preponderent din mediul rural, din regiunea Sud, întreprinderile SRL.

Doar 17% (față de 22% în 2017) au beneficiat de instruirii cu privire la etica afacerilor și integritatea în relațiile cu statul (Figura 49).

Majoritatea agenților economici mici, medii și mari declară că în organizațiile/companiile lor există un cod de etică (75%), iar 19% confirmă lipsa unui asemenea document (Figura 50). Dintre cei care dispun de un cod de etică, cei mai mulți sunt din afara mun. Chișinău, întreprinderile medii și mari, SRL și alte forme de organizare (exclusiv SA). Comparativ cu 2017 ponderea agenților economici fără cod de etică a crescut cu 5%.

Figura 50. Există în organizația dvs. un cod de etică? (N6) – Agenți economici

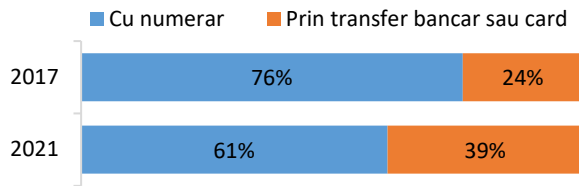
Sub-eșantion: 168/135 de instituții mici, medii și mari

2.12. Preferințe și practici privind modalitățile de plată pentru bunuri și servicii

Populația generală

Incidența cetățenilor care preferă să facă **cumpărături prin transfer bancar sau card** a crescut aproape cu 2/3 față de studiul inițial: de la 24% la 39% (Figura 51). Această preferință se regăsește preponderent la persoanele tinere (54%) și în vârstă de 36-59 ani (36%), cu nivel înalt de studii (59%), din mediul urban (50%), mun. Chișinău (59%), etnici moldoveni și ruși (41%), cu nivel înalt al venitului (59%) și mediu (45%).

Figura 51. Cum preferați să efectuați plățile pentru achiziționarea bunurilor sau a serviciilor? (M3)

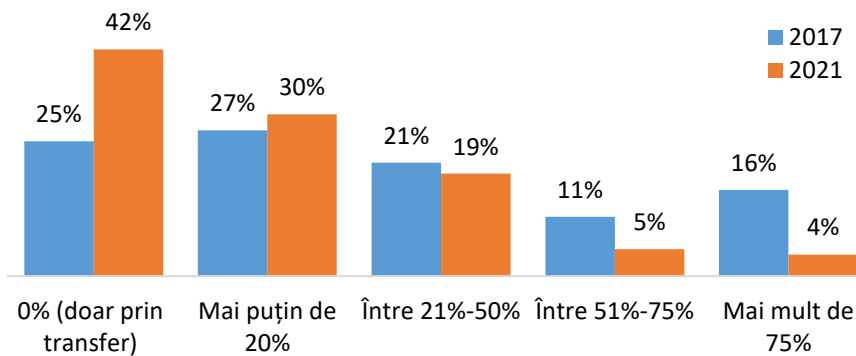

Motivele principale pentru care respondenții nu recurg la plățile electronice sunt: incomoditatea (43% față de 37% în 2017) și neîncrederea în bănci (31%). Totodată, o bună parte din populația generală este de motivată să folosească plățile electronice deoarece necesită mult timp (10%), comision înalt (11%) sau nu dispun de card (17%).

Lipsa cardului a fost menționată preponderent în mediul rural (20%), de către persoanele cu nivel mic de studii (33%) și cei cu venit mic (20%). Motivul incomodității a fost invocat preponderent de persoanele în etate (60 ani +). Neîncrederea în bănci este un motiv important în special pentru persoanele cu nivel mic de studii. Femeile, la general, în proporție mai mare decât bărbații au invocat motivul incomodității și comisionului ridicat.

Agenții economici

Figura 52. În ce măsură folosiți numerarul ca mijloc de plată în activitatea companiei dvs.? (N7)

Spre deosebire de populația generală, agenții economici preferă să nu opereze cu numerar. Astfel, 42% agenți economici au menționat că toate tranzacțiile financiare ale companiei sunt realizate prin transfer, în creștere cu 17% față de anul 2017. În această categorie se regăsesc preponderent agenții economici din mediul rural, din regiunea Centru și capitală,

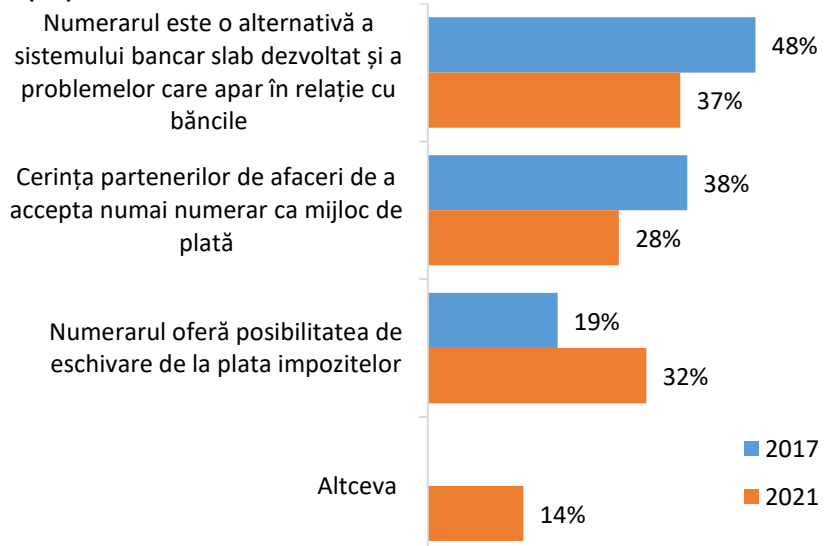
întreprinderile mari și medii.

Aproape fiecare al treilea agent economic folosește numerarul în proporție de până la 20% (Figura 52). Ponderea celor care utilizează numerarul ca mijloc principal de plată (peste 75%) reprezintă 4%, în descreștere semnificativă față de anul 2017.

Per total 3 din 4 agenți economici folosesc numerar în proporție de până la 20%.

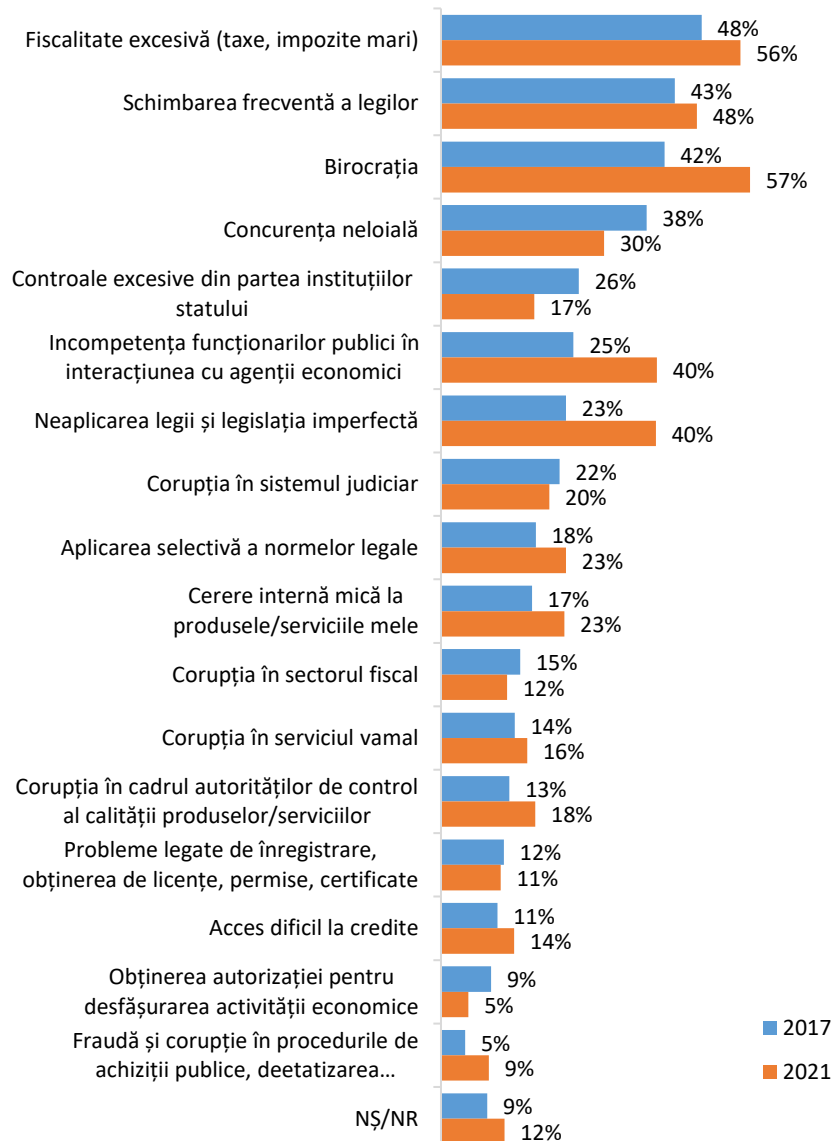
Fiind întrebați care sunt motivele folosirii numerarului ca mijloc de plată, aproximativ câte o treime din agenți economici au indicat 2 motive principale: alternativă a sistemului bancar slab dezvoltat și a problemelor care apar în relație cu băncile și posibilitatea de eschivare de la plata impozitelor (Figura 53).

Figura 53. După părerea dvs., care este motivul folosirii numerarului ca mijloc de plată? (N8)

2.13. Ingerința corupției și a intereselor politice în activitatea economică

Figura 54. Care sunt principalele dificultăți cu care vă confrunțați dvs. în calitate de agent economic? (N2) RĂSPUNS MULTIPLU – Agenți economici

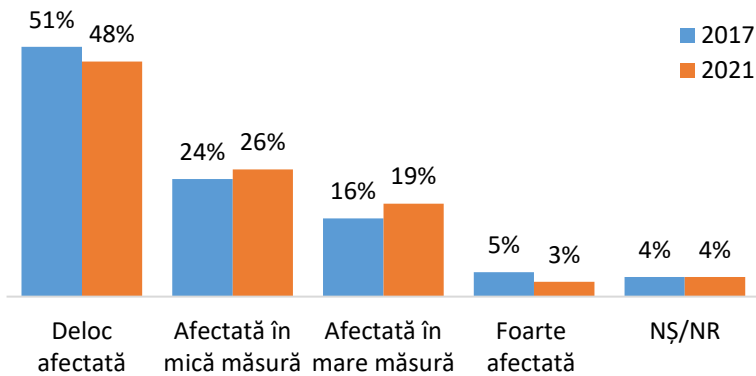
Principalele dificultăți cu care se confruntă agenții economici în activitatea lor antreprenorială sunt: fiscalitatea excesivă (56%), birocrația (57%), schimbările frecvente în legislație (48%), incompetența funcționarilor publici (40%) și legislația imperfectă sau neaplicarea legilor (40%) – Figura 54. Toate aceste cinci dificultăți au crescut semnificativ în procentaj comparativ cu anul 2017.

Pe de altă parte a scăzut semnificativ ponderea dificultăților legate de concurența neloială (de la 38% la 30%) și controale excesive din partea instituțiilor de stat (de la 26% la 17%).

Fenomenul corupției (în sectorul judiciar – 20%, fiscal – 12%, vamal – 16%) este o problemă mai puțin semnificativă comparativ cu alte bariere, fiind raportată de un procent considerabil mai mic de agenți economici. Prin urmare, **dintre toate impedimentele cu care se confruntă businessul din Moldova, corupția este un impediment secundar.**

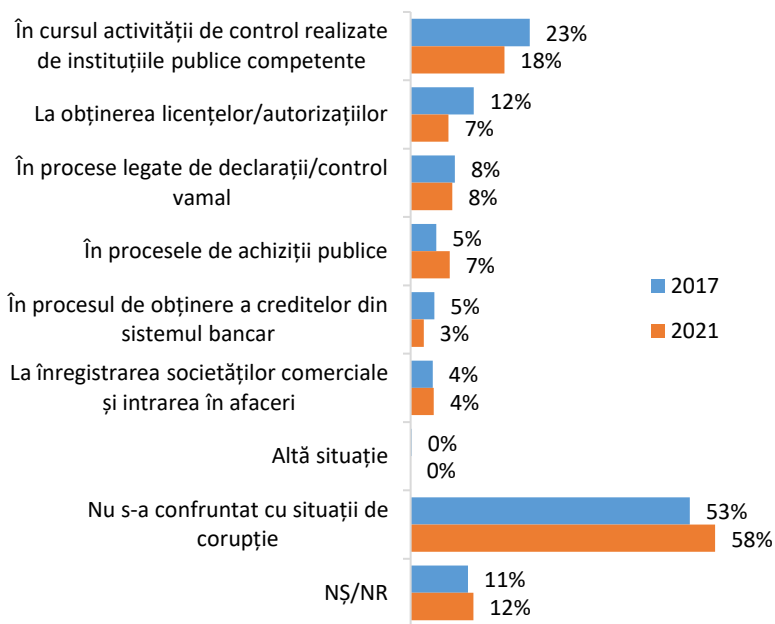
Concluzia respectivă corelează cu o altă variabilă, conform căreia activitatea sectorului business este puțin influențată de interesele politice. În acest context, 3/4 dintre agenții economici (la același nivel cu 2017) au declarat că activitatea lor nu este, în general, afectată de interese politice: 48% au declarat că activitatea nu este deloc afectată, iar 26% - este afectată în mică măsură (Figura 55). Cele mai multe asemenea întreprinderi sunt din mediul rural, zona Centru, întreprinderile mari, care nu folosesc numerar, care nu s-au confruntat cu acte de corupție.

Figura 55. În ce măsură activitatea dvs. în calitate de agent economic este afectată de interese politice? (N3) – Agenți economici

frecvente situații au fost în timpul controalelor realizate de instituțiile publice competente (18%), în procesul de obținere a licențelor și autorizațiilor (7%), în procesele legate de vamă (8%) și în procesele legate de achiziții publice (7%). Actele de corupție în timpul controalelor și eliberării licențelor sau autorizațiilor au scăzut din incidență față de anul 2017.

Figura 56. În care din următoarele situații întreprinderea/organizația dvs. se confruntă cel mai des cu fenomenul corupției când relaționați cu agenți publici? (N4) MAXIM 3 RĂSPUNSURI – Agenți economici

autorizațiilor pentru business (83%)

- mărirea salariilor funcționarilor publici (83%)
- sancționarea funcționarilor publici pentru acte de corupție (81%), și
- servicii electronice (81%)

Concluzia este că eradicarea fenomenului corupției, în opinia agenților economici, are la bază 4 piloni: etica și integritatea, reducerea birocrăției (inclusiv prin promovarea de servicii electronice), remunerarea adecvată și sancționarea agenților publici corupți.

Fiecare al 5-lea agent economic a afirmat că interesele politice lasă amprenta asupra afacerii lor (în mare măsură 19%, în foarte mare măsură – 3%).

Puțin peste jumătate dintre agenții economici chestionați nu s-au confruntat cu situații de corupție în interacțiunea cu agenții publici (58%) – Figura 56.

Dintre cei care au raportat situații vulnerabile fenomenului corupției în raport cu agenții publici, cele mai

În acest context, agenților economici li s-a propus să aprecieze o serie de măsuri elaborate de autorități în lupta împotriva corupției în procesul de interacționare a businessului cu agenții publici (Figura 57).

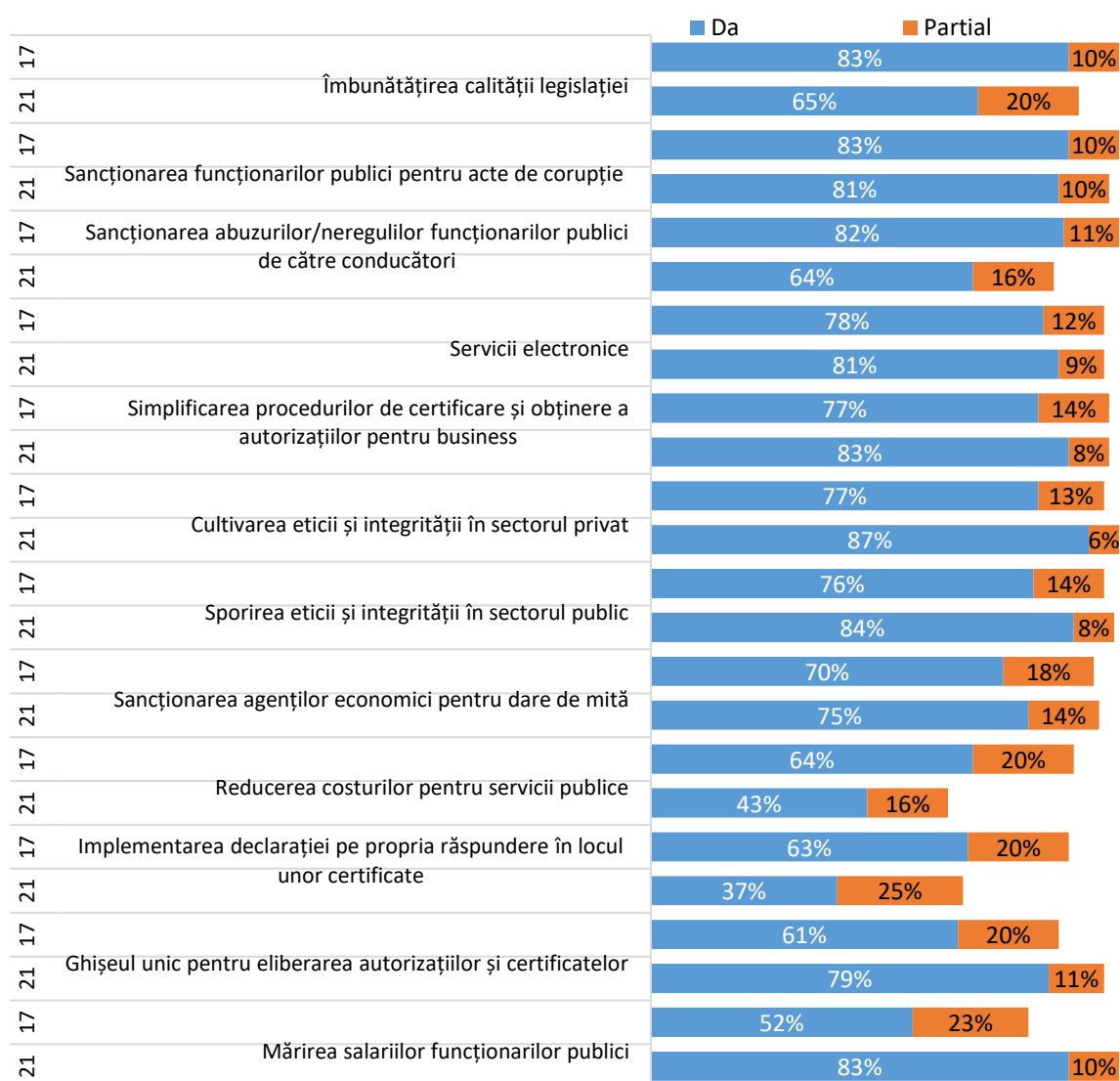
Rezultatele obținute indică asupra faptului că aproape toate soluțiile propuse sunt importante.

Totuși, studiul curent evidențiază un set de 6 măsuri prioritare (toate acumulând o pondere mai mare comparativ cu anul 2017):

- cultivarea eticii și integrității în sectorul privat (87%)
- sporirea eticii și integrității în sectorul public (84%)
- simplificarea procedurilor de certificare și obținere a

Comparativ cu studiul inițial a crescut importanța / necesitatea măririi salariilor în domeniul public (cu 31%), implementarea ghișeului unic pentru eliberarea autorizațiilor și certificatelor (cu 18%), cultivarea eticii și integrității în sectorul privat (cu 10%) și sporirea eticii și integrității în sectorul public (cu 8%).

Figura 57. În ce măsură următoarele soluții contribuie la reducerea corupției în interacțiunea dintre business și sectorul public? (N5)

Pe de altă parte, a diminuat importanța implementării declarației pe propria răspundere în locul unor certificate (cu 26%), reducerii costurilor pentru servicii publice (cu 21%), sancționării abuzurilor/neregulilor funcționarilor publici de către conducători (cu 18%) și îmbunătățirii calității legislației (cu 18%).

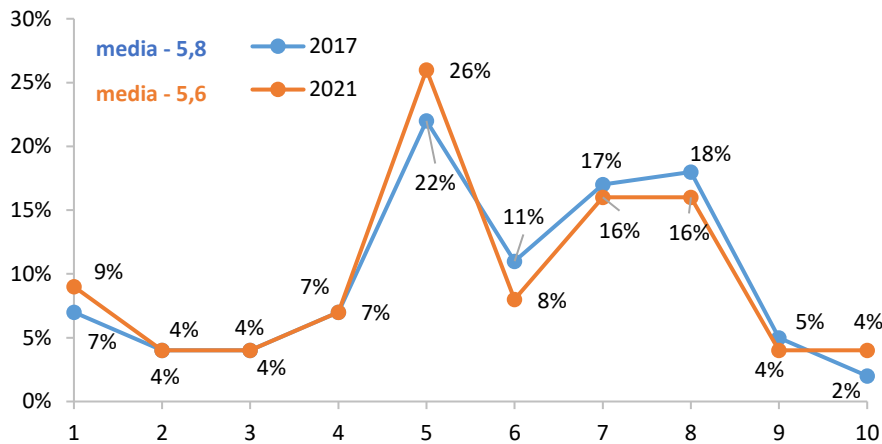
III. SONDAJUL AGENȚILOR PUBLICI

3.1. Percepții generale

Participanții la sondaj au evaluat activitatea serviciului public (atât la nivel general, cât și în cadrul instituțiilor unde activează) din punct de vedere al eticii și integrității. Evaluările s-au făcut pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = corupție, lipsă de etică și integritate, și 10 = lipsa corupției, etică și integritate totală.

Figura 58.1 Cum apreciați activitatea serviciului public din punct de vedere al eticii și integrității în Republica Moldova, la general? (A1.1)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Corupție, lipsă de etică și integritate, 10 = etică și integritate totală, lipsa corupției

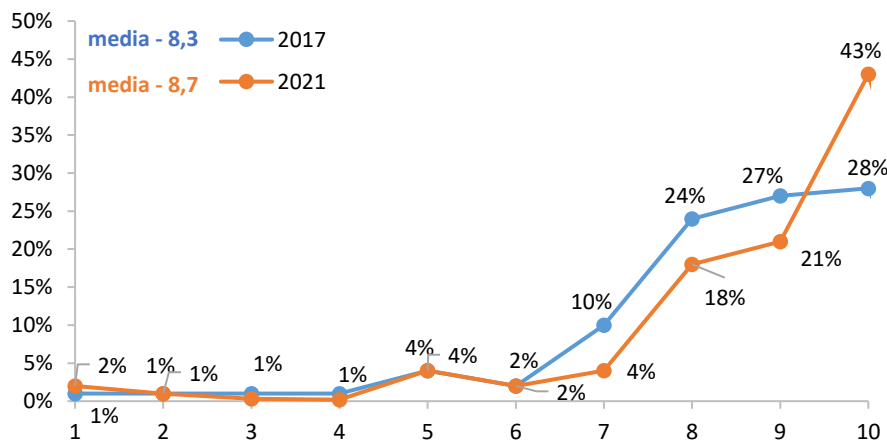

Analiza răspunsurilor demonstrează că percepția generală a agenților publici este moderată, 43% evaluând activitatea serviciului public cu valori mai mari de 6 (adică puțin / deloc coruptă) – Figura 58.1. Această valoare a scăzut cu 10% față de situația din 2017. Doar unu din cinci agenți publici apreciază activitatea serviciului public la general cu valori cuprinse între 8-10 (în timp ce în 2017 fiecare al patrulea a acordat aceste scoruri).

Percepția față de activitatea propriei instituții este total diferită: 83% (cu 4% mai mult față de 2017) din respondenți apreciază activitatea cu scoruri de 8-10 puncte (de 4 ori mai mult în raport cu percepția generală a serviciului public).

Figura 58.2 Cum apreciați activitatea serviciului public din punct de vedere al eticii și integrității în cadrul instituției unde activați? (A1.2)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Corupție, lipsă de etică și integritate, 10 = etică și integritate totală, lipsa corupției

Mai mult ca atât, jumătate din ei apreciază activitatea propriei instituții din punct de vedere al eticii și integrității cu scor maxim (Figura 58.2).

De altfel, scorul mediu (valoarea medie) în evaluarea serviciului public general este = 5.6, iar scorul mediu în evaluarea instituției proprii este = 8.7 (în creștere semnificativă față de 8.3 puncte în 2017).

În evaluarea activității

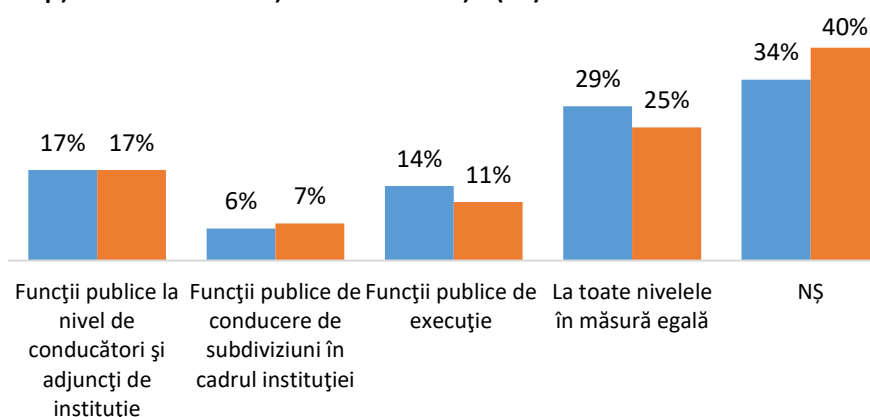
sistemului public general, scoruri cu valoarea de 6 puncte și mai mult au fost atribuite mai frecvent de către bărbați (55% față de 43% femei), de către persoanele cu vârstele 20-50 ani, respondenții cu nivel înalt de studii, locuitorii zonelor urbane, reprezentanții autorităților de nivel central. Totodată, cu cât este mai mare categoria funcției publice deținute de persoanele chestionate, cu atât este mai mare ponderea răspunsurilor cu scoruri mari (de cel puțin 6).

Analiza răspunsurilor prin care s-au atribuit scorurile 1 – 5 (care denotă corupție totală / înaltă) la fel confirmă percepții mai bune ale propriilor instituții, comparativ cu sistemul general. Astfel, doar 7% dintre respondenți

au declarat că instituțiile unde activează sunt corupte, în comparație cu 53% agenți publici care susțin că sistemul public din Moldova este corupt. Cea mai joasă evaluare în acest sens a fost acordată de agenții publici din regiunea Sud, 73% apreciind sistemul public drept corupt.

Fiind întrebați la ce nivel ierarhic există cel mai mare risc de manifestare a corupției în cadrul instituției în care activează, 17% s-au referit la conducători și adjuncți de instituție (Figura 59). Această părere a fost exprimată mai des de agenții publici cu vârstele cuprinse între 20-35 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, reprezentanți ai autorităților de nivel 2, persoane care, la data realizării sondajului, activau în organizație până la 5 ani.

Figura 59. La ce nivel ierarhic există cel mai mare risc de manifestare a corupției în cadrul instituției în care activați? (A2)

7% dintre agenții publici consideră că cel mai mare risc de corupție este manifestat de către conducătorii de subdiviziuni în cadrul instituției (această opinie fiind exprimată prioritar de către reprezentanții autorităților de nivel 2 și angajații cu durata de activitate de până la 5 ani) – Figura 59.

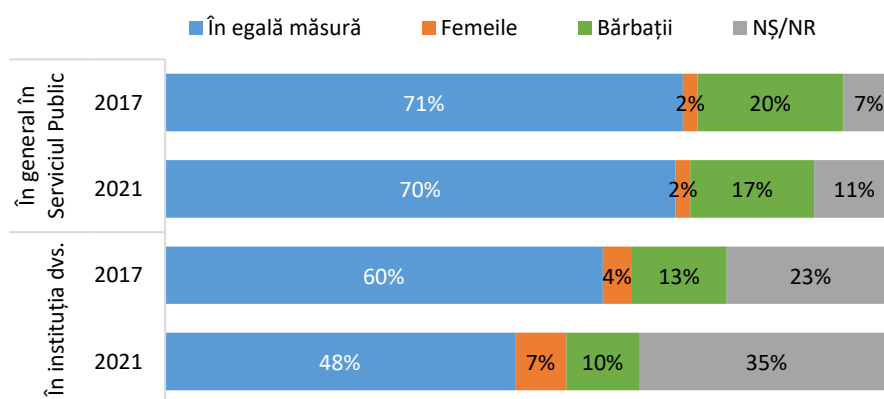
11% dintre respondenți s-au referit la funcțiile publice de execuție ca fiind cele mai expuse riscului de manifestare a corupției. Profilul socio-demografic al celor care au această opinie este preponderent bărbați, persoane cu nivel înalt de studii, angajați din mediul urban și din regiunea Centru, autoritate de nivel central, conducători.

25% dintre respondenți consideră că riscul de manifestare a corupției este prezent la toate nivelele ierarhice în măsură egală (Figura 59). Această părere o au în special persoanele cu nivel mediu de studii, de la Sud și Nord, autoritățile de nivel 1, funcționari angajați în funcții publice de execuție, persoanele care activează mai mult de 10 ani.

La general, percepția agenților publici privind nivelul ierarhic unde există cel mai mare risc de manifestare a corupție nu s-a schimbat semnificativ față de anul 2017

40% dintre agenții publici chestionați nu știu sau au refuzat să spună la ce nivel ierarhic există cel mai mare risc de manifestare a corupției în cadrul instituției în care activează. Aceste răspunsuri au prevalat în rândurile

Figura 60. În opinia dvs., femeile și bărbații sunt expuși în egală măsură la acte de corupție ... ? (A3)

femeilor (43%, față de 36% bărbați), persoanelor cu vârsta peste 51 ani, locuitorii din Chișinău, reprezentanții autorităților și altor instituții la nivel local.

Analizând gradul de expunere la acte de corupție din perspectiva de gen, se constată că majoritatea agenților publici consideră că femeile și bărbații sunt expuși practic în egală măsură la acte de corupție

(atât în Serviciul Public în general – 70%, cât și în instituția unde activează – 48%) – Figura 60. Această părere

este mai des exprimată de generațiile mai tinere (20-35 ani și 36-50 ani), cu nivel înalt de studii, locuitorii orașelor și din zona Nord, persoanele cu experiență până la 2 ani. Comparativ cu 2017 a scăzut ponderea agenților publici care consideră că ambele sexe sunt expuse la acte de corupție în propria instituție, dar această diminuare este din contul creșterii persoanelor indecise (de la 23% la 35%).

Dintre cei care cred că există diferențe în gradul de expunere la acte de corupție în funcție de gen, prevalează ponderea respondenților care consideră bărbații ca fiind mai corupți. Astfel, varianta de răspuns "bărbații sunt expuși în măsură mai mare la acte de corupție" a fost selectată de 17% dintre respondenți în cazul Serviciului Public în general, și de 10% în cazul instituției în care activează respondenții. În același timp, ponderea agenților publici care cred că femeile sunt expuse în măsură mai mare la acte de corupție este de doar 2% pentru Serviciul Public în general și de 7% pentru instituția unde activează respondenții.

Agenții publici au fost întrebați cât de gravă este pentru Moldova problema corupției. Răspunsurile au fost estimate pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = corupția în Moldova deloc nu este o problemă. Mai mult de jumătate dintre agenții publici chestionați (54% față de 46% în 2017) consideră că fenomenul corupției în Moldova este o problemă foarte gravă (Figura 61). Mai mult decât atât, pornind de la ipoteza că valorile 1 – 5 sunt asociate cu un nivel foarte înalt / înalt de corupție în țară, obținem o percepție generală a

Figura 61. În ce măsură sunteți de acord cu următoarea afirmație: Corupția în Moldova este o problemă? (A4)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = Corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = Corupția în Moldova deloc nu este o problemă

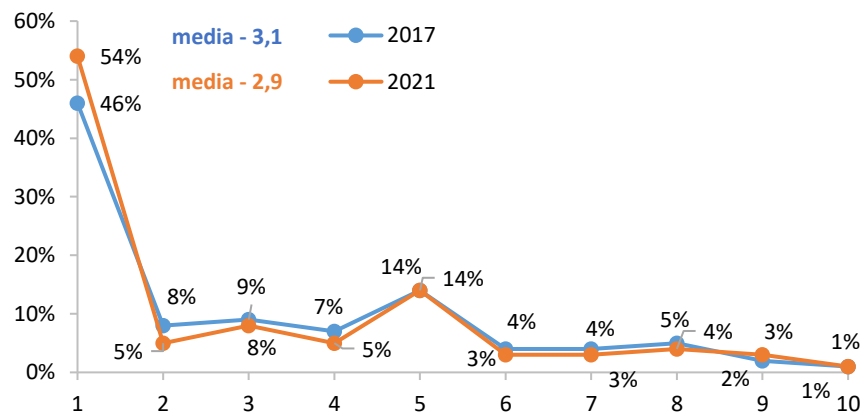
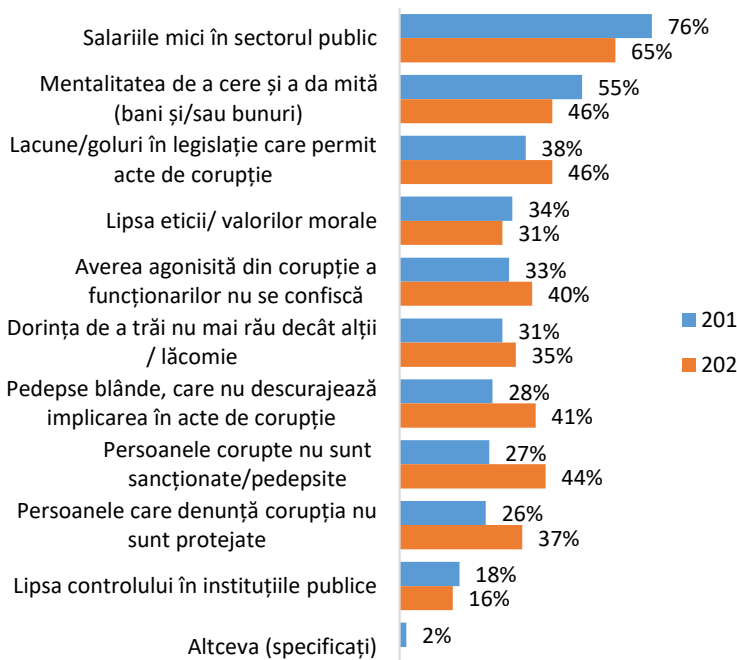

Figura 62. Care sunt, în opinia dvs., cauzele principale ale corupției în Moldova? (A5)

agenților publici conform căreia corupția este o problemă serioasă pentru Moldova. Or opțiunile 1 – 5 au fost alese de 87% dintre participanții la sondaj. Această părere predomină în răspunsurile ambelor sexe, a persoanelor tinere, cu nivel înalt de educație, locuitorilor din regiunea Sud, APL 2 și alte instituții de nivel central.

Scorul mediu obținut în evaluările respondenților pentru gravitatea fenomenului corupției pentru Republica Moldova este 2.9 pe scala de 10 puncte (adică gravitate sporită), ceea ce atestă o înrăutățire a percepției acestei probleme față de situația din 2017.

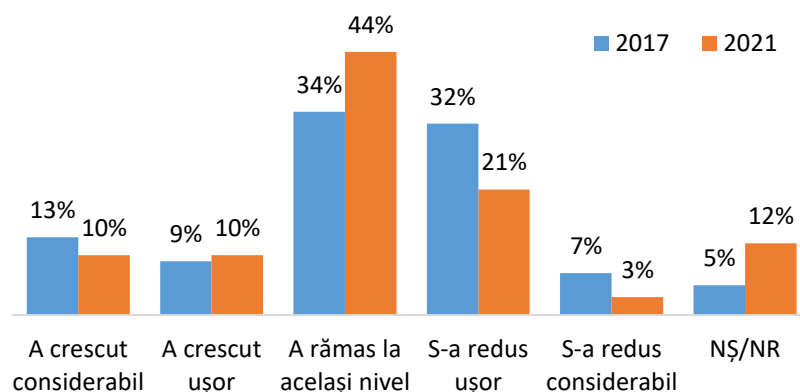
Cauzele corupției sunt multiple (Figura 62). În opinia agenților publici principala cauză continuă să fie salariile mici din sectorul public (65%), mentalitatea de a cere și a da mită în bani și/sau bunuri (46%) și lacunele în legislație care permit actele de corupție (38%), lipsa eticii morale a funcționarilor publici

(46%). Față de situația din 2017 a diminuat importanța salariilor mici și a mentalității, însă a crescut importanța altor factori, precum nesanționarea persoanelor corupte sau aplicarea pedepselor disproporționale cu actele de corupție, neprotejarea denunțătorilor actelor de corupție și neconfiscarea averilor din corupție.

În funcție de gen, constatăm că agenții publici de sex feminin invocă în proporție mai mare problema mentalității, iar cei de sex masculin – problema salariilor mici și neconfiscarea averii agonisite ilegal.

În ceea ce privește evoluția fenomenului corupției din Moldova pe parcursul ultimului an, cei mai mulți respondenți consideră că acesta a rămas la același nivel (44%). Fiecare al patrulea agent public crede că fenomenul corupției s-a redus (24% față de 39% în 2017), iar fiecare aproximativ al cincilea subiect consideră că fenomenul corupției în țară a crescut (20%) – Figura 63.

Figura 63. Considerați că în ultimul an nivelul corupției în RM ...? (A6)

Creșterea nivelului de corupție (ușor / considerabil) a fost remarcată mai frecvent de femei (23% față de 16% bărbați), respondenții cu nivel mediu de studii, agenții publici de la sate, reprezentanții APL1 și ai altor instituții locale, cu funcții publice de execuție.

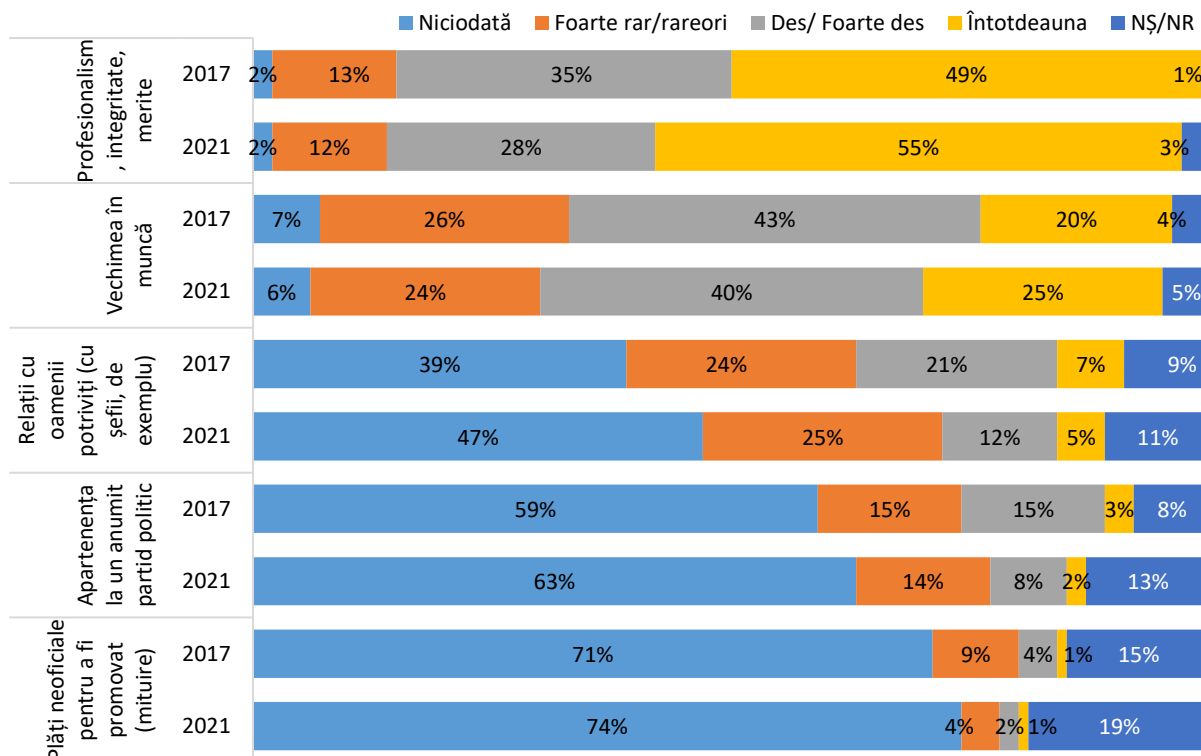
Profilul socio-demografic al agenților publici care cred că nivelul corupției a diminuat (ușor / considerabil) a fost diferit: această părere a fost exprimată mai frecvent de bărbați (31% față de 19% femei), persoanele cu nivel înalt de studii, conducătorii de nivel superior/mediu.

3.2. Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit

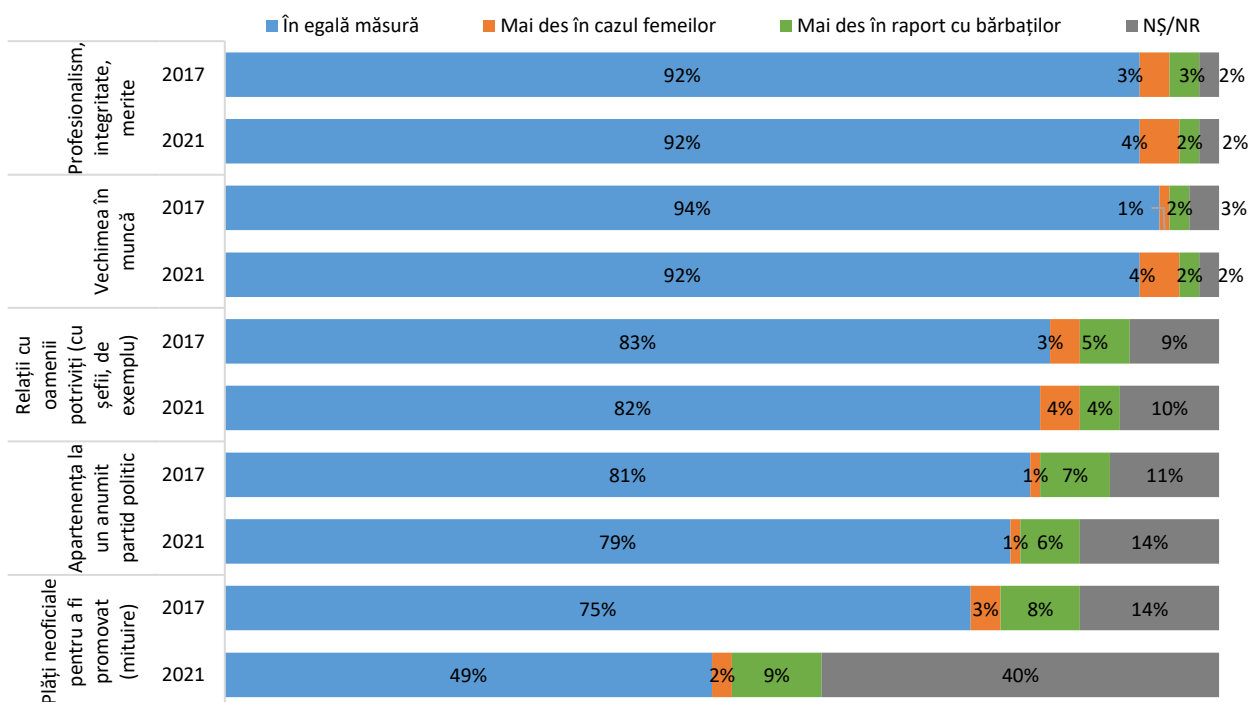
Potrivit rezultatelor cercetării, angajarea și promovarea agenților publici se face, de regulă, în bază de merit (Figura 64). Astfel, jumătate dintre agenții publici au declarat că promovarea în funcții în cadrul instituțiilor din care fac parte are loc întotdeauna în baza profesionalismului, integrității și meritelor persoanei promovate (55%), iar fiecare al treilea respondent a declarat că acestea sunt criteriile des/foarte des aplicate în instituții (28%). Cumulativ, 83% dintre agenții publici (la același nivel ca și în 2017) declară că în organizațiile lor persoana este promovată în baza meritelor. Aceste opinii au fost exprimate cu prioritate de persoanele cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din Chișinău, angajați ai instituțiilor de nivel central, conducători de nivel superior/mediu.

Un alt criteriu important de promovare în funcție este vechimea în muncă, aplicat des / foarte des / întotdeauna potrivit 65% dintre persoanele chestionate. Acest criteriu a fost menționat preponderent de persoane cu nivel înalt de studii, din mediul urban, toate instituțiile publice (cu excepția celor la nivel local), persoanele cu durată de activitate până la 2 ani.

Respondenții au recunoscut că în cadrul instituțiilor publice se recurge și la alte practici de promovare. Astfel, 17% (în scădere de la 28% în 2017) dintre agenții publici au declarat că criteriul "relațiile cu oamenii potriviți (cu șefii, de exemplu)" se aplică deseori / foarte des / întotdeauna. În acest grup de respondenți prevalează agenții publici de sex masculin, tineri, autoritățile de nivel central, deținătorii funcțiilor publice de execuție.

Figura 64. În ce măsură sunt aplicate următoarele criterii de promovare în funcții în cadrul instituției dvs.? (B1)

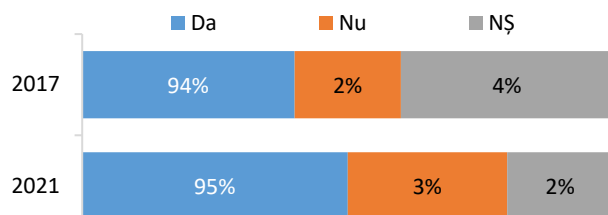
Criteriul "apartenența la un anumit partid politic" se ia în considerare deseori / foarte des / întotdeauna în opinia a 10% din agenți publici (în scădere semnificativă de la 18% în 2017). Persoanele cu nivel mediu de studii, locuitorii din zonele Nord și Chișinău, autoritățile de nivel central declară mai frecvent că apartenența la un partid politic este esențială în promovarea în funcții.

Figura 65. Aceste criterii sunt aplicate în măsură egală pentru bărbați și femei în instituția dvs.? (B2)

74% dintre respondenți au declarat că în instituțiile lor nu există cazuri de promovare în baza plăților neoficiale, iar pentru 4% se recurge foarte rar / rar la mituire pentru a fi promovat.

Rezultatele studiului arată că abordarea de gen este, în general, respectată în promovarea personalului din organizațiile publice din Moldova. Marea majoritate a respondenților au declarat că toate criteriile menționate în Figura 64 sunt aplicate în măsură egală pentru bărbați și femei (profesionalismul - 92%, vechimea în muncă - 92%, relațiile cu oamenii potriviți – 82%, apartenența la un anumit partid politic – 79% și plățile neoficiale – 49%) – Figura 65. Totuși, se pare că bărbații sunt puțin mai privilegiați comparativ cu femeile atunci când se aplică apartenența politică (6%) și plățile neoficiale (9%). Comparativ cu 2017 percepțiile respective au rămas la același nivel.

Figura 66. În instituția dvs. se aplică proceduri de evaluare a performanțelor? (B3)

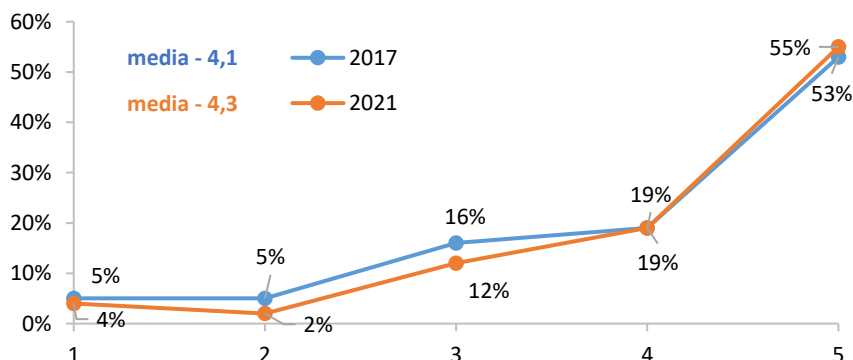

Un alt aspect măsurat prin sondajul de opinie se referă la evaluarea performanțelor și gradul în care aceasta contează în promovarea pe scara ierarhică. Rezultatele obținute arată că practic în toate instituțiile se aplică proceduri de evaluare a performanțelor (95%) – Figura 66.

Gradul în care rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție a fost evaluat pe o scală de 5 puncte (unde 1 = deloc nu influențează, cadrele sunt promovate în baza altor criterii; 5 = totalmente influențează, cadrele sunt promovate exclusiv în baza rezultatelor evaluării). În rezultat, majoritatea agenților publici (75%) au declarat că rezultatele evaluării influențează foarte mult sau

Figura 67. În ce măsură rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție? (B4)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = deloc nu influențează, cadrele sunt promovate în baza altor criterii; 5 = totalmente influențează, cadrele sunt promovate exclusiv în baza rezultatelor evaluării

totalmente (valorile 4 și 5) promovarea cadrelor în instituții, afirmație menționată preponderent de către bărbați (79% față de 72% femei), persoane cu nivel înalt de studii.

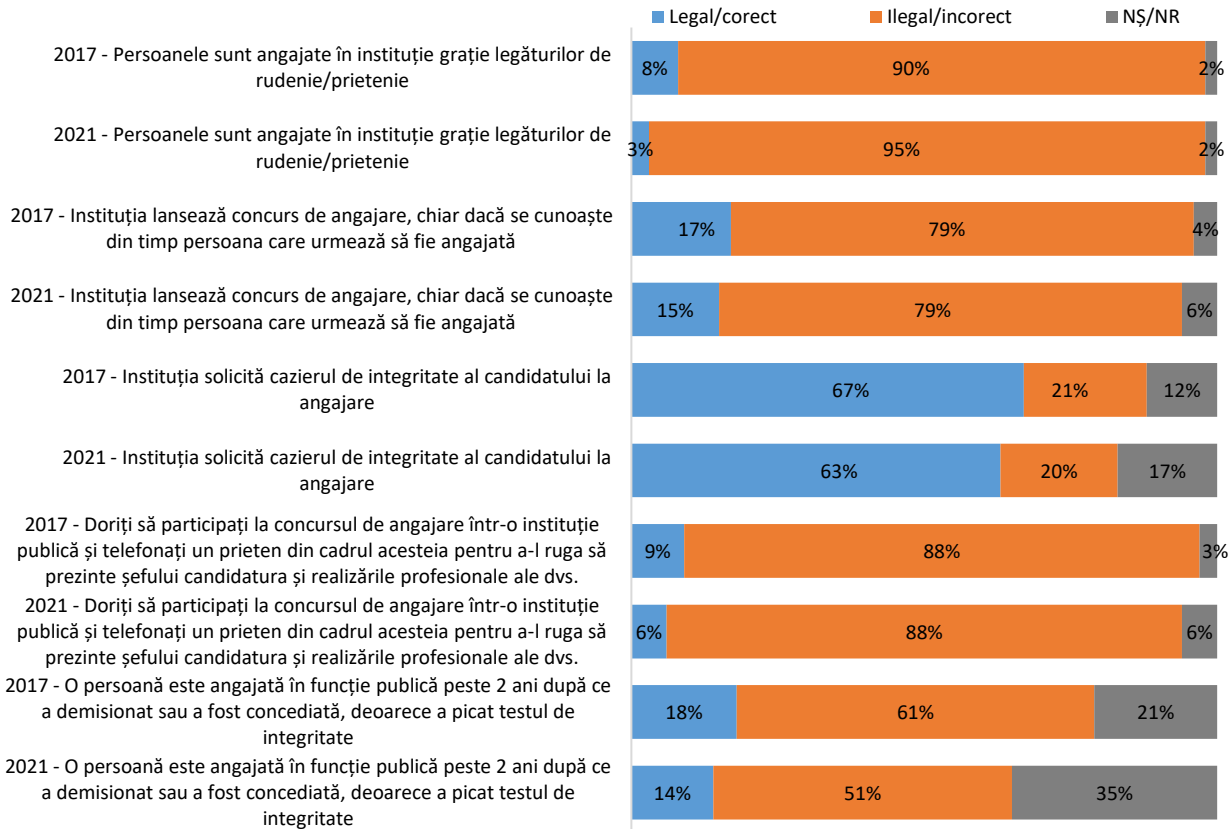
6% au afirmat că, în instituțiile din care fac parte, cadrele sunt promovate întotdeauna sau foarte des (valorile 1 și 2) în baza altor criterii decât evaluarea performanțelor (Figura 67).

Scorul mediu atribuit de agenții publici pentru gradul în care rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție este 4.3 (pe scala de 5 puncte), în creștere ușoară față de 2017.

Conducătorii de instituții tind să prezinte situația privind angajarea și promovarea în instituțiile unde activează de o manieră mai favorabilă acesteia, în comparație cu agenții publici cu categorii de funcții inferioare. Această tendință este confirmată de ambele studii.

Marea majoritate a participanților la sondaj cunosc care sunt riscurile de corupție în procesul de angajare la serviciu. Aceștia au evaluat drept ilegale / incorecte următoarele situații: persoanele să fie angajate grație legăturilor de rudenie/prietenie (95%); persoana care dorește să participe la concursul de angajare într-o instituție publică să sune un prieten din cadrul acesteia pentru a-l ruga să favorizeze candidatura sa în fața șefului (88%); instituția să lanseze concurs de angajare, chiar dacă se cunoaște din timp persoana care urmează să fie angajată (79%) – (Figura 68).

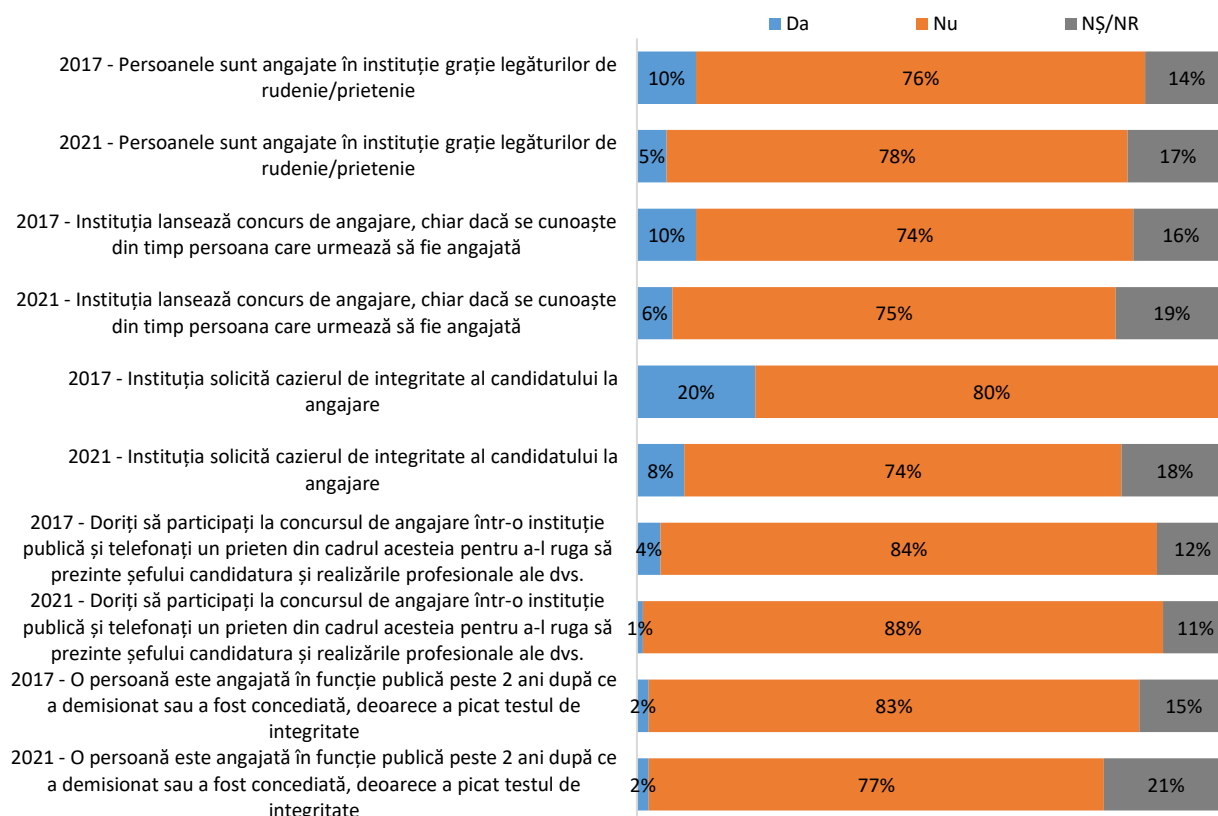
Figura 68. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)

5%-6% dintre acești respondenți (în scădere față de 2017) au declarat că în instituțiile unde activează, se întâmplă, totuși, ca persoanele să fie angajate grație legăturilor de rudenie/prietenie și/sau instituția să lanseze concurs de angajare, chiar dacă se cunoaște din timp persoana care urmează să fie angajată (Figura 69). Mai frecvent aceste răspunsuri au APL 1.

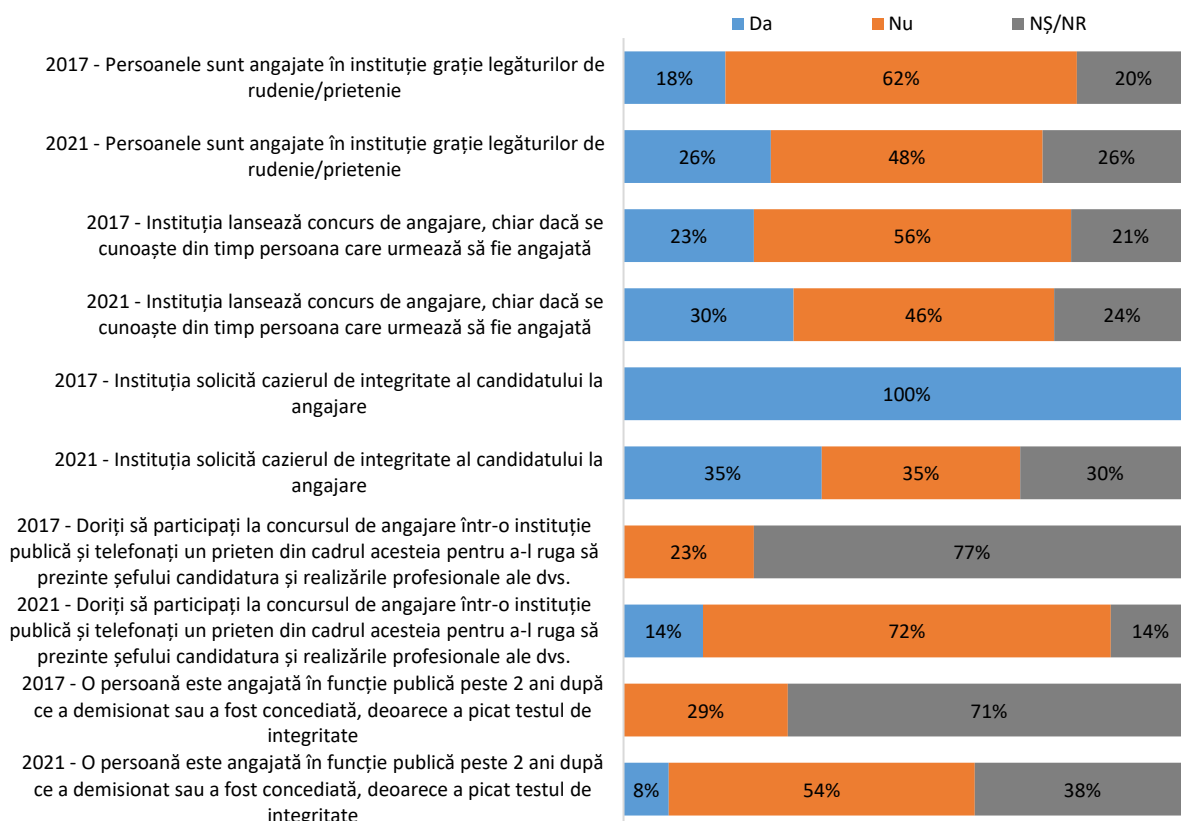
Dintre cei care au declarat că există riscuri de corupție în angajare, 26% au confirmat că sunt luate măsuri de soluționare sau sancționare a cazurilor când persoanele sunt angajate grație legăturilor de rudenie/prietenie, iar 30% au confirmat că astfel de măsuri sunt asigurate pentru cazurile de lansare a concursurilor de angajare, chiar dacă se cunoaște din timp persoana care urmează să fie angajată (Figura 70).

Figura 69. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1.1

Figura 70. Au fost luate măsuri de soluționare sau sancționare în legătură cu aceste situații? (P1.3)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat „Da” la P1.2

Cazuri când un prieten favorizează angajarea cuiva sau cazuri de angajare după nesușinerea testului de Centrul CIVIS

integritate practic nu sunt semnalate (2% și, respectiv, 1% au declarat că se întâmplă astfel de situații în instituțiile publice pe care le reprezintă) (Figura 69).

2/3 dintre participanții la sondaj consideră lega/corect dacă instituția solicită cazierul de integritate al candidatului la angajare (Figura 68). Dintre ei, 8% confirmă că această practică are loc în organizațiile lor (Figura 69).

*Analiza aprofundată atestă încă un nivel scăzut de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind **Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională**. Valoarea indicatorului integrat (răspunsuri corecte la toate situațiile ilustrate în Figura 68) arată o creștere a procentului agenților publici cu răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de angajare și promovare a agenților publici în bază de merit și integritate profesională (de la 23% în 2017 la 31% în 2021). Nivelul de cunoaștere este mai mare la agenții publici tineri, cu nivel înalt de studii, autorități la nivel central și cu vechime în muncă de 3-10 ani.*

3.3. Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității

Regimul de restricții în ierarhie este, în general, respectat în organizațiile publice din Republica Moldova. Astfel, 83% din respondenți (în creștere ușoară față de 2017) au declarat că, pe parcursul ultimelor 12 luni, nu au cunoscut cazuri când, în instituția din care fac parte, agentul public să se fi aflat în subordinea nemijlocită a unei rude (Figura 71). Cazuri de încălcare a regimului de restricții în ierarhie au fost menționate de 4% respondenți (de două ori mai puțin decât în 2017), în special la nivel de APL 2 și autorități de nivel central, Chișinău și regiunea Sud.

Figura 71. Cunoașteți cazuri în instituția dvs. când agentul public se află/a fost în subordinea nemijlocită a unei rude directe sau prin afinitate în ultimele 12 luni? (C1)

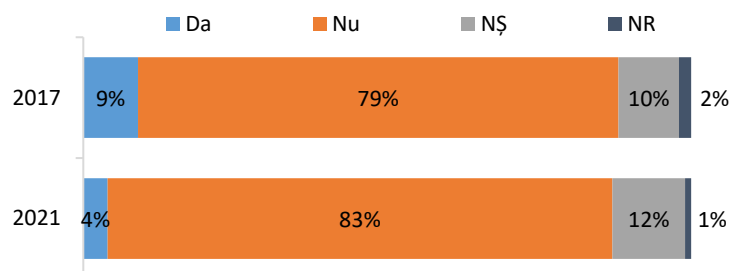
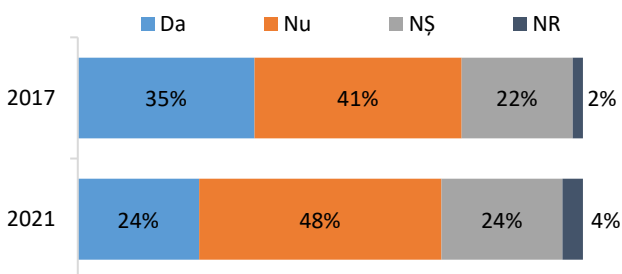

Figura 72. Au fost întreprinse măsuri în vederea încetării raportului ierarhic? (C2)

* Sub-eșantion: 58/25 respondenți

Dintre cei care au semnalat încălcări, cca 1/4 au declarat că au fost întreprinse măsuri în vederea încetării raportului ierarhic între rude, 48% au afirmat că nu s-au luat măsuri de încetare a raporturilor ierarhice, iar 24% nu știu dacă s-au întreprins careva măsuri în acest sens (Figura 72).

*Agenții publici au fost testați la nivelul de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind **Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității**.*

Cel puțin 80 la sută agenți publici au menționat **corect** precum că următoarele situații reprezintă o încălcare a **regimului de incompatibilități**: primarul din orașul X semnează un contract privind realizarea unor lucrări cu firma fratelui său (90%); primarul din localitatea X este, în același timp, director general al unei companii comerciale (88%); licitația organizată de un consiliu raional a fost câștigată de firma condusă de soția președintelui consiliului (87%) - (Figura 73).

Potrivit participanților la sondaj, de regulă, în instituțiile unde activează aceștia, asemenea situații nu au loc, sau ei nu cunosc/nu vor să spună dacă există astfel de cazuri - (Figura 74).

Cât privește regimul **restricțiilor în ierarhie**, majoritatea respondenților au evaluat drept ilegale / incorecte următoarele situații: soțul este șef al Direcției Finanțe, iar soția este specialist în Direcția Resurse Umane din cadrul aceleiași autorități publice (64%) (**răspuns incorect**), Contabila din cadrul Primăriei satului X este nora primăriei din acel sat (80%) – Figura 73. Similar constatărilor anterioare, respondenții declară că asemenea situații nu se întâmplă sau nu știu/refuză să spună dacă există asemenea cazuri în instituțiile de care aparțin (Figura 74).

Figura 73. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații? (P1.1)

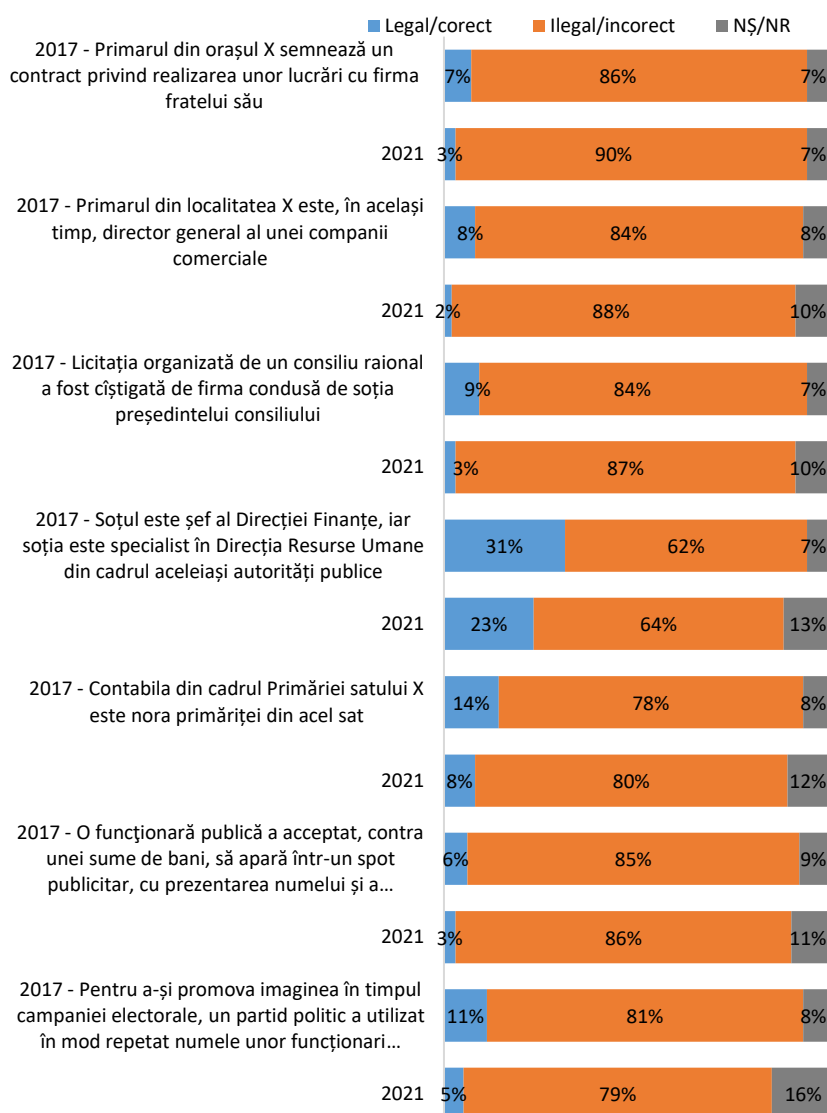
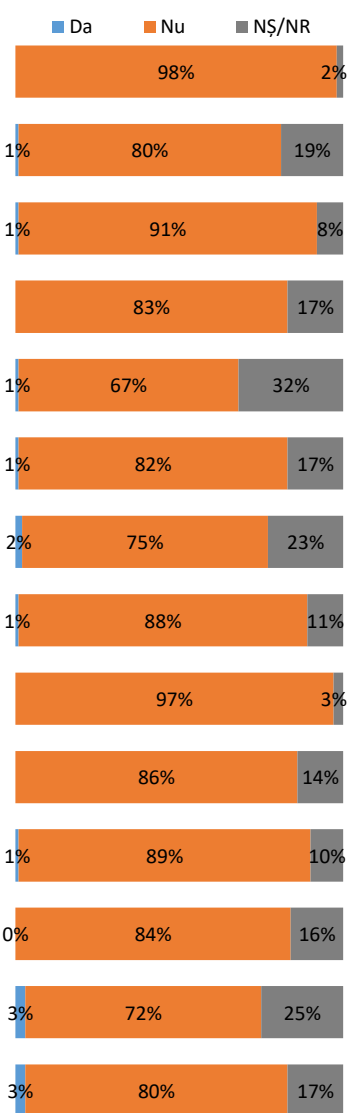

Figura 74. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

Analiza răspunsurilor care măsoară nivelul de cunoștințe al respondenților despre **regimul de limitare a publicității**, arată că 4/5 dintre agenții publici au declarat ilegale următoarele situații (**răspuns incorect**): o funcționară publică a acceptat, contra unei sume de bani, să apară într-un spot publicitar, cu prezentarea numelui și a funcției sale, care avea drept scop promovarea unui produs (86%), pentru a-și promova imaginea în timpul campaniei electorale, un partid politic a utilizat în mod repetat numele unor funcționari publici cu funcții de conducere importante, ca fiind membri și susținători ai partidului (79%) – Figura 73. Majoritatea agenților publici au menționat că nu există asemenea situații în instituțiile lor, iar ceilalți nu știu/ refuză să spună dacă asemenea cazuri au loc în organizațiile lor (Figura 74).

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

Analiza aprofundată atestă totuși un nivel scăzut de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind **Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității**. Valoarea indicatorului integrat (**răspunsuri corecte la toate situațiile ilustrate în Figura 73**) de asemenea ilustrează o creștere a nivelului de cunoaștere (de la 18% în 2017 la 27% în 2021) din partea agenților publici cu răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității. Nivelul de cunoaștere este mai mare la agenții publici cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din Chișinău și regiunea Centru, la autoritățile și instituțiile de nivel central.

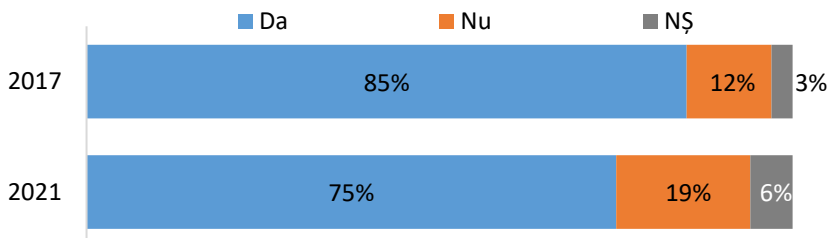
3.4. Respectarea regimului de declarare a averii și a intereselor personale

Aproximativ 3 din 4 respondenți (75% față de 85% în 2017) au menționat că declararea averii și intereselor personale este obligatorie pentru toate persoanele angajate în sectorul public (Figura 75.1). Această opinie a fost mai frecvent menționată de către bărbați (81% față de 72% femei), agenții publici din afara mun. Chișinău, reprezentanți ai APC, APL2 și APL1.

Ori răspunsul corect este că nu toate persoanele angajate în sectorul public au această obligație.

Conform prevederilor Legii Integrității nr. 82/2017, art. 13, toți agenții publici sunt obligați să depună declarația de avere și interese personale. Conform definiției prezentate în aceeași lege, art. 3, agentul public este persoana încadrată într-o entitate publică și care exercită o funcție publică, o funcție publică cu statut special, o funcție de demnitate publică, este angajată în cabinetul persoanei cu funcție de demnitate publică sau prestează servicii de interes public, precum și alesul local. În sectorul public însă sunt angajate și persoane care nu au statutul de agent public (de ex. personalul tehnic).

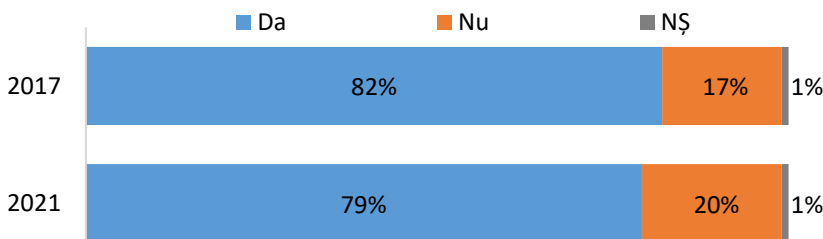
Figura 75.1 Este obligatorie declararea averii și intereselor personale este obligatorie pentru toate persoanele angajate în sectorul public? (D1)

Potrivit fiecărui al 5-lea respondent (sau 19%) acest exercițiu nu este obligatoriu pentru toți angajații din sectorul public (răspuns menționat mai des de femei – 21%, agenții publici din Chișinău, instituții la nivel central și local), iar 6% nu cunosc răspunsul la această întrebare (Figura 75.1).

Ponderea persoanelor care au depus declarația privind averea și interesele personale pentru anul fiscal precedent constituie 79% (Figura 75.2), aceștia fiind prioritar bărbați (91% față de 71% femei), respondenții

Figura 75.2 Dvs. ați depus declarația privind averea și interesele personale pentru anul fiscal precedent? (D2)

cu nivel înalt de studii, locuitorii din mediul rural și din afara mun. Chișinău, reprezentanți ai APC, APL2 și APL1, conducători de nivel superior/mediu și agenți publici care activează în instituție mai mult de 6 ani (Figura 75).

Ponderea agenților publici care nu au depus declarația pentru

anul precedent reprezintă 20% (Figura 75). În această categorie se regăesc preponderent agenții publici de sex feminin (28%), cu nivel mediu de studii, care activează în Chișinău, în alte instituții (decât autorități) de la nivel central și local, cu funcție publică de execuție și cu vechimea în muncă până la 5 ani.

Agenții publici au fost testați la nivelul de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind Respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale.

82% dintre agenții publici chestionați (88% în 2017) consideră ilegală/incorectă situația când funcționarul depune declarația averii și intereselor personale după doi ani de activitate în cadrul entității publice (**răspuns corect**), iar 5% cred că această practică este legală/corectă (Figura 76). 72% cred că este ilegal/incorect că

Figura 76. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)

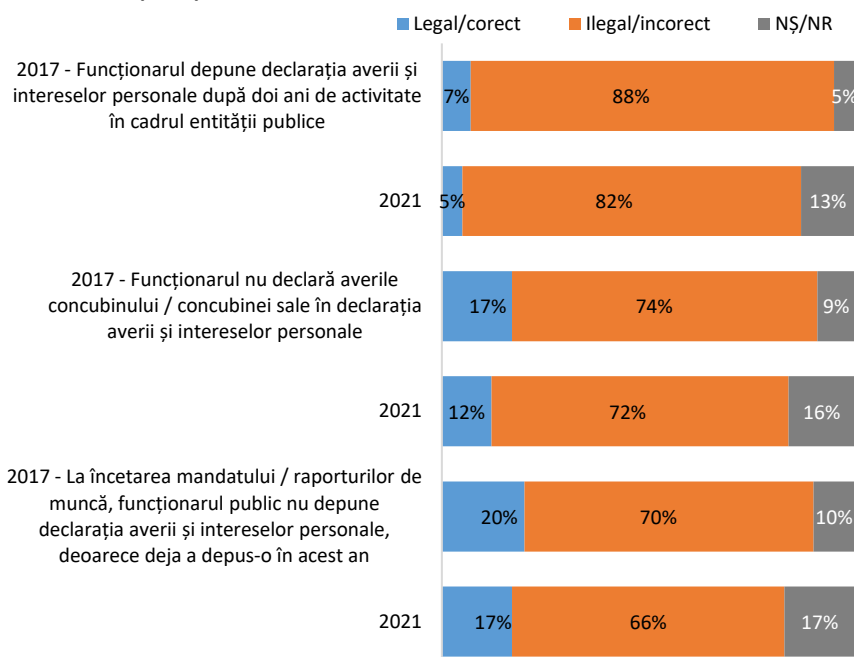
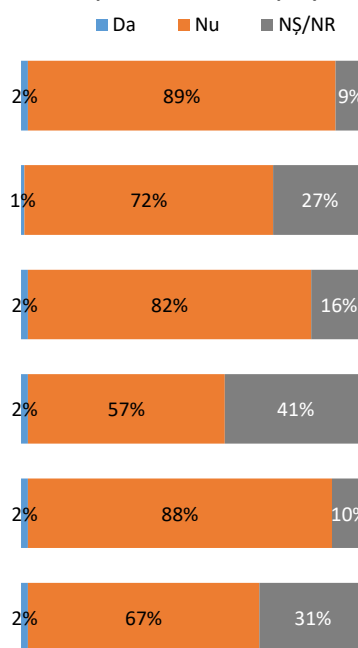

Figura 77. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

funcționarul nu declară averile concubinului / concubinei sale în declarația averii și intereselor personale (**răspuns corect**), în comparație cu 12% care cred diferit (Figura 76). 66% dintre respondenți au menționat că este ilegal /incorect că la încetarea mandatului / raporturilor de muncă, funcționarul public nu depune declarația averii și intereselor personale, deoarece deja a depus-o în acest an (**răspuns corect**), iar fiecare al 5-lea respondent crede că această practică este legală și corectă – (Figura 76). Marea majoritate a agenților publici au declarat că asemenea situații nu se întâmplă în organizațiile unde activează, ceilalți fiind persoane care nu știu sau nu au vrut să răspundă dacă astfel de situații sunt prezente în instituții (Figura 77).

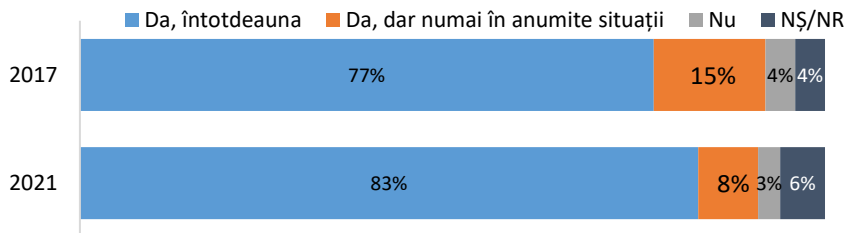
* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

Analiza aprofundată atestă un nivel destul de înalt de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind **Respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale**. Valoarea indicatorului integrat (răspunsuri corecte la toate situațiile ilustrate în Figura 76) arată faptul că 53% (față de 57% în 2017) din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului de declarare a averii și intereselor personale. Nivelul de cunoaștere a regimului de declarare a averii și intereselor personale este mai înalt la agenții publici de sex masculin (57% față de 50% femei), în vârstă de 36-50 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, regiunea Sud, autoritate la nivel central și local de nivel 2.

3.5. Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmiterea favoritismului

Aproximativ 4 din 5 respondenți (83% față de 77% în 2017) consideră **corect** că agentul public este obligat să declare întotdeauna un conflict de interese (Figura 78). Această opinie a fost exprimată prioritar de bărbați (89% față de 79% femei), persoanele cu vârsta mai mică de 51 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, toate instituțiile (cu excepția celor la nivel local).

Figura 78. Este agentul public obligat să declare un conflict de interese? (E1)

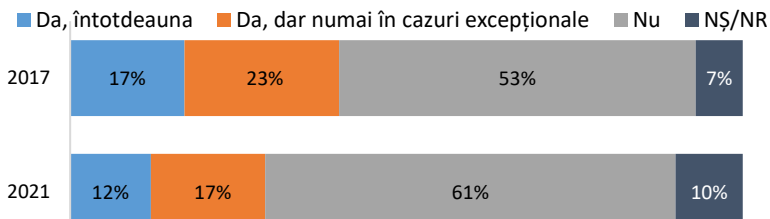
8% dintre respondenți confirmă necesitatea declarării conflictelor de interese, dar numai în anumite situații (Figura 78). Aceștia sunt preponderent persoanele cu vârsta peste 51 ani, cu nivel mediu de studii, din mediul rural, reprezentanți ai altor

instituții publice la nivel local.

Conform art. 14 al Legii integrității, agentul public este obligat să declare în scris, în termen de 3 zile, conducătorului entității publice despre conflictul de interese real apărut în cadrul activității sale profesionale, explicând natura conflictului de interese și cum acesta influențează sau poate influența exercitarea imparțială și obiectivă a atribuțiilor sale;

Mai mult ca atât, conform art. 12 din Legea nr. 133 din 17.06.2016 privind declararea averii și a intereselor personale, și conflictul de interese potențial se declară în mod obligatoriu.

Figura 79. Este agentul public în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese? (E2)

Fiind întrebați dacă agentul public este în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese, 61% (în creștere de la 53% în 2017) dintre agenții publici au răspuns **corect** "că nu este în drept" (Figura 79). Conform pct. (4), art. 12 din Legea nr. 133/2016, în cazul apariției unui conflict de interese agentul public este obligat să nu

rezolve cererea/demersul, să nu emită actul administrativ, să nu încheie, direct sau prin intermediul unei persoane terțe, actul juridic, să nu ia sau să nu participe la luarea deciziei în exercitarea mandatului, a funcției publice sau de demnitate publică până la soluționarea conflictului de interese.

Această părere a fost exprimată mai frecvent în răspunsurile bărbaților (67% față de 57% femei), persoanelor cu vârsta mai mică de 51 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, reprezentanți ai altor instituții publice la nivel local.

În același timp, ponderea respondenților care consideră că agentul public este în drept să ia decizii, aflându-se în situație de conflict de interese constituie 29% (40% în 2017). Dintre ei, 12% cred că aflarea în situația de conflict de interese nu poate îngreuna în nici un fel dreptul la orice decizie, iar 17% cred că un agent public poate lua decizii doar în cazuri excepționale dacă se află în conflict de interese (Figura 79). 10% dintre participanții la sondaj nu știu dacă un agent public este în drept să ia decizii în cazul în care se află în situație de conflict de interese, în special femeile.

93% (89% în 2017) dintre agenții publici nu au cunoscut cazuri de conflict de interese în instituțiile din care fac parte, pe parcursul ultimelor 12 luni, iar 5% au fost martori unor asemenea situații (Figura 80). Din punct de vedere al sexului, nivelului de studii, tipului de localitate și duratei de activitate nu au existat diferențe semnificative în răspunsuri. Cazuri de conflict de interese au fost raportate în proporție mai mare

Figura 80. Cunoașteți cazuri de conflict de interese în instituția dvs. în ultimele 12 luni? (E3)

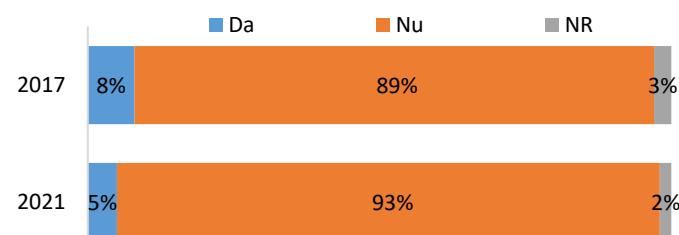
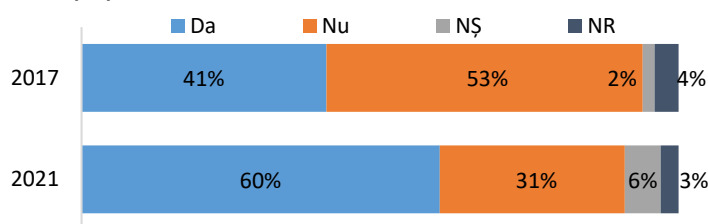

Figura 81. Persoanele aflate în situație de conflict de interese au continuat să exercite atribuțiile de serviciu legate de situația dată? (E4)

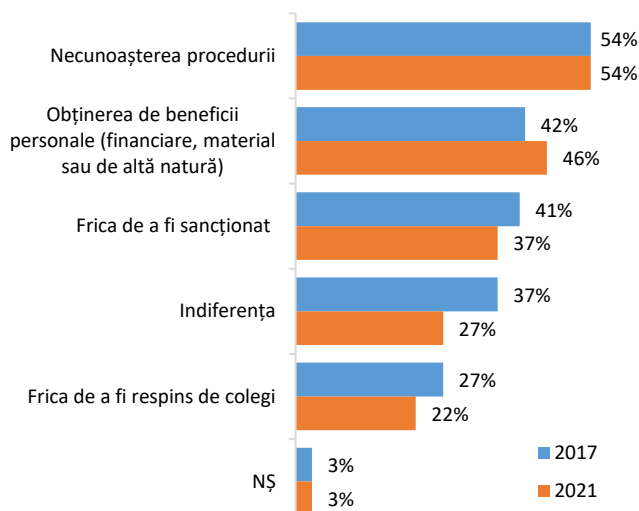

au încetat să lucreze în funcția respectivă (Figura 81).

Principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interese de către agenții publici sunt necunoașterea procedurii (54%), obținerea de beneficii personale (financiare, materiale sau de altă natură) – 46%, frica de a fi sancționat/ă (37%), indiferența (27%) și frica de a fi respins/ă de colegi (22%) – Figura 82. Față de primul

Figura 82. Care sunt principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interese de către agenții publici? (E5)

Răspuns multiplu

de către persoanele peste 50 ani, în regiunea Sud, la nivel de APL 2.

Dintre agenții publici care au cunoscut cazuri de conflict de interese pe parcursul ultimelor 12 luni (32 persoane), 60% au declarat că persoanele aflate în situație de conflict au continuat să exercite atribuțiile de serviciu (comparativ cu 41% în 2017), iar 31% au menționat că persoanele respective

studiu ordinea și importanța motivelor a rămas practic la același nivel.

Sondajul de opinie a măsurat și percepțiile agenților publici despre măsurile necesare a fi întreprinse pentru a înlătura situațiile de favoritism în sectorul public. Astfel, aproape 2/3 dintre subiecții chestionați (69%) consideră necesar a anunța conducătorul ierarhic superior în acest sens, 36% cred că orice caz de favoritism trebuie denunțat la CNA, iar 40% pledează pentru denunțarea acestuia la ANI. Ultimele 2 opțiuni au fost menționate preponderent de agenți publici de sex masculin, cu nivel înalt de studii, până la vârsta de 50 ani, APL 2.

Marea majoritate a agenților publici știu să identifice **corect** situațiile de conflict de interese și favoritism. Astfel, 84% dintre participanții la sondaj au considerat următoarea situație ca fiind ilegală / incorectă: consilierul local este director general al firmei X. În consiliul local este înaintat un proiect de hotărâre care ar reduce cu 20% taxa de depozitarea a deșeurilor pentru firma X. Consilierul local votează proiectul de hotărâre - (Figura 83). 80% din respondenți au declarat că situații de nerespectare a regimului de conflicte de interese nu au loc în organizațiile unde aceștia activează, dar a crescut semnificativ procentul celor care nu cunosc (de

Figura 83. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)

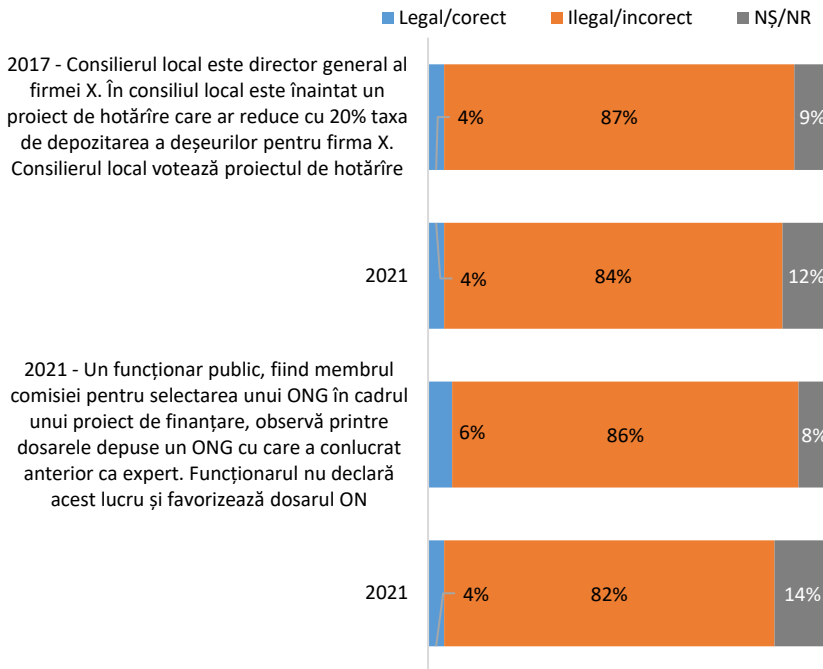
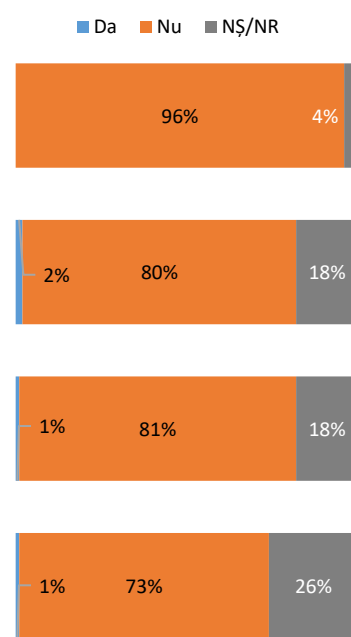

Figura 84. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

la 4% la 18%) – Figura 84.

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

Alți 82% dintre respondenți au considerat incorectă/ilegală următoarea situație: ”un funcționar public, fiind membrul comisiei pentru selectarea unui ONG în cadrul unui proiect de finanțare, observă printre dosarele depuse un ONG cu care a conlucrat anterior ca expert. Funcționarul nu declară acest lucru și favorizează dosarul ONG-lui respectiv pentru că este convins că e cel mai potrivit pentru proiect” (Figura 83). Dintre persoanele care au identificat situația de favoritism, marea majoritate au declarat că asemenea situații nu se întâmplă în instituțiile unde lucrează (73%), iar ceilalți 1/4 nu știu/au refuzat să spună dacă se întâmplă încălcări ale regimului favoritismului în instituțiile publice (Figura 84).

Analiza aprofundată atestă un nivel înalt de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind Respectarea regimului conflictelor de interese și neadmitere a favoritismului. Valoarea indicatorului integrat (răspunsuri corecte la toate situațiile ilustrate în Figura 83) arată că 76% din agenți publici (fără schimbări față de anul 2017) au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului conflictelor de interese și neadmitere a favoritismului. Răspunsurile corecte au fost menționate preponderent de agenții publici cu nivel înalt de studii și APL 2.

3.6. Respectarea regimului cadourilor

4 din 5 participanți la sondaj (79%) au răspuns corect că este justificat ca un agent public să accepte un cadou în situația când acesta este primit din politețe sau în cadrul unor acțiuni de protocol (Figura 85). Această opinie a fost exprimată prioritar de bărbați, persoanele cu vârsta 36-50 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, APC și alte instituții la nivel central.

5% dintre persoanele intervievate justifică primirea cadourilor de către un agent public în situațiile când acesta a rezolvat o problemă mai complicată sau când cadoul nu este destinat direct agentului public, ci rudelor sau prietenilor lui.

Figura 85. Dintre situațiile descrise mai jos, în ce cazuri este justificat ca un agent public să accepte un cadou? (F1)

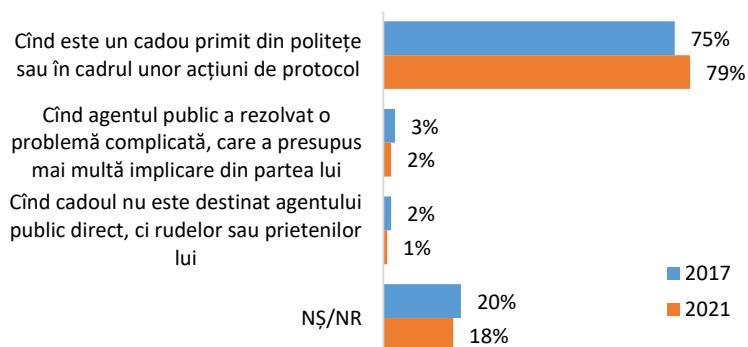

Figura 86. În instituția în care activați cât de des cetățenii oferă cadouri, servicii, invitații etc. agenților publici în schimbul sau ca mulțumire pentru un serviciu prestat? (F2)

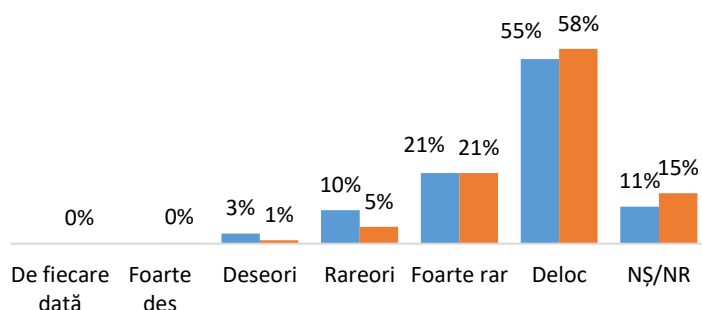
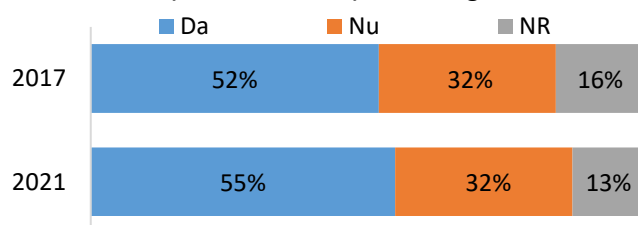

Figura 87. În instituția în care activați există registrul cadourilor? (F3)

vârsta sub 51 ani, cu nivel înalt de studii, din mediul urban, din Chișinău și regiunea Nord, APC și APL2, cu durata de activitate între 6 ani și mai mult.

Fiecare al 5-lea respondent (18%) nu cunoaște când este justificată acceptarea unui cadou de către un agent public. Aceștia sunt preponderent persoanele cu vârsta 20-35 ani și cei peste 51 ani, cu nivel mediu de studii, din mediul rural, reprezentanți ai APL1 și altor instituții publice la nivel local.

Cât privește incidența cazurilor de oferire a cadourilor agenților publici, în schimbul sau drept mulțumire pentru un serviciu prestat, 58% respondenți declară că cetățenii nu oferă cadouri, servicii, invitații etc. (Figura 86) Fiecare al 4-lea participant la sondaj a declarat că cetățenii mulțumesc agenții publici în diferite moduri pentru soluționarea unor situații (dintre ei 21% precizează că aceste situații se întâmplă foarte rar, 5% - rar și 3% - deseori).

Aproximativ jumătate dintre participanții la sondaj au declarat că în instituțiile în care activează există registrul cadourilor (55%), iar fiecare al 3-lea respondent declară contrariul. Ponderea agenților publici care nu știu dacă în instituția unde activează există un registru al cadourilor constituie 13% (Figura 87).

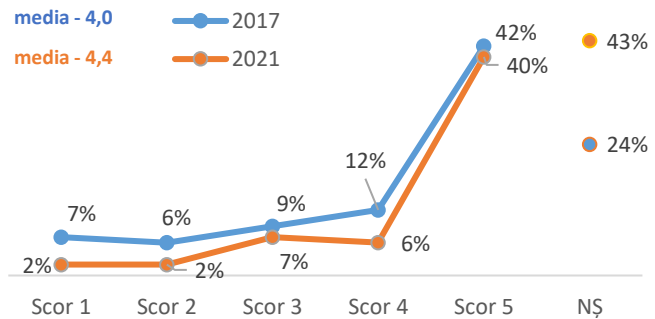
Printre persoanele care sunt sigure că în organizațiile lor există registru al cadourilor prevalează bărbații (62% față de 50% femei), persoanele cu

Persoanele care au confirmat existența registrului de cadouri, au fost rugate să evalueze eficiența acestuia (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = *cadourile deloc nu sunt declarate*, 5 = *toate cadourile sunt declarate și evaluate corect*) – Figura 88. Evaluări ale eficienței registrului au fost obținute de la 57% (76% în 2017) dintre respondenți, în timp ce 43% nu a putut să se pronunțe în acest sens. Dintre cei care au evaluat eficiența registrelor, cei mai mulți au apreciat pozitiv acest instrument (46%, față de 54% în 2017), atribuind valori maxime (4 și 5) pe scala de evaluare. Altfel spus, cadourile sunt întotdeauna / de regulă declarate în registru și evaluate corect (Figura 88).

Scorul mediu calculat pentru eficiența registrului cadourilor este 4.4 (pe scala de 5 puncte), în creștere cu 0.4 puncte față de 2017.

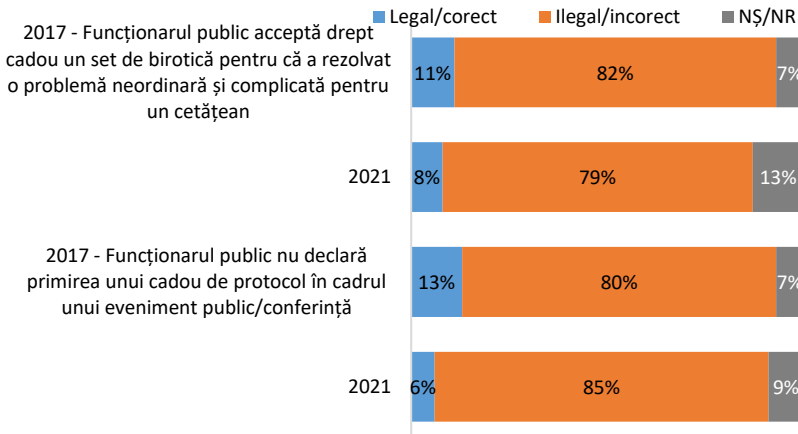
Figura 88. Cât de eficient este acest registru? (F4)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = *cadourile deloc nu sunt declarate*, 5 = *toate cadourile sunt declarate și evaluate corect*

4 din 5 persoane chestionate au evaluat drept ilegale/ incorecte următoarele situații: (i) Funcționarul public acceptă drept cadou un set de birotică pentru că a rezolvat o problemă neordinară și complicată pentru un cetățean, (ii) Funcționarul public nu declară primirea unui cadou de protocol în cadrul unui eveniment public/conferință (Figura 89). Ori acestea sunt răspunsuri corecte. 6%-8% agenți publici consideră aceste

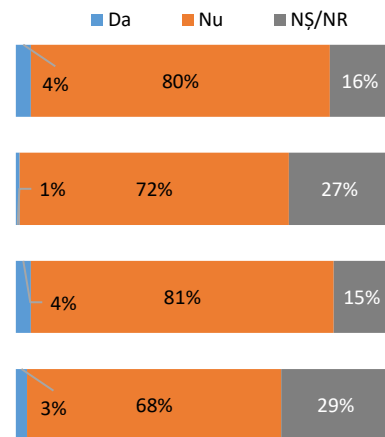
Figura 89. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații cu privire la ...? (P1.1)

situații ca fiind legale/corecte (Figura 89). Cazuri de nerespectare a regimului cadourilor au o incidență foarte mică (1%-3%) conform afirmațiilor respondenților.

*Analiza aprofundată atestă un nivel înalt de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale sau corecte/incorecte privind **Respectarea regimului cadourilor**. Valoarea indicatorului integrat (răspunsuri corecte la toate situațiile ilustrate în Figura 89) arată că 73% din agenți publici (la același nivel cu 2017) au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului cadourilor. Nivelul de cunoaștere este mai mare la bărbați (76% față de 71% femei), regiunea Nord și Sud.*

Figura 90. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

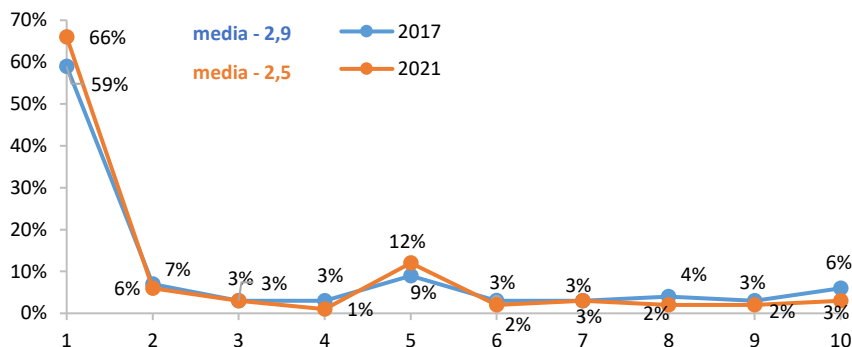
* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

3.7. Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare

Evaluarea gradului în care activitatea instituțiilor publice este influențată de interesele partidelor politice s-a realizat pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = deloc nu este influențată de interesele partidelor politice, 10 = totalmente influențată de interesele partidelor politice. Scorul care a acumulat cea mai mare pondere în răspunsuri este 1 (Figura 91), înregistrând și o creștere față de anul 2017. Prin urmare, 2/3 dintre agenții

Figura 91. În ce măsură activitatea instituției dvs. este influențată de interesele partidelor politice? (G1)

Estimați pe o scală de la 1 la 10, unde 1 = deloc nu este influențată de interesele partidelor politice, 10 = totalmente influențată de interesele partidelor politice

publici chestionați au declarat că activitatea instituțiilor din care fac parte deloc nu este influențată de interesele partidelor politice.

Totodată, scorul mediu atribuit în evaluarea gradului în care activitatea instituțiilor publice este influențată politic este 2.5 puncte, în scădere cu 0.4 puncte față de studiul inițial. Valori medii mai mari au fost atribuite mai des de bărbați, persoane tinere,

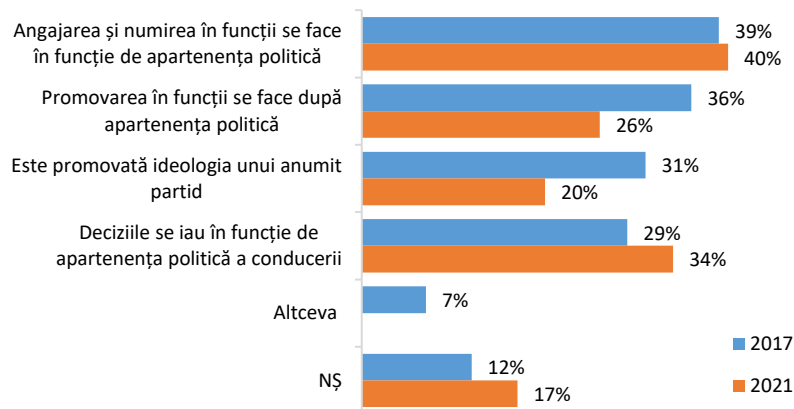
locuitorii din zonele urbane, rezidenții din regiunea Sud, reprezentanții APC și APL2.

Analiza răspunsurilor prin cumularea scorurilor arată că marea majoritate a respondenților (89%) au atribuit valorile 1 – 5 pe scală, adică au evaluat organizațiile ca fiind deloc / mai degrabă neinfluențate politic. Celelalte persoane consideră că instituțiile sunt mai degrabă / totalmente influențate de interesele partidelor politice (11%), atribuind scorurile 6 – 10 pe scală (Figura 91).

Cel mai frecvent aceste influențe se manifestă prin faptul că apartenența politică a persoanei condiționează angajarea și numirea acesteia în funcții (40%) și/sau luarea deciziilor în funcție de afilierea politică a conducerii (34%) – Figura 92.

O altă constatare a studiului este că angajații instituțiilor publice din Republica Moldova nu sunt, de regulă, influențați în opțiunile lor electorale. Astfel, 99% dintre agenții publici chestionați au declarat că nu au fost impuși să voteze pentru / împotriva

Figura 92. Cum se manifestă aceste influențe? (G2) (Răspuns multiplu)

* Sub-eșantion: 249/207 respondenții

unui anumit candidat politic la ultimele alegeri (prezidențiale, parlamentare, locale) – Figura 93.

Doar 1% confirmă existența presiunilor de acest gen, față de 3% în 2017.

Figura 93. Ați fost impus să votați pentru / împotriva unui anumit candidat politic la ultimele alegeri (prezidențiale, parlamentare, locale)? (G3)

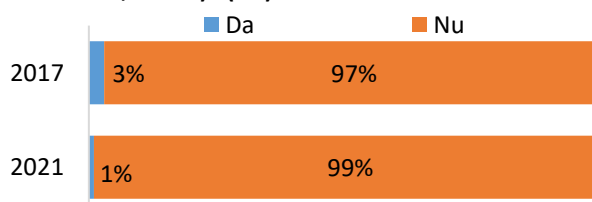
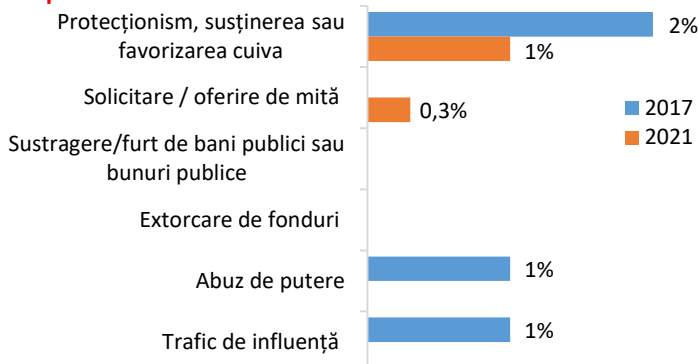

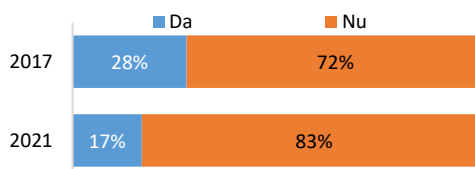
Figura 94. Pe parcursul ultimelor 12 luni, ați fost solicitat, rugat sau impus să participați la următoarele acțiuni la locul dvs. de muncă?

(G4) Răspunsuri afirmative

cineva la locul de muncă (99%).

Figura 95. Ați denunțat actele la care v-ați referit în întrebarea precedentă? (G5)

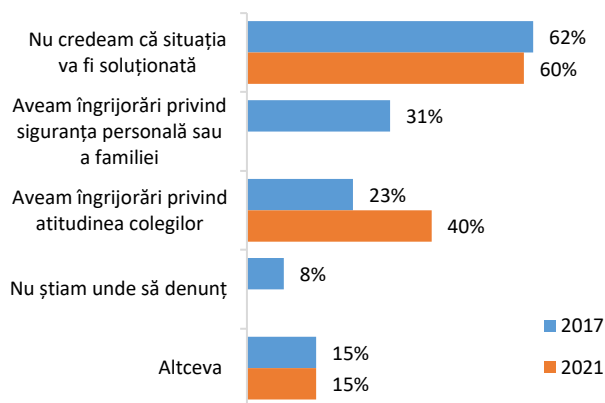

* Sub-eșantion: 18/6 respondenți

Rezultatele sondajului arată că doar 1% respondenți (6 persoane) au fost *afecțați* de careva influențe necorespunzătoare la locul de muncă pe parcursul ultimelor 12 luni. Marea majoritate a lor (83%) a preferat să nu denunțe cazurile (Figura 95).

Cauza principală de ne-denunțare este că persoanele nu cred că situația va fi soluționată (60%) și pentru că aveau îngrijorări privind atitudinea colegilor (40%) – Figura 96.

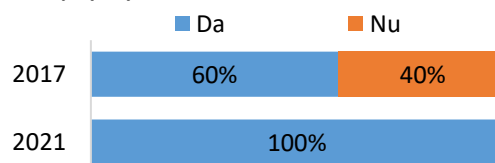
Figura 96. Din ce cauză nu ați denunțat? (G6) (Răspuns multiplu)

* Sub-eșantion: 13/5 respondenți

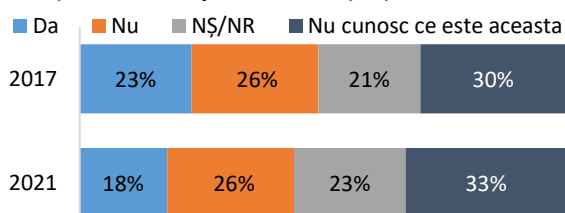
Dintre cei 6 agenți publici care au recunoscut că au fost rugați sau impuși să participe în acțiuni necorespunzătoare, doar o persoană a denunțat influențele (Figura 95), situația soluționată după denunț (Figura 97).

Figura 97. Situația a fost soluționată după denunț? (G7)

* Sub-eșantion: 5/1 respondenți

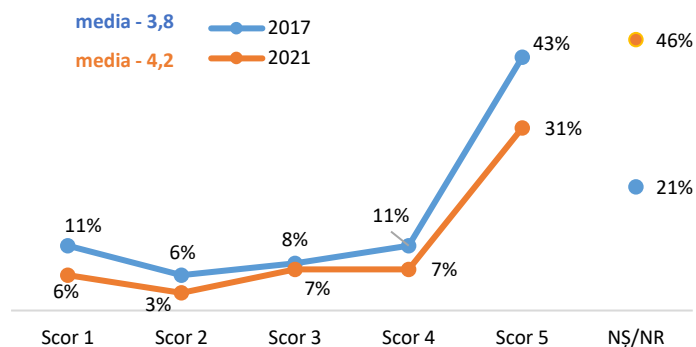
Figura 98. În instituția dvs., există registrul influențelor necorespunzătoare? (G8)

Participanții la sondaj au fost întrebați dacă instituțiile în cadrul cărora activează dispun de un registru al influențelor necorespunzătoare. 18% (față de 23% în 2017) au menționat că organizația lor dispune de un asemenea registru (în special în mediul urban, la nivel de APC și APL 2), iar 26% au afirmat că instituția nu are un asemenea document. Fiecare al 4-lea agent public nu știe dacă în instituție există registrul influențelor necorespunzătoare, iar 1/3 dintre agenții publici au auzit pentru prima dată această sintagmă (Figura 98.)

Figura 99. Cât de eficient este acest registru? (G9)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = cazurile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cazurile sunt declarate și evaluate corect

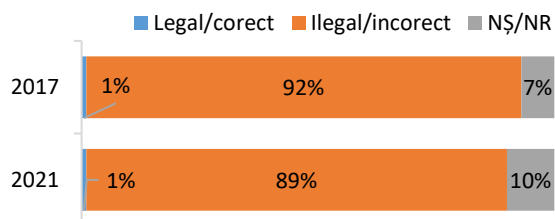

* Sub-eșantion: 140/107 respondenți

influențelor necorespunzătoare (Figura 99).

89% dintre participanții la sondaj au considerat ilegală/incorectă situația când un funcționar public nu denunță solicitarea șefului său de a modifica unele date în raportul instituției către Uniunea Europeană, pentru a prezenta rezultate mai pozitive.

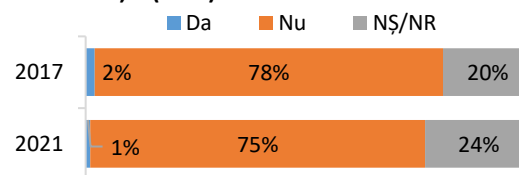
Figura 100. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: Funcționarul public nu denunță solicitarea șefului său de a modifica unele date în raportul instituției către Uniunea Europeană, pentru a prezenta rezultate mai pozitive? (P1.1)

refuzat să răspundă sau nu știu dacă asemenea cazuri au loc în instituțiile publice (Figura 100 și 101).

Respondenții care au declarat că în instituțiile lor există un registru al influențelor necorespunzătoare, au fost rugați să evalueze eficiența acestuia (pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = cazurile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cazurile sunt declarate; 8 = NȘ/NR). 54% dintre ei au evaluat eficiența instrumentului, ponderea non-răspunsurilor constituind 46% (dublu față de studiul inițial). Astfel, 38% dintre respondenți au apreciat eficiența registrului, atribuind valorile 4 și 5 pe scală, ceea ce înseamnă că toate / majoritatea cazurilor sunt declarate în registrul

Figura 101. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

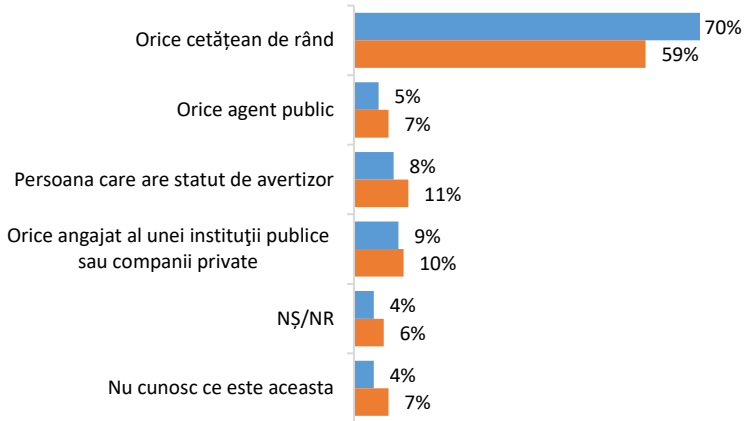

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

3.8. Neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate

Sondajul de opinie a măsurat nivelul de cunoștințe al agenților publici cu referire la avertizarea de integritate. În acest sens, respondenții au fost întrebați cine este un avertizor de integritate² și ce înseamnă avertizarea de integritate³. Rezultatele obținute sunt prezentate grafic în Figurile 102 și 103.

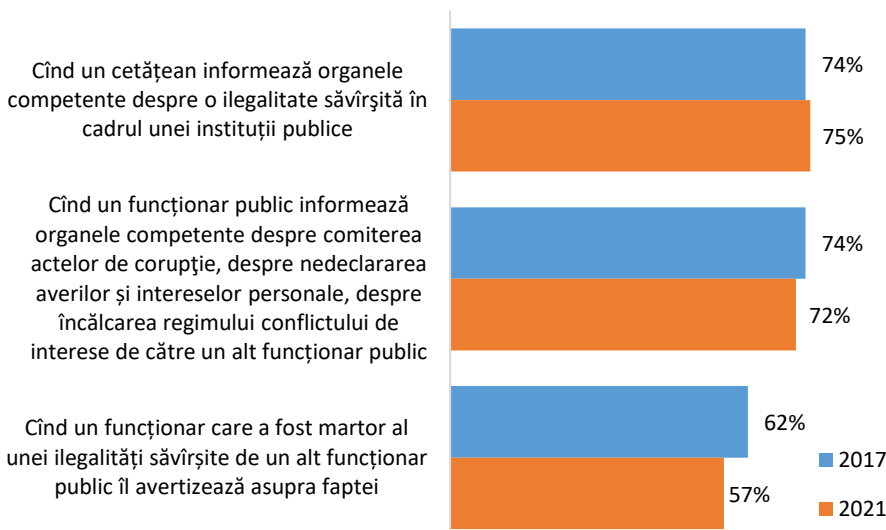
Figura 102. În opinia dvs., cine poate fi avertizor de integritate (persoane care sesizează o manifestare de corupție)? (H1)

de integritate³. Rezultatele obținute sunt prezentate grafic în Figurile 102 și 103.

Astfel, majoritatea respondenților au declarat că avertizor de integritate poate fi orice cetățean de rând (59%, în scădere semnificativă față de anul 2017) – Figura 102. Potrivit altor opinii, calitatea de persoană care sesizează o manifestare de corupție o poate avea orice angajat al unei instituții publice sau companii private (10%), persoana care are statut de avertizor (11%) sau orice agent public (7%).

Figura 103. Care dintre situațiile prezentate mai jos descriu cel mai bine avertizarea de integritate? (H2)

Prin urmare, în continuare puțini agenți publici au cunoștințe corecte despre "cine este avertizorul de integritate", răspunsul corect fiind **orice angajat al instituției publice sau companii private**.

Cât privește avertizarea de integritate, 3 din 4 respondenți (75%) au menționat că acestea sunt *situațiile când un cetățean informează organele competente despre o ilegalitate săvârșită în cadrul unei instituții publice* (Figura 103). Alți

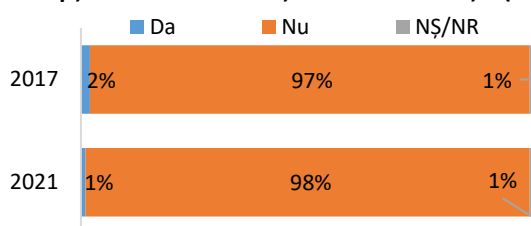
² *Avertizor de integritate* – funcționarul public, inclusiv funcționarul public cu statut special, persoanele cu funcții de demnitate publică și alte persoane care prestează servicii publice, ce informează benevol, cu bună-credință și în interes public despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății și despre încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese (**HG nr. 707 din 09.09.2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate**)

³ *Avertizare* – informarea despre comiterea actelor de corupție și a celor conexe corupției, a faptelor de comportament corupțional, despre nerespectarea regulilor privind declararea veniturilor și a proprietății și despre încălcarea obligațiilor legale privind conflictul de interese, făcută benevol, cu bună-credință și în interes public, în formă scrisă sau verbală persoanelor și/sau organelor competente pentru primirea, înregistrarea și examinarea acestor informații (**HG nr. 707 din 09.09.2013 pentru aprobarea Regulamentului-cadru privind avertizorii de integritate**)

72% identifică avertizarea de integritate cu situațiile când *un funcționar public informează organele competente despre comiterea actelor de corupție, despre nedeclararea averilor și intereselor personale, despre încălcarea regimului conflictului de interese de către un alt funcționar public*. Pentru 57% dintre agenții publici chestionați avertizarea de integritate este descrisă cel mai bine în cazurile când un funcționar care a fost martor al unei ilegalități săvârșite de un alt funcționar public îl avertizează asupra faptei.

Chiar dacă ponderea răspunsurilor corecte reprezintă cca. 3/4, nu putem deduce că există un nivel înalt de cunoaștere a acestui aspect, deoarece **răspunsul corect este doar situația 2**, variantele de răspuns greșite acumulând de asemenea ponderi foarte mari în răspunsuri.

Figura 104. În ultimele 12 luni, ați fost martor la un act de corupție în cadrul instituției în care activați? (H3)

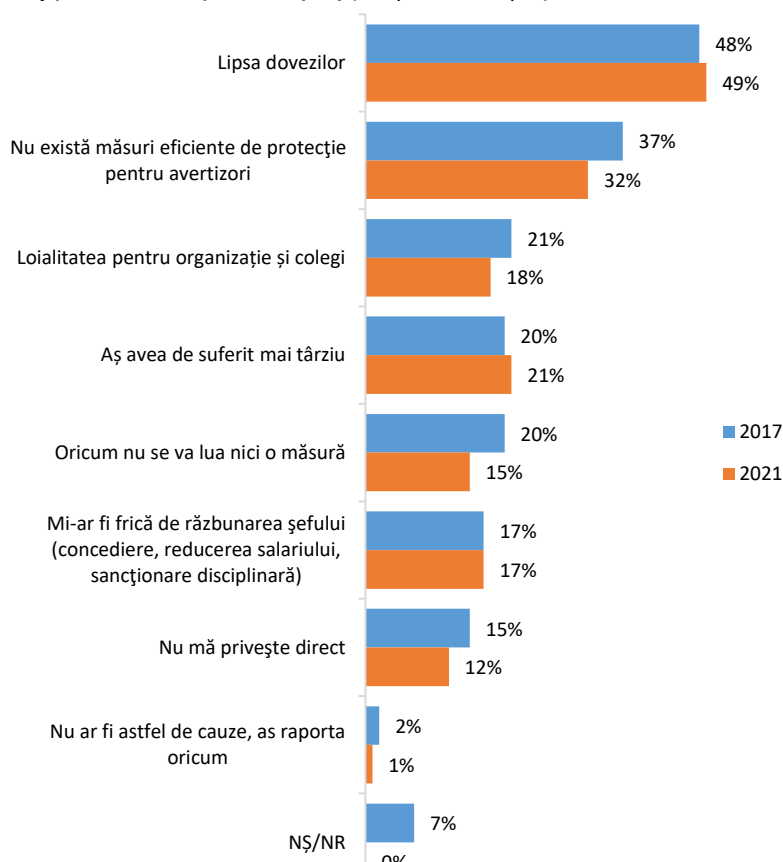

Pe parcursul ultimelor 12 luni, doar 1% dintre agenții publici chestionați (sau 6 persoane) au recunoscut că au fost martori ai unor acte de corupție în cadrul instituției în care activează (Figura 104).

Din cele 6 persoane care au recunoscut că au fost martori la acte de corupție, jumătate nu au denunțat cazurile.

Participanții la sondaj au identificat mai multe cauze pentru decizia de a nu raporta acte de corupție în instituțiile publice unde activează (Figura 105). Motivul invocat cel mai des continuă să fie lipsa dovezilor pentru actul de corupție la care au fost martori (49%). O altă cauză importantă pentru neraportarea actelor de corupție de către martori este lipsa măsurilor eficiente

Figura 105. Care ar fi cauzele pentru decizia de a nu raporta acte de corupție din instituția dvs.? (H5) (Răspuns multiplu)

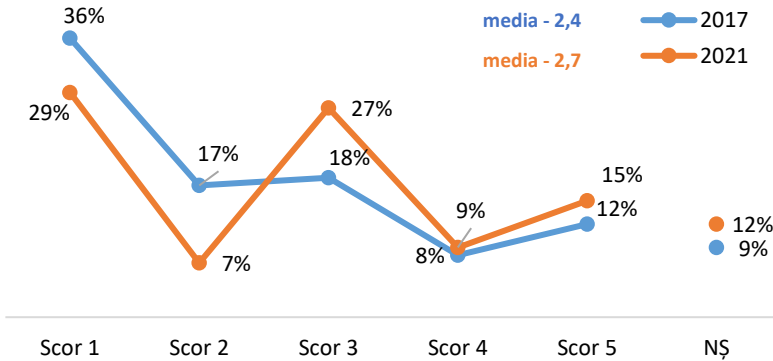

de protecție a acestora (32%). Loialitatea pentru organizație și colegi, frica de a nu suferi ulterior, dar și convingerea că oricum nu se vor lua măsuri pentru situația raportată reprezintă alte cauze, identificate de fiecare al 5-lea agent public participant în sondaj.

Respondenții au fost rugați să spună în ce măsură cred că ar fi protejați în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ar fi avut de suferit. Răspunsul a fost estimat pe o scală de la 1 la 5 puncte, unde 1 = *deloc nu voi fi protejat*; 5 = *absolut convins că voi fi protejat*; 8 = *NȘ*. 88% dintre agenții publici chestionați au evaluat nivelul de încredere în acest sens, atribuind o anumită valoare pe scala de măsurare. Aproximativ fiecare al 10-ea respondent nu este sigur dacă va fi sau nu protejat în situațiile date (Figura 106).

Figura 106. În ce măsură credeți că veți fi protejat în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ați avut de suferit? (H6)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde : 1: Deloc nu voi fi protejat; 5: Absolut convins că voi fi protejat

Dintre cei care au ales un scor, fiecare al patrulea (sau 29%) este absolut convins că nu va fi protejat și 7% mai degrabă nu cred că vor fi protejați în situațiile în care ar decide să denunțe eventuale acte de corupție (Figura 106). Altfel spus, 36% (53% în 2017) dintre respondenți au răspuns cu 1 și 2, fapt ce denotă neîncredere totală că vor fi protejați în cazul denunțării unor eventuale acte de corupție. Ponderea persoanelor care sunt absolut sigure / mai degrabă convinse că vor fi protejate în cazul denunțării unui

act de corupție de pe urma căruia ar fi avut de suferit constituie 24% (valorile 4 și 5 pe scala de evaluare).

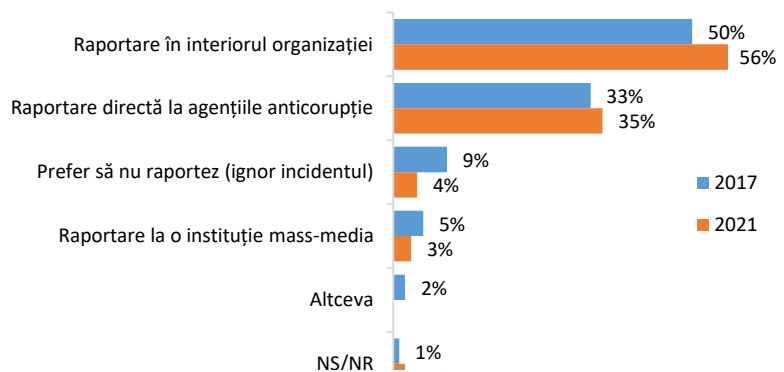
Scorul mediu pentru această întrebare este 2.7 puncte (în creștere cu 0.3 puncte față de 2017) pe scala de 5 puncte (adică sub valoarea medie). Acest fapt demonstrează că agenții publici per total nu se simt protejați în cazul denunțării unui act de corupție de pe urma căruia ar avea de suferit.

Valori medii mai mari au fost atribuite de bărbați (2.9 puncte față de 2.6 puncte femei), persoanele tinere, locuitorii din zonele urbane, persoanele cu nivel înalt de studii, locuitorii din zona Nord și din capitală, reprezentanții APC și alte instituții la nivel central. Totuși, nici unul din scorurile medii calculate în funcție de criteriul socio-demografic (e.g. sex, vârstă, nivel de studii etc.) nu depășește scorul mediu (=3) pe scala de măsurare. Acest fapt confirmă nivelul înalt de neîncredere în a fi protejat.

O altă întrebare acordată respondenților a fost cu privire la metodele preferate de raportare a actelor de corupție. Astfel, jumătate dintre agenții publici ar prefera să raporteze în interiorul organizației, fiecare al 3-lea respondent – direct la agențiile anticorupție (Figura 107). Totodată, a scăzut de 2 ori procentul celor care preferă să nu raporteze situații de corupție.

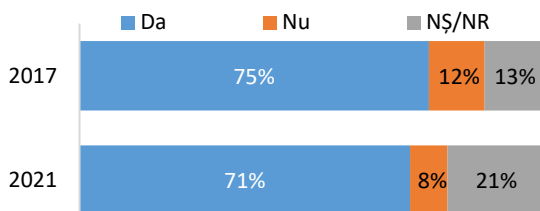
69% dintre respondenți (în diminuare semnificativă de la 81% în 2017) consideră incorect ca un director de instituție publică să povestească subalternilor despre avertizarea depusă în cadrul instituției sale, prezentând numele avertizorului ca exemplu pozitiv (ceea ce este un răspuns corect). În același timp 8% consideră că directorul procedează corect, făcând public numele avertizorului. Dintre cei care consideră drept incorectă situația, 82% afirmă că nu se întâmplă asemenea cazuri în organizațiile lor, iar 18% nu știu sau au refuzat să se expună în acest sens.

Figura 107. Dacă ar exista o situație de corupție în cadrul instituției unde activați, pe care ar trebui să o raportați, care ar fi metoda preferată? (H7)

3.9. Intoleranța față de incidentele de integritate

Figura 108. Credeți că majoritatea colegilor dvs. sunt integri? (I1)

majoritatea colegilor lor nu sunt integri este 8%, iar a celor care nu au știut / nu au dorit să se pronunțe cu referire la integritatea colegilor este de 21%. Situația nu s-a schimbat semnificativ față de studiul inițial.

Fiind întrebați care dintre funcțiile publice sunt implicate cel mai des în incidente de integritate în cadrul instituțiilor unde activează, 22% dintre respondenți s-au referit la conducători și adjuncți de instituții, 8% - la conducători de subdiviziuni în cadrul instituției, 22% - la funcții publice de execuție / prestare a serviciilor publice. 48% (în descreștere cu 10% față de 2017) dintre participanții la sondaj au declarat că nici una dintre funcțiile specificate nu sunt implicate în incidente de integritate (Figura 109). Lipsa incidentelor de integritate este menționată mai des de femei, persoane peste 50 ani, cu nivel mediu de studii, din mediul rural, instituții și autorități la nivel local.

Figura 109. Care dintre următoarele funcții publice sunt implicate cel mai des în incidente de integritate în cadrul instituției dvs.? (I2)

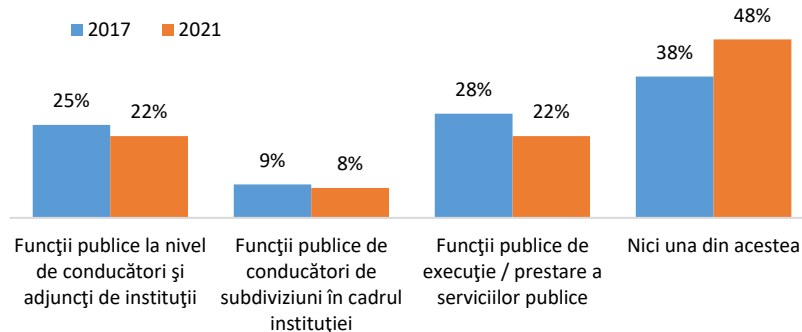
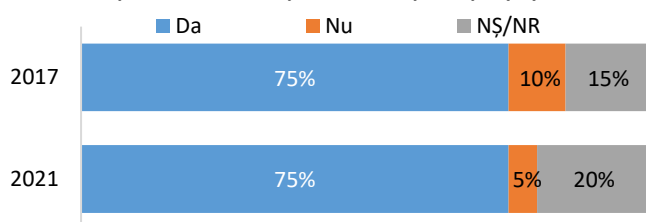

Figura 110. Funcționarii care manifestă abateri disciplinare în cadrul instituției unde activați sunt sancționați? (I3)

sunt sancționate, iar ponderea non-răspunsurilor reprezintă 20%.

44% dintre participanții la studiu (în descreștere cu 14% față de 2017) consideră ilegal / incorect ca examinarea incidentelor de integritate în cadrul unei entități publice să se efectueze de către diferite subdiviziuni, prin rotație. În același timp, 14% cred că aceasta ar fi o practică corectă (ceea ce

3 din 4 agenți publici (71%) consideră că majoritatea colegilor lor sunt integri (Figura 108). Această opinie a fost menționată mai des de către bărbați, respondenții cu nivel de studii înalt, locuitorii din zona Sud și Chișinău, reprezentanții APC, APL2 și alte instituții la nivel central, deținătorii unor funcții de conducere, persoanele cu durată de activitatea mai mare de 6 ani.

Ponderea agenților publici care declară că

3 din 4 agenți publici au declarat că funcționarii care manifestă abateri disciplinare în cadrul instituției unde activează sunt de obicei sancționați (75%) – Figura 110. Această opinie a fost mai des exprimată de către bărbați, respondenții cu nivel de studii înalt, rezidenții orașelor, instituții și autorități la nivel local.

5% au declarat că abaterile disciplinare nu

Figura 111. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: Examinarea incidentelor de integritate în cadrul entității publice X, se efectuează de către subdiviziuni prin rotație? (P1.1)

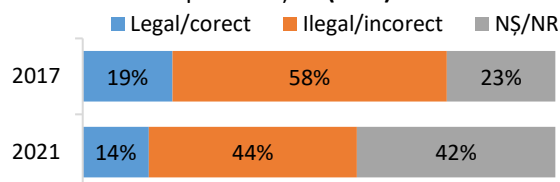
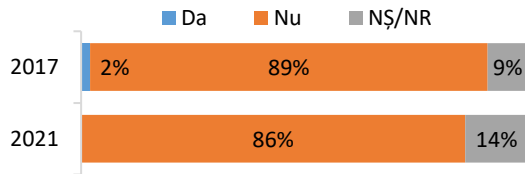

Figura 112. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (1.2)

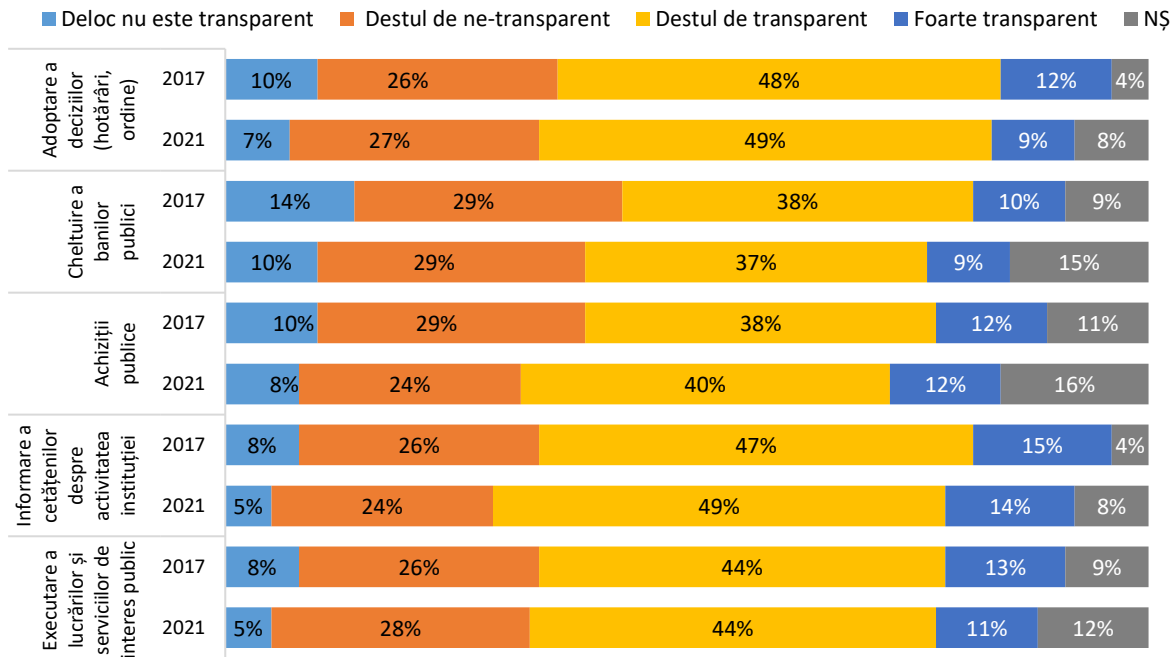
* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

reprezintă răspunsul corect). 42% dintre respondenți nu a știut să spună dacă asemenea situații sunt corecte (dublu față de 2017). Dintre respondenții care au afirmat drept corect ca examinarea incidentelor de integritate să se realizeze prin rotație, 86% susțin că această practică nu se aplică în organizațiile unde lucrează.

3.10. Asigurarea transparenței în procesul decizional

În evaluarea nivelului de transparență al instituțiilor publice de nivel central, pe diferite componente, continuă să prevaleze aprecierile pozitive (destul de transparent / foarte transparent) în comparație cu cele negative (deloc transparent / destul de netransparent) – Figura 113. Astfel, 58% dintre agenții publici consideră transparent procesul de adoptare a deciziilor, hotărârilor, ordinelor (în comparație cu 34% dintre cei care-l consideră netransparent). Informarea cetățenilor despre activitatea instituției este realizată de o

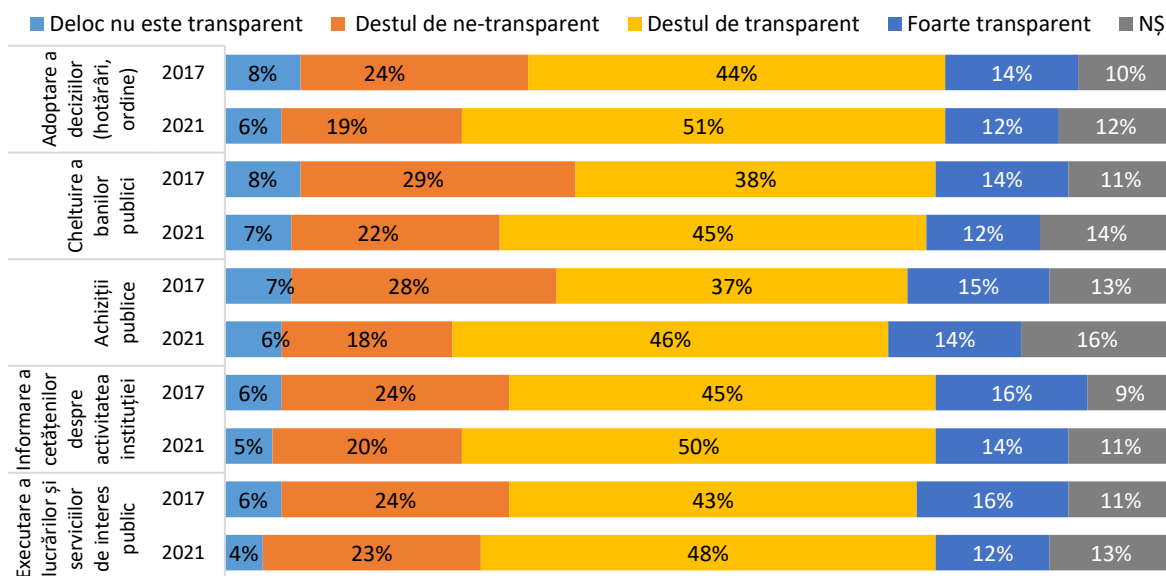
Figura 113. Cum ați aprecia nivelul de transparență al instituțiilor publice de nivel central în procesul de ...? (J1)

manieră clară și deschisă în opinia a 63%, în comparație cu 29% care văd acest proces ca fiind netransparent. 55% dintre respondenți au menționat că activitățile de executare a lucrărilor și serviciilor de interes public sunt transparente, în comparație cu 33% respondenți care au afirmat contrariul. Cu referire la procesele de achiziții publice, ponderea celor care le percep ca fiind transparente constituie 52%, iar a celor care le consideră netransparente – 32%. Cheltuirea banilor publici este un proces transparent în opinia a 46% dintre participanții la sondaj și netransparent în opinia a 39% dintre respondenți.

Comparativ cu studiul inițial percepțiile agenților publici nu s-au schimbat vis-a-vis de aceste aspecte. Singura diferență este creșterea ponderii respondenților indecși.

Figura 114. Cum ați aprecia nivelul de transparență a instituțiilor publice de nivel local (comunitate) în procesul de ...? (J2)

Situația este similară și în cazul evaluării nivelului de transparență a instituțiilor publice de nivel local (comunitar), pe diferite componente, cu o prevalență a aprecierilor pozitive (destul de transparent / foarte transparent) în comparație cu cele negative (deloc transparent / destul de netransparent) – Figura 114.

Astfel, procesul de adoptare a deciziilor este considerat transparent de 63% și netransparent de 25%. Informarea cetățenilor despre activitatea instituției este realizată de o manieră clară și deschisă în opinia a 64%, în comparație cu 25% care văd acest proces ca fiind netransparent. 60% dintre respondenți au menționat că activitățile de executare a lucrărilor și serviciilor de interes public sunt transparente, în comparație cu 27% respondenți care au afirmat contrariul. Cu referire la procesele de achiziții publice, ponderea celor care le percep ca fiind transparente constituie 60%, iar a celor care le consideră netransparente – 24%. Cheltuirea banilor publici este un proces transparent în opinia a 57% dintre participanții la sondaj și netransparent în opinia a 29% dintre respondenți.

Analiza comparativă a ponderilor obținute la răspunsurile care vizează transparența la nivel central și local arată că nivelul de transparență al instituțiilor locale este apreciat mai înalt și înregistrează un trend pozitiv față de studiul inițial.

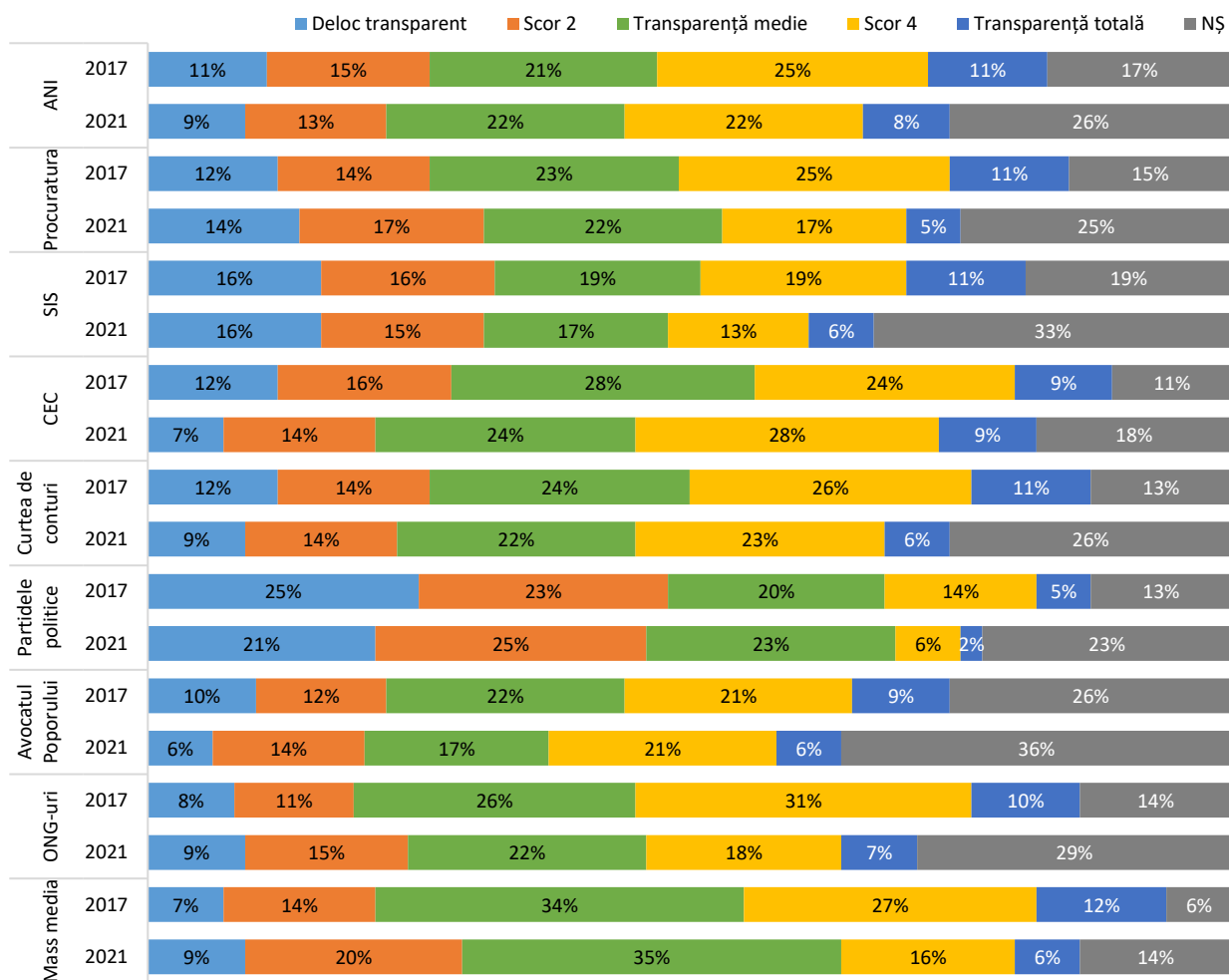
Figura 115A. Cum evaluați nivelul de transparență în următoarele instituții? (J2)

Agenții publici au fost rugați să evalueze nivelul de transparență al mai multor instituții din țară. Evaluarea a fost realizată pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = *deloc transparent*, iar 5 = *transparență totală*. Distribuția răspunsurilor pe fiecare scor este prezentată în Figura 115 A și 115B.

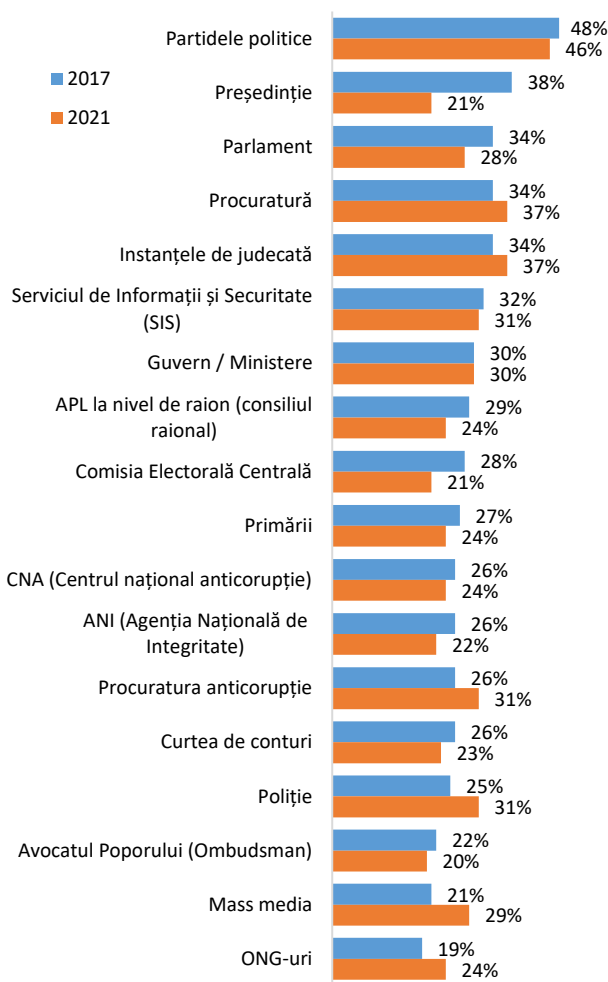
Pentru a avea o imagine mai clară despre tendințele evaluărilor, răspunsurile au fost grupate în trei categorii. Scorurile 1 și 2 reprezintă lipsa de transparență / grad redus de transparență a instituției, scorul 3 vorbește despre transparență medie, iar scorurile 4 și 5 semnifică grad înalt de transparență / transparență totală.

Figura 115B. Cum evaluați nivelul de transparență în următoarele instituții? (J2)

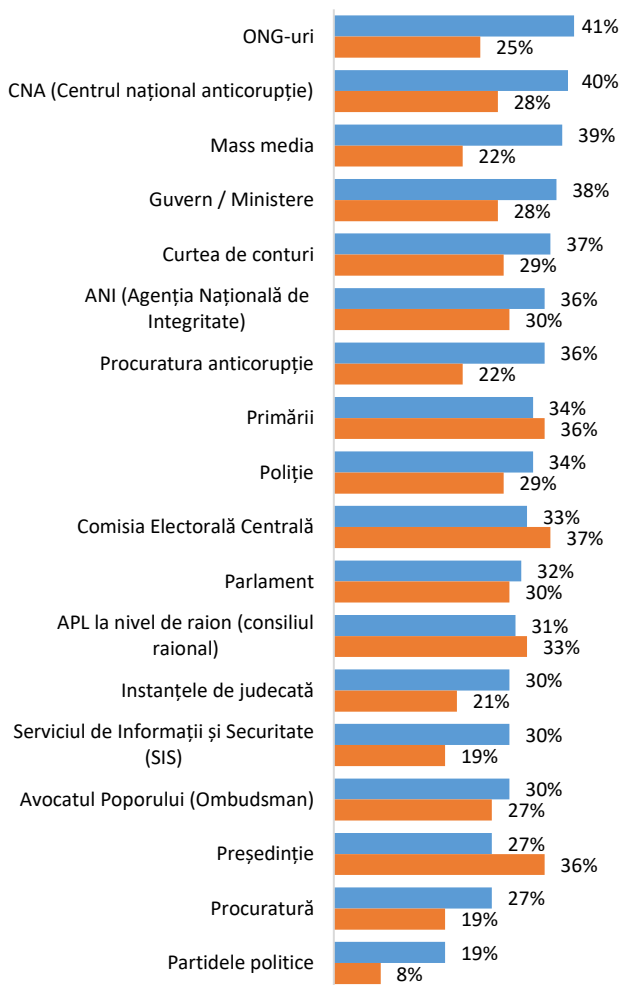
Prin urmare, instituțiile cărora le-au fost atribuite cel mai frecvent valorile 1 și 2 (deloc transparente / nivel redus de transparență) au fost partidele politice, Procuratura, Instanțele de judecată și Serviciul de Informații și Securitate (SIS), Procuratura anticorupție și Poliția (Figura 116). Dintre toate instituțiile, acestea sunt considerate cele mai netransparente.

Figura 116. Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "lipsa transparenței / nivel redus de transparență" (J2a)

Instituțiile cărora le-au fost atribuite cel mai

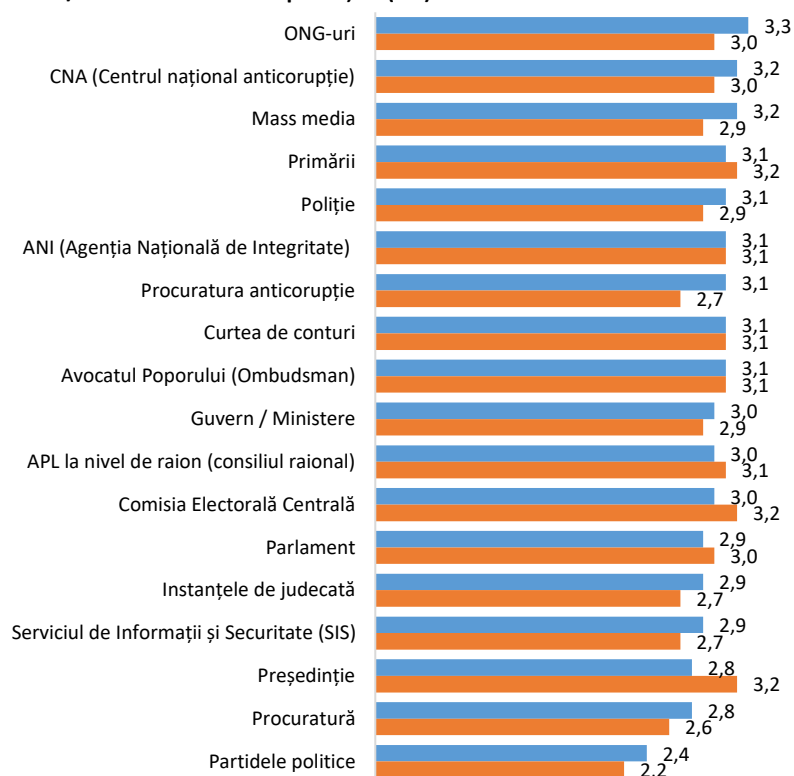
Figura 117. Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "transparență totală/ nivel ridicat de transparență" (J2b)

frecvent valorile 4 și 5 (nivel înalt de transparență / transparență totală) au fost Comisia Electorală

Centrală, Primăriile, Președinția, APL la nivel de raion (Figura 117). Comparativ cu alte instituții, acestea sunt considerate cele mai transparente.

Figura 118. Distribuția instituțiilor din punct de vedere al criteriului "transparență totală/ nivel ridicat de transparență" (J2c)

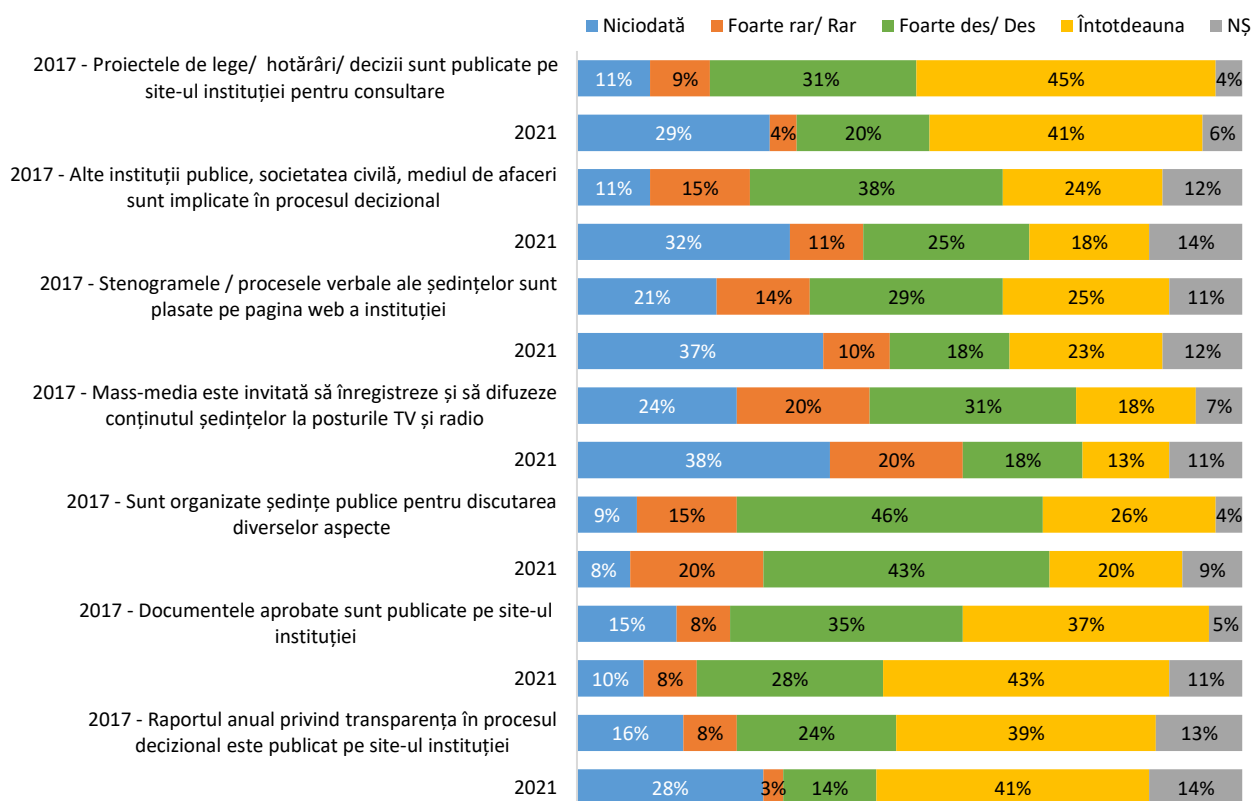

În afară de ponderile răspunsurilor pentru fiecare instituție, a fost calculat și scorul mediu de transparență atribuit acestor organizații – Figura 118. Cel mai mare scor mediu (3.2) a fost obținut de Președinție, Comisia Electorală Centrală și Primării, iar cel mai mic scor mediu (2.2) – de partidele politice.

Scoruri mai mari atribuiau preponderent bărbații, tinerii, persoanele cu nivel înalt de studii, deținătorii unor funcții de conducere.

Potrivit agenților publici chestionați, metodele cele mai frecvent aplicate de către instituțiile publice pentru asigurarea transparenței decizionale sunt publicarea proiectelor de acte legislative și normative pe paginile web a

Figura 119. Cum asigură instituția dvs. transparența decizională? (J3)

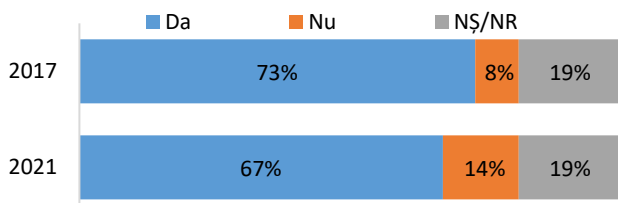

instituțiilor, organizarea de ședințe publice pentru discutarea diverselor aspecte, publicarea pe site-ul instituției a documentelor aprobate (ponderea cumulativă a variantelor "deseori", "foarte des",

”întotdeauna” reprezintă cca. 2/3 dintre răspunsuri). Cca 1/2 dintre respondenți au menționat că instituțiile lor publică pe paginile oficiale a instituțiilor raportul anual privind transparența în procesul decizional și/sau implică în procesul decizional alte instituții publice, societatea civilă, mediul de afaceri (pondere cumulativă pentru variantele de răspuns ”deseori”, ”foarte des”, ”întotdeauna”). Metodele cel mai rar aplicate pentru asigurarea transparenței sunt plasarea stenogramelor / proceselor verbale ale ședințelor pe paginile web a instituțiilor și invitarea mass-media să înregistreze și să difuzeze conținutul acestora la posturile TV și radio – Figura 119.

Comparativ cu studiul inițial s-a înregistrat un regres semnificativ (în medie cu 14%) în utilizarea frecventă a tuturor metodelor ilustrate în Figura 119 (cu excepția publicării documentelor aprobate pe paginile web ale instituțiilor).

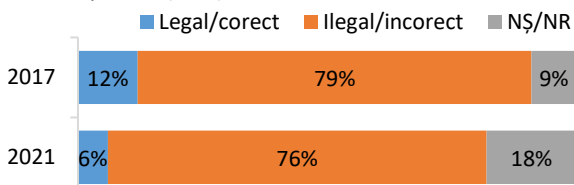
Figura 120. Există în instituția dvs. persoane responsabile de asigurarea transparenței în procesul decizional? (J4)

67% dintre agenții publici (în scădere cu 6% față de 2017) au declarat că în instituțiile lor există persoane responsabile de asigurarea transparenței în procesul decizional, iar 14% au menționat că nu există asemenea persoane. Fiecare al 5-lea respondent (19%) nu știe dacă în instituția în care activează există o persoană desemnată pentru asigurarea transparenței decizionale (Figura

120). Printre persoanele care nu știu / nu au răspuns, prevalează femeile, tinerii cu vârsta 20-35 ani, persoanele cu nivel mediu de studii, reprezentanții altor instituții publice de nivel central și local, conducători agenții publici cu funcție de execuție.

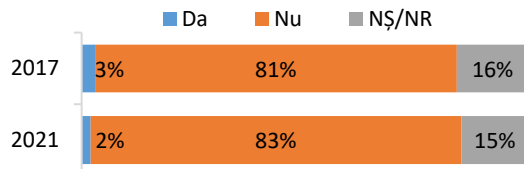
Figura 121. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: Proiectul de lege elaborat de către entitatea publică X nu a fost plasat pe pagina web oficială a instituției pentru consultare, considerând că conținutul acestuia ține de reglementarea domeniului specific administrației instituționale și mai puțin interesului public? (P1.1)

76% dintre agenții publici cred că în situația descrisă în continuare nu se asigură transparența în procesul decizional (**ceea ce reprezintă răspunsul corect**): proiectul de lege elaborat de către entitatea publică X nu a fost plasat pe pagina web oficială a instituției pentru consultare, considerând că conținutul acesteia ține de reglementarea domeniului specific administrației instituționale și mai puțin interesului public (Figura 121). 6% dintre respondenți (de 2 ori mai puțin față de 2017)

cred că această situație este corectă/legală, iar 18% nu știu să răspundă dacă situația este sau nu corectă / legală. 4 din 5 agenți publici declară că instituțiile lor asigură întotdeauna transparența în procesul decizional,

Figura 122. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

iar 15% au refuzat să răspundă sau nu știu dacă în instituțiile unde activează se întâmplă să nu fie respectată principiul transparenței decizionale (Figura 122).

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

3.11. Asigurarea accesului informației de interes public

Figura 123. În ce măsură instituția dvs. asigură accesul la informații de interes public, oferind răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public? (K1)

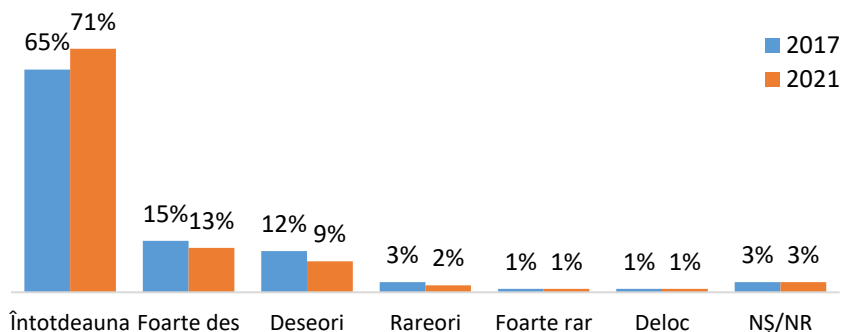

Figura 124. În ce măsură instituția dvs. plasează pe pagina web a organizației informația de interes public? (K2)

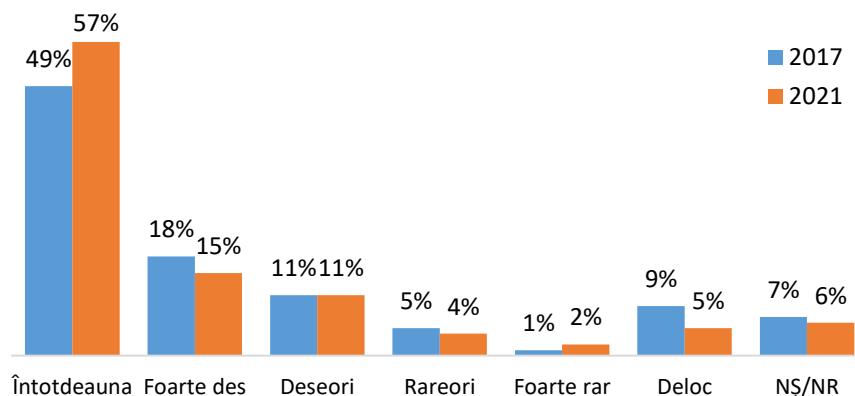
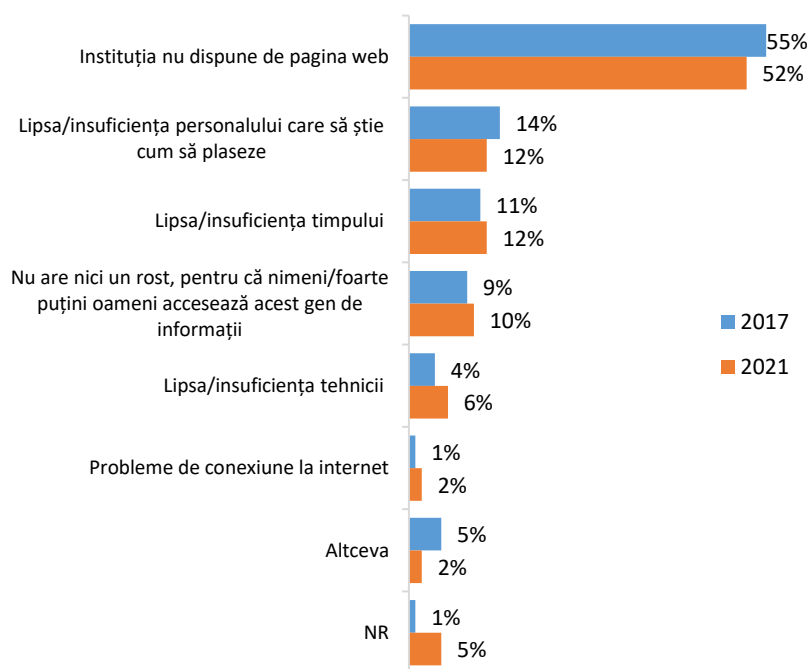

Figura 125. Care sunt motivele neplasării pe pagina web a informației? (K3)

* Sub-eșantion: 95/68 respondenți

Aproape toți respondenții (93%) au menționat că instituțiile în care activează, în general, răspund la solicitările de acces la informații de interes public. Dintre ei, 71% (în creștere cu 6% față de 2017) au declarat că răspunsurile din partea instituției sunt oferite întotdeauna, în special din cadrul APL 2, în mediul urban, regiunea Nord. Participanții la sondaj care au afirmat că instituțiile din care fac parte au deficiențe în oferirea de răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public reprezintă 4% (Figura 123).

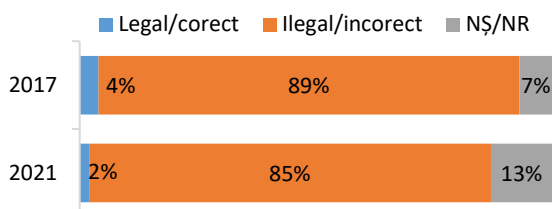
O altă modalitate de asigurare a accesului la informații de interes public este plasarea acestora pe pagina web a organizației (Figura 124). Și această metodă este utilizată frecvent de instituțiile publice: 84% (în creștere cu 6% față de 2017) dintre subiecți au răspuns "întotdeauna", "foarte des", "des" (în special din cadrul APL 2, în mediul urban). Fiecare aproximativ a 10-a persoană a declarat că instituțiile pe care le reprezintă nu obișnuiesc să plaseze informația de interes public pe paginile lor web (ponderea răspunsurilor "rareori", "foarte rar", "niciodată" constituie 11%).

Cauza principală pentru nepublicarea informației pe pagina oficială a organizației este faptul că instituția respectivă nu dispune de site (52%) – Figura 125. Lipsa paginii web a fost menționată

mai des în mediul rural, în cadrul instituțiilor la nivel local și APL 1. Printre alte motive se regăsesc insuficiența

de personal care să știe cum să plaseze informația (12%), lipsa / insuficiența timpului pentru această activitate (12%), convingerea că publicarea pe pagina web nu are rost pentru că nimeni nu accesează acest gen de informații (10%). Comparativ cu studiul inițial, ordinea și importanța motivelor nu s-a schimbat.

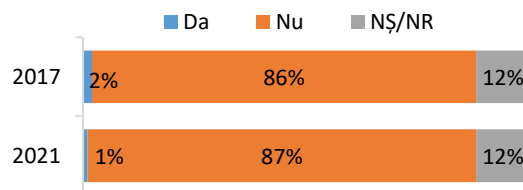
Figura 126. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: după examinarea solicitării de acces la informații a cetățeanului X, funcționarul constată irelevanța solicitării (nu ține de competența instituției) și nu remite răspuns? (P.1.1)

remite răspuns constatând irelevanța solicitării (nu ține de competența instituției) – Figura 126. Dintre ei, 87% declară că în instituțiile pe care le reprezintă nu au fost astfel de cazuri (Figura 127).

Marea majoritate a respondenților consideră ilegal / incorect neasigurarea accesului la informații de interes public. Astfel, 85% dintre agenții publici chestionați au menționat că nu este legală / corectă situația când după examinarea solicitării de acces la informații a cetățeanului X, funcționarul nu

Figura 127. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

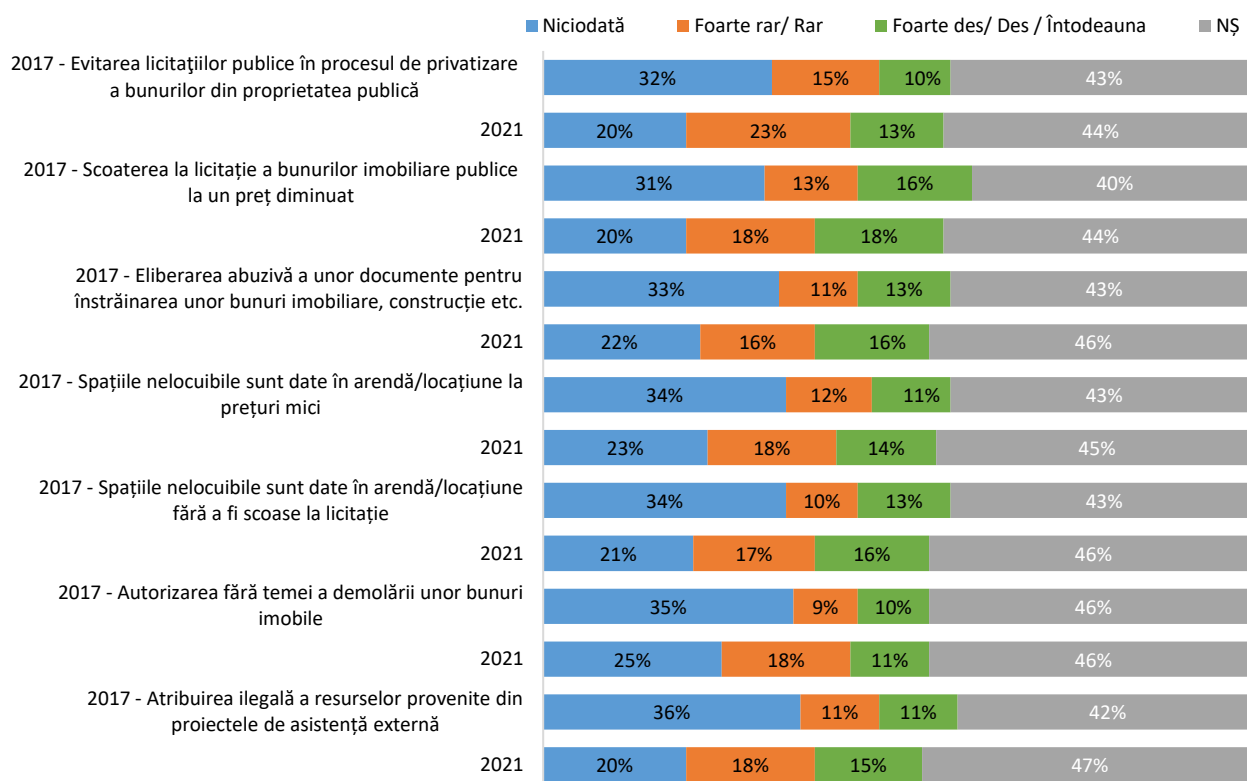

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

3.12. Gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile

Cât privește evaluarea de către respondenți a modului în care este gestionat patrimoniul public și finanțele rambursabile și nerambursabile, au prevalat, ca și în studiul inițial, două categorii de răspunsuri: pozitive și "nu știu" (Figura 128). Astfel, fiecare al cincilea agent public (în diminuare semnificativă cu cel puțin 10% față de anul 2017) au declarat că în instituția sa niciodată nu au loc situații de evitare a licitațiilor publice în procesul de privatizare a bunurilor din proprietatea publică, de scoatere la licitație a bunurilor imobiliare publice la un preț diminuat, eliberare abuzivă a unor documente pentru înstrăinarea unor bunuri imobiliare, construcție etc., darea în arendă/locațiune la prețuri mici a spațiilor nelocuibile, darea în arendă/locațiune a spațiilor nelocuibile fără a fi scoase la licitație, autorizarea fără temeii a demolării unor bunuri imobile, atribuirea ilegală a resurselor provenite din proiectele de asistență externă. Acest răspuns a fost oferit preponderent de către bărbați, persoanele cu vârsta mai mare de 36 ani, cu nivel mediu de studii, din mediul rural, din zonele Nord și Sud, reprezentanții APL1 și APL2.

Figura 128. Când este vorba de gestionarea patrimoniului public, cât de frecvent au loc situațiile descrise mai jos în instituțiile publice? (L1)

Persoanele care nu știu cât de frecvent apar asemenea situații în instituțiile publice pe care le reprezintă constituie în medie 45%, în special agenții publici de sex feminin, cu nivel mediu de studii, din mediul urban, mun. Chișinău, reprezentanți ai autorităților la nivel central.

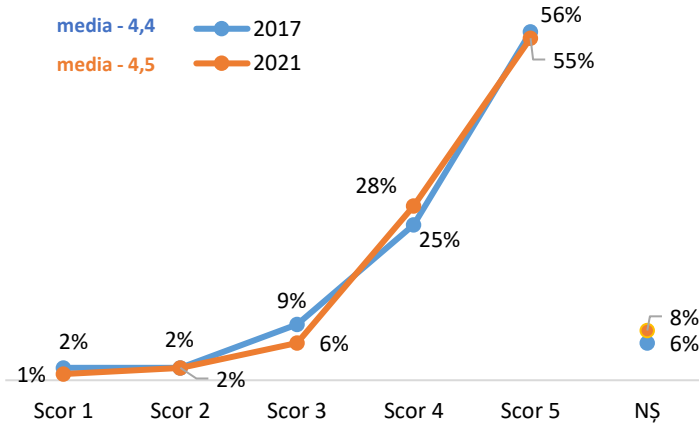
Totodată, 10%-18% agenți publici susține că instituțiile în care activează aplică deseori practici abuzive în gestionarea patrimoniului public, iar fiecare al cincilea afirmă că astfel de situații, deși rareori, totuși sunt practicate. Prezența practicilor abuzive a crescut în ponderea răspunsurilor față de anul 2017, fiind menționate preponderent de agenții publici cu nivel înalt de studii, din mediul urban, mun. Chișinău, la instituții la nivel central.

Agenții publici au fost întrebați cât de eficientă este cheltuirea banilor publici în instituția din care fac parte. Evaluarea s-a realizat pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = *absolut ineficientă*, 5 = *eficiență maximă*. Analiza răspunsurilor arată că marea majoritate a agenților publici consideră că organizațiile pe care le reprezintă

cheltuiesc eficient banii (84% au atribuit valorile 4 și 5, iar 56% (la același nivel ca și în 2017) dintre ei au atribuit valoare maximă pentru eficiență) – Figura 129.

Figura 129. În opinia dvs., cât de eficientă este cheltuirea banilor publici în instituția dvs.? (L2)

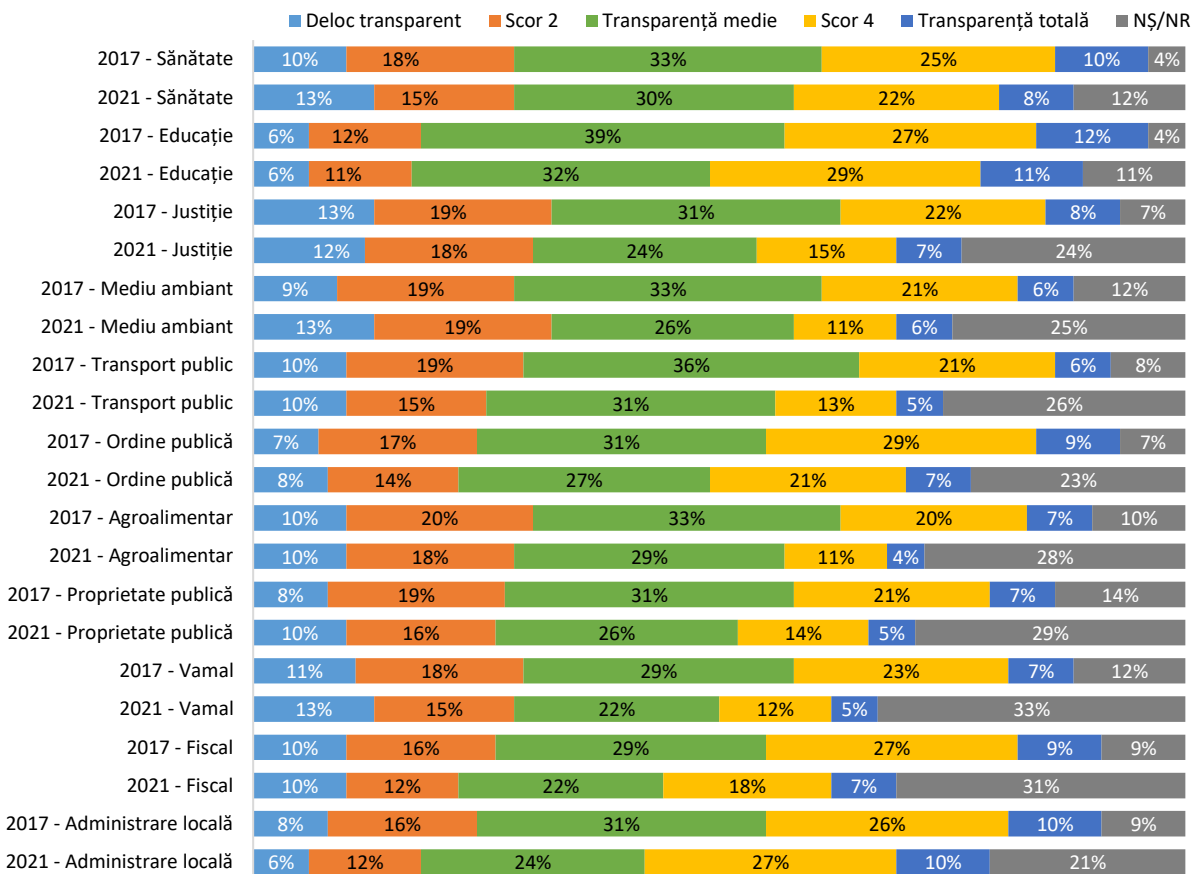
Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = absolut ineficientă, 5 = eficiență maximă

Scorul mediu calculat pentru eficiența cheltuirii banilor publici este 4.5. Analizând valorile medii atribuite în funcție de criteriile socio-demografice a respondenților constatăm că scoruri medii mai mari au fost atribuite de către femei, persoanele cu vârsta peste 51 ani, respondenții cu nivel înalt de studii, locuitorii din regiunea Centru.

Evaluarea gradului de transparență în gestionarea resurselor financiare pe domenii a arătat că agenții publici au tendința să le evalueze mai frecvent cu calificativele

Figura 130. Cum evaluați gradul de transparență în gestionarea resurselor financiare alocate domeniilor? (L3)

”transparență medie” și ”transparență înaltă / totală” (Figura 130). În general, ponderea fiecăruia din aceste două calificative reprezintă aproximativ 1/4 în răspunsurile agenților publici, pentru fiecare domeniu, iar ponderea calificativelor ”deloc / netransparent” reprezintă, în general, circa 1/4 din răspunsuri. Comparativ cu anul 2017 ponderea calificativelor ”transparență medie” și ”transparență înaltă / totală” a scăzut semnificativ aproape pentru toate domeniile și s-a dublat sau chiar triplat ponderea răspunsurilor *Nu știe*.

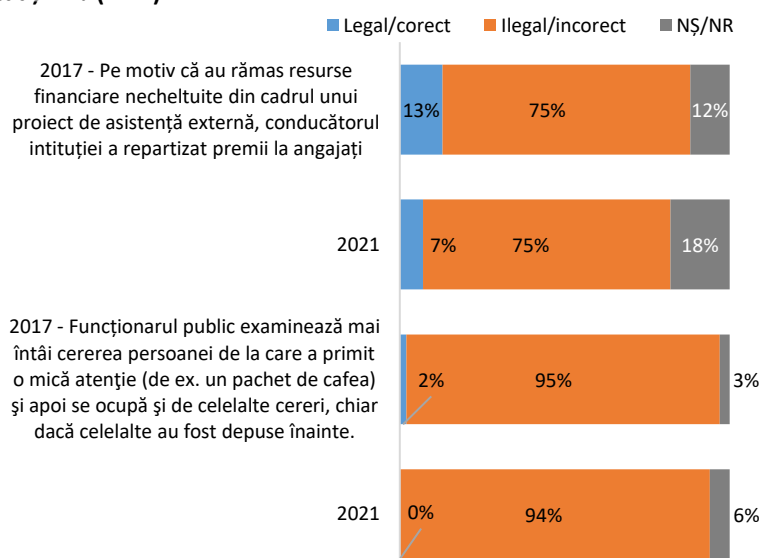
Domeniile pentru care au prevalat evaluările pozitive (adică procesul de gestionare a resurselor financiare este puternic / totalmente transparent) sunt: educație (40%) și administrare locală (37%). Domeniile justiție (30%), mediu ambiant (32%), agroalimentar (28%), proprietate publică (26%), vamal (28%) au fost cel mai frecvent evaluate cu calificativul "nivel redus de transparență /deloc transparent".

Scorurile medii cele mai mari privind transparența gestionării finanțelor au fost acordate pentru domeniul educație (3.3 puncte), administrare locală (3.3 puncte) și ordine publică (3.1 puncte), iar scor cel mai mic (2.7 puncte) a fost acordat pentru domeniile mediu ambiant, agroalimentar și fiscal.

Ponderea agenților publici care au acordat evaluări pozitive privind transparența resurselor financiare a diminuat față de anul 2017 practic pentru toate domeniile, dar cel mai mult pentru domeniul vamal (-13%), agroalimentar (-12%), fiscal (-11%), mediu ambiant (-10%), ordine publică (-10%), proprietate publică și transport public (-9%) și justiție (-8%).

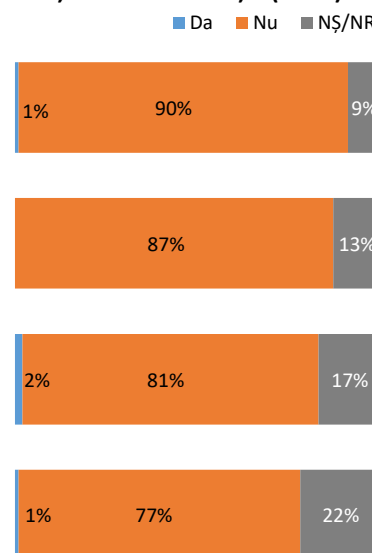
Potrivit răspunsurilor primite de la agenții publici, cei mai mulți dintre ei cunosc ce înseamnă transparență în gestionarea patrimoniului public și a finanțelor publice. Astfel, următoarele situații au fost considerate ilegale / incorecte: conducătorul instituției repartizează premii la angajați din resurse financiare care au rămas necheltuite din cadrul unui proiect de asistență externă (75%), funcționarul public examinează mai întâi cererea persoanei de la care a primit o mică atenție (de ex. un

Figura 131. Sunt legale/ilegale sau corecte/incorecte următoarele situații ...? (P1.1)

pachet de cafea) și apoi se ocupă și de celelalte cereri, chiar dacă celelalte au fost depuse înainte (94%) – Figura 131. Dintre respondenții care consideră ilegale / incorecte aceste circumstanțe, marea majoritate declară că situații similare nu se întâmplă în organizațiile de unde provin, iar ceilalți fie nu știu despre existența unor asemenea cazuri, fie refuză să răspundă (Figura 132).

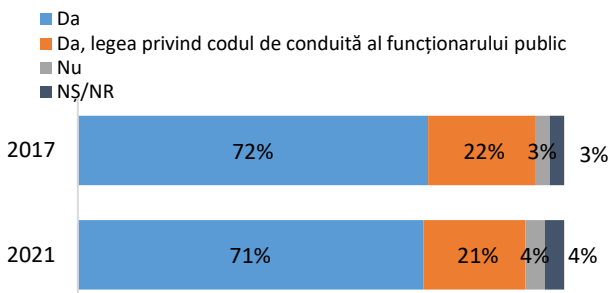
Figura 132. Așa situații se întâmplă în instituția în care activați? (P.1.2)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

3.13. Respectarea normelor de etică și deontologie

Figura 133. În instituția dvs. există un cod de etică? (M1)

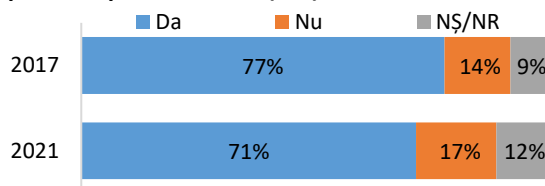
71% dintre respondenți au declarat că instituțiile lor dispun de un cod de etică, iar alți 21% au făcut referință la Legea privind codul de conduită al funcționarului public (Figura 133). Situația respectivă a rămas la același nivel ca și în 2017. Existența codului de etică a fost menționată mai des de respondenții din mediul urban, mun. Chișinău, în cadrul autorității de nivel central și alte instituții la nivel local și central.

Respondenții în cvasi-totalitate (95%) au menționat că documentul este adus la cunoștința noilor angajați.

71% dintre agenții publici (în scădere cu 6% față de 2017) au afirmat că în organizațiile lor există structură / persoană responsabilă pentru etică, 17% au menționat că nu există o asemenea entitate sau responsabil pentru etică, iar fiecare al 10-lea respondent nu știe dacă în instituția unde activează există responsabil pentru etică (Figura 134).

Printre agenți publici care au menționat că în organizația lor există structură responsabilă pentru etică, au prevalat respondenții cu nivel de studii înalt, peste 36 ani, rezidenți din regiunile Nord, Centru și Sud, conducătorii de nivel înalt/mediu, reprezentanții instituțiilor publice de nivel local. La rândul lor persoanele cu nivel de studii mediu, deținătorii funcțiilor de execuție și cei care activează mai puțin de 5 ani se regăsesc în măsură mai mare în rândul persoanelor care nu știu dacă în instituția lor există o entitate sau persoană responsabilă pentru etică.

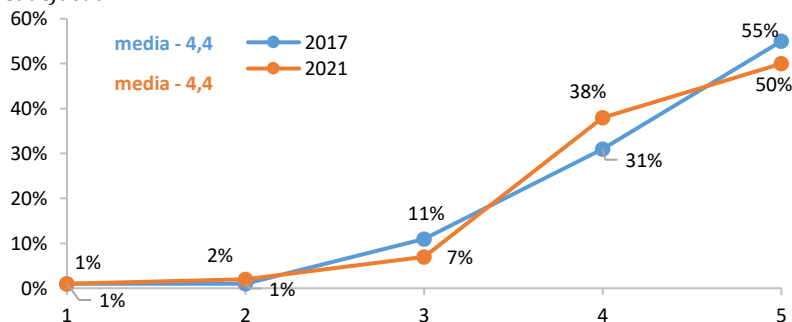
Figura 134. Există în instituția dvs. structură / responsabil pentru etică? (M3)

Majoritatea agenților publici care au confirmat existența unei structuri / persoane responsabile pentru etică sunt satisfăcuți de activitatea acesteia. Gradul de satisfacție a fost evaluat pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = deloc satisfăcut, 5 = totalmente satisfăcut. Astfel, 89% dintre respondenți au atribuit valorile 4 și 5 pe scala satisfacției (Figura 135).

Figura 135. În ce măsură sunteți satisfăcut de activitatea acesteea / acestuia? (M4)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = deloc satisfăcut, 5 = totalmente satisfăcut

* Sub-eșantion: 468/432 respondenți

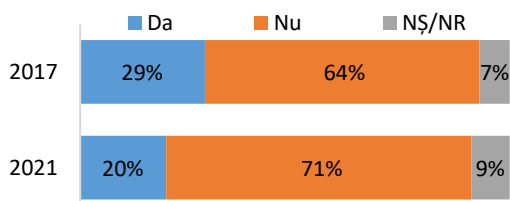
Scorul mediu calculat pentru gradul de satisfacție privind activitatea responsabilului pentru etică este 4.4. Analizând valorile medii atribuite în funcție de criteriile socio-demografice a respondenților constatăm că scoruri medii mai mari au fost atribuite de către femei, persoanele cu vârsta până la 51 ani, respondenții cu nivel înalt de studii, toate instituțiile cu excepția APC.

2/3 dintre agenții publici (în creștere cu 7% față de 2017) chestionați nu cunosc cazuri când

au fost încălcate norme de etică și deontologie în ultimele 12 luni în cadrul instituției unde activează (Figura 136). Aceștia sunt preponderent femeile (73% față de 68% bărbați), persoanele cu vârsta mai mare de 51 ani,

persoanele cu nivel de studii mediu, rezidenții din mediul rural, din zonele Centru și Nord, toate instituțiile cu excepția APC, deținătorii funcțiilor executive.

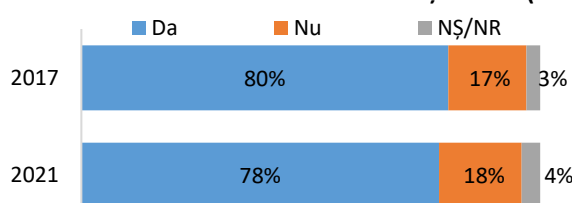
Figura 136. Cunoașteți cazuri, în cadrul instituției în care activați, când au fost încălcate norme de etică și deontologie în ultimele 12 luni? (M5)

20% cunosc situații când au fost încălcate norme de etică și deontologie (Figura 136). Profilul socio-demografic al respondenților care au prevalat în alegerea acestei opțiuni este: bărbați (23% versus 17% femei), respondenții cu nivel de studii înalt, rezidenți din mediul urban, din regiunea Sud, APC, conducătorii de nivel înalt/mediu, persoanele cu durata activității de 6 ani și mai mult.

Marea majoritate a celor care știu despre nerespectarea normelor deontologice au menționat că aceste cazuri au fost sancționate (78%), iar 18% au declarat că nu au existat pedepse pentru comportamentele neadecvate (Figura 137). Printre persoanele care au afirmat că au fost aplicate sancțiuni prevalează bărbații (82% versus 73% femei), persoanele care au 20-35 ani,

Figura 137. Astfel de încălcări au fost sancționate? (M6)

* Sub-eșantion: 180/120 respondenți

respondenții cu nivel de studii înalt, rezidenți din mediul urban, din zonele Nord, Centru și Chișinău, APL2, conducătorii de nivel înalt/mediu.

Agentilor publici li s-au propus mai multe situații, pe care aceștia urmau să le evalueze din punct de vedere al eticii profesionale (Figura 138). Astfel, următoarele situații au fost considerate de aproape toți participanții la sondaj drept ne-etice: un agent public înlocuiește rapoartele și cifrele reale cu unele false pentru a ieși bine la evaluare (95%), un agent public rezolvă, cu prioritate, o cerere depusă de un prieten, deși sunt multe cereri care așteaptă în rând (95%), un agent public pleacă într-o delegație și le cere celor de la hotel să îi treacă și cheltuielile de masă în factura pentru camera, dar să nu menționeze în factură acest lucru pentru a putea duce acasă banii de diurnă (96%), un agent public contrasemnează un document la insistențele superiorului său ierarhic, deși știe că documentul nu este corect întocmit (96%).

Alte situații, prezentate mai jos, de asemenea au fost considerate non-etice de marea majoritate a respondenților, dar într-o măsură mai mică decât cele descrise anterior. Prin urmare, ponderea agenților publici care admit aceste situații, este mai mare. Astfel, marea majoritate a respondenților cred că nu sunt respectate principiile etice în situațiile când un agent public nu-și denunță un coleg (87%) sau un subaltern (92%) despre care știe că este în conflict de interese. 74% dintre persoanele chestionate (în scădere cu 11% față de 2017) cred că nu este moral ca un agent public care știe că o persoană din conducere este în conflict de interese, să transmită informațiile unui amic jurnalist (Figura 138).

Totuși, analiza aprofundată evidențiază un nivel relativ redus de cunoaștere a normelor deontologice, dat fiind faptul că doar 67% (față de 71% în 2017) din agenți publici au apreciat drept ne-etice toate situațiile ilustrate în Figura 138. Aceștia au fost preponderent femei (69% față de 65% bărbați), autorități publice centrale.

Figura 138. În general, credeți că este etic sau nu este etic (moral) ca un agent public ...? (M7)

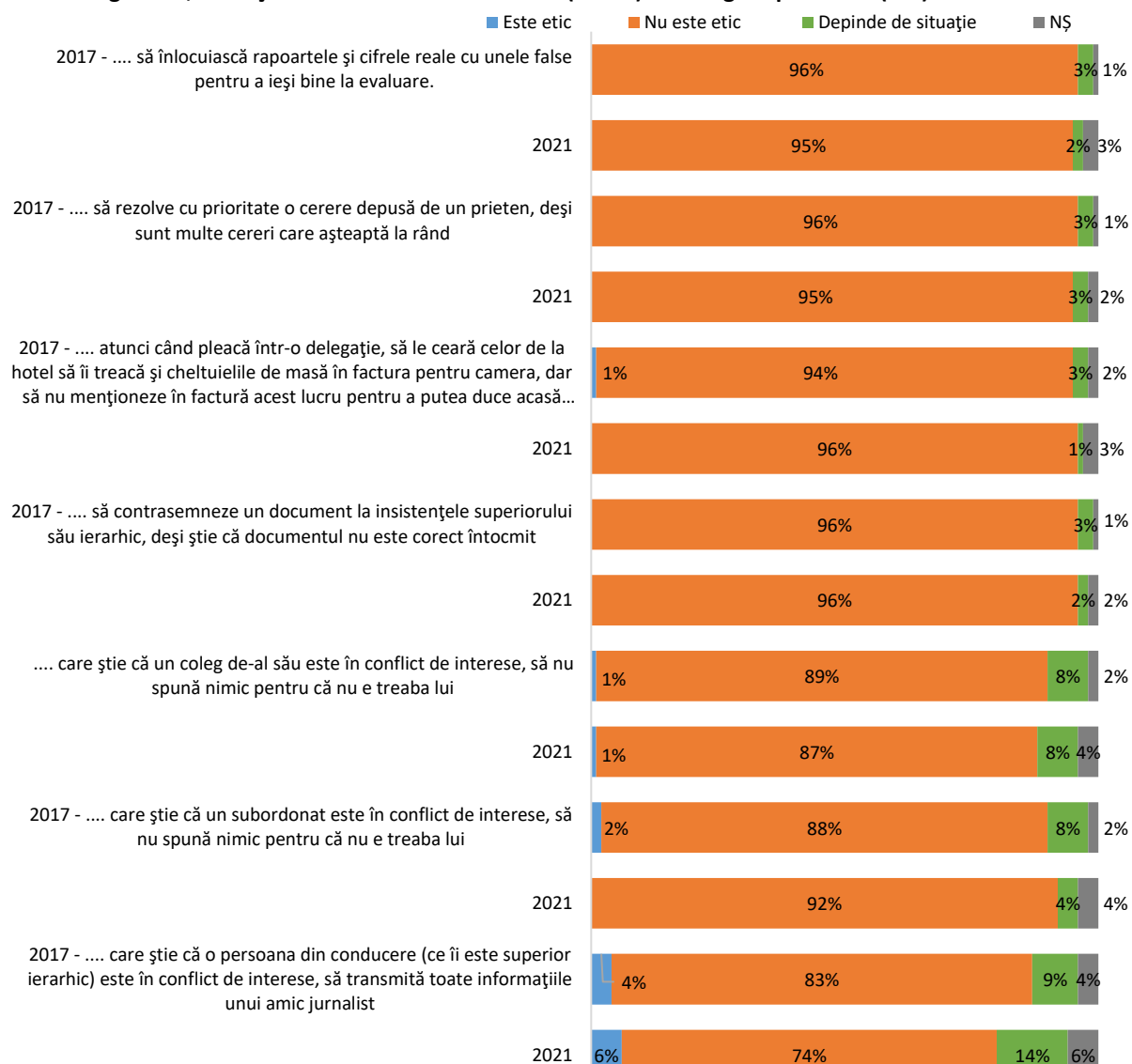
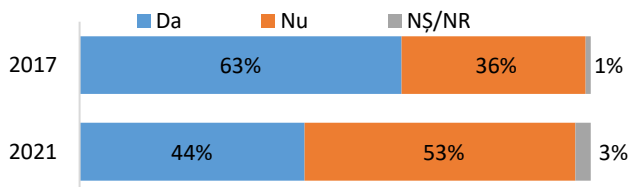

Figura 139. În ultimii 2 ani de activitate, ați participat la instruirii cu privire la normele de etică și integritate? (M8)

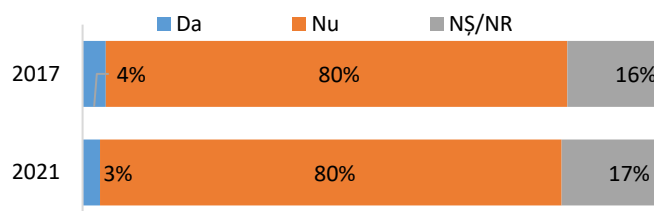

44% agenți publici (în scădere de la 63% în 2017) au participat la instruirii cu privire la normele de etică și integritate în ultimii 2 ani de activitate (Figura 139). Agenții public care au beneficiat de instruirii au fost preponderent bărbați (51% față de 39% femei), persoanelor cu vârsta 20-50 ani, cu nivel înalt de studii, rezidenților din regiunea Nord și Centru, APC și alte instituții de nivel central.

3.14. Respectarea regimului juridic al restricțiilor și limitărilor în legătură cu încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu și cu migrarea agenților în sectorul privat (pantuflij)

Potrivit opiniilor a 80% dintre agenții publici nu există restricții de post angajare (angajare la următorul loc de muncă) pentru colaboratorii instituțiilor în care activează. 3% dintre respondenți au declarat că aceste restricții există în organizațiilor lor, iar 17% nu știu dacă instituțiile aplică restricțiile de post angajare (Figura 140).

Figura 140. Există restricții de postangajare (angajare la următorul loc de muncă) pentru colaboratorii instituției dvs.? (N1)

În funcție de caracteristicile socio-demografice ale respondenților, cele mai multe persoane care nu știu / nu au răspuns dacă există restricții de post angajare pentru colaboratorii organizațiilor pe care le reprezintă sunt femeile (20% față de 14% bărbați), angajații mai tineri (cu vârsta 20-35 ani), cu nivel mediu de studii, respondenții din Chișinău, reprezentanții autorităților de nivel central, deținătorii funcțiilor de conducere de execuție.

58% dintre participanții la studiu (în creștere cu 14% față de 2017) au menționat că nu este legal / corect ca un agent public să se angajeze prin transfer de la o agenție de stat la un minister (**ceea ce reprezintă răspunsul corect**), 17% consideră că asemenea cazuri nu sunt ilegale / incorecte, iar 25% nu știu să răspundă la această întrebare (Figura 141). Dintre cei care au menționat că situațiile de transfer nu sunt legale / corecte, marea majoritate a declarat că nu există cazuri similare în organizațiile lor (77%) – Figura 142.

Figura 141. Este legală/ilegală sau corectă/incorectă următoarea situație: un agent public se angajează prin transfer de la o agenție de stat la un minister? (P1.1)

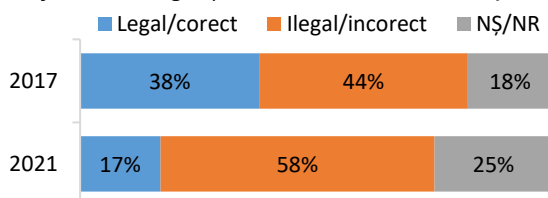
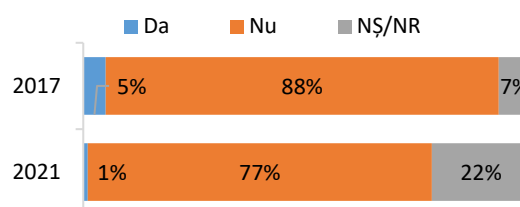

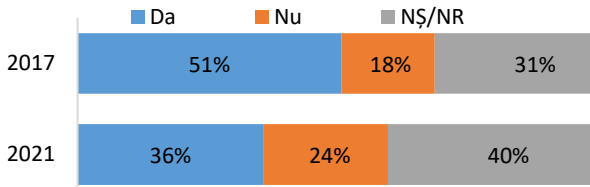
Figura 142. Așa situație se întâmplă în instituția în care activați? (P1.2)

* Sub-eșantion: respondenții ce au notat ilegal la P1

3.15. Implementarea managementului riscurilor de corupție

Figura 143. Există plan de integritate în cadrul instituției dvs.? (O1)

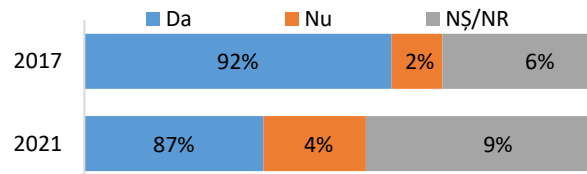

36% dintre participanții la sondaj (în scădere semnificativă cu 15% față de studiul inițial) au declarat că instituțiile în care activează dispun de plan de integritate (Figura 143). Aceștia sunt, preponderent, angajații cu vârsta 36-50 ani, respondenții cu nivel înalt de studii, din mediul urban, rezidenții din regiunea Nord, reprezentanții APC și APL2.

Aproape toți acești respondenți susțin că acest document este pus în aplicare (87%) – Figura 144.

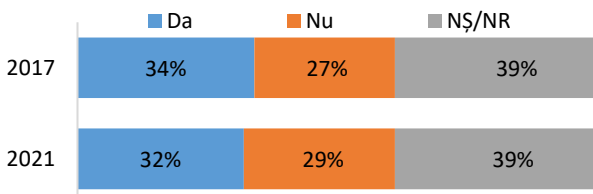
24% dintre agenții publici au menționat că nu există un plan de integritate în organizație. Ponderea celor care nu știu dacă instituția dispune sau nu de plan de integritate constituie 40% (Figura 143). Printre necunoscători, prevalează femeile (43% față de 35% bărbați), angajații mai tineri (cu vârsta 20-35 ani), persoanele cu nivel mediu de studii, respondenții din orașe, locuitorii din Centru și Chișinău, reprezentanții APC și altor instituții de nivel central, deținătorii funcțiilor de execuție, angajații cu durata de activitate până la 5 ani.

Figura 144. Este planul de integritate din cadrul instituției dvs. pus în aplicare? (O2)

* Sub-eșantion: 314/221 respondenții

Figura 145. În instituția dvs. există registrul riscurilor de corupție? (O3)

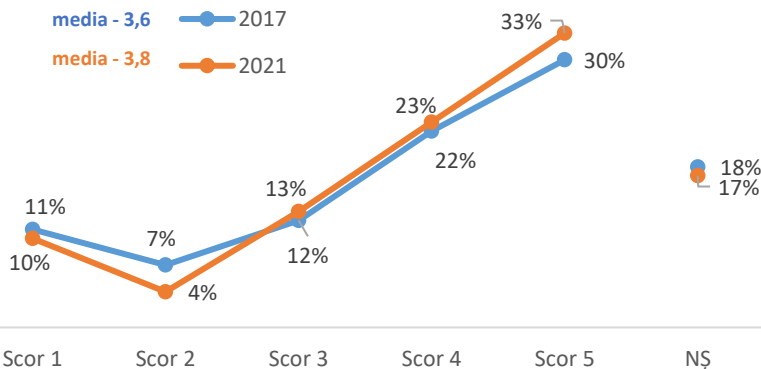

Fiecare al 3-lea agent public afirmă că instituția pe care o reprezintă dispune de registrul al riscurilor de corupție. Ponderea respondenților care au menționat lipsa acestui document reprezintă 29%, iar a celor care nu cunosc despre existența unui astfel de document este de 39% (Figura 145). Prezența registrului riscurilor de corupție a rămas la nivelul din 2017.

Persoanele care nu știu de registrul riscurilor de corupție sunt, preponderent, femeile (42% față de 35% bărbați), angajații mai tineri (cu vârsta 20-35 ani), respondenții din orașe, cu nivel mediu de studii, locuitorii din Chișinău și Centru, reprezentanții altor instituții de nivel central și local și APL1, deținătorii funcțiilor de execuție, angajații cu durata de activitate până la 5 ani.

Figura 146. Cât de eficient este acest registru? (O4)

Estimați pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = registrul deloc nu este completat, 5 = riscurile sunt înregistrate, reinnoite și sunt întreprinse acțiuni pentru soluționarea acestora

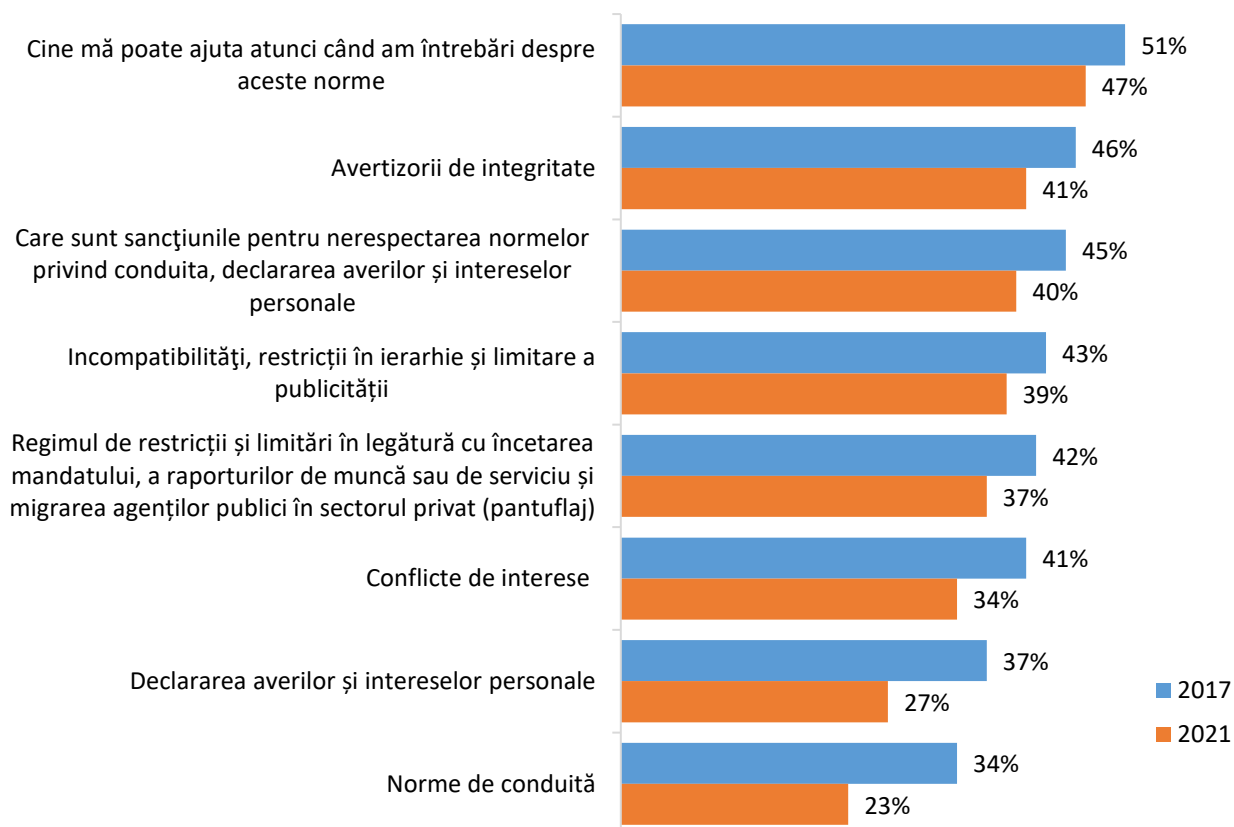
* Sub-eșantion: 210/195 respondenții

Participanții la sondaj au evaluat eficiența registrului riscurilor de corupție, pe o scală de la 1 la 5, unde 1 = registrul deloc nu este completat, 5 = riscurile sunt înregistrate, reinnoite și sunt întreprinse acțiuni pentru soluționarea acestora; 8 = NȘ/NR. Astfel, dintre respondenții care au confirmat existența registrului în instituție, cca jumătate au evaluat înalt eficiența documentului (atribuind valorile 4 și 5) – Figura 146.

Scorul mediu în evaluarea eficienței registrului riscurilor de corupție este 3.8. Valori medii mai mari pe scala de măsurare au fost atribuite de bărbați, persoanele cu vârsta 20-35 ani, agenții publici cu nivel înalt de studii, respondenții din orașe, reprezentanții APC și alte instituții de nivel central.

67% dintre participanții la sondaj ar avea nevoie de informații suplimentare despre diferite aspecte referitoare la normele de etică și integritate. Domeniile principale în care agenții publici își doresc să îmbunătățească nivelul de informare sunt următoarele (Figura 147): sursele de informare privind normele de

Figura 147. În ce domenii considerați că aveți nevoie de informare suplimentară Dvs. personal? (O5)

etică (47%), avertizorii de integritate (41%), sancțiunile aplicabile pentru nerespectarea normelor de conduită, declarare a averilor și intereselor personale (40%).

Profilul agenților publici care au exprimat în proporție mai mare necesitatea de a afla mai multe informații privind normele de etică și integritate este următorul: femeile (69% față de 63% bărbați), agenții publici din mediul rural, regiunea Nord și Centru, toate instituțiile publice (excepție autoritățile de nivel central).

CONSTATĂRI GENERALE

Populația generală și agenți economici

Informații generale

Media generală a scorului pentru populație și business privind respectarea drepturilor omului a crescut cu 0.5 puncte față de studiul inițial (de la 4.2 puncte la 4.7 puncte). Totuși, percepția privind gradul de respectare a drepturilor omului în Republica Moldova continuă să fie destul de joasă. În cazul populației scorul mediu este de 4.0 (3.6 în 2017) și de 5.4 în cazul mediului de afaceri (4.8 puncte în 2017), pe o scală de 10 puncte, unde 1= *deloc nu se respectă*, 10 = *se respectă în totalitate*. În cazul populației, scoruri medii mai înalte au fost înregistrate în răspunsurile bărbaților (4.1 puncte față de 3.9 puncte pentru femei).

Media generală a ponderii populației și business care conștientizează că orice caz de corupție duce în mod automat la încălcarea drepturilor omului a crescut cu 3% față de studiul inițial (de la 76% la 79%), creștere datorată nivelului mai mare de conștientizare din partea business-ului.

Nivelul de conștientizare este mai mare pentru femei (73%), comparativ cu bărbații (68%).

Încredere în instituții

Instituțiile publice din RM continuă să dețină un nivel redus de încredere din partea populației și a mediului de afaceri. Unu din zece respondenți (12% populație generală, la același nivel ca și în 2017) și 8% business nu are încredere în nici o instituție publică din Moldova și doar 4% populație (față de 8% în 2017) și 4% business au oarecare nivel de încredere în toate instituțiile. Autoritățile publice locale de nivel 1 și sunt instituțiile care se bucură de cel mai mare nivel de încredere din partea populației și agenților economici. La polul opus sunt Procuratura, instanțele de judecată și partidele politice.

Studiul atestă o diminuare a încrederii în toate instituțiile de drept față de studiul inițial. Tendința generală este că încrederea s-a diminuat în special din partea agenților economici.

Indicatorul integrat cu referire la calitatea reglementărilor este în diminuare în 2021 în raport cu 2017, pe ambele sub eșantioane (populație și business), iar media generală a constituit 3.8 în 2021 față de 4.0 în 2017. Astfel, percepția generală despre funcționalitatea legilor continuă să fie negativă, iar legile continuă să nu fie aplicate în mod egal tuturor cetățenilor.

În aprecierea gradului de funcționalitate a legilor, precum și aplicării acestora în mod egal față de toți cetățenii, femeile și bărbații participanți la studiu au acordat aprecieri similare (distribuțiile răspunsurilor sunt foarte similare).

În opinia respondenților controlul parlamentar asupra executării legilor în Moldova este redus/lipsește totalmente (82% populație și 78% business), percepție similară cu cea din 2017.

Nici justiția în continuare nu se bucură de încrederea cetățenilor, fiind considerată a fi influențată de interese politice, preocupări ale judecătorilor de îmbogățire, influențe din partea Guvernului (cel puțin 3 din 4 respondenți populație generală și agenți economici). Doar 3% din populație și agenți economici (fără schimbări comparativ cu 2017) consideră că justiția în Moldova este total independentă.

Se remarcă lipsa diferențelor semnificative între bărbați și femei în percepția privind influența asupra justiției.

Auditul financiar al instituțiilor publice de către Curtea de Conturi nu este independent, fiind influențată politic sau de către Guvern. Indicatorul integrat cu referire la independența auditului efectuat de Curtea de Conturi rămâne practic la același nivel cu 2017, pe ambele sub eșantioane, media generală înregistrând valoarea de 12% față de 13% în 2017. Valoarea acestui indicator este cu 3% mai mare față de studiul din 2019.

Activitatea diverselor autorități cu atribuții anticorupție este evaluată negativ. Cele mai mari ponderi în răspunsuri a obținut calificativul "foarte rău/rău" (puțin peste 1/3 respondenți pentru fiecare instituție).

Indicatorul integrat cu referire la eficiența autorităților cu atribuții anticorupție este în scădere în raport cu 2017, pe ambele sub eșantioane, pentru toate 4 instituții: CNA (de la 19% în 2017 la 12% în 2021), ANI (de la 11% la 10%), Procuratura Anticorupție (de la 17% la 11%) și Instanțele de judecată (de la 14% la 10%).

Totodată, percepția privind independența instituțiilor cu atribuții anticorupție a diminuat față de 2017.

Indicatorul integrat cu referire la corectitudinea alegerilor este în creștere semnificativă în 2021 în raport cu 2017, pe ambele sub eșantioane, iar media generală s-a dublat și a constituit 45% în 2021 față de 19% în 2017 (în mare parte datorită agenților economici).

Nivelul de încredere în alegerile din Moldova este mai mare la bărbați (38% față de 27% femei).

Percepții generale despre corupție

Corupția în RM este considerată o problemă foarte gravă de majoritatea populației și agenților economici (cca 3/4 respondenți). Gravitatea fenomenului este evaluată cu 1.9 puncte de către populație și business (pe scala de 10 puncte, unde 1 = corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = corupția în Moldova deloc nu este o problemă). Femeile apreciază în proporție mai mare corupția drept o problemă foarte gravă (78%, comparativ cu 73% bărbați).

Indicatorul integrat cu referire la problema corupției este în scădere în raport cu 2017 (deși avea valori foarte mici și la acel moment), înregistrând valoarea de 2.2 puncte în 2021 față de 2.4 puncte în 2017.

Indicatorul integrat cu referire la cele mai importante cauze ale corupției ilustrează o reorganizare a acestora: dacă inițial cauze principale se considerau salariile mici și mentalitatea, atunci în 2021 prioritare sunt lipsa sancțiunilor sau pedepse blânde și ne-confiscarea averilor.

Percepția nivelului de corupție în instituțiile publice continuă să fie una negativă. Valoarea indicatorului integrat calculat arată că aproape fiecare al doilea respondent populație generală și fiecare al patrulea agent economic consideră că în Moldova nu există nici o instituție publică care să nu fie coruptă (valoare similară cu cea din studiul inițial). Totuși, comparativ cu situația din 2017, pentru majoritatea instituțiilor publice s-a micșorat semnificativ ponderea populației generale și a agenților economici care le consideră drept *destul de corupte sau foarte corupte*.

Pentru populație cele mai corupte instituții publice sunt Parlamentul și Poliția, Instituțiile medicale, Guvern, Instanțe de judecată și Serviciul Vamal. În cazul agenților economici, cele mai corupte sunt Instanțele de judecată, Serviciul Vamal, Poliția și Procuratura generală și teritorială.

Femeile tind să menționeze mai des cele mai corupte instituțiile medicale (29% vs 16% în cazul bărbaților) și de învățământ (11% vs 7%), în timp ce bărbații în proporție mai mare s-au referit la partide politice (18% vs. 13%).

Percepția populației despre evoluția fenomenului corupției în RM s-a îmbunătățit ușor, iar în cazul mediului de afaceri s-a îmbunătățit semnificativ: 50% populație (52% în 2017) și 21% business (39% în 2017) consideră că fenomenul corupției a crescut ușor / considerabil în ultimul an. În rândul populației această percepție a fost invocată mai des de femei (56% față de 46% bărbați).

Stabilitatea valorilor anticorupție

Indicatorul integrat privind intoleranța față de corupție este în creștere de la 53% în 2017 la 57% în 2021. Această creștere, însă, se datorează agenților economici care în 2017 aveau un nivel de intoleranță de 61% față de 72% în 2021, în timp ce la populație nivelul a scăzut de la 45% la 42%. Fiecare al doilea respondent acceptă să plătească un medic pentru a obține o îngrijire mai bună (în special femeile – 48% față de 42% bărbați).

Participanții la sondaj au o atitudine negativă cu privire la plățile neformale: indicatorul integrat privind atitudinea față de plățile neformale este în creștere de la 8.1 puncte în 2017 la 8.6 puncte în 2021. Această creștere, însă, se datorează agenților economici la care nivelul de intoleranță a crescut cu 1.2 puncte, în timp ce la populație nivelul a scăzut cu 0.3 puncte.

Indicatorul integrat privind soluționarea problemelor cu autoritățile publice a rămas practic la același nivel cu situația din 2017 (75% față de 73% în 2021), deși în 2019 s-a înregistrat o creștere până la 80%.

Atât populația generală, cât și agenții economici în proporție de 75 la sută au percepție greșită despre cine va fi sancționat în caz de denunțare a actului de mituire: ambele părți sunt pedepsite. Această percepție este stabilă din 2017 până în prezent și demonstrează o necunoaștere a prevederilor legale reale conform cărora în caz de denunț este atras la răspundere doar agentul public, iar denunțatorul obține statutul de parte vătămată. Cunoștințe corecte în acest sens au în proporție mai mare bărbații (15% față de 9% femei).

Experiențe de corupție

Studiul atestă o incidență foarte mare a interacțiunii populației și agenților economici cu instituțiile publice (la același nivel cu 2017): 80% din populația generală și 94% agenți economici au interacționat cel puțin cu o instituție publică în decursul a 12 luni de la perioada realizării sondajului. În cazul populației, mai des au interacționat cu instituțiile publice femeile (83% față de 76% bărbați). Femeile s-au adresat în proporție mai mare la instituții medicale și de învățământ, iar bărbații – la poliție și poliție de frontieră, inspectorate fiscale, procuratură.

Nivelul mediu de satisfacție a fost de 3.3 puncte pentru populația generală și 3.4 puncte pentru agenți economici (similar cu nivelul înregistrat în 2017), pe o scală de 5 puncte, unde 1 = Foarte nemulțumit și 5 = Foarte mulțumit. În cazul populației nu au fost observate variații semnificative privind nivelul general de satisfacție de interacțiunea cu agenții publici la femei și bărbați.

Incidența generală a plăților neformale și volumul estimat al mitei este relativ redus, însă autorii studiului consideră că aceasta este sub-estimată deoarece mulți respondenți refuzau să ofere răspuns la întrebările respective sau ofereau răspunsuri evazive din motivul fricii de a fi ulterior identificați și sancționați.

În urma interacțiunii cu instituțiile publice 9,9% (11,3% în 2017) din populația generală și 2% (3,6% în 2017) agenți economici au oferit plăți neformale în decursul unui an de la realizarea sondajului. Mita a fost oferită în proporție mai mare de către femei (12% față de 8% bărbați).

Frecvența medie a mitei oferite instituțiilor publice cu care au interacționat respondenții a crescut de la 3.7 la 4.8 ori pentru populația generală și a scăzut de la 6.1 la 2.5 ori în cazul agenților economici. Populația generală a oferit mită preponderent agenților publici de sex feminin (5,4% din cazurile raportate), iar agenții economici – agenților publici de sex masculin (0,8%). 4% din populație generală și 0,5% agenți economici au oferit mită atât bărbaților, cât și femeilor.

Volumul estimat al mitei (în bani și bunuri) oferite în decurs a 12 luni de la perioada realizării studiului a crescut de la 405 milioane lei în 2017 la 566 milioane lei în 2021.

Descurajarea implicării în acte de corupție

Percepția generală a participanților la sondaj este că agenții publici din Republica Moldova continuă să nu fie, în general, sancționați de către conducătorii lor pentru lipsa de etică și integritate profesională. Potrivit opiniilor a 74% populație și 71% business, aceștia sunt rar / foarte rar / niciodată sancționați de conducătorii lor pentru acte de corupție.

În acest context, 84% populație și 74% business declară că, în prezent, lupta cu fenomenul corupției este deloc / nu prea efectivă, valori similare cu cele din 2017.

Recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție

Percepția generală a participanților la sondaj este că, în prezent, în Moldova continuă să lipsească preocupare pentru recuperarea bunurilor provenite din infracțiuni de corupție, în care au fost / sunt implicați actorii din sectorul public. Indicatorul integrat privind restituirea bunurilor din corupție a diminuat aproape de 2 ori comparativ cu 2017: de la 5% respondenți la 2,6% în 2021 (în medie, populație și business) care consideră că agenții publici sunt impuși (des/foarte des/întotdeauna) să restituie banii și bunurile provenite din corupție. Diminuarea procentului a fost și la populație și la agenți economici.

Indicatorul integrat privind incidența cazurilor de corupție a diminuat comparativ cu 2017: de la 31% respondenți la 24% în 2021 (în medie, populație și business) care au raportat că s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni. La populație procentul a scăzut de la 31% la 27%, iar la business de la 30% la 20%.

Cetățenii RM care s-au confruntat cu situații care le-au prejudiciat bunăstarea fizică sau morală ca urmare a interacțiunii cu agenți publici din diferite sectoare, au preferat să nu solicite recuperarea prejudiciului. Argumentul principal al acestei decizii, invocat de majoritatea participanților la studiu, este neîncrederea că dauna va fi restituită.

Protecția avertizorilor de integritate și a victimelor corupției

Populația și businessul continuă să manifeste reticență față de raportarea actelor de corupție cu care se confruntă în interacțiunea cu agenții publici. Totuși, indicatorul integrat privind denunțarea cazurilor de corupție a crescut comparativ cu 2017: de la 9% respondenți la 13% în 2021 (în medie, populație și business) care au raportat că s-au confruntat cu acte de corupție în decurs de 12 luni și le-au raportat. La populație incidența a crescut de la 10% la 16%, iar la business de la 7% la 10%. În cazul populației, denunțarea a fost făcută mai des de bărbați (19% față de 13% femei).

Deși nivelul de raportare a cazurilor de corupție a crescut, efectele și consecințele neplăcute pentru părțile vătămate au avut o incidență mult mai mare în 2021 față de 2017. Indicatorul integrat privind denunțarea cazurilor de corupție, sancționarea corupților fără efecte negative pentru denunțator a scăzut de 2,5 ori comparativ cu 2017: de la 32% respondenți la 13% în 2021 (în medie, populație și business). La general, femeile în proporție mai mare consideră că este inutil de a denunța actele de corupție deoarece nu se ia nici o măsură și deoarece au frică să nu sufere pe plan personal și profesional.

Prin urmare, majoritatea respondenților se simt totalmente / foarte neprotejați în cazul în care ar denunța un act de corupție de pe urma căruia ar avea de suferit (70% populație și 69% business). Indicatorul integrat privind încrederea deplină în protecția denunțatorului cazurilor de corupție a crescut nesemnificativ comparativ cu 2017: de la 4% respondenți la 6% în 2021 (în medie, populație și business).

Etică și integritate în sectoarele public, privat și neguvernamental

Angajații din sectoarele public, privat și neguvernamental deseori nu respectă regulile de comportament integru și onest. Activitatea acestora este, în general, evaluată cu valori care rareori depășesc 5 puncte (pe scala de 10 puncte).

Indicatorul integrat privind etica și integritatea în 4 sectoare măsurate a crescut comparativ cu 2017 pentru sectorul privat de la 5.1 puncte la 6.1 puncte în 2021 (în medie, populație și business) și sectorul public (de la 4.6 puncte la 4.9 puncte), însă a diminuat pentru sectorul mass-media (de la 5.2 puncte la 5 puncte) și societatea civilă (de la 5.9 puncte la 5.5 puncte).

Gradul de etică și integritate se manifestă mai mult în activitatea instituțiilor publice locale (în comparație cu cele centrale) și în întreprinderile private (în comparație cu cele de stat și municipale).

Transparența instituțiilor publice, a finanțării partidelor și mass-mediei

Majoritatea participanților la sondaj continuă să considere că Președinția, Parlamentul și Guvernul nu sunt transparente în activitatea lor, însă față de studiul inițial se înregistrează o diminuare a nivelului de neîncredere. Indicatorul integrat privind transparența puterii executive și legislative a crescut semnificativ față de 2017: de la 19% la 28% respondenți care apreciază activitatea celor 3 instituții drept destul / foarte transparentă. Creșterea se datorează în mare parte atitudinii semnificativ mai bune față de Președinție.

Majoritatea respondenților continuă să evalueze drept *deloc / destul de netransparent* gradul în care atât instituțiile publice centrale, cât și cele locale adoptă decizii, fac achiziții publice, cheltuiesc banii publici, informează cetățenii, execută lucrări și servicii de interes public. O altă constatare generală este că dintre toate activitățile, cele mai netransparente activități se referă la gestionare financiară.

Instituțiile publice locale asigură un nivel mai înalt de transparență comparativ cu entitățile centrale.

Indicatorul integrat privind transparența finanțării partidelor politice, campaniilor electorale, mass-media și ONG-urilor practic nu s-a schimbat față de 2017, cu excepția ONG-urilor: campanii electorale (8% în 2017 și 9% în 2021), partide politice (7% versus 8%), mass-media (14% versus 13%), ONG-uri (20% versus 16%). Deși față de 2017 se atestă o diminuare a procentului atitudinilor negative, acesta se datorează din contul creșterii procentului indecișilor.

Indicatorul integrat privind procentul solicitanților de informații publice a crescut de la 10% în 2017 la 18% în 2021 pentru nivelul central, în special din contul agenților economici; dar a scăzut de la 28% la 23% pentru nivelul local.

Indicatorul integrat privind rata de răspuns la solicitările de informații publice a crescut de la 85% în 2017 la 87% în 2021 pentru nivelul central; dar a scăzut de la 91% la 89% pentru nivelul local.

Indicatorul integrat privind nivelul de satisfacție față de răspunsurile oferite la solicitările de informații publice a rămas practic la același nivel ca și în 2017 – 7.5 puncte.

Indicatorul integrat privind procentul utilizatorilor de servicii publice electronice a crescut față de 2017 de la 44% la 54%, în special din contul agenților economici.

Educarea societății și a funcționarilor

Factorii principali care ar determinat implicarea cetățenilor în activități de diminuare a corupției sunt în continuare independența justiției și încrederea că aceștia vor fi protejați în cazul în care denunță un agent public pentru acte de corupție.

Indicatorul integrat privind incidența expunerii la informații despre activități anticorupție a scăzut față de 2017 de la 39% la 30% respondenți, în special din contul agenților economici (de la 48% la 32%). Știrile reprezintă o sursă de informare mai eficientă, în comparație cu campaniile media.

Libertatea afacerilor față de corupție

Incidența cetățenilor care preferă să facă cumpărături prin transfer bancar sau card a crescut aproape cu 2/3 față de studiul inițial: de la 24% la 39%. 42% agenți economici au menționat că toate tranzacțiile financiare ale companiei sunt realizate prin transfer, în creștere cu 17% față de anul 2017.

Deși corupția este considerată a fi o problemă foarte gravă, în comparație cu alte obstacole în activitatea mediului de afaceri aceasta continuă să se plaseze pe plan secundar (sub 25%) în raport cu dificultățile principale: fiscalitatea excesivă (56%), schimbările frecvente în legislație (48%), birocrația (57%) și incompetența funcționarilor (40%). Toți acești factori au crescut semnificativ față de 2017.

Totodată, activitatea sectorului business este puțin influențată de interese politice.

Eradicarea fenomenului corupției, în opinia agenților economici, are la bază 4 piloni: etica și integritatea, reducerea birocrăției (inclusiv prin promovarea de servicii electronice), remunerarea adecvată și sancționarea agenților publici corupți.

Agenții publici

Percepții generale

Corupția în Republica Moldova este considerată de către agenți publici a fi o problemă foarte serioasă, percepția înrăutățindu-se față de 2017. Scorul mediu cu care agenții publici au evaluat gravitatea fenomenului a scăzut de la 3.1 la 2.8 puncte pe scala de 10 puncte (*unde 1 = corupția în Moldova este o problemă foarte gravă, 10 = corupția în Moldova deloc nu este o problemă*).

Pe de altă parte, serviciul public în general, dar și instituțiile în cadrul cărora activau agenții publici la data realizării sondajului, au fost evaluate moderat pozitiv din punct de vedere al respectării principiilor de etică și integritate. Majoritatea respondenților au atribuit valorile cuprinse între 6-10 pe scala de 10 puncte (*unde 1 = corupție, lipsă de etică și integritate, 10 = lipsa corupției, etică și integritate totală*). Totuși, propriile instituții au fost mai înalt apreciate în comparație cu sistemul public în general. Scorul mediu în evaluarea

serviciului public este 5.6, iar a propriei instituții – 8.7 puncte (în creștere cu 0.4 puncte față de 2017). În evaluarea activității sistemului public general, scoruri cu valoarea de 6 puncte și mai mult au fost atribuite mai frecvent de către bărbați (55% față de 43% femei).

Majoritatea agenților publici consideră că femeile și bărbații sunt expuși practic în egală măsură la acte de corupție în serviciul public.

Principalele cauze ale corupției în Moldova o reprezintă salariile mici din sectorul public (cca. 3/4 dintre respondenți) și mentalitatea de a cere și a da mită în bani și/sau bunuri (cca. jumătate dintre respondenți). Față de situația din 2017 a diminuat importanța salariilor mici și a mentalității, însă a crescut importanța altor factori, precum nesancționarea persoanelor corupte sau aplicarea pedepselor disproporționale cu actele de corupție, neprotejarea denunțătorilor actelor de corupție și neconfiscarea averilor din corupție.

În ceea ce privește evoluția fenomenului corupției din Moldova pe parcursul ultimului an, cei mai mulți respondenți consideră că acesta a rămas la același nivel (44%). În funcție de sex, 31% bărbați față de 19% femei consideră că nivelul corupției a diminuat (ușor / considerabil).

Angajarea și promovarea la locul de muncă a agenților publici

Angajarea și promovarea agenților publici la locul de muncă se face, de regulă, în bază de merit (potrivit 83% din agenți publici) și în baza evaluării performanțelor angajaților (65%). Totuși, unu din zece agenți publici afirmă că se practică deseori favoritismul (relațiile cu oamenii potriviți) și apartenența politică. Abordarea de gen este, în general, respectată în promovarea personalului din organizațiile publice din Moldova.

Procedurile de evaluare a performanțelor se aplică aproape în toate cazurile în instituțiile publice (95%). Scorul mediu atribuit de agenții publici pentru gradul în care rezultatele evaluării influențează promovarea cadrelor în instituție este 4.3 (pe o scală de 5 puncte, unde 1 = deloc nu influențează, cadrele sunt promovate în baza altor criterii; 5 = totalmente influențează, cadrele sunt promovate exclusiv în baza rezultatelor evaluării).

Nivelul de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale privind *Angajarea și promovarea agenților publici în bază de merit și integritate profesională* este încă destul de mic. Astfel, doar 31% din agenți publici (în creștere de la 23% în 2017) au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de angajare și promovare a agenților publici în bază de merit și integritate profesională.

Incompatibilități și restricții în ierarhie

Regimul de restricții în ierarhie este, în general, respectat în sectorul public din Moldova. 83% dintre agenții publici au declarat că, pe parcursul ultimelor 12 luni, nu au cunoscut cazuri când, în instituția din care fac parte, vreun funcționar să se fi aflat în subordinea nemijlocită a unei rude.

Studiul însă constată încă un nivel scăzut, dar în creștere, de cunoaștere a situațiilor legale/ilegale privind *Respectarea regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității*: 27% față de 18% în 2017 din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului de incompatibilități, restricții în ierarhie și de limitare a publicității.

Declararea averii și intereselor personale

75% dintre participanții la sondaj (în scădere cu 10% față de 2017) susțin că declararea averii și intereselor personale este obligatorie pentru toate persoanele angajate în sectorul public, ceea ce nu reprezintă răspunsul corect, deoarece nu toți angajații din sectorul public au această responsabilitate (de exemplu, personalul tehnic).

Ponderea agenților publici care au depus declarația privind averea și interesele personale pentru anul fiscal precedent constituie 79%, similar cu nivelul din 2017, aceștia fiind prioritar bărbați (91% față de 71% femei).

Agenții publici au un nivel de cunoaștere moderat privind situațiile legale/ilegale referitor la *Respectarea regimului de declarare a averii și intereselor personale*: 53% din agenți publici au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului de declarare a averii și intereselor

personale. Nivelul de cunoaștere a regimului de declarare a averii și intereselor personale este mai înalt la agenții publici de sex masculin (57% față de 50% femei).

Conflictele de interes și favoritismul

Unu din zece agenți publici nu cunoaște faptul că un conflict de interes trebuie declarat întotdeauna, fără nici o excepție.

Totodată, unu din patru agenți publici nu cunoaște faptul că un agent public nu este în drept să ia decizii aflându-se în situație de conflict de interes.

Conflictele de interes rareori s-au manifestat în instituțiile publice pe parcursul ultimelor 12 luni (sau nu au fost declarate de respondenți). Astfel, aproximativ 9 din 10 persoane au menționat că nu au cunoscut cazuri de conflict de interes în instituțiile din care fac parte.

Principalele cauze ale nedeclarării conflictelor de interes de către agenții publici sunt necunoașterea procedurii, obținerea de beneficii personale (financiare, materiale sau de altă natură) și frica de a fi sancționat/ă.

Agenții publici au un nivel de cunoaștere înalt privind situațiile legale/ilegale referitor la *Respectarea regimului conflictelor de interes și neadmitere a favoritismului*: 76% din agenți publici (similar cu 2017) au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului conflictelor de interes și neadmitere a favoritismului.

Regimul cadourilor

Fiecare al 5-lea agent public nu știe în ce situații un agent public poate primi un cadou, iar 79% dintre respondenți au cunoștințe corecte despre regimul cadourilor, considerând că un agent public poate să accepte un cadou în situația când acesta este primit din politețe sau în cadrul unor acțiuni de protocol.

58% dintre agenții publici declară că în instituțiile publice nu se oferă cadouri din partea cetățenilor, ca mulțumire sau în schimbul un serviciu prestat.

55% dintre agenții publici (62% bărbați față de 50% femei) au declarat că în instituțiile în care activează există un registru al cadourilor. Acesta este considerat un document eficient, acumulând un scor mediu de 4.4 puncte (*pe scala de 5 puncte, unde 1 = cadourile deloc nu sunt declarate, 5 = toate cadourile sunt declarate și evaluate corect*).

Agenții publici au un nivel de cunoaștere înalt privind situațiile legale/ilegale referitor la *Respectarea regimului cadourilor*: 73% din agenți publici (la același nivel cu 2017) au oferit răspunsuri corecte la toate situațiile posibile de corupție în procesul de respectare a regimului cadourilor (76% bărbați față de 71% femei).

Influențe necorespunzătoare

Activitatea instituțiilor publice din Moldova mai degrabă / deloc nu este influențată politic. Astfel consideră 89% dintre respondenți (în creștere de la 81% în 2017), care au atribuit valori între 1 și 5 pe scala de evaluare de 10 puncte, *unde 1 = deloc nu este influențată de interesele partidelor politice, 10 = totalmente influențată de interesele partidelor politice*.

În serviciul public influențele necorespunzătoare se manifestă preponderent prin angajarea / numirea sau decizii în funcție de apartenența politică.

Cazurile de influențe necorespunzătoare în instituțiile publice au fost aproape inexistente pe parcursul ultimelor 12 luni. Situații precum a fi impus să voteze pentru sau împotriva unui candidat în electorale, să solicite sau să ofere mită, să sustragă bani sau bunuri publice, să facă trafic de influență, să facă abuz de putere, să protejeze sau să favorizeze pe cineva la locul de muncă practic au lipsit în instituțiile incluse în eșantion sau respondenții au evitat să le menționeze.

Doar 1% din agenți publici au declarat că au fost *afecțați* de influențe necorespunzătoare la locul de muncă pe parcursul ultimelor 12 luni.

Protecția avertizorilor de integritate

Rezultatele studiului demonstrează un nivel redus de cunoștințe al agenților publici cu referire la avertizarea de integritate. 25% din agenți publici nu cunosc ce înseamnă sintagma "avertizarea de integritate", la același nivel cu 2017. Totodată, faptul că peste 60% din agenți publici au făcut referințe și la alte situații eronate drept situații de *avertizare a integrității*, ne permite să deducem faptul că majoritatea agenților publici nu pot face diferențiere clară a cazurilor de avertizare a integrității.

În același timp, doar 10% din agenți publici au cunoștințe corecte despre "cine poate fi avertizor de integritate", la același nivel cu 2017.

Pe parcursul ultimelor 12 luni, doar 1% dintre agenții publici chestionați au declarat că au fost martori la acte de corupție în cadrul instituției în care activează. 36% dintre respondenți (în diminuare de la 53% în 2017) manifestă neîncredere totală / mare că vor fi protejați în cazul denunțării unor eventuale acte de corupție. Scorul mediu privind securitatea agenților publici în denunțarea actelor de corupție a crescut de la 2.4 puncte la 2.7 puncte pe scala de 5 puncte (*unde 1 = deloc nu voi fi protejat; 5 = absolut convins că voi fi protejat*). Valori medii mai mari au fost atribuite de bărbați (2.9 puncte față de 2.6 puncte femei).

Incidentele de integritate

71% dintre agenții publici declară că majoritatea colegilor lor sunt integri. Pe de altă parte, 52% au confirmat că angajații instituțiilor publice din care fac parte sunt implicați în incidente de integritate (cei mai mulți fiind deținătorii unor funcții de execuție, urmași de conducătorii și adjuncții de instituții).

În situațiile unor abateri disciplinare, instituțiile publice, de regulă, aplică sancțiuni (75%).

Transparența în procesul decizional, în accesul la informații și în gestionarea patrimoniului și finanțelor publice

Majoritatea agenților publici evaluează drept destul / foarte transparente instituțiile publice de nivel central și local, în procesele de adoptare a deciziilor, cheltuire a banilor publici, achiziții publice, informare a cetățenilor despre activitatea instituției și executarea lucrărilor și serviciilor de interes public. Comparativ cu studiul inițial percepțiile agenților publici nu s-au schimbat vis-a-vis de aceste aspecte. Singura diferență este creșterea ponderii respondenților indeciși.

Analiza comparativă a ponderilor obținute la răspunsurile care vizează transparența la nivel central și local arată că nivelul de transparență al instituțiilor locale este apreciat mai înalt și înregistrează un trend pozitiv față de studiul inițial.

Instituțiile considerate cele mai netransparente sunt partidele politice, Procuratura, Instanțele de judecată și Serviciul de Informații și Securitate (SIS), Procuratura anticorupție și Poliția. Instituțiile evaluate drept cele mai transparente sunt Comisia Electorală Centrală, Primăriile, Președinția, APL la nivel de raion.

Transparența procesului decizional este asigurată prin răspunsuri la solicitările de acces la informații de interes public (93%) și prin publicarea pe pagina web a organizației a informației de interes public (84%).

În evaluarea modului în care sunt gestionate patrimoniul și finanțele publice în instituțiile publice din Moldova, au prevalat două categorii de răspunsuri: cei care au apreciat aceste procese ca fiind transparente și responsabile (aproximativ fiecare al cincilea) și cei care nu cunosc cum sunt administrate aceste procese (aproximativ 45%). Totodată, practic unu din trei agenți publici (în creștere față de 2017) recunoaște că instituțiile în care activează aplică practici abuzive în gestionarea patrimoniului public.

Domeniile justiție (30%), mediu ambiant (32%), agroalimentar (28%), proprietate publică (26%), vamal (28%) au fost cel mai frecvent evaluate cu calificativul "nivel redus de transparență /deloc transparent".

Respectarea normelor de etică și deontologie

71% dintre respondenți au declarat că instituțiile lor dispun de un cod de etică, și acesta este, de regulă, adus la cunoștința noilor angajați. Totuși, cel puțin 2/3 dintre participanții la sondaj (69% femei față de 63% bărbați) ar avea nevoie de informații suplimentare despre diferite aspecte referitoare la normele de etică și integritate.

Agenții public care au beneficiat de instruirii privind etica și integritatea au fost preponderent bărbați (51% față de 39% femei).

71% dintre agenții publici au afirmat că în organizațiile lor există structură / persoană responsabilă pentru etică, iar activitatea acesteia este înalt apreciată (cu un scor mediu de satisfacție de 4.4 pe o scală de 5 puncte, unde 1 = *deloc satisfăcut*, 5 = *totalmente satisfăcut*).

Totuși, analiza aprofundată evidențiază un nivel relativ redus de cunoaștere a normelor deontologice, dat fiind faptul că doar 67% din agenți publici (în scădere de la 71% în 2017) au apreciat drept ne etice toate situațiile listate în chestionar. Aceștia au fost preponderent femei (69% față de 65% bărbați).

20% dintre agenții publici cunosc situații când au fost încălcate normele de etică și deontologie în organizația lor, iar majoritatea acestora au fost sancționate.

Managementul riscurilor de corupție

Marea majoritate a agenților publici declară că în instituțiile unde activează se respectă exigențele de integritate instituțională. Potrivit acestora, sunt (foarte) rare cazurile când nu se declară averile și interesele personale, când se admit situații de favoritism și conflict de interese, când se primesc cadouri din partea cetățenilor - altele decât cele admise de legislația în vigoare.

Acolo unde, totuși, se întâmplă incidente de integritate, influențe necorespunzătoare, conflictele de interese, neasigurarea transparenței decizionale, gestionare iresponsabilă a patrimoniului și finanțelor publice, în opinia respondenților, majoritatea cazurilor sunt sancționate.

În instituțiile publice se aplică registrele de evidență a riscurilor de corupție, a cadourilor, a influențelor necorespunzătoare, acestea fiind evaluate drept niște instrumentele de management eficiente.